

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

**ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΚΟΣ ΙΔΕΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΡΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΑ
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ Σ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
Α.Μ.1815

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΘΕΜΕΛΗ ΟΛΓΑ

ΡΕΘΥΜΝΟ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2007-2008

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

.....Η συγκεκριμένη εργασία αφιερώνεται στην οικογένεια μου που με στήριξε με κάθε δυνατό τρόπο....

Βασίλης Σ. Βασιλείου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΔΥΟ ΝΕΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

1.1. Αστυνομική Ψυχολογία - μια νέα εφαρμογή της ψυχολογικής γνώσης.....	13
1.1.1 Οι απαρχές της Αστυνομικής Ψυχολογίας.....	13
1.1.2 Οι Ψυχολόγοι της Αστυνομίας.....	19
1.2. Αυτοκτονιολογία.....	25

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ- ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΚΟΣ ΙΔΕΑΣΜΟΣ

2.1 Αυτοκτονία.....	31
2.2 Επιδημιολογικά στοιχεία γενικού πληθυσμού.....	34
2.2.1 Επιδημιολογικά στοιχεία αστυνομικών δυνάμεων.....	37
2.3 Παράγοντες Κινδύνου αυτοκτονίας.....	38
2.4 Αυτοκτονική συμπεριφορά.....	45
2.5 Αυτοκτονικός ιδεασμός.....	50
2.6 Μοντέλο αυτοκτονίας στους Αστυνομικούς.....	54
2.6.1 Ο Έλληνας Αστυνομικός.....	54
2.6.2 Παρουσίαση του μοντέλου.....	57
2.7 Αιτιολογία αυτοκτονίας.....	65
2.7.1 Ψυχοδυναμική προοπτική.....	65
2.7.2 Συμπεριφορική προοπτική.....	67
2.7.3 Γνωστική προοπτική.....	68
2.7.4 Κοινωνικοπολιτισμική προσέγγιση.....	70
2.7.6 Βιολογική προσέγγιση.....	73
2.7.7 Μοντέλο προδιάθεση-στρες(Diathesis-stress model).....	73
2.8 Στάσεις, Μύθοι και Αντιλήψεις γύρω από την αυτοκτονία.....	76

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΣΤΡΕΣ ΚΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

3.1	Στρες και Άγχος.....	79
3.2	Παράγοντες του στρες στην Αστυνομία.....	82
3.3	Το μοντέλο του στρες στο Αστυνομικό περιβάλλον.....	89
3.4	Σύνδρομο επαγγελματικής εξουθένωσης(burn out)στην Ελληνική Αστυνομία.....	94
3.5	Η επίδραση του στρες και της επαγγελματικής εξουθένωσης στο Αστυνομικό περιβάλλον εργασίας.....	94
3.6	Μέτρα Πρόληψης.....	102

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1	Προβληματική της έρευνας.....	106
4.2	Σημαντικότητα και πρωτοτυπία.....	108
4.3	Σκοπός και διατύπωση ερευνητικών υποθέσεων.....	110
4.4	Περιορισμοί της Έρευνας.....	111
4.5	Μέσα συλλογής δεδομένων.....	113
4.5.1	Παρουσίαση ερωτηματολογίων.....	114
4.5.1.1	Κλίμακα Κατάθλιψης του A.T.Beck-II (Depression Inventory-II [BDI- II] ,1979).....	114
4.5.1.2	Ερωτηματολόγιο Άγχους του Beck (Beck Anxiety Inventory- BAI).....	115
4.6	Περιγραφή του δείγματος.....	115
4.7	Διαδικασία χορήγησης των ερωτηματολογίων.....	117
4.8	Μέθοδος στατιστικής ανάλυσης των ερευνητικών δεδομένων.....	118

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ-ΕΡΜΗΝΕΙΣ

5.1 Περιγραφικά αποτελέσματα της έρευνας.....	119
5.2 Έλεγχος ερευνητικών υποθέσεων.....	126
5.3 Ερμηνείες των αποτελεσμάτων.....	129
5.4 Συζήτηση.....	132
5.5 ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	132
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	136

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι – ΠΙΝΑΚΕΣ-ΣΧΗΜΑΤΑ

Πίνακας 1.1.- Παρεχόμενες Υπηρεσίες από τους Ψυχολόγους της Αστυνομίας.....	21
Πίνακας 2.1- Χαρακτηριστικά και τύποι αυτοκτονούντων (Shneidman,).....	31
Πίνακας 2.2- Βασικοί τομείς στο «προφίλ των αυτοκτονούντων».....	39
Πίνακας 2.3- Μοντέλο Αυτοκτονικής Συμπεριφοράς.....	48
Πίνακας 2.3- Χαρακτηριστικά που αναπτύσσει ο Αστυνομικός.....	56
Πίνακας 2.4- Τέσσερις τύποι αυτοκτονούντων σύμφωνα με την θεωρία του Durkheim...71	
Πίνακας 3.1- Τα κυριότερα συμπτώματα του άγχους.....	80
Πίνακας 3.2- Πηγές του Στρες στο Αστυνομικό επάγγελμα.....	86
Πίνακας 3.3- Δυνατά και αδύνατα σημεία της ΕΛ.ΑΣ.....	99
Σχήματα	
Σχήμα 2.1- Αυτοκτονική Πυραμίδα.....	52
Σχήμα 2.2.- Μοντέλο Αυτοκτονικής Διαδικασίας.....	53
Σχήμα 2.3- Το ψυχολογικό μοντέλο της αυτοκτονίας των Αστυνομικών.....	60
Σχήμα 2.4- Μοντέλο αυτοκτονίας ευπάθειας-στρες.....	75
Σχήμα 3.1- Διάγραμμα ροής του στρες των Αστυνομικών.....	90

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ-ΙΙ- ΕΓΓΡΑΦΑ

- Παρουσίαση Ερωτηματολογίου.....	141
-----------------------------------	-----

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

- Επιστολές Συνεργασίας με το Ινστιτούτο Αστυνομικών Μελετών Επιμόρφωσης και Τεκμηρίωσης (IN.AM.E.T.E.).....	148
- Κατάλογος Αστυνομικών τμημάτων που εξήλθε το δείγμα(τυχαία δειγματοληψία).....	149
- Οδηγίες προς τους Διοικητές.....	150
- Follow up (δεύτερη επικοινωνία με τα Αστυνομικά τμήματα).....	151

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η αυτοκτονία πάντα προκαλούσε δέος και φόβο στους ανθρώπους. Αναρωτώμενος τους πιθανούς λόγους που μπορεί να θέλει κάποιος να αυτοκτονήσει δε μπόρεσα να ανακαλύψω τις αιτίες, σκεφτόμουν « *μα γιατί να θέλει κάποιος να βάλει τέρμα στη ζωή του;*» και έπειτα « *με ποια ψυχική δύναμη θα μπορούσε να φτάσει κάποιος σε αυτό το σημείο που να κόψει το νήμα με τη ζωή;*». Οι παραπάνω προβληματισμοί πάντα αποτελούσαν για μένα πρόκληση. Έτσι, λοιπόν, η πτυχιακή εργασία αποτέλεσε για εμένα μια πολύ καλή αφορμή για να μελετήσω βαθύτερα το θέμα ,καθώς, στα τέσσερα χρόνια των σπουδών μου δεν προσφέρθηκε κάποιο αντίστοιχο μάθημα με το συγκεκριμένο θέμα.

Ερευνώντας τη βιβλιογραφία για την αυτοκτονία, ενδιαφέρον αποτέλεσε για εμένα ένα άρθρο για τις αυτοκτονίες των Αστυνομικών. Εν συνεχεία, το ερέθισμα ήρθε από την συνεργασία μου με την καθηγήτρια- επόπτρια της πτυχιακής μου, αφού η προσπάθεια εύρεσης του θέματος μου έδωσε το έναυσμα να κάνω μια εκτενή βιβλιογραφική αναφορά και τελικά να ανακαλύψω ότι η φύση αυτού του « παρεξηγημένου» ,θα έλεγα, επαγγέλματος, κρύβει «ψυχικούς κινδύνους». Κινδύνους, που μπορεί να οδηγήσουν τον Αστυνομικό στην εμφάνιση αυτοκτονικών σκέψεων. Παράλληλα, το έντονο και χρόνιο στρες που λαμβάνουν οι Αστυνομικοί από την φύση της δουλειάς τους, επηρεάζει μια σειρά από ψυχοκοινωνικούς και βιολογικούς παράγοντες.

Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας δεν αναφέρουν ύπαρξη αυτοκτονικού ιδεασμού στον Έλληνα Αστυνομικό αλλά προσφέρουν μια σειρά από θέματα και θεματικές που θεωρώ ότι είναι σημαντικές για να αναδείξουν μια σειρά από αποτελέσματα ως προς α) τον τρόπο που σκέφτεται ο Έλληνας Αστυνομικός τον εαυτό του ως άτομο και έπειτα, β) ως προς την άρρηκτη και συνεχή σύνδεση με τον επάγγελμα του. Σε αυτό σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε και η επιλογή των ερευνητικών εργαλείων που χρησιμοποιήθηκαν δεδομένου του γεγονότος ότι οι Αστυνομικοί σαν επιλεγθέν δείγμα είναι μια δύσκολη και δυσεύρετη επιλογή. Επομένως, η χρησιμοποίηση πολυδιάστατων ερωτηματολογίων μας δίνει την δυνατότητα να εξάγουμε αποτελέσματα για πολλά και διαφορετικά θέματα πραγματοποιώντας συγκρίσεις και αναλύσεις διαφορετικών μεταβλητών όσον αφορά τα επίπεδα στρες, κατάθλιψης ή αυτοκτονικού ιδεασμού.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Τέλος, στο σημείο λίγο πριν το κλείσιμο του προλόγου θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους εκείνους που με οποιοδήποτε τρόπο στήριξαν και βοήθησαν στην πραγματοποίηση αυτής της πτυχιακής εργασίας. Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω πρώτα απ' όλα την καθηγήτρια-επόπτρια της πτυχιακής μου εργασίας *Κα Θεμελή Όλγα-Λέκτορα Εγκληματολογικής Ψυχολογίας, τμήματος Ψυχολογίας, Πανεπιστημίου Κρήτης* για τις πολύτιμες συμβουλές αλλά και την «σπίθα» που μου έδωσε προκειμένου να μελετήσω το συγκεκριμένο θέμα. Επίσης, την *Κα Σαρρή Αριάδνη- Ειδική Σύμβουλος, του Ινστιτούτου Αστυνομικών Μελετών Επιμόρφωσης και Τεκμηρίωσης(IN.A.ME.TE.)* που δέχτηκε την συνεργασία μαζί μου για την εξεύρεση του δείγματος και που οι παρεμβάσεις τις ήταν σημαντικές για την ολοκλήρωση αυτής της πτυχιακής εργασίας. Την *Νέλλη Δημητριάδη* από το Μεταπτυχιακό πρόγραμμα Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού προσανατολισμού του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών για τις διευκολύνσεις, και τέλος τους γονείς μου που υπέμειναν την ολοκλήρωση της εργασίας.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω όλους εκείνους τους Αστυνομικούς στα κατά τόπους Αστυνομικά τμήματα της χώρας που -βλέποντας λίγο μπροστά- συμπλήρωσαν και επέστρεψαν το ερωτηματολόγιο. Η συμβολή τους είναι σημαντική αφού χωρίς αυτούς δεν θα είχε πραγματοποιηθεί η συγκεκριμένη εργασία.

Ρέθυμνο,

Ιούνιος 2008

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μεγάλη έξαρση των αυτοκτονιών τους δύο τελευταίους αιώνες οδήγησε τους επιστήμονες στην εντατικότερη μελέτη του φαινομένου από διαφορετικές πλευρές. Μίας και το μέγεθος του προβλήματος άρχισε να εντείνεται αφού ένα περίπου εκατομμύριο άνθρωποι αυτοκτόνησαν το έτος 2000 (WHO,2001) και η αυτοχειρία αποτελεί μία από τις πρώτες αιτίες θανάτου μεταξύ των νέων ηλικίας 15-35 ετών, αρκετές μελέτες ήρθαν στην επιφάνεια αναδεικνύοντας το σημαντικό αυτό πρόβλημα. Η αυτοκτονία είναι ένα περίπλοκο θέμα όπου η αναζήτηση των αιτών βρίσκεται σε πολυμεταβλητές καταστάσεις. Είναι το αποτέλεσμα μιας σύνθετης αλληλεπίδρασης, βιολογικών, κοινωνικών, γενετικών, ψυχολογικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών παραγόντων.

Κάθε χρόνο υπολογίζεται ότι 300 ενεργοί Αστυνομικοί υπάλληλοι διαπράττουν αυτοκτονία(Seligman, Holt, Chinni & Roberts,1994). Το ποσοστό των αυτοκτονούντων στις Αστυνομίες υπολογίζεται δύο με τρεις φορές μεγαλύτερο από τον γενικό πληθυσμό(Vena, Violanti, Marshall & Fiedler, 1986; Watson,1996). Η βίαιη φύση του επαγγέλματος της αστυνομίας και οι στάσεις των ίδιων των Αστυνομικών είναι παράγοντες που πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη προκειμένου να προστατεύσουμε τους Αστυνομικούς από την ψυχολογική συμφόρηση που πολλές φορές νιώθουν.

Η προβληματική για την συγκεκριμένη έρευνα βρίσκεται στους συγκεκριμένους παράγοντες που επηρεάζουν τη ζωή και την επαγγελματική πορεία του Έλληνα Αστυνομικού. Η έκθεση στο κίνδυνο και τη βία, το συνεχιζόμενο στρες, η επίλυση σε σύντομο χρονικό διάστημα έκτακτων και κρίσιμων καταστάσεων και άλλα χαρακτηριστικά του επαγγέλματος(βάρδιες, μεταθέσεις) συνθέτουν το φαινόμενο του «στρες στην Αστυνομία»(Conroy et Hess,1992;Crank et Caldero,1991;Violanti et Aron,1994). Παράλληλα, ο διχοτόμος τρόπος σκέψης σε επαγγελματικό και προσωπικό επίπεδο σε συνδυασμό με την κλειστή κοινότητα της Αστυνομίας αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που λαμβάνει υπόψη του ένας ερευνητής για την μελέτη του αυτοκτονικού ιδεασμού των Αστυνομικών ως επαγγελματική κατηγορία.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Στο πρώτο μέρος της εργασίας παρατίθενται τα θεωρητικά στοιχεία και το θεωρητικό πλαίσιο της μελέτης, ενώ στο δεύτερο τα εμπειρικά δεδομένα της έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια εκτενή αναφορά των κλάδων μελέτης που εντάσσεται το συγκεκριμένο θέμα, της Αστυνομικής Ψυχολογίας και της Αυτοκτονιολογίας. Στο δεύτερο κεφάλαιο, γίνεται προσπάθεια για μια αναλυτική παρουσίαση του φαινομένου της αυτοκτονίας, τα επιδημιολογικά στοιχεία, της συμπεριφοράς του αυτόχειρα, τους αιτιολογικούς παράγοντες από διαφορετικές θεωρητικές πλευρές, ενώ, παρουσιάζεται και ένα μοντέλο αυτοκτονίας των Αστυνομικών. Τέλος, δίνεται και ένα τμήμα στις στάσεις, τους μύθους και τις αντιλήψεις που επικρατούν γύρω από την αυτοκτονία. Στο τρίτο κεφάλαιο, αναφέρονται οι κυριότεροι παράγοντες του στρες στην Αστυνομία, παρουσιάζεται και εδώ ένα μοντέλο στρες των Αστυνομικών, ενώ δίνονται και στοιχεία για την επαγγελματική εξουθένωση στην Ελληνική Αστυνομία.

Στο δεύτερο μέρος, παρουσιάζεται η μεθοδολογία που επιλέχθηκε για την εμπειρική μελέτη του θέματος. Συγκεκριμένα, αναφέρονται αναλυτικά τα μέσα συλλογής δεδομένων, οι σκοποί και οι στόχοι, διατυπώνονται οι ερευνητικές υποθέσεις, περιγράφεται το δείγμα, η διαδικασία χορήγησης των ερωτηματολογίων και αναφέρεται η μέθοδος της στατιστικής ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκε. Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο, παρουσιάζονται τα περιγραφικά αποτελέσματα της έρευνας, ελέγχονται οι ερευνητικές υποθέσεις και αναλύονται-συγκρίνονται τα ερευνητικά ευρήματα με βιβλιογραφικές αναφορές άλλων ερευνητών. Τέλος, ακολουθεί η συζήτηση με την παράθεση των γενικών συμπερασμάτων, περιορισμών της μελέτης, προτάσεων και της βιβλιογραφίας.

Στο τέλος της εργασίας έχουν τοποθετηθεί και δύο παραρτήματα. Το πρώτο αντιστοιχεί στους πίνακες και τα σχήματα που παρουσιάζονται σε όλη την εργασία. Ενώ, στο δεύτερο παράρτημα παρουσιάζονται όλα τα απαραίτητα έγγραφα, όπως το ερωτηματολόγιο και τις επιστολές συνεργασίας της έρευνας.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

1^ο

Μέρος

1^ο: ΔΥΟ ΝΕΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

2^ο : ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ- ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΚΟΣ ΙΔΕΑΣΜΟΣ

3^ο : ΣΤΡΕΣ ΚΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΔΥΟ ΝΕΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

1.3. Ψυχολογία της Αστυνομίας-μια νέα εφαρμογή της ψυχολογικής γνώσης

1.1.1 Οι απαρχές της Αστυνομικής Ψυχολογίας (*Police Psychology*)

Η Αστυνομία είναι μια ιδιαίτερη δημόσια αρχή για μια χώρα και αυτό διότι λειτουργεί με σκοπό την έννομη προστασία των πολιτών έχοντας ως βάση τις αντιεγκληματικές πολιτικές που βασίζονται στους δείκτες εμφανής εγκληματικότητας. Παράλληλα, η δράση της Αστυνομίας αποτελεί πολύτιμη κοινωνική προσφορά για το ποινικό σύστημα μιας χώρας. Η Ελληνική Αστυνομία στην τωρινή της μορφή έχει ως σκοπό¹:

- την εξασφάλιση της δημόσιας ειρήνης και ευταξίας και της απρόσκοπτης κοινωνικής διαβίωσης των πολιτών, που περιλαμβάνει την άσκηση της αστυνομίας γενικής αστυνόμευσης και τροχαίας.
- την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος και την προστασία του Κράτους και του δημοκρατικού πολιτεύματος, στα πλαίσια της συνταγματικής τάξης, που περιλαμβάνει την άσκηση της αστυνομίας δημόσιας και κρατικής ασφάλειας.

Έτσι, λοιπόν, στη βάση μιας σύγχρονης Αστυνομίας πόλεων ο ρόλος της Ψυχολογίας ως εφαρμοσμένης επιστήμης είναι μεγάλος για πολλούς λόγους. Οι περιοχές διασύνδεσης μεταξύ Ψυχολογίας και Αστυνομίας έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια πέρα από την Αμερική, στην Ευρώπη και τις Ασιατικές χώρες. Η αστυνομία παρέχει γενικώς πολλές ευκαιρίες για έρευνα σε σημείο που οι εφαρμογές τους να βελτιώνουν κατά πολύ τις παρεχόμενες υπηρεσίες της. Περιοχές εφαρμογής της Ψυχολογικής γνώσης στην Αστυνομία μπορεί να είναι η αξιολόγηση Αστυνομικών για την εισαγωγή τους στις Αστυνομικές ακαδημίες, η παρέμβαση και θεραπεία αγχωδών διαταραχών των Αστυνομικών, η διαχείριση κρίσεων, οι διαπραγμάτευση ομήρων, οι τεχνικές εξιχνίασης εγκλημάτων όπως είναι η μέθοδος του εγκληματολογικού προφίλ(βλ. Ainsworth,1995, Canter,1995. McCann,1992), οι αστυνομικές αποφάσεις δίωξης (Grant et al., 1982. Tuohy et al., 1993) και πολλές άλλες εφαρμογές .

¹ Νόμος 1481/1-10-1984, ΦΕΚ Α' - 152

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Η *Αστυνομική Ψυχολογία* (Police Psychology) είναι μια καθιερωμένη επιστήμη στη βάση εκπαίδευσης των νεοσύλλεκτων Αστυνομικών και άλλων ειδικών δυνάμεων σε πολλές χώρες, ενώ παράλληλα είναι βασικό μάθημα σε προπτυχιακούς φοιτητές Νομικής και Ψυχολογίας σε πολλά Πανεπιστήμια. Η Αστυνομική Ψυχολογία διεξάγει έρευνες, πραγματοποιεί πειράματα, δημιουργεί ψυχομετρικά εργαλεία και εξάγει πορίσματα. Παρολαυτά, τα αποτελέσματα των ερευνών δεν μπορούν να γενικευθούν ούτε να χρησιμοποιηθούν από τη μια χώρα στην άλλη, εξαιτίας των διαφορετικών συστημάτων ποινικής δικαιοσύνης, της διαφορετικότητας των πολιτισμών, και των αναγκών της κάθε μητροπολιτικής Αστυνομίας στη βάση διαφορετικών κοινωνικών συστημάτων.

Το 1967 το σύστημα ποινικής Δικαιοσύνης των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής έγραψε μια πολυσέλιδη αναφορά στην οργάνωση της Αστυνομίας για τον ρόλο που διαδραματίζει η Ψυχολογία στον χώρο της Αστυνομίας (President commission, 1967). Στην συγκεκριμένη αναφορά τονίζεται ο περιοριστικός ρόλος της Ψυχολογίας μόνο στην επιλογή προσωπικού. Το 1955, μια έρευνα που διεξήχθη έδειξε ότι μόνο 14 πόλεις με πληθυσμό 100.000 κατοίκους είχαν επίσημα προγράμματα ψυχιατρικών ή ψυχολογικών τεστ. Φυσικά, στον Ελλαδικό χώρο δεν υπάρχει ούτε μια περιοχή που να διαθέτει επίσημο φορέα παροχής Ψυχολογικών υπηρεσιών για την Αστυνομία, οπότε οι 14 πόλεις φαντάζει όνειρο για τα Ελληνικά δεδομένα.

Ωστόσο, η Ιστορία της Ψυχολογικής Αστυνομίας² ως κλάδος ψυχολογίας ξεκινά πολύ παλιότερα μόλις το 1943 στο Πόρτλαντ του Όρεγκον των Ηνωμένων Πολιτειών. Η πρώτη, λοιπόν, αναφορά ξεκίνησε το 1943 και αναφέρονταν σε ένα πρόγραμμα συμβουλευτικής για Αστυνομικούς (White, 1987). Προσεκτικότερη αναζήτηση δείχνει ότι προγράμματα συμβουλευτικής είχαν αναπτυχθεί και νωρίτερα σε διάφορες πολιτείες της Αμερικής. Εντούτοις, το πιο γνωστό από αυτά αναπτύχθηκε στο Αστυνομικό τμήμα της Βοστώνης το 1959 (Donavan, 1980). Ψυχίατροι και Ψυχολόγοι παρέιχαν συμβουλευτική υποστήριξη σε Αστυνομικά τμήματα των Ηνωμένων Πολιτειών από την δεκαετία του 1950 (Reese and Goldstein, 1968). Για παράδειγμα

² Η επίσημη μετάφραση του όρου "Police Psychology", προέρχεται από το βιβλίο : Καπαδρής, Α. (2004). Ψυχολογία και Δίκαιο. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα (κεφάλαιο 11, Ψυχολογία και Αστυνομία, σελ.388)

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

το κεντρικό Αστυνομικό τμήμα της Ουάσινγκτον ξεκίνησε εξωτερική συνεργασία με ειδικούς Ψυχικής Υγείας από την δεκαετία του 1950(White,1987).

Στην Ευρώπη, τώρα, μία άλλη ημερομηνία ορόσημο για την ανάπτυξη του Κλάδου της Αστυνομικής Ψυχολογίας ήταν το 1966 όταν στο Μόναχο της Δυτικής Γερμανίας, προσελήφθη Ψυχολόγος με σκοπό να εκπαιδεύσει τους Αστυνομικούς στην αντιμετώπιση προβλημάτων κατά την διάρκεια περιπολιών στην πόλη. Μετά την αρχή του Μονάχου, τα Αστυνομικά τμήματα των Ηνωμένων Πολιτειών ξεκίνησαν να προσλαμβάνουν Ψυχολόγους σε πλήρες ωράριο προκειμένου να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε κάθε κομμάτι του τμήματος.

Από τους πρώτους ειδικούς Ψυχικής Υγείας που απασχολήθηκαν στα Αστυνομικά τμήματα ήταν ο Dr. Harold Russell. Το 1953, ο Russell βοηθούσε στην εξιχνίαση εγκλημάτων και δίδασκε τους Αστυνομικούς πώς να χρησιμοποιούν ψυχολογικούς μηχανισμούς στις διαδικασίες της ανάκρισης³. Δέκα χρόνια αργότερα, ο Dr. James Shaw, στην Ουάσινγκτον ήταν από τους πρωτοπόρους στην έρευνα της Αστυνομικής Ψυχολογίας . Μέχρι το 1963, διεξήγε έρευνες και προσέφερε τις υπηρεσίες του. Ο Dr. Shaw σημειώνει αναφορικά με την πρόοδο της Αστυνομικής Ψυχολογίας «Είχα την ευκαιρία να παρακολουθήσω την ευρεία και σταδιακή αποδοχή του κλάδου στους χώρους του συστήματος της ποινικής δικαιοσύνης..»(J. Shaw, personal communication, April 23, 1984).

Τέλος, θα λέγαμε ότι ο Martin Reiser, Ed.D., διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της Αστυνομικής Ψυχολογίας κατέχοντας τη θέση του πρώτου Ψυχολόγου της Αστυνομίας στο Αστυνομικό τμήμα του Λος Ατζελες το 1968, στην μοναδική-μέχρι τότε- ψυχολογική υπηρεσία αποκλειστικά για την Αστυνομία. Δύο χρόνια αργότερα, το 1970 παρουσίασε το ιστορικό πλέον άρθρο «Οι Ψυχολόγοι της Αστυνομίας» στην Αμερικανικό Ψυχολογικό Σύνδεσμο(Reiser, 1970,1972), απ' όπου και μπήκαν τα θεμέλια για την δημιουργία ανεξάρτητου κλάδου στον APA. Ο Reiser είναι ευρύτερα γνωστός ως ο πατέρας της Αστυνομικής Ψυχολογίας.

³ Αργότερα, οι ανακριτικές διαδικασίες θα βελτιωθούν αρκετά από την εφαρμογή της τεχνικής της γνωστικής συνέντευξης (Fisher et Geiselman ,1992. Geiselman,1984) ένα από τα τρανταχτά παραδείγματα εφαρμογής της ψυχολογικής γνώσης στη ποινική δικαιοσύνη.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Ο Dr. Reiser, διευθυντής της υπηρεσίας ψυχολογικών υπηρεσιών και του τομέα της επιστήμης συμπεριφοράς του Αστυνομικού τμήματος του Λος Άτζελες(LAPD) ανέπτυξε τις υπηρεσίες του συμπεριλαμβάνοντας θεραπεία και συμβουλευτική των Αστυνομικών και των οικογενειών τους, δίδασκε αρχές και μεθόδους επικοινωνίας με το κοινό, πραγματοποίησε έρευνα και συμμετείχε σε ομάδες εξιχνίασης εγκλημάτων(Reiser,1982a). Το παραπάνω πρόγραμμα αποτέλεσε και το πρώτο εφαρμοσμένο πρόγραμμα της ψυχολογίας στην Αστυνομία. Ο Reiser αναφέρει συγκεκριμένα : *«Η γέννηση της Αστυνομικής Ψυχολογίας είναι αξιοσημείωτη, δεν υπάρχουν βεγγαλικά και παρελάσεις. Αναπτύχθηκε αργά όπως ένα βρέφος στην παιδική ηλικία που μεγαλώνοντας αναπτύσσει τις επιμέρους δεξιότητες του. Ωστόσο μέχρι στιγμής έχουμε μια μικρή ομάδα ατόμων ,βιβλιογραφικές αναφορές και ένα ανεξάντλητο δυναμικό (1982^a)».*

Το δεύτερο τμήμα που προσέλαβε Ψυχολόγο ήταν και αυτό στο Λος Άτζελες στην περιοχή του San Jose μετά από παρότρυνση του Reiser (M. Reiser, personal communication, July 30, 1984). Παράλληλα, το 1971 με την ίδρυση τμημάτων ψυχολογικών υπηρεσιών, ο Harvey Schlossberg, ένας Αστυνομικός από το Αστυνομικό τμήμα της Νέας Υόρκης, απέκτησε το πρώτο διδακτορικό και έγινε Ψυχολόγος του Αστυνομικού τμήματος της Νέας Υόρκης(H, Schlossberg, personal communication, August 4, 1984).

Εν συνεχεία το 1974, ο Stratton(1977), ίδρυσε στο Αστυνομικό τμήμα του Λος Ατζελες (LASD) ένα πρόγραμμα Αστυνομικής Ψυχολογίας (Police Psychology program,1974). Αναπτύχθηκε ένα εκτεταμένο πρόγραμμα συμβουλευτικής, εκπαίδευσης, διαχείρισης ανθρωπίνου δυναμικού, έρευνας, σύνδεσης με προγράμματα επιστήμης της Συμπεριφοράς και εφαρμογές στην εξιχνίαση εγκλημάτων. Στο τέλος αυτού του προγράμματος ακολούθησε σειρά δημοσιεύσεων(Stratton et Knowles ,1978) σχετικά με την αποτελεσματικότητα του προγράμματος με βασικά θέματα τις διαπραγματεύσεις ομήρων, την εξιχνίαση εγκλημάτων, την πρόληψη αυτοκτονιών, και την επίλυση συγκεκριμένων προσωπικών προβλημάτων.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Ακολούθησαν σειρά προγραμμάτων όπως αυτό του Ντάλλας, συμβουλευτικό πρόγραμμα από την Ψυχολογική υπηρεσία που ιδρύθηκε και πρόσφερε πρωτοπόρα δουλεία στην εκπαίδευση (Somodevilla et al., 1981,1986). Παράλληλα, το Αστυνομικό τμήμα του Σικάγο, το 1975, προκειμένου να προσφέρει ευέλικτες Ψυχολογικές υπηρεσίες προσέλαβε Ψυχολόγους και Κοινωνικούς Λειτουργούς (Wagner, 1981). Μέχρι το 1976, στο Αστυνομικό τμήμα του Νέου Μεξικού είχε προσληφθεί σύμβουλος (J. Price, personal communication, June 12, 1984). Το 1977 ακολούθησαν και άλλα Αστυνομικά τμήματα με προγράμματα εκμάθησης διαχείρισης του στρες(stress management) ξεκινώντας από το Μαϊάμι της Φλόριντας και συνεχίζοντας στα Αστυνομικά τμήματα του Μέμφις στο Τέννεση (T. Hickey, personal communication, July 8, 1985). Τέλος τον ίδιο χρόνο ιατρικές και Ψυχολογικές υπηρεσίες είχαν ιδρυθεί στην Βοστώνη, στο Σικάγο και το Ντιτρόιτ.

Το 1977, υπήρχαν περίπου έξι Αστυνομικά τμήματα με Ψυχολόγους (Stratton,1977), ενώ μέχρι το 1982, ο Daviss(1982), ανέφερε ότι όχι πάνω από το 5%, 17.000 Αστυνομικών τμημάτων στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής είχαν ξεκινήσει προγράμματα με Ψυχολόγους και εξωτερικούς σύμβουλους- συνεργάτες για την διαχείριση του έντονου στρες και την εμφάνιση συμπτωμάτων επαγγελματικής εξουθένωσης πολλών Αστυνομικών(Police Foundation Data, 1982). Μέχρι το 1982, υπήρχε μια συνεχιζόμενη ανάπτυξη στον αριθμό των Αστυνομικών τμημάτων που προσελάμβανε Ψυχολόγους ή άλλους Κοινωνικούς Επιστήμονες.

Το 1984, ήταν μια σημαντική χρονιά για την ανάπτυξη του κλάδου της Αστυνομικής Ψυχολογίας καθώς έγινε μια σοβαρή προσπάθεια να καθορισθούν τα επαγγελματικά δικαιώματα των Ψυχολόγων της Αστυνομίας από την Μονάδα Επιστημών της Συμπεριφοράς και την ακαδημία του FBI στο Quantico της Βιρτζίνια. Πάνω από 160 επιστήμονες από τον κλάδο της μελέτης της συμπεριφοράς (Behavioral Science) συναντήθηκαν στην Αστυνομική Ακαδημία με το όνομα «Συμπόσιο στις ψυχολογικές υπηρεσίες που παρέχονται στα Αστυνομικά τμήματα (NSPPS)⁴ .

⁴ Για αυτούς που θέλουν να πάρουν μια ιδέα από τα θέματα που συζητήθηκαν σε εκείνο το ιστορικό-πλέον- συμπόσιο του NSPPS παραπέμπουμε στο : Psychological Services for Law Enforcement(Reece and Goldstein, 1986). Το συγκεκριμένο συμπόσιο κάλυψε μια σειρά θεμάτων της Αστυνομικής Ψυχολογίας.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Ακολουθώντας το σχήμα «Υπηρεσίες βοήθειας», μετά από εντατική δουρεία καθορίστηκε το πλαίσιο υπηρεσιών ψυχικής υγείας που προσφέρετε στην Αστυνομία. Εκεί, λοιπόν, καθορίστηκε και η άφιξη της Αστυνομικής Ψυχολογίας ως ξεχωριστός κλάδος της Ψυχολογίας. Η βιβλιογραφία αναφέρει ότι ήταν εκείνο το συμπόσιο που έβαλε τα θεμέλια για μια πιο οργανωμένη δουρεία, πιο επίσημη παρουσίαση της Αστυνομικής Ψυχολογίας και πιο δυνατή προσπάθεια για την κάλυψη των επιστημονικών και εργασιακών δικαιωμάτων(Reese et Goldstein,1986). Η επιτυχημένη και η συνεχής ανοδική πορεία της Αστυνομικής Ψυχολογίας, έτσι όπως φάνηκε από την συνεχιζόμενη ίδρυση ψυχολογικών υπηρεσιών σε πολλά Αστυνομικά τμήματα παράλληλα με τον επαγγελματισμό και το ήθος που επέδειξαν οι πρώτοι Ψυχολόγοι της Αστυνομίας, οδήγησε σιγά-σιγά στην ωρίμανση του κλάδου και την δημιουργία ξεχωριστού τομέα στον Αμερικανικό Σύλλογο Ψυχολόγων(APA με τίτλο «Οι ψυχολόγοι σε Δημόσιες Υπηρεσίες» (Division 18, Psychologist in Public Services, APA, 1986).

Τέλος, το NATO υποστήριξε μια συνάντηση το 1985 στη Σκιάθο, στην Ελλάδα, που επικεντρώνονταν σε θέματα Αστυνομικής Ψυχολογίας όπως η διαπραγμάτευση ομήρων⁵ και η έρευνα για την κατάθεση αυτόπτων μαρτύρων. Την ίδια περίοδο το FBI διοργάνωσε το «Παγκόσμιο Συνέδριο της Αστυνομικής Ψυχολογίας» (FBI,1985) στο Quantico το Δεκέμβριο του 1985 εμπλουτίζοντας παγκοσμίως το δίκτυο έρευνας για την Ψυχολογία της Αστυνομίας. Στον Ελλαδικό χώρο η μόνη αναφορά για την Αστυνομική Ψυχολογία ήταν η συνάντηση που διοργανώθηκε από το NATO .

1.1.2. Οι Ψυχολόγοι της Αστυνομίας

Ο Αμερικάνικος Ψυχολογικός Σύνδεσμος(APA) προκειμένου να εξακριβώσει τις αρμοδιότητες των Ψυχολόγων της Αστυνομίας διεξήγε έρευνα στους ίδιους τους Ψυχολόγους που δουλεύουν στα κατά τόπου Αστυνομικά τμήματα ρωτώντας τους για τα καθήκοντα τους(Gettys,1990.Kurke,1990,1993. Scrivner,1994). Στη συγκεκριμένη

⁵ Για μια εξαιρετική αναφορά πάνω στο θέμα της διαπραγμάτευσης ομήρων και στο τρόπο επικοινωνίας με αυτούς βλέπε : Gregory M. Vecchi,, Vincent, B. Van Hasselt, Stephen J. Romano (2005). *Crisis(hostage)negotiation: current strategies and issues in high-risk conflict resolution*. Aggression and Violent Behavior 10(2005) 533-551

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

έρευνα που έγινε από διαφορετικούς ερευνητές δόθηκαν διαφορετικά ερωτηματολόγια. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν τις επιστημονικές δραστηριότητες των Ψυχολόγων της Αστυνομίας και τις εφαρμογές αυτών σε ένα πολύπλοκο σύστημα που περιλαμβάνει ψυχομετρικές αξιολογήσεις και θεραπευτικές παρεμβάσεις, μέχρι εξιχνίαση εγκληματιών και διαχείριση κρίσεων .

Ο 18^{ος} τομέας του Αμερικανικού Ψυχολογικού Συνδέσμου που περιλαμβάνει και τους Ψυχολόγους που δουλεύουν για την Αστυνομία, συγκέντρωσε αρκετά στοιχεία ικανά να οριοθετήσουν την εργασία ενός Ψυχολόγου στις δημόσιες λειτουργίες του κράτους. Έτσι, λοιπόν, από τα 1290 εγγεγραμμένα μέλη του 18^{ου} τομέα τα 279 εργάζονται για τις υπηρεσίες της Αστυνομίας. Από αυτά, το 8% είναι ορκωτοί διευθυντές της υπηρεσίας τους, 25% είναι ιδιωτικά απασχολούμενοι σε υπηρεσίες εφαρμογής του νόμου, το 61 % είναι εντεταλμένοι σύμβουλοι των Αστυνομικών τμημάτων και το υπόλοιπο 6 % είναι ακαδημαϊκοί καθηγητές του συγκεκριμένου γνωστικού αντικειμένου.

Θα μπορούσε κανείς να χωρίσει τις παρεχόμενες υπηρεσίες των Ψυχολόγων της Αστυνομίας σε τρεις κύριους τομείς. Ο πρώτος τομέας περιλαμβάνει τις ατομικές ψυχολογικές υπηρεσίες στους Αστυνομικούς και τις οικογένειες τους σε ποσοστό 41%, ο δεύτερος αποτελείται από διάφορα προγράμματα και τεχνική υποστήριξη των Αστυνομικών τμημάτων σε ποσοστό 74% , και ο τρίτος είναι ο λειτουργικός σκοπός των Ψυχολόγων στην Αστυνομία όπου η εργασία αναφέρετε σε ποσοστό 32% . Η εργασία ενός Ψυχολόγου, θα λέγαμε ότι είναι πολυπαραγοντική καθώς περιλαμβάνει διαφορετικές πλευρές της εφαρμοσμένης ψυχολογίας. Στον παρακάτω πίνακα, παρουσιάζονται οι τρεις βασικές διαστάσεις του Ψυχολόγου της Αστυνομίας και οι επιμέρους αρμοδιότητες αυτών.

Στον παρακάτω πίνακα^{1.1}⁶, παρουσιάζονται οι τρεις βασικές διαστάσεις του Ψυχολόγου της Αστυνομίας και οι επιμέρους αρμοδιότητες αυτών.

Πίνακας 1.1.

⁶ Ο παρακάτω πίνακας 1.1 είναι ελαφρώς τροποποιημένος και προέρχεται από το βιβλίο :Chandler, J.T(1996). Modern Police Psychology for law Enforcement and Human Behavior Professionals. Springfield, Illinois, U.S.A: Charles S. Thomas publisher (κεφάλαιο 1,σελ 13)

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Παρεχόμενες Υπηρεσίες από τους Ψυχολόγους της Αστυνομίας

Ατομικές ψυχολογικές υπηρεσίες	Προγράμματα και Τεχνική Υποστήριξη	Λειτουργικές Υπηρεσίες
<ul style="list-style-type: none">• Διαχείριση Κρίσεων• Συμβουλευτική Αστυνομικών• Επείγουσα παρέμβαση σε Αστυνομικούς και τις οικογενειές τους• Ατομική -ομαδική συμβουλευτική• Υπνοθεραπεία• Μακρά και βραχεία θεραπεία• Εκμάθηση τεχνικών διαχείρισης στρες• Πρόγραμμα αυτογνωσίας	<ul style="list-style-type: none">• Πρόγραμμα επαγγελματικής εξέλιξης• Διαχείριση του στρες• Συντονισμός ψυχικών υπηρεσιών• Διαχείριση ανθρωπίνου δυναμικού• Οργάνωση αξιολογήσεων• Ψυχολογικές αξιολογήσεις (για επιλογή ή άλλο σκοπό)• Σεμινάρια στρες• Εκπαίδευση και διαχείριση ειδικών ομάδων• Συμβουλευτική ατόμων, ομάδων η τμημάτων• Έλεγχος και αξιολόγηση υποψηφίων• Ερευνητικά προγράμματα	<ul style="list-style-type: none">• Σχεδιασμός εγκληματικών προφίλ• Έρευνα-ανάλυση εγκληματικών περιστατικών• Τηλεφωνική συμβουλευτική• Διαπραγμάτευση ομήρων• Συνεντεύξεις υπόπτων, θυμάτων και αυτόπτων μαρτύρων• Ανάλυση στρατηγικών κινήσεων• Έρευνες απαγωγών και ανθρωποκτονιών• Έρευνες σε θέματα διαχείρισης και λειτουργίας των Αστυνομικών τμημάτων• Σύμβουλοι κακοποίησης και θυμάτων

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Οι βασικές διαστάσεις του επαγγέλματος ξεκινούν από την αξιολόγηση .Ο ρόλος της αξιολόγησης των Αστυνομικών είναι από τις θεμελιώδεις εργασίες ενός Ψυχολόγου στην Αστυνομία. Από την μία η αξιολόγηση βοηθάει την αστυνομική διοίκηση να επιλέξει τους κατάλληλους για εκπαίδευση, και από την άλλη οι αναφορές των Ψυχολόγων για την ικανότητα ενός ατόμου να κρατά και να χειρίζεται όπλο, αποτελεί βασικό παράγοντα καταλληλότητας ενός υποψηφίου για την εισαγωγή του στην Αστυνομική Ακαδημία.

Ιστορικά, η Συμβουλευτική εντάχθηκε πολύ γρήγορα στο καθημερινό πρόγραμμα των Ψυχολόγων της Αστυνομίας. Έχοντας ,ήδη, αναπτυχθεί ο κλάδος της Συμβουλευτικής σε Ευρώπη και Αμερική, στην Αστυνομία ενσωματώθηκε ως συμβουλευτική κρίσεων, συμβουλευτική τραυματικών γεγονότων και σε έκτακτες καταστάσεις. Έτσι, λοιπόν, η συμβουλευτική, χρησιμοποιείτε με σκοπό να μειώσει τα έντονα τραυματικά γεγονότα μέσω βραχείας ψυχοθεραπείας και γνωστικών παρεμβάσεων.

Η εκπαίδευση των Αστυνομικών πληθυσμών στην διαχείριση ατόμων , ομάδων η πληθυσμών, είναι μια άλλη επίσημη ασχολία των Ψυχολόγων που εργάζονται για το όφελος της Αστυνομίας. Όπως παρατηρείτε και από το παραπάνω πίνακα 1.1, τα προγράμματα που έχουν δημιουργηθεί έχουν στόχο την καλύτερη επικοινωνία μεταξύ αστυνομικών και πολιτών και την προστασία- από την άλλη- των ίδιων των Αστυνομικών από τη στρεσογόνο φύση του επαγγέλματος. Επομένως, η εκμάθηση διαχείρισης του στρες και άλλων αρνητικών συναισθημάτων που εμφανίζονται ύστερα από μια κουραστική ημέρα λειτουργούν ως προστατευτικοί παράγοντες.

Πρακτικές πλευρές της Αστυνομικής Ψυχολογίας έχουν γίνει περίτρανα αποδεκτές από τα Αστυνομικά τμήματα εξαιτίας της χρησιμότητας τους. Αυτή η υποστηρικτική λειτουργία της Αστυνομικής Ψυχολογίας διαφαίνεται μέσα από την χρησιμοποίηση της δικανικής ύπνωσης(Reser, 1986;Haward,1990),της διαπραγμάτευσης ομήρων και τις αρχές της γνωστικής συνέντευξης (Geiselman ,Fisher, Mackinnon και Holland,1985).

Τέλος, η οργανωτικές πλευρές και η διαχείριση των τμημάτων, αποτελεί μια βασική ασχολία των Ψυχολόγων της Αστυνομίας στα πλαίσια της διαχείρισης ενός

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

ανθρωπίνου δυναμικού που έχει εντάσεις, προστριβές και δυσκολίες στην μεταξύ τους επικοινωνία.

Θα λέγαμε ότι οι Ψυχολογικές υπηρεσίες που οργανώνονται στα Αστυνομικά τμήματα , επιτελούν διαφορετικές λειτουργίες ανάλογα με τις ανάγκες και τις ειδικές συνθήκες του κάθε τμήματος. Δεδομένου του γεγονότος ότι το κάθε Αστυνομικό τμήμα αντιμετωπίζει διαφορετικές δυσκολίες και προκλήσεις ένα κοινό μοντέλο παροχής υπηρεσιών δίνει την δυνατότητα για μια πιο οργανωμένη και κοινή δουλειά των Ψυχολόγων της Αστυνομίας. Οι Ψυχολόγοι που δουλεύουν για την Αστυνομία έχουν πάντα στόχο την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η προσαρμογή των νέων Αστυνομικών και των οικογενειών τους μέσα από ατομική, οικογενειακή και ομαδική συμβουλευτική και ψυχοθεραπεία, η διαχείριση των κρίσεων που μπορεί να περιλαμβάνει διαζύγια, γονική παροχή, θανάτους, κακοποίηση, επαγγελματική εξουθένωση, αρρώστια ή άλλα προβλήματα ζωής, αποτελούν καθημερινές ασχολίες των Ψυχολόγων .

Εντούτοις, προβλήματα στην δομή, τη λειτουργία και τις διαδικασίες που σχετίζονται με την οργάνωση μιας υπηρεσίας υπάρχουν παντού ,πόσο μάλλον σε ένα μεγάλο Αστυνομικό τμήμα που οι ανάγκες και τα προβλήματα πρέπει να ξεπερνιούνται πολύ γρήγορα προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα πολλαπλά περιστατικά. Οι Ψυχολόγοι ,επομένως, καλούνται σε αυτή την φάση να διαχειριστούνε και να βελτιώσουν το εργασιακό περιβάλλον, να εκπαιδεύσουν μέσα από σεμινάρια και προγράμματα εκμάθησης δεξιοτήτων τους Αστυνομικούς και να επιλύουν προβλήματα στην επικοινωνία τόσο μεταξύ των τμημάτων και των Αστυνομικών, όσο και μεταξύ των πολιτών και των Αστυνομικών.

Η Αστυνομική Ψυχολογία είναι μια πολυδιάστατη εργασία που απαιτεί χρόνια εμπειρίας και πρακτικής εξάσκησης, ενώ ταυτόχρονα γνώσεις Κλινικής, Συμβουλευτικής και Οργανωτικής Ψυχολογίας. Η πολυμεταβλητότητα του επαγγέλματος, είναι αποτέλεσμα της ανάγκης ολόκληρης της Αστυνομικής κοινότητας να επιλύει πληθώρα προβλήματα που προέρχονται από διαφορετικές πλευρές. Εντούτοις, έχει φανεί ότι τα περισσότερα Αστυνομικά τμήματα δεν ενσωματώνουν

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

τους Ψυχολόγους στην δουλεία του τμήματος, αλλά αντ'αυτού, τους χρησιμοποιούνε σε κρίσιμες καταστάσεις ή «όποτε χρειαστεί»(Scrivner,1993). Γι' αυτό τον λόγο η Αστυνομική Ψυχολογία μπορεί να μην εμφανίζεται ως πηγή επίλυσης προβλημάτων στον χώρο, αλλά να χρησιμοποιείται μόνο για ατομικές παρεμβάσεις. Εάν, όντως, είναι έτσι, τότε θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι η τμηματοποίηση της δουλείας των Ψυχολόγων της Αστυνομίας θα είχε εκπληκτικά αποτελέσματα. Πράγματι, όπως αναφέρει και ο Bower(1993),αυτή η τμηματοποίηση της εργασίας θα αποτελέσει μια θετική εξέλιξη μιας επιστήμης που ωριμάζει και έχει αποτελέσματα σε διαφορετικά πεδία της ανθρώπινης συμπεριφοράς.

Ο 21^{ος} αιώνας βρίσκει την Αστυνομική Ψυχολογία στο μεταίχμιο αλλαγών. Αλλαγών που θα επιφέρουν ανανέωση και καλύτερη ποιότητα υπηρεσιών στους ίδιους τους Αστυνομικούς. Μια πρώτη αλλαγή που χρειάζεται να γίνει στην αξιολόγηση των Αστυνομικών πρέπει να δίνει λιγότερο έμφαση στον κλινικό προσανατολισμό και την κλινική αξιολόγηση, και μέσω των νέων έγκυρων τεχνικών αξιολόγησης, να καθορίζεται περισσότερο το προφίλ του υποψήφιου Αστυνομικού. Παράλληλα, οι τεχνικές διαχείρισης του στρες δε ταιριάζουν σε όλους τους Αστυνομικούς ή ακόμα όλοι οι Αστυνομικοί δεν χρειάζονται τεχνικές διαχείρισης του στρες, με αποτέλεσμα να αναλώνονται και οι Αστυνομικοί και οι Ψυχολόγοι⁷.

Επιπροσθέτως, θα πρέπει να δοθεί περισσότερη έμφαση στην έρευνα. Είναι αναγκαίο σε κάθε νέο κλάδο, να αξιολογούνται οι έρευνες ως προς επιθυμητά αποτελέσματα. Η αξιολόγηση και η έρευνα σε μια εφαρμοσμένη επιστήμη αποτελεί σημαντικό παράγοντα εξέλιξης και επιτυχίας. Επίσης, είναι σημαντικό να δοθεί βάση στη νομοθεσία και τον τρόπο που αυτή επηρεάζει την δουλεία του Ψυχολόγου της Αστυνομίας. Σε πολλές περιπτώσεις, χρειάζεται μια καλή γνώση από μέρους των Ψυχολόγων της νομοθεσίας σε συγκεκριμένα θέματα αξιολόγησης ατόμων και συμβουλευτικής. Για παράδειγμα, τροποποιήσεις της ποινικής νομοθεσίας που διευκολύνουν τους Ψυχολόγους της Αστυνομίας να αναπτύσσουν προγράμματα ψυχολογικών υπηρεσιών στα Αστυνομικά τμήματα θα πρέπει να προωθούνται. Είναι

⁷ Σε πολλά Αστυνομικά τμήματα, οι τεχνικές διαχείρισης του στρες όπως το Critical Incident Stress Management και το Stress Debriefing γίνεται ομαδικά και υπάρχουν περιπτώσεις που δεν ταιριάζουν σε όλους τους Αστυνομικούς.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

αξιοσημείωτο το γεγονός, βέβαια, ότι και οι ίδιοι οι Ψυχολόγοι πρέπει να ενθαρρύνουν την Αστυνομία και την Ψυχολογία έτσι ώστε να προωθούν νέα προγράμματα στο κοινό ή τους Αστυνομικούς.

Τέλος, προγράμματα εκπαίδευσης στην Αστυνομική Ψυχολογία πρέπει να δημιουργηθούν σε θεωρητική, ερευνητική και πρακτική βάση προκειμένου να προετοιμαστούν Ψυχολόγοι έτοιμοι να δραστηριοποιηθούν στην κοινωνία των Αστυνομικών.

2.1 Αυτοκτονιολογία

Ο πολιτισμός πηγή δυστυχίας έλεγε ο πατέρας της Ψυχανάλυσης, Sigmund Freud, στο βιβλίο του «Ψυχοπαθολογία της καθημερινής ζωής(1901). Πράγματι, μεταποιώντας λίγο το νόημα, η αυτοκτονιολογία αναπτύχθηκε στη βάση μίας ανάγκης του ανθρώπου και της επιστήμης να μελετήσει τον αυτοκτονούντα άνθρωπο. Η ίδια η κοινωνία δημιούργησε το πρόβλημα, τις ανάγκες και τώρα προσπαθεί να βρει την λύση ή την προσπάθεια περιορισμού του παγκόσμιου αυτού φαινομένου που πάνω απ' όλα είναι ένα φιλοσοφικό ζήτημα. Μάλιστα, ο Albert Camus⁸, στο βιβλίο του «ο μύθος του Σίσυφου»(1942) αναφέρει το «...δεν υπάρχει παρά ένα μονάχα φιλοσοφικό πρόβλημα πραγματικά σοβαρό: το πρόβλημα της αυτοκτονίας» . Ο παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας(WHO), εκτιμά ότι μέχρι το 2000, ένα εκατομμύριο άνθρωποι, περίπου, θα έχουν πεθάνει με τον τρόπο της αυτοκτονίας⁹. Στην περίπτωση που επαληθευτούν οι στατιστικές, η αυτοκτονία θα έχει γίνει πιο συνηθισμένο φαινόμενο και από τα αυτοκινητιστικά ατυχήματα. Παράλληλα, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας εκτιμά επίσης, ότι 873.000 άνθρωποι αυτοκτονούν κάθε χρόνο ενώ αυτό το ποσοστό έχει αλλάξει πολύ λίγο τον τελευταίο αιώνα. Αναφέρεται ότι 300 άτομα ανά 100.000 κατοίκους κάθε χρόνο από όλους τους τύπους των αυτοχειρών, τραυματίζονται(βλέπε Favazza,1987;Walsh & Rosen;1988)

⁸ Camus, A(1942). Ο μύθος του Σίσυφου, μτφ Χ. Γιατζόγλου, Αθήνα: Εκδ. Μπουκουμάνη, 1973

⁹ WHO (1999). I.A.S.P. Guidelines for Suicide Prevention, Crisis, Huber Publisher

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Η μεγάλη έξαρση των αυτοκτονιών τους δύο τελευταίους αιώνες οδήγησε τους επιστήμονες στην εντατικότερη μελέτη του φαινομένου από διαφορετικές πλευρές. Ο πρώτος που ασχολήθηκε εντατικά με το θέμα ήταν ο Γάλλος Κοινωνιολόγος Emile Durkheim, το 1897, με το ιστορικό, πλέον, έργο «Κοινωνικές αιτίες της αυτοκτονίας»¹⁰. Ο Emile Durkheim έβαλε τις βάσεις για την μελέτη του φαινομένου. Όμως, από την άλλη πλευρά, μια αναλυτικότερη ανασκόπηση παρουσιάζει τον αρχαίο Έλληνα τραγικό συγγραφέα «Σοφοκλής» στα έργα του, ως πρώτο αυτοκτονιολόγο, αφού ο Σοφοκλή χρησιμοποιούσε την αυτοκτονία ως συμβολικό μέσο τιμωρίας από την «θεία δίκη»¹¹.

Ωστόσο, στη Παλαιά και Καινή διαθήκη αναφέρονται περιστατικά αυτοκτονιών. Μάλιστα μία από τις πιο διάσημες αυτοκτονίες ήταν του Ιούδα, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει το Κατά Ματθαίον ευαγγέλιο «και απελθών, απήγγεστο». Τέλος, στη σύγχρονη εποχή, αυτοκτονίες διαπράχθηκαν από πρόσωπα της τέχνης, της πολιτικής και του θεάματος προκαλώντας ποικίλα σχόλια ανά περιόδους σε ολόκληρο τον κόσμο. Από τις πιο γνωστές αυτοκτονίες ήταν αυτές του Ernest Hemingway, της Marilyn Monroe και του rock star Kurt Cobain.

Από την μικρή αυτή ιστορική αναδρομή, παρατηρούμε ότι αυτοκτονίες υπήρχαν από πολλή παλιά, ωστόσο, μόλις τα τελευταία 100 χρόνια άρχισε η εντατικότερη μελέτη τους. Μίας και το μέγεθος του προβλήματος άρχισε να εντείνεται αφού ένα περίπου εκατομμύριο άνθρωποι αυτοκτόνησαν το έτος 2000 (WHO,2001) και η αυτοχειρία αποτελεί μία από τις πρώτες αιτίες θανάτου μεταξύ των νέων ηλικίας 15-35 ετών, αρκετές μελέτες ήρθαν στην επιφάνεια αναδεικνύοντας το σημαντικό αυτό πρόβλημα.

¹⁰ Ο πρωτότυπος τίτλος του ιστορικού αυτού κειμένου στα Γαλλικά είναι «Le Suicide», ενώ το επίσημο βιβλίο κυκλοφόρησε στα Γαλλικά γράμματα με τίτλο Durkheim, E.(1897). Le suicide, Etude de Sociologie, Paris : Alcan. Στα Ελληνικά το έργο τιτλοφορείτε ως : Durkheim, E (χ.χ.) Οι κοινωνικές αιτίες της αυτοκτονίας, μτφ Μαρκάκη, Μ, Αθήνα : Αναγνωστίδη

¹¹ Παραθέτουμε ανάλυση από το μύθο του «Αίας» όπου ο Σοφοκλής: [...] παρουσιάζει τον Αίαντα σαν πάσχοντα από νόσο ιερή, από τιμωρία της Θείας Δίκης και η συμπάθεια μεγαλώνει με την αυτοκτονία του ήρωα, που δεν είναι έκρηξη του πάθους του, αλλά αποτέλεσμα των συλλογισμών του. Αληθινό θαυμασμό προκαλεί ο μονόλογος του Αίαντα, στις φράσεις του οποίου υπάρχει θησαυρός ιδεών, συναισθημάτων και παθών. Το έργο τελειώνει με την ταφή του νεκρού, που δίνει πλήρη ικανοποίηση στον Αίαντα. Έτσι ο Σοφοκλής στην τραγωδία του αυτή παρουσιάζει την τιμωρία της αλαζονείας και τη διόρθωση της αδικίας, ώστε να αποκατασταθεί η αρμονία του ηθικού κόσμου, που είχε διαταραχθεί. Σοφοκλής. (2008) .Αίας. σειρά Αρχαία Ελληνική δραματική ποίηση ,Θες/νίκη: Ζήτρος

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Η αυτοκτονιολογία ως ανεξάρτητος κλάδος που μελετά την αυτοκτονική συμπεριφορά του ανθρώπου η οποία περιλαμβάνει την αυτοχειρία, την απόπειρα αυτοκτονίας και τους αυτοτραυματισμούς, έκανε τα πρώτα της ανεξάρτητα βήματα το 1929. Ο όρος «αυτοκτονιολογία» (Suicidology) πρωτοδιατυπώθηκε από τον Edwin Shneidman ο οποίος θεωρείται και πατέρας της νέας αυτής επιστήμης. Μέχρι τότε, η μελέτη αυτού του πολυσύνθετου προβλήματος εντάσσονταν στα όρια της «Θανατολογίας» (thanatology). Από τους πρώτους που ασχολήθηκαν εκτεταμένα με το θέμα ήταν ο Γερμανός Karl Menninger όπου το 1938, δημοσίευσε τη κλασική μελέτη του *“The Motives . Man against himself”*.

Η αυτοκτονία είναι ένα περίπλοκο θέμα όπου η αναζήτηση των αιτών βρίσκεται σε πολυμεταβλητές καταστάσεις. Είναι το αποτέλεσμα μιας σύνθετης αλληλεπίδρασης, βιολογικών, κοινωνικών, γενετικών, ψυχολογικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών παραγόντων. Ο ερευνητής της αυτοχειρίας συναντά ουσιαστικά εμπόδια στην δουλειά του καθώς το αντικείμενο έρευνας του δεν υπάρχει πια. Αυτό που μελετάει ο ερευνητής είναι το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας που περιλαμβάνει ψυχολογικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες. Μια σειρά από παράγοντες βοηθούν τον μελετητή να εξάγει συμπεράσματα, να κάνει συσχετίσεις και να διαπιστώνει μεταβλητές που οδηγούν κάποιον στην αυτοκτονία¹². Τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά, η οικογενειακή κατάσταση, τα κίνητρα, ο τόπος, ο τρόπος της αυτοκτονίας κ.τ.λ., είναι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να δημιουργηθεί το προφίλ του αυτοκτονούντα (ατομικά), αλλά και να σταθμιστούν στατιστικές που είναι χρήσιμες για την αποτελεσματικότερη μείωση και πρόληψη του φαινομένου(συλλογικά)¹³.

Σε πολλές χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής έχουν δημιουργηθεί τμήματα και μεταπτυχιακά αυτοκτονιολογίας, ενώ επίσημοι φορείς τόσο στο διαδίκτυο, όσο και εταιρίες που διοργανώνουν συνέδρια και προγράμματα πρόληψης έχουν κάνει την εμφάνιση τους συμβάλλοντας στην διάδοση του κλάδου και λειτουργώντας ως φορείς

¹² Για περισσότερες και αναλυτικότερες λεπτομέρειες παραπέμπουμε στο δεύτερο κεφάλαιο (2.4 παράγοντες κινδύνου αυτοκτονίας)

¹³ Π.χ. προσδιορισμού του δείκτη αυτοκτονίας ανα 100.000 και ευρωπαϊκές στατιστικές που βοηθούν στην καταγραφή της πορείας του φαινομένου (βλ. WHO(1999). I.A.S.P. Guidelines for Suicide Prevention, Crisis)

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

πρόληψης. Μεταξύ των χωρών οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής έχουν δημιουργήσει επίσημο φορέα αυτοκτονιολογίας¹⁴ ενώ το Εθνικό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής των Η.Π.Α. διατηρεί επίσημη ιστοσελίδα με θέματα από τον κλάδο της αυτοκτονιολογίας¹⁵.

Παράλληλα, στην Ευρώπη φημισμένες σχολές αυτοκτονιολογίας υπάρχουν στην Ολλανδία, το Βέλγιο και την Αγγλία. Επίσης, επαγγελματικοί σύλλογοι που η έρευνα έχει δείξει ότι κατέχουν υψηλά ποσοστά αυτοκτονιών, όπως οι Αστυνομικοί (Hill & Clawson, 1988; Violanti, 1995a,b.; Mohandie & Hatcer, 1999; Janik & Kravitz, 1994) έχουν δημιουργήσει επίσημους φορείς¹⁶ που στόχο έχουν να παρέχουν ενημέρωση και πρόληψη γύρω από την αυτοκτονία, την δημιουργία προγραμμάτων και υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης σε Αστυνομικούς και τις οικογένειες τους, την προβολή του θέματος, την υποστήριξη οικογενειών καθώς και την παροχή οποιασδήποτε βοήθειας πάνω σε θέματα αυτοκτονίας (National P.O.L.I.C.E. Suicide Foundation, 2003). Τέλος, επιστημονικά περιοδικά¹⁷ και βιβλία εκδίδονται από μεγάλους εκδοτικούς οίκους συμβάλλοντας στην διάδοση αυτού του ανεξάρτητου επιστημονικού κλάδου προωθώντας παράλληλα έρευνες απ' όλες τις χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής .

Όπως, όμως αναφερθήκαμε και πιο πάνω, οι ερευνητές αντιμετωπίζουν ένα κύριο πρόβλημα στην μελέτη της αυτοκτονίας, το ίδιο το υποκείμενο μελέτης τους που δεν υπάρχει πια. Πώς λοιπόν, οι ερευνητές θα μπορέσουν να βγάλουν ακριβή συμπεράσματα για τις προθέσεις, τα συναισθήματα και τις συνθήκες των ανθρώπων που δεν είναι πλέον διαθέσιμοι να απαντήσουν στα ερωτήματα; Οι αυτοκτονιολόγοι χρησιμοποιούνε δύο βασικές μεθοδολογικές στρατηγικές για την μελέτη του υποκειμένου τους.

¹⁴ Η επίσημη ιστοσελίδα στο διαδίκτυο είναι η www.Suicidology.org (American Association of Suicidology) όπου ο αναγνώστης μπορεί να βρει πλούσιο υλικό και πολλές θεματικές για το θέμα, ενώ ενημερώνεται για τις κατά τόπους συναντήσεις και συνέδρια που διοργανώνονται

¹⁵ Η ιστοσελίδα του Εθνικού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγιεινής (National Health of Mental Health) είναι η : www.endingsuicide.com

¹⁶ Η επίσημη ιστοσελίδα του Ιδρύματος είναι η : www.psf.org . Στην ιστοσελίδα, παρουσιάζονται στατιστικά και επίσημα στοιχεία για την αυτοκτονία των Αστυνομικών Υπαλλήλων για όλες τις Πολιτείες Αμερικής

¹⁷ Ένα από τα πιο γνωστά περιοδικά που εκδίδονται με θέματα σχετικά με την αυτοκτονιολογία είναι τα : "Crisis, The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention", Kerkhof, A.J.F.K. & Konolly, J.F., (eds), Hogrefe & Huber Publication και το "Suicide and Life-threatening Behavior", Silverman, M.M. (eds), Guilford Publication

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Η πρώτη στρατηγική που χρησιμοποιούν οι αυτοκτονιολόγοι είναι η ανάλυση ανασκόπησης (retrospective analysis). Στην συγκεκριμένη τεχνική οι ερευνητές πραγματοποιούν επιτόπιες αυτοψίες όπου κλινικός και ερευνητής συγκεντρώνουν κομμάτι-κομμάτι, στοιχεία από το παρελθόν του ατόμου (Jacobs & Klein, 1993). Συγγενείς κι φίλοι ενεργοποιούνται όπου τους ζητιούνται να θυμηθούν και να περιγράψουν δηλώσεις, συζητήσεις και την συμπεριφορά του αυτόχειρα. Επίσης, άλλα στοιχεία μπορούν να προέλθουν από τις σημειώσεις και τις αναφορές Ψυχοθεραπευτών καθώς ορισμένοι που διαπράττουν αυτοκτονία βρίσκονταν σε θεραπεία και ως εκ τούτου αναφέρονταν στα προβλήματα και τα θέματα που αντιμετώπιζαν. Τέλος, δεδομένα μπορούν να παραχθούν από τις σημειώσεις των ίδιων των αυτοχειρών, αφού πολλές φορές οι αυτοχειροί αφήνουν σημειώματα πριν διαπράξουν την αυτοκτονία.

Δυστυχώς, όμως, αυτού του τύπου τις πληροφορίες που αναζητούν, πολλές φορές, οι ερευνητές δεν είναι πάντα διαθέσιμες. Λιγότερο από το ένα τέταρτο των θυμάτων αυτοκτονίας βρίσκονταν σε ψυχοθεραπεία (Fleer & Pasewark, 1982), και μόνο το 12 με 34 τοις εκατό άφησε σημείωμα (Black, 1993; Leenaars, 1992, 1989). Τέλος, οι ανασκόπηση ως μεθοδολογία δεν είναι πάντα έγκυρη αφού τα στοιχεία των συγγενών, των φίλων και των ψυχοθεραπευτών θα πρέπει να διασταυρωθούν με άλλες πηγές προκειμένου να καταλήγουν σε παρόμοια αποτελέσματα.

Εξ αιτίας της παραπάνω αδυναμίας, πολλοί ερευνητές χρησιμοποιούν επίσης και την μέθοδο μελέτης ανθρώπων που αποπειράθηκαν να αυτοκτονήσουν αλλά επιζήσαν. Ωστόσο, τα στοιχεία αυτών των ανθρώπων δεν είναι τα ίδια από εκείνων που τελικά κατέληξαν από μια αυτοκτονία (Maris, 1992; Stengel, 1974, 1964). Όπως τονίζουν οι ερευνητές, όταν οι απόπειρες αυτοκτονίας είναι πολλές, τότε οι άνθρωποι δεν θέλουν να πεθάνουν. Έτσι, οι επιζήσαντες από μια διαπραγμένη αυτοκτονία αποτελούν ανεπαρκείς ή ελλιπείς πηγές πληροφοριών. Οι ερευνητές θα πρέπει να είναι πολύ προσεκτικοί στην μελέτη αυτών των υποκειμένων προκειμένου να εξάγουν ασφαλή και έγκυρα αποτελέσματα.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Η αυτοκτονία, αποτελεί ένα μείζον πρόβλημα για πολλές χώρες που πλήττει τον πολιτισμό και την δημόσια υγεία. Στο μέσο όρο 53 χωρών για τις οποίες έχουμε πλήρη δεδομένα, ο κατά ηλικία δείκτης αυτοκτονιών ήταν 15,1 ανά 100.000 κατοίκους το 1996¹⁸. Ο δείκτης στους άντρες ήταν 24,0, ανά 100.000 και στις γυναίκες 6.8 ανά 100.000. Οι έρευνα στον τομέα της αυτοκτονίας έχει πολλά να μας δώσει στο μέλλον. Δεδομένου του γεγονότος ότι οι αυτοκτονίες αυξάνονται χρόνο με τον χρόνο, καθιστάτε αδήριτη η ανάγκη για έρευνα προκειμένου να βρεθούν οι παράγοντες που συμβάλλουν στην έξαρση του φαινομένου και βέβαια, στην δημιουργία μέτρων πρόληψης για την αποτροπή περισσότερων αυτοκτονιών, ιδιαίτερα από τους εφήβους ,αφού τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μεγάλη αύξηση¹⁹.

¹⁸ Αναλυτικότερες πληροφορίες για τα στατιστικά και επιδημιολογικά στοιχεία τόσο του γενικού πληθυσμού, όσο και των αστυνομικών δυνάμεων(αναφορικά με την δική μας έρευνα) θα βρείτε στο δεύτερο κεφάλαιο και συγκεκριμένα στο 2,3(επιδημιολογικά στοιχεία γενικού πληθυσμού) και στο 2,3,1,(επιδημιολογικά στοιχεία αστυνομικών δυνάμεων)

¹⁹ Το 1960 ,το ποσοστό των αυτοκτονιών μεταξύ των εφήβων αυξήθηκε κατακόρυφα 200 φορές. Το 1987 οι αυτοκτονίες αποτελούσαν την δεύτερη αιτία θανάτων(μετά τα ατυχήματα) μεταξύ των εφήβων ηλικίας 15 με 19 ετών. (M.S. Gould, Shaffer, Fisher, et al., 1992) . Ενώ, το 8 με 9 τοις εκατό των παιδιών του Λυκείου έχουν πραγματοποιήσει τουλάχιστον μία αυτοκτονία(J.A. Andrews & Lewinsohn,1992; Harkavy-Freidman, Asnis, Boeck, et al., 1987)Το ατυχές είναι ότι μόνο το 1/3 των εφήβων που διαπράττουν αυτοκτονία έχουν λάβει επαγγελματική θεραπεία ή συμβουλευτική(Brent,Perper, Goldstein, et al., 1988) . Για πολλούς από τους μεγαλύτερους δεν μπορούν να καταλάβουν την φύση του προβλήματος, ενώ συχνά αναφέρουν « πως μπορεί ένα παιδί που έχει όλη την ζωή μπροστά του να θέλει να την χάσει τόσο γρήγορα;»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ- ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΚΟΣ ΙΔΕΑΣΜΟΣ

2.1 Αυτοκτονία

Η αλήθεια είναι ότι είναι δύσκολο να δώσεις έναν εννοιολογικό ορισμό για το τι είναι αυτοκτονία. Κοινωνικές, εγκληματολογικές, ψυχολογικές και φιλοσοφικές θεωρίες αποδίδουν το φαινόμενο σε διαφορετικές αιτίες, ανάλογα με τη κατεύθυνση και τον προσανατολισμό της επιστήμης και της θεωρίας που μελετάτε. Παρά την μακρά και διαρκεί ιστορία των αυτοκτονιών, η ίδια η κοινωνία δεν έχει ξεκαθαρίσει τι είναι η αυτοκτονία. Δύο δεκαετίες πριν, ερευνητές διεξήγαγαν έρευνα για να καθορίσουν εάν φοιτητές γνωρίζουν τι είναι η αυτοκτονία. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι μόνο το 59% γνώριζε να απαντήσει (McIntosh, Hubbard & Santos, 1985). Παρόμοια αποτελέσματα είχαμε και από μια άλλη Αμερικανική και Καναδική μελέτη για το ίδιο θέμα, μόνο που αυτή αναφέρονταν στους εφήβους, εδώ, όμως, τα ποσοστά ήταν λίγο μεγαλύτερα (Lenaars & Lester, 1992).

Από τους πρώτους ορισμούς που δόθηκαν, ήταν αυτός του πρωτεργάτη της αυτοκτονιολογίας, Edwin Shneidman (1993, 1981, 1963). Ο Shneidman, όρισε την αυτοκτονία ως μια πράξη με στόχο τον θάνατο, μια *σκόπιμη, ευθεία και συνειδητή* προσπάθεια να βάλει κάποιος τέλος στη ζωή του. Σύμφωνα με τον Shneidman, έχουν καθοριστεί τέσσερις διαφορετικοί τύποι ανθρώπων που σκόπιμα θέλουν να βάλουν τέλος στη ζωή τους: αυτός που αναζητά τον θάνατο, αυτός που εξ αρχής έχει αποφασίσει για τον θάνατό του, αυτοί που αψηφούν τον θάνατο και τέλος, αυτοί που τολμούν να αυτοκτονήσουν.

Στον παρακάτω πίνακα 2.1, παρατηρούμε την κατηγοριοποίηση που έκανε ο Shneidman, ανάλογα με τον τύπο του αυτοκτονούντα.

Πίνακας 2.1

Χαρακτηριστικά και τύποι αυτοκτονούντων (Shneidman, 1993, 1981, 1963)

Τύπος ανθρώπου	Χαρακτηριστικά
Αυτός που αναζητά τον Θάνατο	Έχουν σαφή επίγνωση ότι θέλουν να τερματίσουν τη ζωή τους.
Αυτός που εξ'αρχής έχει αποφασίσει για	Κάνουν σαφείς δηλώσεις για τον θάνατο. Πιστεύουν ότι όλοι οι άνθρωποι βρίσκονται σε μια διαδικασία

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

τον θάνατο του	θανάτου απλώς αυτοί το επισπεύδουν. Μερικές φορές πιστεύουν ότι με το να πεθάνουν τώρα, αποφεύγουν την έλλειψη ελέγχου ή τον πόνο που έτσι κι αλλιώς θα έρθει.
Αυτός που αψηφά τον θάνατο	Δεν πιστεύουν ότι με τον να βάλουν τέλος στη ζωή τους αυτό σημαίνει αυτόματα και το τέλος της ύπαρξη τους. Αντιθέτως, θεωρούν ότι μεταφέρονται σε μια καλύτερη ή ευτυχέστερη ζωή.
Αυτός που τολμά να αυτοκτονήσει	Έχουν ανάμεικτα συναισθήματα ακόμη και την στιγμή πριν αυτοκτονήσουν. Παρόλο που εύχονται να πεθάνουν και προκαλούν τον εαυτό τους σε αυτό, οι προσπάθειες τους είναι τέτοιες έτσι ώστε να μην προκαλέσουν τον θάνατο
Χρόνιοι αυτοκτονούντες(Karl Menninger,1938) ή υπο-εκ προθέσεως αυτοκτονία(Shneidman, 1993,1981)	Σοβαρά άρρωστοι άνθρωποι που συνεχώς βρίσκονται κάτω από φάρμακα και θεραπείες. Οι άνθρωποι αυτοί προκαλούν την ζωή του κάνοντας ρισοκίνδυνα πράγματα ενώ καταφεύγουν στο αλκοόλ, χρησιμοποιούν πολλά φάρμακα και θέτουν σε κίνδυνο την ζωή τους.

Η κατηγοριοποίηση του Shneidman, δεν βρίσκει σύμφωνους πολλούς ερευνητές. Δεν υπάρχει συγκεκριμένος τύπος ανθρώπων που οι συνθήκες τον οδήγησαν στην αυτοκτονία. Προφανώς, ο Shneidman προσπάθησε να καθορίσει τους τύπος των τρόπων που κάποιος αυτοκτονεί, οριοθετώντας τους σε κατηγορίες. Εντούτοις, σύμφωνα με τον Shneidman, η αυτοκτονία μπορεί να διαπραχθεί από οπουδήποτε και σε οποιαδήποτε συναισθηματική κατάσταση, από τον πιο διαταραγμένο, στον πιο λογικό και μετρημένο.

Ο τρόπος με τον οποίο αποφασίζει κάποιος να δώσει τέλος στη ζωή του δεν είναι πάντοτε τυχαίος. Οι περισσότερες απόπειρες γίνονται με χάπια, ωστόσο, οι συχνότερες μέθοδοι αυτοκτονίας είναι η δηλητηρίαση με ουσίες ή με φάρμακα και η πτώση από ύψος, όμως, ο πιο αποτελεσματικός τρόπος είναι ο απαγχονισμός. Υπάρχει ο ισχυρισμός ότι σχεδόν κανένας δεν αυτοκτονεί υπακούοντας στο ένστικτό του θανάτου. Η συντριπτική πλειοψηφία δείχνει σημάδια που πολλές φορές δεν είμαστε σε θέση να καταλάβουμε. Αρκετά άτομα δείχνουν αυτή την πρόθεση με διάφορους τρόπους, π.χ. μοιράζουν αγαπημένα τους αντικείμενα, εκφράζουν δηλώσεις του τύπου «φεύγω για ένα μεγάλο ταξίδι» κ.λ.π.. Φαίνεται λοιπόν, ότι

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

υπάρχει η κοινή διαπίστωση ότι όλα τα άτομα θα ήθελαν να ζήσουν, αλλά σχεδόν όσοι πλησιάζουν την αυτοκτονία, έχουν φθάσει σε ένα στάδιο ανυπόφορης συναισθηματικής κατάστασης. Ο θυμός, η ήττα, η απελπισία, και η ανημποριά που συναντά κανείς σε αυτά τα άτομα είναι τρομακτική.

Η συναισθηματική κατάσταση των ατόμων που διαπράττουν μια αυτοκτονία είναι πολύ σοβαρή και συνήθως τα άτομα με ιδέες αυτοκτονίας παρουσιάζουν μια σοβαρή ψυχοπαθολογία. Συνήθως, η κατάθλιψη αποτελεί το βασικότερο προβλεπτικό παράγοντα της αυτοκτονίας²⁰. Πάντως, όλα σχεδόν τα άτομα που διαπράττουν αυτοκτονίες βρίσκονται σε σύγκρουση με το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον ενώ παρουσιάζουν προβλήματα και στη δουλειά τους.

Οι αυτοκτονίες έχουν εποχική κατανομή και η μεγαλύτερη συχνότητα τους παρατηρείται την άνοιξη και την αρχή του καλοκαιριού. Από την άλλη, ο αυτοκτονικός ιδεασμός και η κατάθλιψη συνδέονται συχνά. Ο αυτοκτονικός ιδεασμός δεν είναι ένα στατικό φαινόμενο αλλά αυξομειώνεται. Η απόφαση να αποπειραθεί κάποιος να αυτοκτονήσει μπορεί να ληφθεί τελείως παρορμητικά, χωρίς πολλή σκέψη ή να είναι το αποτέλεσμα μιας μακρόχρονης σκέψης και ενός καλού σχεδιασμού.

Παρόλες τις προσπάθειες των επιστημόνων, δεν υπάρχει μια αποδεκτή θεωρία για τις αυτοκτονίες. Αντιθέτως, διαφορετικές θεωρίες κάνουν την εμφάνιση τους ανά καιρούς ανάλογα με το αντικείμενο μελέτης του ερευνητή.²¹ Οι κεντρικές θεωρίες της Ψυχολογίας έχουν παρουσιάσει διαφορετικές θεωρίες ανάλογα με τον προσανατολισμό τους. Έτσι, λοιπόν, έχουμε την ψυχοδυναμική, συμπεριφοριστική, γνωστική και κοινωνικοπολιτισμική προοπτική καθώς και την ,πιο πρόσφατη,

²⁰ Σε μια έρευνα που έγινε με μεγάλο δείγμα, βρέθηκε ότι τα άτομα που είχαν διαπράξει αυτοκτονία και επέζησαν έπασχαν από μείζον κατάθλιψη πριν αυτοκτονήσουν (Marttunen, Aro, Henriksson et al., 1991). Αναλυτικότερα στοιχεία για τους προβλεπτικούς παράγοντες της αυτοκτονίας βλέπε στο κεφάλαιο 2,3- παράγοντες κινδύνου αυτοκτονίας.

²¹ Για παράδειγμα, στην συγκεκριμένη έρευνα, ερευνητές έχουν αναδείξει μια σειρά από παράγοντες που οδηγούν έναν Αστυνομικό στην αυτοκτονία. Μέσα από την βιβλιογραφική ανασκόπηση των ίδιων των ερευνητών της αυτοκτονίας, ερευνητές έχουν παρουσιάσει ένα «μοντέλο αυτοκτονίας των Αστυνομικών»(στο κεφάλαιο 2.5. παρουσιάζεται ένα τέτοιο μοντέλο.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

βιολογική προσέγγιση του φαινομένου²². Υπάρχει, ωστόσο, ένα μοντέλο που φαίνεται να ταιριάζει στην εξήγηση του φαινομένου της αυτοκτονίας αφού χρησιμοποιεί παράγοντες από διαφορετικές πλευρές και θεωρίες συνδυάζοντας τις σε ένα κοινό μοντέλο επεξήγησης συμπεριφοράς, το μοντέλο «ευαλοτότητας στο στρες(stress-vulnerability model)». Παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη στο μοντέλο είναι η γενετική προδιάθεση, βιοχημικοί και μεταβολικοί παράγοντες, χαρακτηριστικά προσωπικότητας, συναισθηματικές δηλώσεις απελπισίας και το σύστημα κοινωνικής υποστήριξης.

2.2 Επιδημιολογικά στοιχεία γενικού πληθυσμού

Είναι πραγματικά δύσκολο να συγκεντρώσει μια χώρα στατιστικά στοιχεία για την αυτοκτονία αφού πολλοί που διαπράττουν αυτοκτονίες προτιμούν να φαίνεται η πράξη ως ατύχημα. Για παράδειγμα, έχει υπολογιστεί ότι το 15% των μοιραίων αυτοκινητιστικών ατυχημάτων ήταν στην πραγματικότητα αυτοκτονίες(Finch,Smith & Rokorny,1970). Επιπρόσθετα, συμπεριφορές υψηλού κινδύνου, όπως οδήγηση με υψηλές ταχύτητες ή η χρησιμοποίηση φαρμάκων(π.χ. αναβολικά), θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως μορφές αυτοκτονίας ακόμη και αν η πρόθεση του ατόμου δεν ήταν αυτή. Τέλος, κοινωνικές και θρησκευτικές απαγορεύσεις και πεποιθήσεις δεν επιτρέπουν τις αυτοκτονίες²³. Πάντως, ένας στους δέκα ανθρώπους του γενικού πληθυσμού έχει αυτοκαταστροφικές τάσεις που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως «σοβαρές».

Τα ποσοστά των αυτοκτονιών διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Ουγγαρία, Γερμανία, Αυστρία, Δανία, Φιλανδία, Βέλγιο, Ελβετία και Ιαπωνία έχουν υψηλά ποσοστά αυτοκτονιών, περισσότερες από 20 αυτοκτονίες τον χρόνο ανά 100.000 κάτοικοι(Diekstra, 1990; WHO,1987,1988,2000). Αντιθέτως, Αίγυπτος, Μεξικό, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, και Ιρλανδία παρουσιάζουν χαμηλά ποσοστά, λιγότερες από 8 αυτοκτονίες ανά 100.000 κατοίκους το χρόνο (Diekstra,1990,1989, WHO,

²² Στο κεφάλαιο 2.7 παρουσιάζουμε τις διαφορετικές προσεγγίσεις του φαινομένου.

²³ Σε κοινωνίες με ισχυρούς κοινωνικούς δεσμούς, έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο της «αλτρουιστικής αυτοκτονίας», δηλαδή αυτοκτονία που γίνεται με την πεποίθηση ότι έτσι θα απαλλαγεί κάποιος άλλος από ντροπή ή βάσανα. (N.Γ. Παπαδόπουλος (2005). Λεξικό Ψυχολογίας, Αθήνα

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

1987,1988, 1989, 1990, 1999). Τέλος, οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και ο Καναδάς έχουν ποσοστά κάπου στη μέση σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης και της Ασίας, με ποσοστά 12 με 13 αυτοκτονίες ανά 100.000 κατοίκους τον χρόνο. (Diekstra, 1990, WHO,1999, U.S. Bureau of the Census,1990).

Τα στατιστικά δεδομένα των αυτοκτονιών μεταξύ των χωρών , όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, είναι δύσκολο να συγκριθούν. Παρόλαυτα, τα πιο πρόσφατα δεδομένα από διαφορετικές χώρες, αναδεικνύουν υψηλά ποσοστά αυτοκτονιών στις χώρες της Βαλτικής ,στη Ρωσία, καθώς και στη Sri Lanka(WHO,1999). Παρατηρούνται διαφορές ως προς την εθνικότητα και την συχνότητα αυτοκτονιών μεταξύ των δύο φύλων. Για παράδειγμα, οι αφροαμερικανοί έχουν μικρότερα ποσοστά αυτοκτονιών(7 ανά 100.000) συγκρινόμενοι με τους Λευκούς Αμερικανούς(13.1 ανά 100.000) Πάντως, το ποσοστό αυτοκτονιών στην Αμερική είναι 11 ανά 100.000 κατοίκους(AAS,2005) . Στην Ευρώπη οι αυτοκτονίες ποικίλουν από πολύ χαμηλά ποσοστά, όπως 3.1 ανά 100.000 στην Ελλάδα, έως πολύ υψηλά 45,6 στην Λιθουανία.²⁴ Μάλιστα, τα ποσοστά αυτοκτονιών για τον Ελλαδικό χώρο έχουν μειωθεί από 5,6 που ήταν από την τελευταία απογραφή(έκθεση Eurostat,1996) σε 3,1 (WHO,1999).

Οι αυτοκτονίες μεταξύ αντρών και γυναικών είναι άλλη μια, στατιστικώς, σημαντική διαπίστωση. Οι γυναίκες διαπράττουν τρεις φορές περισσότερες αυτοκτονίες από ότι οι άντρες, αλλά οι άντρες πετυχαίνουν να αυτοκτονήσουν τρεις φορές περισσότερο από τις γυναίκες(McIntosh,1991;Stillion,1985). Ένας λόγος αυτών των διαφορετικών ποσοστών μεταξύ αντρών και γυναικών φαίνεται να είναι η μέθοδος που επιλέγουν να αυτοκτονήσουν οι άντρες και οι γυναίκες(Kushner, 1985). Οι άντρες τείνουν να χρησιμοποιούν περισσότερο βίαιους τρόπους για να αυτοκτονήσουν, όπως όπλα, μαχαιρώματα και σχοινιά που κρέμονται(Garland & Zigler,1993). Από την άλλη, οι γυναίκες χρησιμοποιούν λιγότερο βίαιους τρόπους, όπως υπερβολική δόση βαρβιτουρικών και άλλων φαρμάκων (McIntosh,1992, NCHS,1990).

²⁴ Τα στοιχεία προέρχονται από :Bertolote J.(1999). Figures and Facts about suicide. Geneva: WHO, 1999 καθώς και από την επίσημη ιστοσελίδα American Association of Suicidology (U.S.A.Suicide final data,2005)

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Ερευνητές από τον χώρο μελέτησαν βαθύτερα το λόγο για τον οποίο οι άντρες επιλέγουν διαφορετικούς τρόπους να αυτοκτονήσουν και κατέληξαν σε μερικά χρήσιμα συμπεράσματα. Αρχικώς, οι άντρες είναι περισσότερο ξεκάθαροι στην επιθυμία τους να πεθάνουν. Επίσης, εξαιτίας των παραδοσιακών στερεοτυπιών για τον άντρα ως δυνατό και καθοριστικό στις αποφάσεις του και τον λιγότερο εκφραστικό σε σχέση με τις γυναίκες, οι άντρες, δεν επιτρέπουν στους εαυτούς τους να κάνουν λιγότερο σοβαρές προσπάθειες αυτοκτονίας ή να καλέσουν σε βοήθεια όταν βρίσκονται σε κίνδυνο. Ερευνητές ανακάλυψαν ότι οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αντιλαμβάνονται ως περισσότερο δυνατή και θαρραλέα την αυτοκτονία που καταλήγει στον θάνατο, από την προσπάθεια μόνο (Jack, 1992; Linehan, 1973).

Ένας άλλος παράγοντας που συνεισφέρει στα διαφορετικά ποσοστά αυτοκτονιών μεταξύ των χωρών είναι οι πολιτισμικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις (Shneidman, 1987). Στην Ιαπωνία, για παράδειγμα, όπου οι θρησκευτικές πεποιθήσεις είναι βαθιά ριζωμένες στο λαό, οι αντιλήψεις των ανθρώπων για την αυτοχειρία είναι εντελώς διαφορετικές από τις τυπικές αντιδράσεις των Δυτικών και των Χριστιανών. Επιπροσθέτως, σε χώρες όπου κυριαρχούν οι Καθολικοί, οι Εβραίοι ή οι Μουσουλμάνοι, εμφανίζονται μικρότερα ποσοστά αυτοκτονιών από τις Προτεσταντικές χώρες. Έτσι, λοιπόν, σε χώρες όπου η θρησκεία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή των ανθρώπων, αποτρέπονται οι αυτοκτονίες.

Τέλος, μια άλλη σημαντική διαφορά μεταξύ των χωρών ως προς τις αυτοκτονίες είναι οι διαφορετικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στις χώρες ανά τον κόσμο. Για παράδειγμα, οι τέσσερις πιο συνηθισμένοι τρόποι αυτοκτονίας στη Σουηδία είναι η δηλητηρίαση, το κρέμασμα, ο πυροβολισμός και ο πνιγμός. Στην Ουγγαρία, η δηλητηρίαση, το πέσιμο από κτήρια και ο πνιγμός. Στην Αμερική ο πυροβολισμός, η δηλητηρίαση και το κόψιμο των φλεβών. Στην Αυστραλία είναι η υπερδοσολογία, η δηλητηρίαση από μονοξείδιο του άνθρακα, τα αυτοκινητιστικά ατυχήματα και ο πυροβολισμός.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

2.2.1 Επιδημιολογικά στοιχεία αστυνομικών δυνάμεων

Είναι γεγονός ότι υπάρχουν επαγγέλματα που παρουσιάζουν αυξημένα ποσοστά αυτοκτονιών ανά τον κόσμο εξαιτίας της ιδιαίτερης φύσης τους και των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν, συνδυάζοντας πάντα και άλλους ψυχοκοινωνικούς παράγοντες. Οι γιατροί, οι οδοντίατροι, οι αστυνομικοί, οι δικηγόροι, οι ψυχολόγοι και οι ασφαλιστές αποτελούν επαγγέλματα υψηλού κινδύνου.

Κάθε χρόνο υπολογίζεται ότι 300 ενεργοί Αστυνομικοί υπάλληλοι διαπράττουν αυτοκτονία (Seligman, Holt, Chinni & Roberts, 1994). Το ποσοστό των αυτοκτονούντων στις Αστυνομίες υπολογίζεται δύο με τρεις φορές μεγαλύτερο από τον γενικό πληθυσμό (Vena, Violanti, Marshall & Fiedler, 1986; Watson, 1996). Στο Αστυνομικό τμήμα του Λος Άτζελες (LAPD) για παράδειγμα, ένα από τα Αστυνομικά τμήματα με τον μεγαλύτερο πληθυσμό (10,000 Αστυνομικοί), δύο με τρεις Αστυνομικοί υπάλληλοι κάθε χρόνο αυτοκτονούν (Watson, 1996). Στο διάστημα μεταξύ 1993 μέχρι 1997, 11 Αστυνομικοί υπάλληλοι από το τμήμα του Λος Άτζελες αυτοκτόνησαν, αυξάνοντας το ποσοστό στο 26,34 ανά 100.000 κάτοικοι.

Κάποιες άλλες στατιστικές παρουσιάζουν παρόμοια αποτελέσματα. Για παράδειγμα ο Violanti και οι συνεργάτες του (1996) βρήκαν ότι οι άντρες Αστυνομικοί έχουν ένα ποσοστό αυτοκτονιών που κυμαίνεται στα 8,3 σε σχέση με εργατικά ατυχήματα και δολοφονίες όπου το ποσοστό είναι 3,1 φορές μικρότερο. Ο Guralnick (1963) βρήκε ότι το ποσοστό των αυτοκτονιών στους άντρες Αστυνομικούς είναι 1,8 φορές μεγαλύτερο από τον αντρικό γενικό πληθυσμό. Οι Labovitz και Hagedorn (1971) βρήκαν ότι οι Αστυνομικοί παρουσιάζουν το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό αυτοκτονιών μεταξύ 36 επαγγελμάτων. Οι Richard και Fell (1975) σε μία ανασκόπηση επαγγελματικής υγείας και θνησιμότητας βρήκαν το τρίτο μεγαλύτερο ποσοστό αυτοκτονιών στους Αστυνομικούς σε σύγκριση με 130 επαγγέλματα. Τέλος, ο Lester (1992) βρήκε ότι 7 στις 26 χώρες την δεκαετία του 80' είχαν αυξημένα ποσοστά αστυνομικών αυτοκτονιών σε σχέση με τον γενικό πληθυσμό.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Πιστεύεται ότι η αυτοκτονία αποτελεί τον πρώτο παράγοντα θανάτου μεταξύ των Αστυνομικών.(Janik & Gravitz,1994). Επομένως, ως επαγγελματική κατηγορία, η Αστυνομία, θεωρείται ότι βρίσκεται σε κίνδυνο ,είναι στρεσογόνα και αποτελείται από υψηλά ποσοστά αυτοκτονιών(Hill & Glawson,1988;Violanti,1995a,b; Mohandie & Hatcer,1999). Είναι σημαντικό να καταλάβουμε καλύτερα την αυτοκτονία, της προσπάθειες και τον αυτοκτονικό ιδεασμό των Αστυνομικών(Baker & Baker,1996; Violanti,1995a). Όπως σημειώνει ο Violanti(1996), η βίαιη φύση του επαγγέλματος της αστυνομίας και οι στάσεις των ίδιων των Αστυνομικών είναι παράγοντες που πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη προκειμένου να προστατεύσουμε τους Αστυνομικούς από την ψυχολογική συμφόρηση που πολλές φορές νιώθουν.

2.3 Παράγοντες Κινδύνου αυτοκτονίας

Πάνω απο τρεις δεκαετίες, οι αυτοκτονιολόγοι προσπάθησαν να καθορίσουν τους παράγοντες πρόβλεψης μιας αυτοκτονίας προκειμένου να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση του φαινομένου. Ξεπερνώντας τα προβλήματα που εμφανίστηκαν, οι ερευνητές ανέπτυξαν ένα στατιστικό σύστημα προκειμένου να μελετήσουν τις αυτοκτονίες πιστεύοντας ότι ένας από τους βασικούς τρόπους για να μελετήσουμε το φαινόμενο είναι η διαχρονική εξέλιξη των αυτοκτονιών σε μια κοινωνία(Lindelious,1979).

Η μεθοδολογία βρίσκεται στη σύγκριση των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών, της προσωπικότητας και των βιολογικών και ιστορικών χαρακτηριστικών μεταξύ αυτοκτονικών και μη αυτοκτονικών δειγμάτων. Ο στόχος είναι να βρεθούν οι κατάλληλες εκείνες ενδείξεις προκειμένου να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα πρόληψης. Ωστόσο, τέτοιες μελέτες είναι ,συνήθως, πολύ εκτεταμένες, υπάρχει μεγάλο δείγμα και η φύση της μελέτης δεν είναι πάντα πολύ εύκολη . Με δεδομένο το γεγονός ότι 300.000 απόπειρες αυτοκτονίας σημειώνονται κάθε χρόνο στις Ηνωμένες

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Πολιτείες Αμερικής²⁵(Bongar,1991;Goldsmith,Fyer & Frances,1990), υπάρχει τα δυναμικό για τέτοιες έρευνες²⁶.

Οι κοινωνικο δημογραφικοί και περιβαλλοντικοί παράγοντες, οι διάφορες καθημερινές στρεσογόνες καταστάσεις σε συνδυασμό με την συναισθηματική ισορροπία(ή ανισορροπία) του ατόμου, η χρήση ουσιών και αλκοόλ καθώς και οι εμφάνιση ψυχικών διαταραχών, αποτελούν βασικοί τομείς μελέτης σε κάθε έρευνα που μελετά τις αυτοκτονίες. Έτσι, λοιπόν, αν θέλαμε να καθορίσουμε αυτό που οι αυτοκτονιολόγοι ονομάζουν «αυτοκτονικό προφίλ», θα λέγαμε ότι βασίζεται στους πέντε τομείς που βλέπουμε στον πίνακα 2.2 , όπου ο κάθε τομέας επικαλύπτει τον άλλο δημιουργώντας το πάζλ που οδηγεί στην αυτοκτονία.

Πίνακας 2.2

Βασικοί τομείς στο «προφίλ των αυτοκτονούντων»(παράγοντες εξέτασης)

Τομείς Μελέτης
(Α) Κοινωνικο-δημογραφικοί και Περιβαλλοντικοί Παράγοντες
(Β) Στρεσογόνες Καταστάσεις
(Γ) Συναισθηματικές καταστάσεις –συμπεριφορές
(Δ) Χρήση αλκοόλ και άλλων ουσιών
(Ε) Ψυχικές διαταραχές

Ως προς τα **δημογραφικά χαρακτηριστικά**, εξετάζοντας το φύλο, παρατηρούμε διαφορές μεταξύ των αντρών και γυναικών. Οι γυναίκες κάνουν τρεις περισσότερες προσπάθειες από τους άντρες, αλλά οι άντρες αυτοκτονούν από τρεις έως τέσσερις φορές πιο συχνά από τις γυναίκες²⁷, με αποτέλεσμα να έχουμε αύξηση στις αυτοκτονίες των αντρών(McIntosh,1991;Stillion,1985).

²⁵ Ωστόσο, μόνο μία στις οχτώ καταλήγει στο θάνατο (Bongar,1991; Goldsmith,Fyer & Frances, 1990)

²⁶ Πράγματι, τις προηγούμενες δεκαετίες σημειώθηκαν τέτοιου είδους μεγάλες έρευνες, κυρίως στην Αμερική (Goldstein et al., 1991; Pokorny, 1983;Bect et al.,1985,1989), αλλά και στην Ευρώπη(Lindelious ,1980)

²⁷ Συγκεκριμένα, για τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής που έχουμε τα περισσότερα δεδομένα, το ποσοστό των αντρών για το 2005 ήταν 17,7 και των γυναικών 4.5 ανά 100.000 κατοίκους, γεγονός που αναδεικνύει την υπεροχή των αντρών ως

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, τα δεδομένα για την μέση ηλικία των αυτοκτονιών έχουν αλλάξει. Παραδοσιακά, η τρίτη ηλικία²⁸ (άνω των 65 ετών για τους άντρες και άνω των 50 ετών για τις γυναίκες) αποτελεί κίνδυνο. Παρόλαυτά, τα τελευταία 20 χρόνια έχει υπερτριπλασιαστεί η συχνότητα των αυτοκτονιών στους εφήβους και τους νεαρούς ενήλικες μεταξύ 15 και 24 ετών (Rosenberg, Smith & Davinson, 1987) και μεταξύ ετών 20 με 34 ετών (Bongar, 1991). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να θεωρούνται οι έφηβοι ο δεύτερος κατά σειρά παράγοντα θνησιμότητας (Cantor, C.H., 2000). Μέχρι το 1980, οι μισές αυτοκτονίες που διαπράχθηκαν στις Η.Π.Α βρίσκονταν στο 40^ο και πριν έτος της ηλικίας τους. (Bongar, 1991).

Η συχνότητα των αυτοκτονιών είναι μικρότερη στους παντρεμένους και μεγαλύτερη στους ανύπαντρους, χήρους και διαζευγμένους. Μάλιστα, οι διαζευγμένοι παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ποσοστό αυτοκτονιών μεταξύ των παραπάνω κατηγοριών (NCHS, 1998).²⁹

Η επαγγελματική κατάσταση είναι σημαντικός παράγοντας της αυτοκτονίας. Η ανεργία αποτελεί έναν από τους υψηλότερους παράγοντες αυτοκτονίας. Από την άλλη, ορισμένα επαγγέλματα (μεταξύ αυτών και οι Ψυχολόγοι και Ψυχίατροι) όπως οι γιατροί, οι κτηνίατροι, οι φαρμακοποιοί, οι νοσοκόμοι έχουν αυξημένα ποσοστά αυτοκτονιών.

Παράλληλα, από τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά, παρατηρούνται διαφορές στις εθνικότητες ως προς τον δείκτη αυτοκτονίας. Σε ορισμένες βόρειες Ευρωπαϊκές χώρες και στην Ιαπωνία, για παράδειγμα, τα ποσοστά των αυτοκτονιών υπολογίζονται σε 25 ανά 100.000. Σε χώρες με ισχυρές θρησκευτικές απαγορεύσεις όσον αφορά την αυτοκτονία, όπως είναι η Ελλάδα, η Ιταλία και η Ιρλανδία, το ποσοστό είναι χαμηλότερο, 6 ανά 100.000. Παράλληλα, αυτοκτονίες παρατηρούνται

προς τα ποσοστά αυτοκτονιών (πηγή: H.-S. Kung, D. L. Hoyert, J. Xu, & S. L. Murphy. (2008, January). Deaths: Final Data for 2005. *National Vital Statistics Reports*, 56(10).)

²⁸ Στις βιομηχανικές κοινωνίες, η αυτοκτονίες είναι πιο συχνές στους άντρες άνω των 65 ετών και ιδιαίτερα σε αυτούς που αντιμετωπίζουν μια σειρά προβλημάτων υγείας, μοναξιάς και έλλειψη κοινωνικής υποστήριξης (Osgood & Thielman, 1990)

²⁹ Σε έρευνες που διεξήχθησαν (βλ. Roy, 1982; Trovato, 1987), βρέθηκε υψηλή συσχέτιση μεταξύ των χωρισμένων και των αυτοκτονούντων σε δείγμα που συσχέτισθηκαν η ηλικία, το φύλο και η οικογενειακή κατάσταση.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

περισσότερο μεταξύ των λευκών από άλλα εθνικές ομάδες ,ενώ μετανάστες και πρόσφυγες παρουσιάζουν αυξημένο κίνδυνο καθώς ο στιγματισμός, η οικονομική δυσχέρεια, η προκατάληψη και η περιθωριοποίηση είναι ,γενικώς, παράγοντες αυτοκτονίας, πολύ περισσότερο σε πολιτικούς πρόσφυγες, μετανάστες και φυλετικές μειονότητες.

Επιπροσθέτως, υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν ότι άτομα που έχουν χαμηλή την αίσθηση της ταυτότητας τους, έχουν περισσότερους κινδύνους να αυτοκτονήσουν(WHO,1999). Τέλος, άτομα που βρίσκονται στη φυλακή έχουν υψηλά ποσοστά αυτοκτονιών αφού η έλλειψη υποστήριξης, το σκληρό περιβάλλον της φυλακής και η απόρριψη από το περιβάλλον των φυλακισμένων οδηγεί σε αυτό που οι επιστήμονες ονομάζουν «τα δεινά του εγκλεισμού» .

Τα άτομα που έχουν διαπράξει μια αυτοκτονία έχουν βιώσει έντονα **στρεσσογόνα γεγονότα** σε τέτοιο βαθμό ώστε η λύση τους να επέρχεται με το τέλος της ζωής τους. Η αλλαγή της εργασίας, ο μετακομίσεις, οι τοκετοί, οι οικονομικές αποτυχίες, η διάλυση ενός γάμου³⁰, η συνταξιοδότηση κλπ είναι παράγοντες που στρεσάρουν τόσο πολύ ένα άτομο έτσι ώστε να είναι δυνατόν να φτάσει στην αυτοχειρία από την απόγνωση που νιώθει.

Από τους πιο κοινούς στρεσσογόνους παράγοντες θεωρούνται ο θάνατος αγαπημένου προσώπου, ο χωρισμός, το διαζύγιο ή η απόρριψη (Heikkinen et al.,1992;Paykel,1991;Hawton,1982). Μια άλλη μορφή έλλειψης ελέγχου είναι η απόλυση(Heikkinen et al.,1992;Snyder,1992;Lester & Yang,1991). Ερευνητές βρήκαν ότι το ποσοστό των αποπειρών στη Βιέννη ήταν στατιστικά μεγαλύτερο στους ανέργους σε σχέση με τον γενικό πληθυσμό(Probsting & Till,1985). Παρομοίως, το ποσοστό των αυτοκτονιών μεταξύ των ανέργων αυξήθηκε στο διάστημα 1940 με 1984 στην Αμερική(Yang, Stack & Lester,1992) και το ποσοστό των αυτοκτονιών μεταξύ των αγροτών αυξάνονταν την περίοδο της μειωμένης παραγωγής και της οικονομικής δυσπραγίας (Regland & Berman, 1991) .

³⁰ Για παράδειγμα, έχει βρεθεί ότι απόπειρες αυτοκτονίας συνηθίζονται μετά την διάλυση μιας ρομαντικής σχέσης - ιδιαίτερα στην εφηβεία (Goldsmith et al.,1990;Weissman et a l.,1989)

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Οι έρευνες δείχνουν, επίσης, ότι οι άνθρωποι διαπράττουν απόπειρες αυτοκτονίας σε απάντηση μακρόχρονων συνθηκών με έντονο στρες στη ζωή τους. Τέσσερις στρεσοπαράγοντες αναφέρονται ως οι πιο γνωστοί στην βιβλιογραφία: η σοβαρή ασθένεια, το κακοποιημένο περιβάλλον, το επαγγελματικό στρες και οι διαφωνίες των ρόλων.

Όπως είναι γνωστό, ο μακροχρόνιος πόνος σε ένα βαρύ και χρόνιο νόσημα όπως ο καρκίνος και το AIDS, μπορεί να οδηγήσει ένα άτομο στην αυτοκτονία με στόχο να γλυτώσει τον πόνο και την εξέλιξη της ασθένειας (Lester, 1992; Allebeck & Bolund, 1991). Άνθρωποι με τέτοιου είδους προβλήματα θεωρούν το θάνατο αναπόφευκτο και επικείμενο και έτσι επιλέγουν να δώσουν τέλος στη ζωή τους.³¹ Ακόμη κι αν οι σύγχρονες ιατρικές διαδικασίες παρατείνουν τον χρόνο ζωής, μερικοί είναι τόσο απαισιόδοξοι έτσι ώστε θεωρούν ότι γλυτώνουν τον αργό και επίπονο θάνατο.

Θύματα κακοποιημένου ή πιεστικού περιβάλλοντος από το οποίο παιδιά ή γυναίκες θύματα δεν έχουν καμία ελπίδα να αποδράσουν, καταφεύγουν στις αυτοκτονίες. Έτσι, λοιπόν, θύματα trafficking, φυλακισμένοι πολέμου, κακοποιημένοι σύζυγοι και παιδιά, τρόφιμοι φυλακών έχουν κάνουν προσπάθειες να δώσουν τέλος στη ζωή τους (Shaunese et al., 1993; Bergman & Brismar, 1991; Counts, 1990; Bonner, 1992; Hayes & Roman, 1988). Όπως οι σοβαρά ασθενείς, έτσι και τα παιδιά ή οι γυναίκες θύματα δέχονται μεγάλη ψυχολογική πίεση και πιστεύοντας ότι δεν υπάρχει ελπίδα για βελτίωση καταφεύγουν στην αυτοκτονία.

Μερικά επαγγέλματα³² είναι πολύ στρεσογόνα από μόνα τους λόγω της φύσης του αντικειμένου. Έτσι, λοιπόν, υψηλά ποσοστά αποπειρών βρίσκουμε μεταξύ των Ψυχολόγων και Ψυχιάτρων, των Γιατρών, των Οδοντιάτρων, των Δικηγόρων και των ανειδίκευτων εργατών (Holmes & Rich, 1990; Richings et al., 1986; Stillion, 1985).

³¹ Έχουν γίνει παρά πολλές έρευνες με το θέμα την αυτοκτονίας των τελικών ασθενειών όπως του καρκίνου και του AIDS (βλέπε σχετικά :Bronw & al., 1985; Chochinov, Whilson et al., 1995; Rosenefeld et al., 1999, 2000; Breitbart et al., 2000; McClain, Rosenfels & Breitbart, 2003)

³² Βλέπε σελίδα 10 κεφάλαιο 2.2, περισσότερες πληροφορίες στο κεφάλαιο έξι (σ.τ.ε.)

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Τέλος, οι ρόλοι που κατέχει ο καθένας μας στην κοινωνία είναι πολλοί. Σύζυγος, επαγγελματίας, πατέρες, συνάδελφος είναι μερικοί από τους ρόλους που καλείται κάποιος να γνωρίζει. Οι πολλαπλοί ρόλοι φέρνουν πολλές υποχρεώσεις που οδηγούν σε συγκρούσεις. Παράλληλα, το στρες στη προσπάθεια κάποιου να ανταπεξέλθει στον πολλαπλό του ρόλο είναι αυξημένο και γίνεται χρόνιο. Για παράδειγμα, συγκρούσεις μεταξύ των οικογενειακών υποχρεώσεων και επαγγελματικών απαιτήσεων ή μεταξύ των κοινωνικών ρόλων και προσωπικών φιλοδοξιών μπορεί να οδηγήσουν ένα άτομο σε μεγάλη δυσφορία τέτοια έτσι ώστε να φτάσει στην αυτοκτονία³³(Stack 1987;Stillion,1985).

Οι περισσότερες αυτοκτονίες διαπράττονται κάτω από έντονες **συναισθηματικές καταστάσεις**. Παρόλο που, όχι πάντα, αυτά τα αμφιθυμικά συναισθήματα οδηγούν στη διάγνωση κατάθλιψης ή άλλης ψυχικής διαταραχής, καταλήγουν σε σοβαρή αλλαγή του συναισθήματος και της σκέψης. Το συναίσθημα που επικρατεί και οδηγεί στην απόπειρα είναι συνήθως η έντονη θλίψη(McGuire,1982;Tishler, McKenry & Morgan,1981). Επίσης, συνηθισμένα συναισθήματα είναι το άγχος, ο θυμός ή η ενοχή(Pine, 1981;Weissman et al.,1973). Ο Shneiman(1993,1991), σημειώνει ότι «...κανείς δεν διαπράττει μια αυτοκτονία για πλάκα. Ο εχθρός της ζωής είναι ο πόνος. Ο πόνος είναι από αυτό που προσπαθεί να ξεφύγει αυτός που διαπράττει μια αυτοκτονία...».

Σοβαρός παράγοντας κινδύνου θεωρείται και η **χρήση αλκοόλ**. Συγκεκριμένα, έρευνες έχουν δείξει ότι το 20% των ατόμων που διαπράττουν μια αυτοκτονία είχαν καταναλώσει μεγάλες ποσότητες αλκοόλ πριν την πράξη(Hirschfeld & Davidson, 1988).Ιατροδικαστική εξέταση ατόμων που είχαν διαπράξει αυτοκτονία απέδειξε μεγάλες ποσότητες αλκοόλ την ώρα του θανάτου(Flavin et al.,1990;Abel & Zeidenberg,1985).Τέτοιες έρευνες αποδεικνύουν ότι το αλκοόλ συνεισφέρει στην αυτοκτονική συμπεριφορά(Wasserman,1992;Schuckit & Schuckit, 1991). Επίσης, ερευνητές πιστεύουν ότι η χρησιμοποίηση άλλων ουσιών μπορεί να οδηγήσει στην

³³ Για παράδειγμα, Γυναίκες σε επαγγελματικές θέσεις, όπως οι γιατροί, εμφανίζουν μεγάλα ποσοστά διαφωνιών στους ρόλους τους με αποτέλεσμα να αυξάνουν τα ποσοστά αυτοκτονιών (Stefansson & Wicks,1991;Stillion, 1985)

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

αυτοκτονία, ιδιαίτερα μεταξύ των εφήβων και των νέων ενηλίκων(Garrison et al.,1993;Marzuk et al.,1992;Safii et al., 1985)

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι **ψυχικές διαταραχές** είναι σημαντικές στην αυτοκτονία. Ο παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO,1999) διεξήγαγε μια μεταανάλυση ερευνών πολλών χωρών και βρήκε ότι μόνο το 2% των αυτοκτονούντων δεν είχε ενδείξεις για κάποια ψυχική διαταραχή την ώρα του θανάτου. Μεταξύ 30 και 70 τοις εκατό αυτών που διέπραξαν αυτοκτονία είχαν παράλληλα και κάποια ψυχική διαταραχή³⁴(Brent et al.,1993;Beaumont & Hetzel,1992;Litman,1987;Roy,1985). Οι ψυχικές διαταραχές που εμφανίζονται περισσότερο με την αυτοκτονία είναι η κατάθλιψη σε ποσοστό 24%, οι διαταραχές προσωπικότητας σε ποσοστό 22% ,η χρήση αλκοόλ και άλλων ουσιών (18%), η σχιζοφρένια(10%), οργανικά ψυχοσύνδρομα(5%) και άλλες ψυχικές διαταραχές (21%). Οι ύπαρξη ψυχικών διαταραχών θεωρείτε «παράθυρο ευκαιρίας» καθώς αποτελεί ένα από τους βασικούς παράγοντες πρόβλεψης. Μια καλή αξιολόγηση ,διάγνωση, διαχείριση και θεραπεία της υπάρχουσας κατάθλιψης η αγχώδους διαταραχής, μπορεί να μειώσει κατά πολύ τον κίνδυνο για απόπειρα αυτοκτονίας.

Τέλος, αν θα θέλαμε να καθορίσουμε το προφίλ ενός αυτοκτονούντα, θα λέγαμε ότι :

- ✓ Μέσα στους τελευταίους έξι μήνες έχει λάβει διάγνωση κατάθλιψης, αλκοολισμού ή σχιζοφρένειας
- ✓ Είναι άντρας
- ✓ Βρίσκεται στη μέση ηλικία
- ✓ Έχει ευρωπαϊκή ή Αμερικάνικη καταγωγή
- ✓ Έχει ιστορικό προηγούμενης απόπειρας, και
- ✓ Αντιμετωπίζει σοβαρά γεγονότα στη ζωή του(όπως διαζύγιο ή απόλυση) ενώ έχει μικρό δίκτυο κοινωνικής υποστήριξης

³⁴ Με την μέθοδο της ψυχολογικής αυτοψίας(psychological autopsy) έχει βρεθεί ότι οι σημαντικότερες διαταραχές που εμφανίζονται με την αυτοκτονία είναι η κατάθλιψη και ο αλκοολισμός(Bongar,1991).

2.4 Αυτοκτονική συμπεριφορά

Όταν κάποιος διαπράξει μια αυτοκτονία, φίλοι και συγγενείς συνήθως, εκπλήσσονται. Εκφράσεις του τύπου «είχε τα πάντα στη ζωή του» ή «έμοιαζε να είναι σε καλή κατάσταση», είναι τυπικές αντιδράσεις. Οι περισσότεροι από εμάς δεν γνωρίζουμε να αξιολογήσουμε τα σημάδια που πάντα δείχνει ένας αυτόχειρας(Shneidman,1992).

Σύμφωνά με τους Farberow και Litman(1970), τρία είναι τα βασικά γνωρίσματα ενός αυτοκτονικού ατόμου. Η *αμφιθυμία* είναι ένα από τα βασικά συναισθήματα που νιώθει ένας αυτόχειρας. Η θέληση για ζωή και η θέληση για τον θάνατο αμφιταλαντεύονται μέσα στο άτομο³⁵. Σύμφωνα με τους ερευνητές μόνο το 3 με 5 τοις εκατό των αυτοχείρων ήθελαν πραγματικά να δώσουν τέλος στη ζωή τους. Οι περισσότεροι βρίσκονται σε μεγάλη απόγνωση και βλέπουν ως μόνη λύση στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν την αυτοκτονία. Αν δοθεί σε αυτά τα άτομα κατάλληλη ψυχολογική υποστήριξη και υπάρχει ισχυρό υποστηρικτικό περιβάλλον τότε η θέληση για ζωή αυξάνεται.

Η παρορμητικότητα είναι το δεύτερο κοινό χαρακτηριστικό μεταξύ των αυτοχείρων. Η αυτοκτονία είναι μια παρορμητική πράξη. Τα άτομα παγιδεύονται μέσα στην απελπισία τους και χρησιμοποιούν την διχότομη σκέψη «άσπρο-μαύρο», ως η μόνη λύση την αυτοκτονία. Συνήθως, η κρίση ενεργοποιείται μέσα από καθημερινά στρεσογόνα γεγονότα και διαρκεί λίγα λεπτά. Το στρες είναι ένας από τους βασικότερους παράγοντες ενεργοποίησης μιας παρορμητικής σκέψης. Οι διαπροσωπικές συγκρούσεις, η απόρριψη, και τα αρνητικά γεγονότα της καθημερινότητας είναι από τους παράγοντες που προηγούνται μιας αυτοκτονίας στους εφήβους, τα οικονομικά προβλήματα είναι αυτά που εμφανίζονται ως αίτια στην μέση ηλικία, ενώ τα προβλήματα υγείας στην τρίτη ηλικία(Rich,Warsadt, Nemirof, et al.,1991).

³⁵ Είναι αυτό που αναφέρουν οι ερευνητές ως «to be or not to be»-group, αυτοί δηλαδή που έχουν αμφιθυμία ως προς την απόφαση τους(Farberow & Litman,1970).

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Τέλος, η ακαμψία έτσι όπως αυτή δηλώνεται μέσα από σκέψεις, πράξεις και αισθήματα, είναι σημαντικό να αναγνωρίζεται. Τα άτομα που θέλουν να αυτοκτονήσουν σκέφτονται δραστικά την αυτοκτονία ως μια λύση απελπισίας. Μάλιστα, οι ερευνητές δηλώνουν ότι η απελπισία είναι ο βασικότερος προβλεπτικός παράγοντας της αυτοχειρίας (A.T.Beck, Steer, Kovacs, et al., 1985; A.T.Beck, Brown, Berchick et al., 1990).

Η αυτοκτονική συμπεριφορά, καλύπτει ένα φάσμα σκέψεων, επικοινωνιών και πράξεων. Ξεκινώντας από την ολοκληρωμένη αυτοκτονία, στην πιο συχνά εμφανιζόμενη, απόπειρα αυτοκτονίας και τον αυτοκτονικό ιδεασμό. Έτσι, λοιπόν, η αυτοκτονική συμπεριφορά αναφέρεται από τους αυτόχειρες ως δικαιολογημένος τρόπος συμπεριφοράς όσον αφορά τις εσωτερικές δηλώσεις και τα εξωτερικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Εσωτερικές δηλώσεις είναι αρνητικές σκέψεις, κατάθλιψη, άγχος, ανία, θυμός ή οποιεσδήποτε άλλες δυσάρεστες εμπειρίες. Ο συναισθηματικός πόνος είναι το βασικό συστατικό των αυτοκτονικών κρίσεων. Συχνά, υπάρχουν και εξωτερικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν όπως διαζύγιο ή απόλυση από τον χώρο εργασίας. Τα καθημερινά προβλήματα σε συνδυασμό με την γενικότερη αρνητική συμπεριφορά οδηγούν το άτομο στην πράξη.

Η ιδέα ότι η αυτοκτονική συμπεριφορά αποτελεί προϊόν μάθησης βασίζεται στη διατήρηση ή μη της ενίσχυσης που δέχεται ο άνθρωπος. Η ενίσχυση είναι ένα αποτέλεσμα που εμφανίζεται είτε μετά ή πριν την αυτοκτονική συμπεριφορά και είτε επιβραβεύεται, είτε τιμωρείται. Βασίζεται στο βασικό συμπεριφοριστικό σχήμα της ενθάρρυνσης (όταν κάτι ενθαρρύνεται συνεχίζεται μια συμπεριφορά) και στην τιμωρία (όπου κάτι δεν ενισχύεται προκειμένου να σταματήσει να εμφανίζεται ως μοτίβο συμπεριφοράς). Η αυτοκτονική συμπεριφορά είναι αποτέλεσμα της ενίσχυσης και της τιμωρίας. Έτσι, η συνεχιζόμενη αυτοκτονική συμπεριφορά είναι αποτέλεσμα της μέγιστης ενίσχυσης με ταυτόχρονη μείωση της τιμωρίας. Εν κατακλείδι, η αυτοκτονική συμπεριφορά διατηρείται τόσο καιρό, όσο συνεχίζει το άτομο να λαμβάνει εξωτερική ενίσχυση.

Ακόμη κι' αν φαίνεται τόσο απλή η εξήγηση μιας τέτοιας συμπεριφοράς, στην ουσία βασίζεται στις εσωτερικές σκέψεις που αναφέραμε προηγουμένως, αλλά και στα

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

εξωτερικά προβλήματα που διογκώνονται στο μυαλό του αυτόχειρα. Από τη μία πλευρά, η απόπειρα αυτοκτονίας εμφανίζεται ως η μόνη λύση ανακούφισης από την τρομερή αίσθηση του άγχους και της εσωτερικής πίεσης. Από την άλλη, μία σειρά από εσωτερικές διεργασίες, θα οδηγήσουν στην αλλαγή των σκέψεων, των συναισθημάτων και της συμπεριφοράς. Η οικογενειακή υποστήριξη, η καλύτερευση των σχέσεων και η αλλαγή των γνωσιακών σφαλμάτων, θα βοηθήσουν το άτομο να αντιμετωπίσει την κρίση και να δει με διαφορετική προοπτική το μέλλον. Στον παρακάτω πίνακα 2.3³⁶, παρουσιάζουμε σχηματικά το μοντέλο αυτοκτονικής συμπεριφοράς με της κατάλληλες ενέργειες που θα βοηθήσουν το άτομο να ανακτήσει τις δυνάμεις του

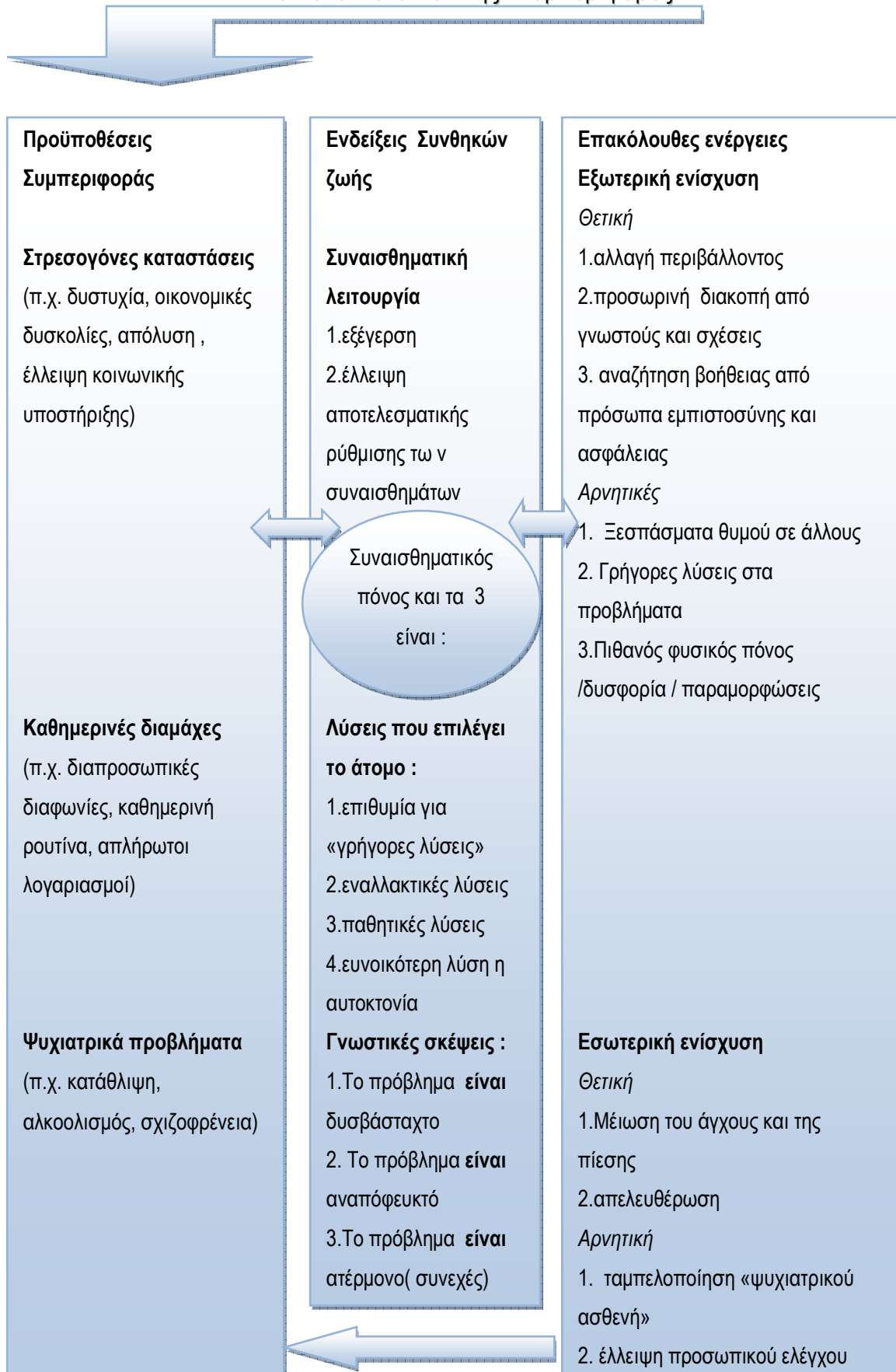
³⁶ Προσαρμοσμένο από : Chiles ,J(1995). The suicidal patient, Principles, Assessment, Treatment and case Management. American Psychiatric Association press, 1995 b

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Πίνακας 2.3

Μοντέλο Αυτοκτονικής Συμπεριφοράς

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Κάθε άνθρωπος διαθέτει το δυναμικό να προβεί σε μια απόπειρα αυτοκτονίας όταν αντιμετωπίζει προβλήματα που παράγουν έντονο συναισθηματικό πόνο. Συνήθως, ένα τέτοιο άτομο πιστεύει ότι: το πρόβλημα που αντιμετωπίζει είναι αναπόφευκτο, διαρκή και δυσβάσταχτο(βλ. τα τρία είναι): Όταν το άτομο πιστεύει ότι δεν αξίζει τον κόπο να κάνει άλλη προσπάθεια για να λύσει το πρόβλημα, γίνεται αναπόφευκτο το κακό. Όταν δεν υπάρχουν προσδοκίες ότι τα πράγματα θα αλλάξουν, το πρόβλημα τότε γίνεται συνεχές. Και τέλος, όταν το άτομο δεν μπορεί να αντέξει τον συναισθηματικό πόνο, τότε το πρόβλημα γίνεται αβάσταχτο.

Ένα αυτοκτονικό άτομο δεν μπορεί να είναι ευέλικτο στα προβλήματά του. Συνήθως, εμμένει σε μια πλευρά του προβλήματος και αυτή είναι η αρνητική. Αποτελεσματικές λύσεις απαιτούν συγκεκριμένες δεξιότητες τις οποίες το άτομο δεν είναι σε θέση να αποδεκτεί. Παράλληλα, σκέφτεται εναλλακτικές λύσεις και απορρίπτει άλλες τις οποίες θεωρεί ότι έχει προσπαθήσει αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Οπότε παραμένει σε βραχυπρόθεσμες ή παθητικές λύσεις(για παράδειγμα μπορεί να παραιτηθεί κάποιος από την δουλειά από το να αντιμετωπίσει τον ανώτερο του).

Παράλληλα, συνηθισμένη συμπεριφορά είναι και η έλλειψη στρατηγικών ρύθμισης των πολύ έντονων συναισθημάτων. Δηλαδή, τα αυτοκτονικά άτομα δεν απωθούν τα δυσάρεστα συναισθήματα ή τις αρνητικές καταστάσεις, με αποτέλεσμα να φθάνουν στο σημείο που οι κλινικοί αναφέρουν ως «συναισθηματική εξάντληση ή μούδιασμα». Ο θυμός, το άγχος, η θλίψη είναι από τις πιο κοινές συναισθηματικές καταστάσεις που νιώθουν αυτά τα άτομα. Επιπροσθέτως, η χαμηλή αποδοχή και αντοχή στο πόνο τους κάνει ακόμα πιο αδύναμους, με αποτέλεσμα να αναζητούν τις πιο απελπισμένες και βραχείς λύσεις έτσι ώστε να απαλύνουν τα δυσάρεστα συναισθήματα. Αυτή η τάση τους οδηγεί σε εξαρτητικές συμπεριφορές όπως το αλκοόλ, η βουλιμία η τα φάρμακα (π.χ. αγχολυτικά).

Γενικά, το άτομο που αποπειράται να αυτοκτονήσει δεν έχει τις καλύτερες διαπροσωπικές σχέσεις -αν και δεν έχει ξεκαθαριστεί αν αυτό είναι το αίτιο η το αποτέλεσμα μιας κατάστασης. Οι κοινωνικές του σχέσεις είναι περιορισμένες επειδή

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

φοβάται την απόρριψη και νιώθει κατώτερος. Είναι κοινωνικά απομονωμένος και έχει φτωχό δίκτυο κοινωνικής υποστήριξης(ή τουλάχιστον μη αποτελεσματικό).

Τέλος, το στρες³⁷ αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα ιδιαίτερα αν αυτό είναι χρόνιο και σε μεγάλο βαθμό. Συνήθως, πέρα από το ότι είναι χρόνιο, είναι πολύ μεγαλύτερο από το φυσιολογικό και έντονο καθημερινό στρες (χωρισμός/διαζύγιο, θάνατος αγαπημένου προσώπου, χρόνια άνεργος, ανεπαρκή κοινωνικό δίκτυο). Οι καθημερινές διαφωνίες και τα συνεχιζόμενα αρνητικά προβλήματα στη ζωή ενός τέτοιου ανθρώπου, προδιαθέτουν για μια κρίση αυτοκτονίας .

2.5 Αυτοκτονικός ιδεασμός

Σύμφωνα με ειδικούς, ο αυτοκτονικός ιδεασμός παρατηρείται όταν το άτομο καταλαμβάνεται από αυτοκαταστροφικές σκέψεις. Η λεκτική έκφραση της επιθυμίας του θανάτου, το αίσθημα απελπισίας και η απροσεξία σε επικίνδυνες καταστάσεις(π.χ. επικίνδυνη οδήγηση, επικίνδυνα σπορ) είναι μερικά από τα συμπτώματα του αυτοκτονικού ιδεασμού. Έτσι, λοιπόν, θα λέγαμε ότι ο αυτοκτονικός ιδεασμός αναφέρεται σε σκέψεις γύρω από την αυτοκτονία που μπορεί να διατυπώνεται ως σχέδιο χωρίς την πράξη(προσαρμογή από O'Carol et al.,1998). Μολονότι, πολύ άνθρωποι αναφέρουν αυτοκτονικό ιδεασμό, μερικοί είναι αυτοί που αποπειρούνται να αυτοκτονήσουν. Η κλίμακα του αυτοκτονικού ιδεασμού διαφέρει από προσωρινές σκέψεις θανάτου, μέχρι και λεπτομερή σχεδιασμένες πράξεις.

Ο σχετιζόμενες με αυτοκτονικές σκέψεις και συμπεριφορές κυμαίνονται από τον αυτοκτονικό ιδεασμό ο οποίος μπορεί να είναι ήπιος (ευχές θανάτου), έως σοβαρός (παροδικός ή μόνιμος). Οι συμπεριφορές και οι σκέψεις εκφράζονται τις περισσότερες φορές έμμεσα μέσω επικίνδυνων συμπεριφορών(όπως οδήγηση με υπερβολική ταχύτητα, επικίνδυνα σπορ ακραίες ασχολίες και επικίνδυνη σεξουαλική συμπεριφορά). Επομένως, ο αυτοκτονικός ιδεασμός δεν είναι ένα στατικό φαινόμενο αλλά αυξομειώνεται. Η απόφαση να αποπειραθεί κάποιος να αυτοκτονήσει μπορεί

³⁷ Αναλυτικά και πιο συγκεκριμένα στοιχεία για την επίδραση του στρες και άλλων παραγόντων θα βρούμε στο τρίτο κεφάλαιο όπου θα αναλύσουμε συγκεκριμένα το στρες των Αστυνομικών όπου και αποτελεί προβλεπτικό παράγοντα στη συγκεκριμένη μελέτη (σ.τ.ε) .

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

να ληφθεί τελείως παρορμητικά, χωρίς πολύ σκέψη, ή να είναι το αποτέλεσμα μιας μακρόχρονης διαδικασίας σκέψης και σχεδιασμού.

Οι περισσότεροι από εμάς φοβούνται να ρωτήσουν κάποιον αν σκέπτεται να αυτοκτονήσει. Αν υπάρχει υποψία αυτοκτονικού ιδεασμού αυτός θα πρέπει να αναφέρεται. Ουσιαστικά, ρωτώντας το άτομο για τις προθέσεις του, τον βγάζουμε από την δύσκολη θέση να μιλήσει για ένα τόσο σοβαρό θέμα ενώ ταυτόχρονα απαλύνουμε τον πόνο του. Το άτομο θεωρεί ότι «βρέθηκε» ένα άτομο να μιλήσει για το πρόβλημα του. Στην εμφάνιση, λοιπόν, αυτοκτονικού ιδεασμού, είναι καλό να κάνουμε στο άτομο γενικές ερωτήσεις για το αν σκέπτεται καμία φορά ότι δεν αξίζει να ζούμε. Από την ερώτηση αυτή μπορεί να οδηγηθεί κανείς να ρωτήσει εάν σκέπτεται την αυτοκτονία, ένα έχει κάποια σχέδια, ή εάν προετοιμάζεται κατά κάποιο τρόπο να αυτοκτονήσει, μέχρι σταδιακά να φτάσει στην ερώτηση «πόσο κοντά έχεις φθάσει στο να αυτοκτονήσεις».

Τα περισσότερα άτομα με αυτοκτονικό ιδεασμό παραδέχονται ότι σκέφτονται σοβαρά να αυτοκτονήσουν αλλά επιμένουν ότι δεν θα το έκαναν ποτέ, βρίσκοντας ως δικαιολογίες τα παιδιά τους, τις οικογένειες τους, τις δουλειές τους ή άλλους παράγοντες που τους εμποδίζουν να αυτοκτονήσουν, τουλάχιστον προσωρινά. Συνήθως τέτοιες βεβαιώσεις είναι αξιόπιστες.

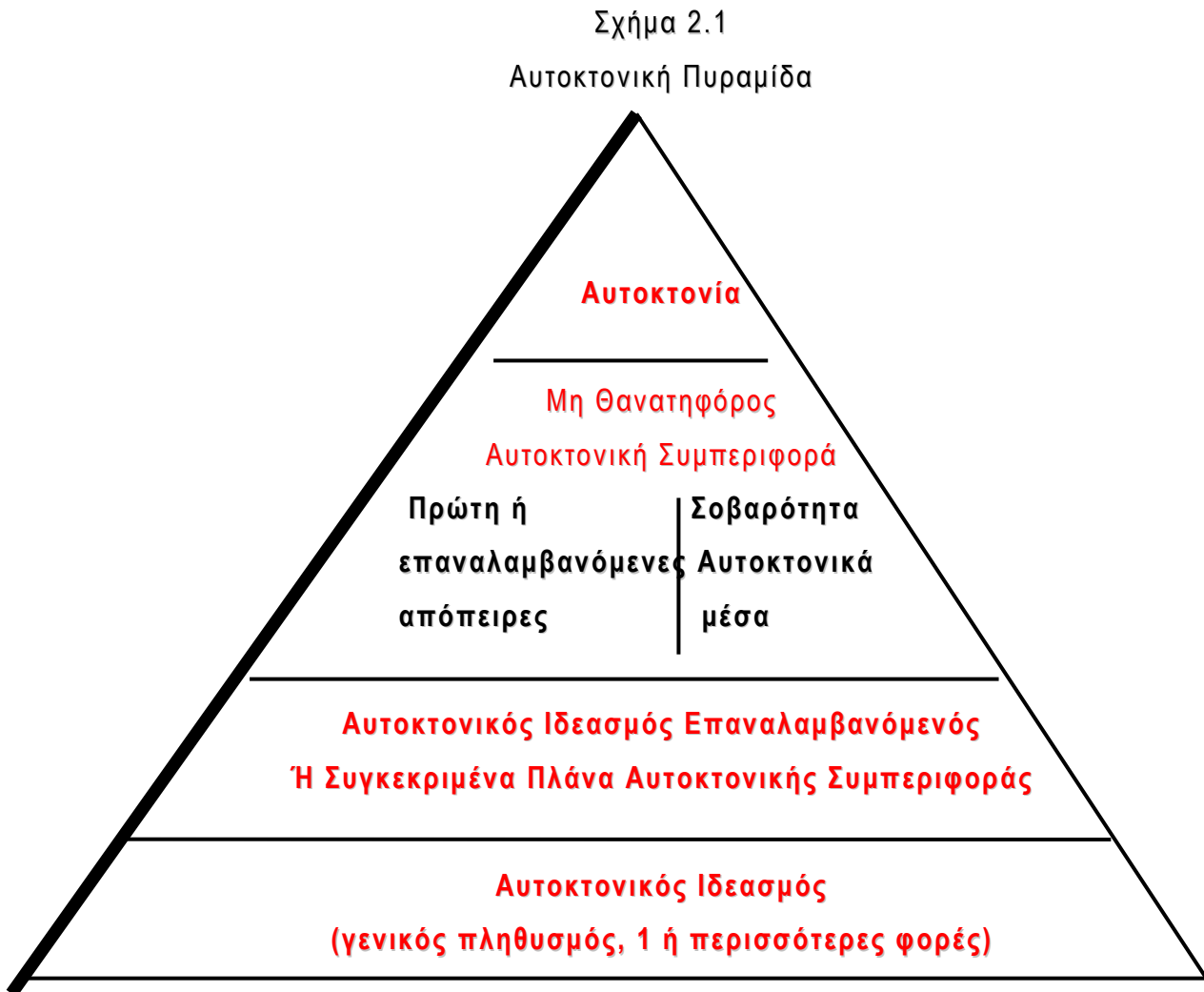
Παράγοντες που φαίνεται να αυξάνουν τον κίνδυνο για εμφάνιση αυτοκτονικού ιδεασμού είναι το φύλο (στους άντρες αυξάνεται η πιθανότητα να διαπράξουν μια πετυχημένη αυτοκτονία ενώ στις γυναίκες απόπειρα μόνο), το χαμηλό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο, η προηγούμενη ψυχιατρική διαταραχή, προηγούμενα επεισόδια αυτοτραυματισμού, διαρκείς ευχές να πεθάνει, καταθλιπτική διαταραχή, αλλαγές στην συμπεριφορά (πιο οξύθυμος, απαισιόδοξος), μοναξιά, απελπισία και απόγνωση θεωρούνται βασικά χαρακτηριστικά (Kessler, Borgers & Walters, 1999; βλ. Join & Rudd, 2000a; Hawton & Van Heeringer, 2000, για ανασκοπήσεις).

Παρακάτω, παραθέτουμε την πυραμίδα αυτοκτονίας που περιλαμβάνει τον αυτοκτονικό ιδεασμό, συγκεκριμένα πλάνα αυτοκτονίας, τις απόπειρες και τα μέσα

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

που διαθέτει κάποιος να αυτοκτονήσει, τις αυτοκτονικές συμπεριφορές, οι οποίες όπως αναφέραμε είναι τις περισσότερες φορές έμμεσες και τέλος την κατάληξη στην αυτοχειρία (σχήμα 2.1)

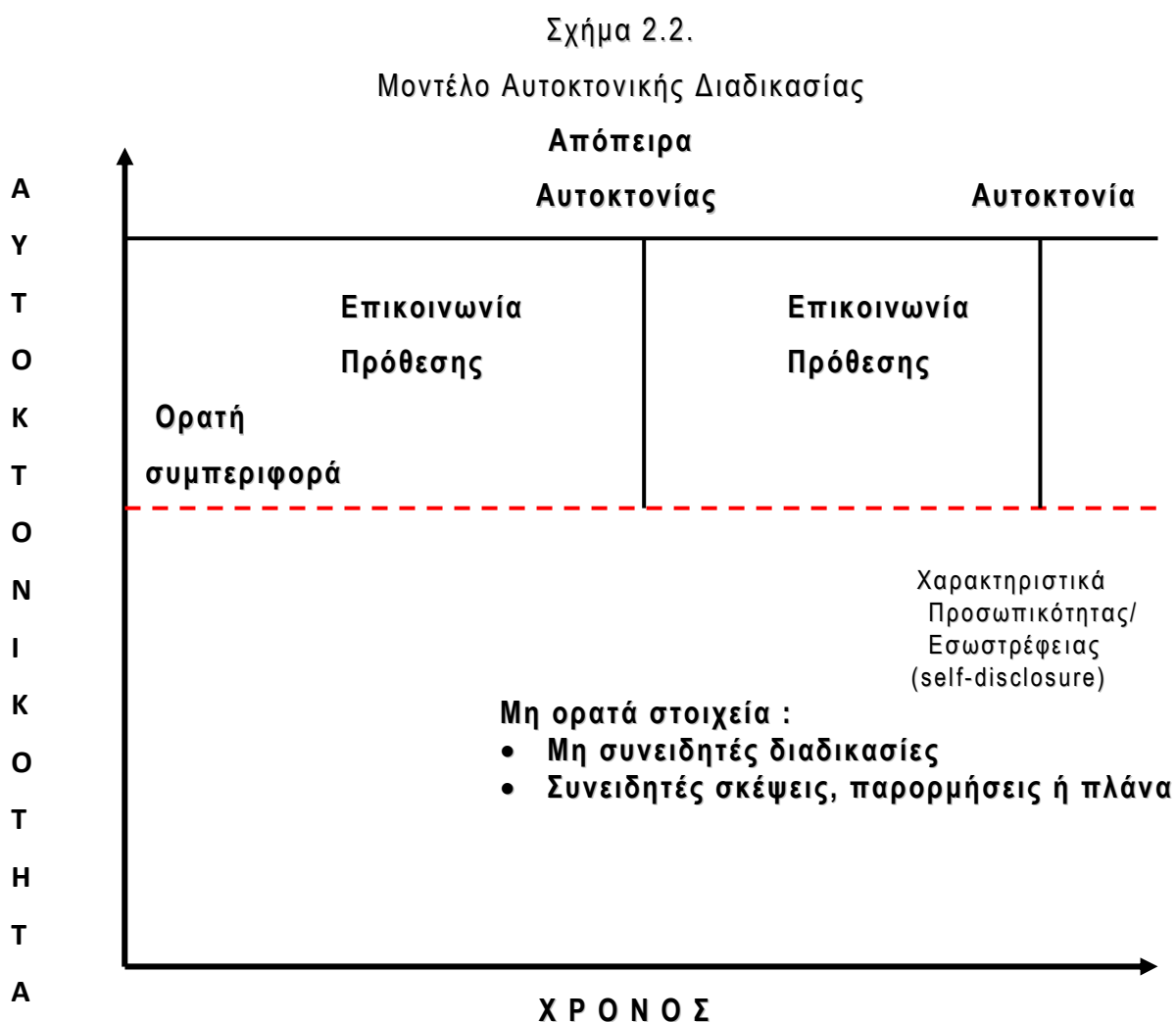

Σύμφωνα με την παραπάνω πυραμίδα και το μοντέλο της αυτοκτονικής διαδικασίας, η αυτοκτονία επέρχεται μετά από έντονο αυτοκτονικό ιδεασμό. Αυτός οδηγεί είτε σε επαναλαμβανόμενες απόπειρες οι οποίες μπορεί να είναι μη θανατηφόρες, είτε στην αυτοκτονία η οποία έχει τελικό αποτέλεσμα, ανάλογα με τα μέσα που διαθέτει ο ατόχειρας. Αποτελεί μια γραμμική διαδικασία που δεν εξαρτάται μόνο από την ύπαρξη αυτοκτονικού ιδεασμού, αλλά σύμφωνα με το μοντέλο της αυτοκτονικής διαδικασίας, η πορεία εμφανίζεται σε μια αλληλεπίδραση του ατόμου με το περιβάλλον. Επιπρόσθετα, όμως, η παραπάνω διαδικασία προϋποθέτει την ύπαρξη μιας ευαλοτότητας καθοριζόμενης από βιολογικά και μόνιμα ψυχολογικά (traits)

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

χαρακτηριστικά. Έτσι, λοιπόν, στο παρακάτω σχήμα 2.2 , παρατηρούμε τον δείκτη αυτοκτονικότητας στην πορεία του χρόνου και σε σχέση με τον αυτοκτονικό ιδεασμό³⁸ που παρουσιάζει το άτομο.

Διευκρινίσεις

- ✓ Η διακεκομμένη γραμμή περιγράφει έναν ουδό κάτωθεν του οποίου η αυτοκτονική διαδικασία δεν είναι παρατηρήσιμη (ενίοτε ακόμα και στο ίδιο το άτομο – μη συνειδητή διαδικασία)
- ✓ Ο ουδός αυτός καθορίζεται από χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ατόμου(π.χ. εσωστρέφεια)

³⁸ Ο οποίος όπως προείπαμε αναφέρεται σε σκέψεις γύρω από την αυτοκτονία που μπορεί να διατυπώνεται ως σχέδιο χωρίς την πράξη(προσαρμογή από O'Carol et al.,1998). Μολονότι, πολύ άνθρωποι αναφέρουν αυτοκτονικό ιδεασμό, μερικοί είναι αυτοί που διαπράττουν απόπειρα αυτοκτονίας. Η κλίμακα του αυτοκτονικού ιδεασμού διαφέρει από προσωρινές σκέψεις θανάτου, μέχρι και λεπτομερείς σχεδιασμένες πράξεις.

2.6 Μοντέλο αυτοκτονίας στους Αστυνομικούς

2.6.1 Ο Έλληνας Αστυνομικός

Παραδοσιακά, οι Αστυνομικοί αποτελούνταν από μια μεγάλη ομάδα που χαρακτηρίζονταν από ομοιογένεια: νεαρός άντρας, απόφοιτος λυκείου με στρατιωτική εκπαίδευση. Σήμερα το σώμα της Ελληνικής Αστυνομίας έχει αλλάξει ριζικά. Η εξασφάλιση της επαγγελματικής αποκατάστασης σε συνδυασμό με τις λίγες-αναλογικά με άλλα επαγγέλματα- ώρες εργασίας και την εκπαίδευση -εν αντιθέσει με άλλες σχολές που χρειάζονται χρόνια σπουδών και εξειδικεύσεων-, ωθεί όλο και περισσότερους νέους στην εισαγωγή τους στις κατά τόπους Αστυνομικές Ακαδημίες. Οι σημερινοί Αστυνομικοί έχουν υψηλότερο επίπεδο σπουδών και μικρότερη στρατιωτική εκπαίδευση. Παράλληλα, η σημερινή δομή της Αστυνομίας έχει δώσει βάρος στην εξυπηρέτηση του πολίτη και λιγότερο στην καταπολέμηση του εγκλήματος(χωρίς σε καμία περίπτωση να μην τίθεται ως κύρια αρμοδιότητα της Αστυνομίας).

Όπως σημειώνει ο VanBlaricon(1989),«ο καλά εκπαιδευμένος και προσανατολισμένος στις υπηρεσίες του πολίτη, νεαρός/ή Αστυνομικός που δουλεύει στα Αστυνομικά τμήματα, έχει βάλει ως στόχο να κάνει κάτι για την καταπολέμηση του εγκλήματος και όχι να λαμβάνει απλές αναφορές του». Καθώς τα Αστυνομικά τμήματα έχουν στραφεί περισσότερο στις υπηρεσίες του πολίτη, ο καλά εκπαιδευμένος Αστυνομικός καλείται να γνωρίζει μια σειρά από θέματα επικοινωνίας και επίλυσης προβλημάτων των πολιτών.

Παρόλη την εκπαίδευση του, η κοινότητα των Αστυνομικών παραμένει μια κλειστή κοινότητα με τις ιδιοτροπίες, ενώ συνεχίζει να ασκεί την τεράστια δύναμη της στους πολίτες. Οι εμπειρίες που αποκομίζει ένας Αστυνομικός κατά την διάρκεια εκπαίδευσης του, δεν είναι πάντα οι καλύτερες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία, από την πλευρά των Αστυνομικών, του δικού της κώδικα αξιών και της δικής της υποκουλτούρας. Σύμφωνα με τον Goldstain(1990), «η δύναμη αυτής της υποκουλτούρας αναπτύσσεται μέσα από την καθημερινή πρακτική και την πίεση της

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

δουλείας. Ο φυσικός κίνδυνος, η εχθρικότητα (που δέχονται από τους πολίτες οι οποίοι τους βλέπουν ως μέσο καταστολής και επιβολής του νόμου), οι αναιτιολόγητες απαιτήσεις και οι αναμενόμενες συγκρούσεις, σε συνδυασμό με την επικρατούσα άποψη ότι οι πολίτες δεν καταλαβαίνουν τι έχουν να αντιμετωπίσουν καθημερινά οι Αστυνομικοί, τους κάνουν πολλές φορές αντιπαθείς στο ευρύ κοινό»

Επιπροσθέτως, η Αστυνομική εργασία είναι δυσάρεστη, οι Αστυνομικοί έχουν να μεταχειριστούν απειλητικές καταστάσεις, στρεσογόνες συνθήκες και αντικοινωνικές συμπεριφορές³⁹. Εξ αιτίας των εμπειριών και της έκθεσης τους στην κοινότητα, οι Αστυνομικοί ασυνείδητα-πολλές φορές- αναπτύσσουν αμυντικούς μηχανισμούς οι οποίοι εν τέλει παραμένουν ως παγιωμένες συμπεριφορές όχι μόνο στην καθημερινή τους πρακτική αλλά σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής τους.

Κατά την διάρκεια εκπαίδευσης του ο Αστυνομικός σταδιακά εντάσσεται σε μια υποκουλτούρα με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και νοοτροπία σκέψης.⁴⁰ Ο κυνισμός είναι από τα βασικά χαρακτηριστικά που αναπτύσσουν οι Αστυνομικοί. Κατά την σταδιοδρομία του ο Αστυνομικός, εκτός από τις ειδικές γνώσεις και την έκταση των εμπειριών του, αποκτά και μια ιδιαίτερη νοοτροπία που αντιστοιχεί στο στερεότυπο της Αστυνομικής σκέψης και στάσης. Στην αντίληψη του, το παλιό ιδεώδες της Αστυνομίας καταρρίπτεται ως χάρτινος πύργος και στο εξής το αστυνομικό σώμα ταυτίζεται με την αξία του υπόλοιπου κόσμου. Οι Αστυνομικοί παρουσιάζουν έναν «απαιτούμενο κυνισμό» και το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι τα συνταξιοδοτικά οφέλη και κάποιες επενδυτικές δραστηριότητες. Στον παρακάτω πίνακα 2.4 παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά προσωπικότητας που φαίνεται να αναπτύσσουν οι Αστυνομικοί κατά την εκπαίδευση και πρακτική του Αστυνομικού επαγγέλματος ως αμυντικοί μηχανισμοί:

³⁹ Περισσότερα στοιχεία για την δυσκολία του επαγγέλματος του Αστυνομικού θα δοθούν στη παρουσίαση του μοντέλου της αυτοκτονίας των Αστυνομικών(βλ.2.6.2) και στο τρίτο κεφάλαιο στρες και Αστυνομία(σ.τ.ε.)

⁴⁰ Μάλιστα ο Van Maaner στο άρθρο του Van Maaner, J(1973). Observation on the making of policeman.Human Organization 32, no 4, σελ 407, αναφέρει τις τέσσερις βαθμίδες εξέλιξης που περνά ένας νέος Αστυνομικός ώσπου να κοινωνικοποιηθεί πλήρως σε αυτό που ονομάζουμε «αστυνομική υποκουλτούρα». Οι τέσσερις βαθμίδες εκπαίδευσης είναι: α) η περίοδος πριν από την είσοδο κάποιου στην Αστυνομική ακαδημία, β) η είσοδος κάποιου στην αστυνομική ακαδημία, γ)η διαδικασία των συντελούμενων αλλαγών και δ) η άσκηση του αστυνομικού επαγγέλματος ή λειτουργήματος

Πίνακας 2.3

Χαρακτηριστικά που αναπτύσσει ο Αστυνομικός

Έλλειψη αθωότητας	«...Ποτέ δεν φανταζόμουνα ότι θα υπήρχε τόσο βία, λύπη, εμπάθεια, τόσος θυμός, τόση ασχήμια εκεί έξω, ήταν πέρα από ότι κατανοούσα ως Αστυνομικό επάγγελμα..»(Congroy & Hess,σελ 81, 1992)
Κυνισμός	Η διαδικασία προσαρμογής του αστυνομικού στο υπηρεσιακό περιβάλλον εργασίας. Ο κυνισμός , εμφανίζεται όταν ο αστυνομικός χάνει την πίστη στους ανθρώπους , στην κοινωνία ευρύτερα και τέλος στον εαυτό του. Στην αντίληψη του Κυνικού αστυνομικού η κοινωνία μοιάζει μια ζούγκλα, στην οποία το έγκλημα, η διαφθορά και η κτηνωδία συγκροτούν τα φυσιολογικά γνωρίσματα μιας κοινωνίας. Όπως σημειώνουν οι ίδιοι οι Αστυνομικοί «..δεν σε εμπιστεύομαι επειδή στέκεσαι μπροστά σε αυτό το κατάσταση και κοιτάς έξω . Είσαι ένας κακός άνθρωπος μέχρι να σε γνωρίσω. Αυτό είναι ο,τι έμαθα και για τριάντα χρόνια ακλουθούσα...»(σελ.95)
Μοναξιά	«...Είμαι ο πιο μοναχικός άνθρωπος στον κόσμο, ο πιο μοναχικός. Είχα φίλους, είχα οικογένεια που με νοιάζονταν, αλλά ήμουν μόνος. Κανείς δεν ήταν εκεί μαζί μου, ήταν φρικτό..»
Απομόνωση	«...Δεν ήμουν κλειστός σε κανένα επειδή έβλεπα τον εαυτό μου σε μια κατάσταση που κανένας δεν γνώριζε και κανένας δεν καταλάβαινε μέχρι να του το πω εγώ ο ίδιος, αλλά και πάλι δεν με καταλάβαινε εύκολα...»
Περιορισμένος και με μεγάλη επίδραση από το σώμα	«...Απαιτείτε να είσαι πολύ ψυχρός και να υπολογίζεις τα συναισθήματά σου. Δεν μπορείς να είσαι αυθόρμητος. Πρέπει πάντα να υπολογίζεις την έκφραση των συναισθημάτων σου...»

2.6.2. Παρουσίαση του μοντέλου

Εδώ και πολλά χρόνια, στους κόλπους της Αστυνομικής Ψυχολογίας, έχει προταθεί ένα θεωρητικό μοντέλο που αναγνωρίζει τους παράγοντες που φαίνεται να

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην παγίωση συμπεριφορών που μπορεί να οδηγήσουν έναν Αστυνομικό στην απόπειρα αυτοκτονίας. Οι συγγραφείς συνδυάζουν διαφορετικές θεωρητικές κατευθύνσεις της Ψυχολογίας(όπως της Ψυχανάλυσης και της γνωστικής θεωρίας) προκειμένου να καταλήξουν σε συμπεράσματα τέτοια έτσι ώστε να κατανοήσουν την πορεία της σκέψης ενός αυτοκτονούντα Αστυνομικού.

Δύο από τους βασικούς παράγοντες για να παγιωθούν συμπεριφορές οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν στην εμφάνιση αυτοκτονικών σκέψεων, είναι: (α) οι κοινωνικοί ρόλοι έτσι όπως οικοδομούνται κατά την διάρκεια εκπαίδευσης των Αστυνομικών στις ακαδημίες και έπειτα, (β) οι τρόποι επίλυσης των προβλημάτων που καθημερινά αντιμετωπίζουν στην επικοινωνία τους με διαφορετικές υποομάδες της κοινωνίας.

Το κοινό χαρακτηριστικό του Αστυνομικού ρόλου είναι η χρήση ενός συγκεκριμένου μοτίβου συμπεριφοράς επίλυσης προβλημάτων. Στη διάρκεια της θητείας τους οι Αστυνομικοί συνηθίζουν να χρησιμοποιούν την διχότομη σκέψη για την επίλυση των προβλημάτων τους. Οι αποφάσεις στην διχότομη σκέψη είναι του τύπου «σωστό-λάθος» ενώ ,σύμφωνα με αυτούς, δεν υπάρχει μέση λύση. Ο συγκεκριμένος τρόπος συμπεριφοράς εντάσσεται στην προσπάθεια των αστυνομικών για αντικειμενική επικοινωνία με τους πολίτες, ενώ παράλληλα, αποτελεί και έναν τρόπο άμυνας.

Επιπροσθέτως, η επίλυση των προσωπικών και οικογενειακών προβλημάτων ακολουθεί την ίδια λογική με την επαγγελματική τους ιδιότητα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, η διχότομη σκέψη, να ακολουθείται και στην προσωπική ζωή. Εάν αυτό συμβαίνει, τότε οι Αστυνομικοί χρειάζονται αυτό που ο Schneihman(1985), αναφέρει ως «γνωσιακή αναδόμηση» , προκειμένου οι Αστυνομικοί να βρίσκουν εναλλακτικότερους τρόπους επίλυσης των προβλημάτων τους και όχι λύσεις του τύπου «άσπρο- μαύρο» ή «σωστό-λάθος».

Όπως τονίζει ο Shneidman, ένα τέτοιο γνωστικό ύφος σκέψης αποτελεί κίνδυνο όταν κάποιος σκέφτεται να διαπράξει μια αυτοκτονία. Οι άνθρωποι δεν μπορούν να σκεφτούν εναλλακτικότερους τρόπους επίλυσης των προβλημάτων τους και βλέπουν

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

την αυτοκτονία ως την μόνη λύση. Στο συγκεκριμένο σημείο θα αναφερθούμε στην διαδικασία της *κοινωνικοποίησης* στην Αστυνομία ενός νέου. Η κοινωνικοποίηση, όχι μόνο περιορίζει σταδιακά τον τρόπο σκέψης, αλλά αντιθέτως, ενθαρρύνει τους Αστυνομικούς να χρησιμοποιούν τον επαγγελματικό τους ρόλο και σε άλλους κοινωνικούς ρόλους που διαθέτουν(Thoits,1986) .

Το συγκεκριμένο μοντέλο προσπαθεί να ανακαλύψει τους αιτιολογικούς παράγοντες που μπορεί να οδηγήσουν έναν αστυνομικό στην αυτοκτονία. Καθώς η αυτοκτονία είναι ένα πολυμεταβλητό φαινόμενο(Schniedman,1985;Vaillant & Blumnehal,1990), ο ρόλος της σύνθετης δουλειάς ενός Αστυνομικού πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στους παράγοντες της αυτοκτονίας. Το συγκεκριμένο μοντέλο αναφέρει δύο παράγοντες που σχετίζονται με τον ρόλο του Αστυνομικού . Πρώτον, η χρήση της διχοτομής σκέψης ως μοτίβο συμπεριφοράς στρεσογόνων ή άλλων παραγόντων στην διάρκεια της δουλειάς τους. Δεύτερον, η πολυπλοκότητας του ρόλου του Αστυνομικού (Thoits,1986;Turnel & Roszell,1994;Verbugge,1983).

Υπάρχουν επιδημιολογικά στοιχεία που δείχνουν ότι υπάρχει ένα υψηλό ποσοστό αυτοκτονιών μεταξύ των λειτουργών του νόμου. Ο Violanti και οι συνεργάτες του(1993) βρήκαν ότι οι άντρες Αστυνομικοί έχουν ένα ποσοστό αυτοκτονιών 8,3 φορές μεγαλύτερο από το γενικό πληθυσμό και 3,1 ποσοστό ατυχημάτων⁴¹. Παράλληλα, ο Hagedorn (1971) αναφέρει ότι το επάγγελμα του Αστυνομικού έχει το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό αυτοκτονιών μεταξύ 36 επαγγελματιών. Επιπροσθέτως, ο Richard και ο Fell(1985), σε μια ανασκόπηση για τα επαγγέλματα και την θνησιμότητα, βρήκαν ότι οι Αστυνομικοί έχουν το τρίτο μεγαλύτερο ποσοστό αυτοκτονιών μεταξύ 130 επαγγελματιών. Μια άλλη πιο πρόσφατη έρευνα, βρήκε ότι από 7 σε 26 χώρες το διάστημα 1986-1989, οι Αυτοκτονίες των Αστυνομικών ήταν μεγαλύτερες από τον γενικό πληθυσμό(Lester,1992). Τέλος, ο Burnett και οι συνεργάτες του (1992) διεξήγαγαν μια έρευνα(case control), πάνω στους θανάτους από αυτοκτονία λαμβάνοντας δεδομένα από 26 χώρες. Μετά από συσχέτιση του

⁴¹ Πολλοί θάνατοι οι οποίοι φαίνεται ότι προήλθαν από αυτοκινητιστικό ατύχημα, στην πραγματικότητα είναι αυτοκτονίες. Οι ερευνητές προσπαθούν με την μέθοδο της επί τοπία ανάλυσης και των συγγενών και φίλων να καταλάβουν αν ένα άτομο ευσυνείδητα προσπαθεί να βάλει τέλος στη ζωή του.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

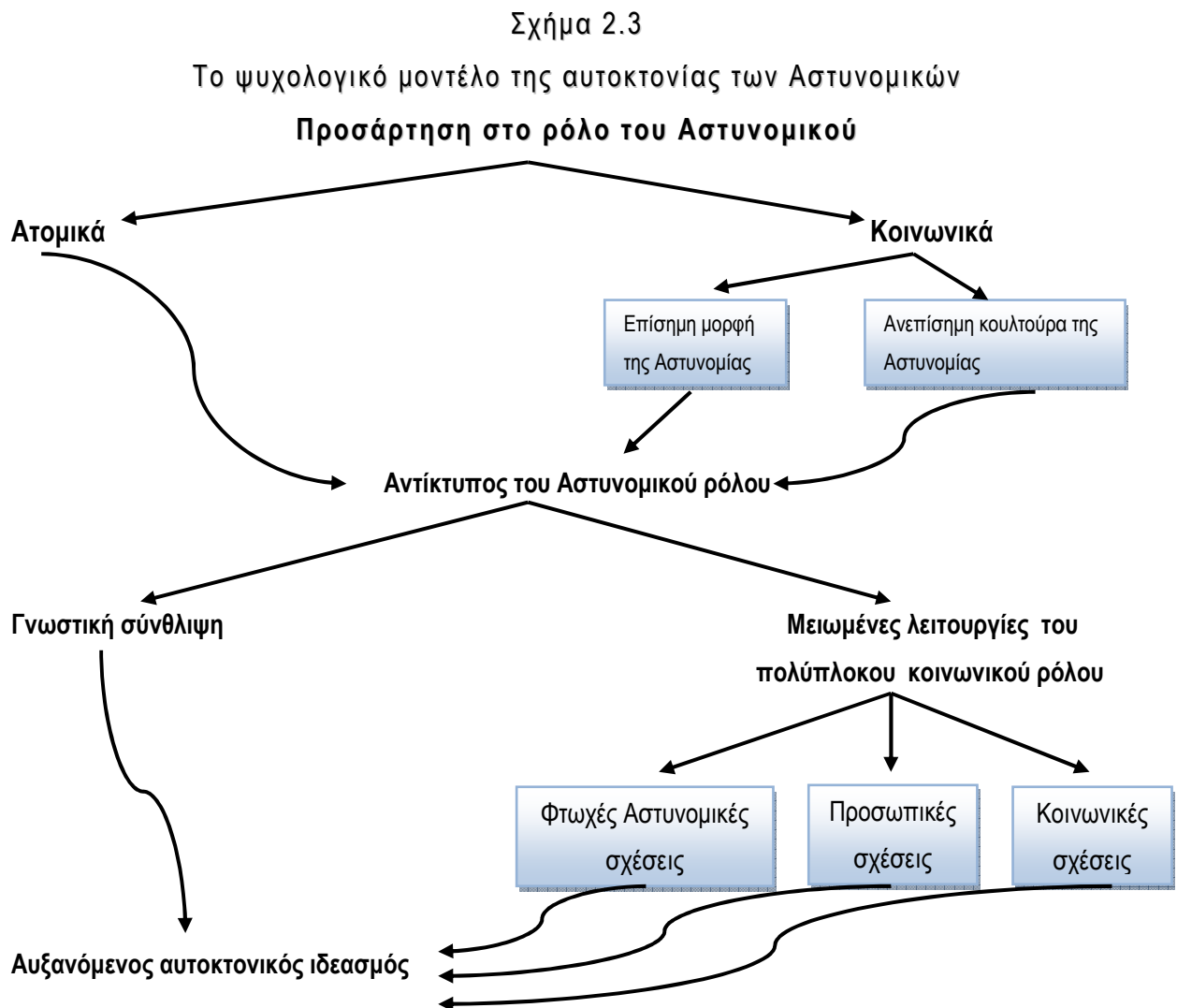
Βασίλης Σ. Βασιλείου

φύλου, της ηλικίας, του οικογενειακού και κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου, βρέθηκε ότι οι Αστυνομικοί είχαν ένα αυξανόμενο ποσοστό αυτοκτονιών, ωστόσο, πρέπει να σημειώσουμε ότι το ποσοστό δεν ήταν μεγαλύτερο από άλλα επαγγέλματα.

Το μοντέλο, πρωταρχικά, αναφέρεται στην διαδικασία της κοινωνικοποίησης των Αστυνομικών στην κοινότητα της αστυνομίας και στα αποτελέσματα από αυτή την διαδικασία. Οι απότομες αλλαγές, κατά την διαδικασία της κοινωνικοποίησης, στους Αστυνομικούς επιφέρουν τροποποιήσεις στο τρόπο που σκέφτονται και στις σχέσεις τους με τους άλλους ανθρώπους. Στο παρακάτω σχήμα 2.3 παρατηρούμε την συνολικό ψυχολογικό μοντέλο της αυτοκτονίας των αστυνομικών με τις υποπαραμέτρους που καθορίζουν την προσάρτηση του μοντέλου:

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Αρχικά, η απότομη διαδικασία της κοινωνικοποίησης στο Αστυνομικό περιβάλλον, αποτελεί το πρώτο βήμα για αυτό που ονομάζεται «εισαγωγή στην Αστυνομική κοινότητα». Όπως αναφέρθηκε, αυτή η διαδικασία είναι πολύ δυνατή και απότομη από τα αρχικά στάδια, μέχρι και τα τέλος της Αστυνομικής εκπαίδευσης. Οι Αστυνομικοί αναφέρουν ότι « η δουλειά του Αστυνομικού περνά στο αίμα σου». Όπως σημειώνει ο Violanti(1990), «η κοινωνικοποίηση στο ρόλο του Αστυνομικού, ξεκινά από πολύ νωρίς στην αστυνομική εκπαίδευση όπου καταβάλλεται προσπάθεια να δημιουργηθεί μια αίσθηση υπερφυσικών δυνάμεων στους Αστυνομικούς».

Από τις πρώτες μέρες στην αστυνομική ακαδημία, οι αξιωματικοί δημιουργούν στους νεοσύλλεκτους μια αίσθηση μοναδικότητας και διαφοράς από τους υπόλοιπους πολίτες. Παράλληλα, τους μαθαίνουν τρόπους επιβίωσης στο δρόμο και πώς να

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

χειρίζονται όπλα(Paton & Violanti,1996). Σε κάθε νεοσύλλεκτο, η δουλεία στην αρχή φαίνεται συναρπαστική και περιπετειώδης. Οι Αστυνομικοί γίνονται «εξαρτημένοι» αυτό, δηλαδή, που ο Gilmartin(1990), ονομάζει «βιοχημική οικειοποίηση». Μια φυσιολογική και κοινωνική εξάρτηση από τον αστυνομικό ρόλο.

Ο Gilmartin(1990), θεωρεί ότι οι Αστυνομικοί προσαρμόζονται ψυχολογικά στον κίνδυνο και την περιπέτεια με αποτέλεσμα να αισθάνονται θλίψη σε φυσιολογικές περιόδους. Ο Van der Kolk(1987), θεωρεί ότι στα στρεσογόνα επαγγέλματα(όπως του Αστυνομικού) οι άνθρωποι εθίζονται σε έντονες καταστάσεις με αποτέλεσμα να έχουν πρόβλημα στην καθημερινή τους ζωή. Ο ρόλο του Αστυνομικού είναι μοναδικός και απομονώνει άλλους κοινωνικούς ρόλους. Συνακόλουθο αποτέλεσμα είναι η κατάθλιψη, η απομόνωση και η περιοριστική σκέψη ως μοτίβο συμπεριφοράς σε χώρους εκτός συνθηκών εργασίας.

Η επίσημη μορφή της Αστυνομίας αποτελεί άλλων έναν παράγοντα κοινωνικοποίησης στον ρόλο του Αστυνομικού. Η οργάνωση της αστυνομίας περιορίζει τους αστυνομικούς σε αυστηρά σχέδια συμπεριφοράς με αποτέλεσμα να μην μπορούν να λειτουργήσουν σε φυσιολογικά πλαίσια. Παράλληλα, όχι μόνο καθορίζει συγκεκριμένους ρόλους, αλλά υπαγορεύει πως οι αστυνομικοί θα εκπληρώσουν αυτούς τους ρόλους. Είναι αυτό που ο Harris(1973),αναφέρει ως «λάθος κοινωνικοποίηση», δηλαδή μια αναγκαστική ενσωμάτωση ενός ρόλου η οποία είναι αντίθετη με την ταυτότητα και τα συναισθήματα του ατόμου.

Από την άλλη, η ανεπίσημη κουλτούρα της Αστυνομίας, καταπιέζει ασυνείδητα τους Αστυνομικούς να ενσωματωθούν σε συγκεκριμένους αστυνομικούς ρόλους. Αυτή η κλειστή υποκουλτούρα ορίζει την ισχυρή συναδελφικότητα μεταξύ των αστυνομικών που φαίνονται να μοιράζονται την απόρριψη -ως μέλος μιας υποκουλτούρας- από τα μεγαλύτερα τμήματα της κοινωνίας(Burbeck & Furnham,1985;Neiderhoferr,1967;Van Maaner,1987). Τέλος, για να είναι αποδεκτοί οι νέοι Αστυνομικοί από την υπόλοιπη κοινότητα, θα πρέπει να προσαρμοστούν στις συνθήκες της ομάδας. Οι Αστυνομικοί, πολλές φορές ωθούνται σε διαφορετικές κατευθύνσεις, προσπαθώντας να

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

συμμορφωθούν στην κουλτούρα της Αστυνομίας, στην οργάνωση και στους ατομικούς ρόλους(Kirschman,1983).

Το δεύτερο μέρος αυτού του μοντέλου προτείνει ότι η εξάρτηση από τον Αστυνομικό ρόλο εργασίας, μπορεί να επηρεάσει την ικανότητα διαχείρισης των στρεσογόνων καταστάσεων. Γνωστικά, κοινωνικά και διχότομα μοτίβα συμπεριφοράς-που σχετίζονται με τον ρόλο του Αστυνομικού- έχουν ως αντίκτυπο, την εμφάνιση δυσπροσαρμοστικών συμπεριφορών που δυσκολεύουν την καθημερινή επικοινωνία των αστυνομικών. Οι δυσκολίες είναι τέτοιες που καθημερινά οι Αστυνομικοί αντιμετωπίζουν προβλήματα τόσο στην διαχείριση των στρεσογόνων παραγόντων, όσο και στις καθημερινές τους διαπροσωπικές επικοινωνίες, με αποτέλεσμα την ,πιθανή ,εμφάνιση αυτοκτονικού ιδεασμού.

Σε ψυχολογικό επίπεδο, ο ρόλος του Αστυνομικού προδιαθέτει συμπεριφορές οι οποίες παγιώνονται στην προσωπικότητα του(Bonafacio,1991; Leftkowitz,1975;Lester et al.,1980; Pugh,1985;Skolnick,1972;). Το βασικό χαρακτηριστικό που εμφανίζεται είναι ο κυνική αντιμετώπιση της πραγματικότητας(Skolnick,1972).Οι Αστυνομικοί αντιμετωπίζουν την πραγματικότητα με έναν διχότομο τρόπο σκέψης του τύπου «άσπρο-μαύρο»(Skolnick,1972). Αντιμετωπίζοντας τα καθημερινά προβλήματα της εργασίας τους με την διχότομη σκέψη, τείνουν να ακολουθούν την ίδια λογική σε όλες τις πλευρές της καθημερινής τους ζωής-στην οικογένεια, στο σπίτι και την δουλειά. Ο Schneidman, θεωρεί ότι ο το βασικό μοτίβο σκέψης που εμφανίζουν οι αυτοκτονούντες είναι η διχοτομημένη σκέψη. Έτσι, οι λύσεις άσπρου- μαύρου οδηγούν κάποιον να λάβει την απόφαση να αυτοκτονήσει.⁴²

Οι κοινωνικές ταυτότητες είναι σημαντικές για την αντιμετώπιση των στρεσογόνων καταστάσεων που αντιμετωπίζει ο Αστυνομικός στον πολύπλοκο ρόλο του. Ο

⁴² Όπως σημειώνει ο Shneidman (1985) ο περιοριστικός τρόπος σκέψης συνδέεται με την αυτοκτονία όπως φαίνεται και στα παρακάτω λόγια του «..συνώνυμο με την διχότομη σκέψη είναι το τούνελ ή η εστίαση ή το στένεμα της σκέψης των επιλογών όταν το μυαλό δεν πανικοβάλλεται σε διχότομα μοντέλα σκέψης: ή κάποιες συγκεκριμένες ολικές λύσεις αποτελεί κατά τον Shneidman, έναν από τους πιο επικίνδυνους παράγοντες αυτοκτονίας... αφού η ροπή σε διχότομα μοτίβα συμπεριφοράς είναι σύνθετος φαινόμενο στο αυτοκτονικό άτομο» (Shneidman ,1985)

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Thoits(1983,1984) βρήκε ότι οι ταυτότητες είναι σημαντικές για τον αυτοπροσδιορισμό ενώ παράλληλα δίνουν νόημα και σκοπό στις αξίες τις ζωής. Παρομοίως, οι Rosenberg και Pearlin(1987), εξετάζοντας την κοινωνική θέση με την αυτοεκτίμηση, βρήκαν θετική συσχέτιση μεταξύ των αυτοαναπαραστάσεων και των επιτευγμάτων στη ζωή⁴³. Επομένως, όσες περισσότερες κοινωνικές ταυτότητες έχει κάποιος, τόσες λιγότερες πιθανότητες έχει να εμφανίσει κατάθλιψη ή ψυχολογική δυσφορία. Βασισμένοι στα παραπάνω αποτελέσματα, οι ερευνητές προτείνουν ότι η επιρροή από τον ρόλο του Αστυνομικού είναι τόσο μεγάλη και τόσο δυνατή που οι ίδιοι οι Αστυνομικοί δεν καταφέρνουν να αναπτύσσουν άλλους κοινωνικούς ρόλους με αποτέλεσμα την εμφάνιση αρνητικών συμπτωμάτων.

Αρχικά, η βιβλιογραφία αναφέρει ότι τα προβλήματα στις διαπροσωπικές σχέσεις αποτελούν παράγοντα αυτοκτονίας. Οι Αστυνομικοί αναπτύσσουν προβλήματα στις σχέσεις τους(Ivanoff,1994). Αιτία της ανάπτυξης δυσλειτουργικών σχέσεων, φαίνεται να είναι, η συναισθηματική αποστροφή από τους άλλους. Πράγματι, η σύγχρονη βιβλιογραφία αναφέρει ότι τα αίτια αυτής της συμπεριφοράς βρίσκονται στη στρατιωτική εκπαίδευση των Αστυνομικών δυνάμεων που θέτει ως στόχο την αποπροσωποποίηση στις σχέσεις τους προκειμένου να ενταχθούν στην Αστυνομική κουλτούρα. Οι Αστυνομικοί εκπαιδεύονται στο να μην εκφράζουν τα συναισθήματά τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη έναν μηχανισμού άμυνας που οδηγεί σταδιακά τον Αστυνομικό στη κοινωνική αποξένωση.

Ο περιορισμός του Αστυνομικού ρόλου επηρεάζει τις σχέσεις με τους συναδέλφους. Η πίστη και η συνοχή είναι σημαντικοί παράγοντες του Αστυνομικού ρόλου και αυτοί που παραβαίνουν τους άγραφους κώδικες της Αστυνομικής αδελφότητας αποτελούν παράγοντες απόρριψης από την ομάδα(Brown,1981).Οι φτωχές αστυνομικές σχέσεις συνεισφέρουν στα συναισθήματα ενοχής ή ντροπής. Ο αυτοκτονικός ιδεασμός πιθανών να είναι το αποτέλεσμα της συνεχούς ματαίωσης που νιώθει ο «προδομένος» Αστυνομικός ο οποίος δεν κατάφερε να ενσωματωθεί στην ομάδα

⁴³ Παρόμοια αποτελέσματα σε σχέση με την ταυτότητα, τον ρόλο και τα προσωπικά και κοινωνικά επιτεύγματα βρήκαν και οι Gecas και Seff (1990)

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

καθώς και μια ασυνείδητη αντίδραση στον Αστυνομικό ρόλο και την δουλειά (Violanti, 1996).

Η Αστυνομική εργασία, μπορεί να απομονώσει τον Αστυνομικό από την οικογένεια, τους φίλους και την κοινωνία (Stratton, 1980; Van Manner, 1987). Η εμπειρία από την Αστυνομική εργασία, αναφέρει ότι οι Αστυνομικοί έχουν μια ιδιαίτερη σχέση με την κοινότητα. Η κοινωνία, είναι οτιδήποτε άλλο εκτός της Αστυνομίας. Η αστυνομίας αποτελεί τον προστάτη του νόμου, επομένως, η κοινωνία θεωρεί τους αστυνομικούς εχθρούς. Αυτή η ανισόρροπη σχέση οδηγεί σε απομόνωση τους αστυνομικούς από την κοινότητα ως ξεχωριστά άτομα και πολίτες. Ο μεγάλος κοινωνιολόγος Emile Durkheim (1952), αναφέρει ότι η απομόνωση είναι σημαντικός παράγοντας αυτοκτονίας. Ο Durkheim θεωρεί ότι η προσκόλληση και ο συντονισμός, είναι σημαντικοί παράγοντες κοινωνικής συνοχής. Χωρίς αυτούς τους δύο παράγοντες, η αυτοκτονία είναι περισσότερο «θελκτική» στα άτομα (Turner & Beeghly, 1981).

Μέχρι στιγμής, το συγκεκριμένο μοντέλο προτείνει ότι οι Αστυνομικοί, εξαιτίας της φύσης του επαγγέλματος, συνήθως, ακολουθούν ένα αυστηρό πρότυπο σκέψης και συμπεριφοράς σε όλους τους κοινωνικούς ρόλους. Αυτή η κατάσταση, μπορεί να επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα στη ζωή και στην δουλειά τους. Η Αστυνομική εργασία έχει περιγραφεί ως μια ασχολία όπου τα μέλη εκτίθενται σε πολύ στρεσογόνες καταστάσεις (Kroes, 1986; McCafferty et al., 1992; Territo & Vetter, 1981; Violanti, 1996; Violanti et al., 1983).

Μερικούς από τα πιο στρεσογόνους παράγοντες στο Αστυνομικό επάγγελμα είναι η απολυταρχική δομή, η έλλειψη συμμετοχής πολλές φορές σε διοικητικές και κεντρικές αποφάσεις και η σωφρονιστική φιλοσοφία που διέπει το σώμα (Ellison & Genz, 1983; Kelling & Pate, 1975; Kroes, 1986; Reiser, 1974; Violanti, 1987).

Συμπληρωματικοί παράγοντες άγχους είναι ο κίνδυνος, οι βραδινές βάρδιες, η απάθεια από την κοινωνία, η πλήξη, η αίσθηση της αχρηστίας, και η επαφή με την ανθρώπινη δυστυχία και τον θάνατο (Graf, 1986; Kroes, 1986; Spielberg et al., 1981; Symonds, 1970; Territo & Vetter, 1981). Η χρήση των όπλων, η επί τόπου

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

μαρτυρία του θανάτου και των ακρωτηριασμών, οι καταστροφές καθώς και η κακομεταχείριση (Violanti & Aron, 1994; Solomon & Horn, 1986) μπορεί να οδηγήσουν στην εμφάνιση συμπτωμάτων μετατραυματικού στρες (APA, DSM-IV, 1994).

Η έκθεση στην ανθρώπινη δυστυχία χωρίς την χρήση πολλαπλών προστατευτικών πηγών βοήθειας, μπορεί να οδηγήσει στην εμφάνιση αυτοκτονικού ιδεασμού (APA, 1994). Η αυτοκτονία, μπορεί να θεωρείται μια απόπειρα από τους Αστυνομικούς να επαναφέρουν αισθήματα δύναμης, θάρρους και επιβολής στο περιβάλλον τους όταν οι μηχανισμοί αυτοπροστασία έχουν μειωθεί ή καταρρακωθεί (Allen, 1986; Bonafacio, 1991; Heimen, 1997; McCaffert et al., 1992; Violanti, 1990).

Καθώς οι αστυνομικοί συναντούν την δυστυχία και στη δουλειά τους και έξω από αυτή, χρειάζονται πηγές διεξόδου και αποφόρτισης από το έντονο άγχος. Δυστυχώς, όπως αναφέρει το συγκεκριμένο θεωρητικό μοντέλο, οι Αστυνομικοί έχουν έλλειψη στις πηγές διεξόδων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, την μεγαλύτερη ψυχολογική συμφόρηση, την απελπισία, την απόγνωση, την αδυναμία και τελικά την εμφάνιση συμπτωμάτων κατάθλιψης που από μόνη της αποτελεί τον βασικό προβλεπτικό παράγοντα της αυτοχειρίας. (Turvey, 1996).

2.7 Αιτιολογία αυτοκτονίας

Όπως διαπιστώνουμε, η αυτοκτονία έχει πολυμεταβλητές αιτίες. Το κοινωνικό περιβάλλον, το σύστημα πεποιθήσεων και η κατάθλιψη φαίνεται να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, αλλά οι γενετικοί και βιοχημικοί παράγοντες δεν πρέπει να αγνοηθούν. Οι περισσότερες θεωρίες προέρχονται από την ψυχαναλυτική, την συμπεριφορική και την γνωστική θεωρία, αλλά σημαντική είναι και η κοινωνικοπολιτισμική προσέγγιση, το μοντέλο προδιάθεσης-στρες και οι βιολογικοί παράγοντες.

2.7.1 Ψυχοδυναμική προοπτική

Η Ψυχοδυναμική θεωρία πιστεύει ότι η αυτοκτονία προέρχεται από την κατάθλιψη και την στραμμένη στον εαυτό επιθετικότητα του ατόμου. Στο κλασικό του έργο «Θρήνος και Μελαγχολία» ο Sigmund Freud (1917/1957), θεωρεί ότι η αυτοκτονία

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

είναι αποτέλεσμα της κατάθλιψης η οποία προέρχεται από την αντίδραση στο χαμένο αντικείμενο(συμβολικό ή αληθινό). Το άτομο εξαιτίας της θλίψης η οποία δεν ανακουφίζεται, οδηγείται στην αδυναμία του εγώ και τελικά στην αυτοκτονία.

Στη συνέχεια ο μαθητής του Freud, Abraham Karl(1911/1948,1916/1948) πρότεινε ότι η κατάθλιψη ή και η αυτοκτονία εκδηλώνονται όταν κάποιος χάσει το αντικείμενο αγάπης του προς τον οποίο τρέφει αμφιθυμικά συναισθήματα, θετικά και αρνητικά. Στο πρόσωπο του εγκαταλειπόμενου αντικειμένου αγάπης, τα αρνητικά συναισθήματα μετουσιώνονται σε έντονο θυμό, ενώ τα θετικά προκαλούν ενοχή. Έτσι, λοιπόν, η αυτοκτονία προέρχεται από την προσπάθεια του ατόμου να σκοτώσει το αντικείμενο του πόθου του ενώ ο θυμός κλιμακώνει τον θάνατο.

Καθώς ο θυμός διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην κλασσική ψυχαναλυτική θεωρία, νεότεροι υποστηρικτές τις έχουν επεκτείνει και αναθεωρήσει το αρχικό μοτίβο σκέψης. Οι νεότεροι ψυχαναλυτικοί υποστηρικτές έχουν εντοπίσει έναν αριθμό αιτιών της αυτοκτονίας και της κατάθλιψης (Bemporad,1988; Stricker,1983).Αρχικά, υποστηρίζεται ότι η κατάθλιψη(που οδηγεί στην αυτοκτονία-σχέση αιτίου αιτιατού) είναι βαθιά ριζωμένη στην παιδική ηλικία με την έλλειψη ή τον φόβο της έλλειψης του πατέρα(Bowlby,1973).

Δεύτερον, όταν τα προηγούμενα τραύματα επανενεργοποιούνται από κάποια ατυχή γεγονότα στη ζωή του ατόμου, όπως ένα διαζύγιο ή μια απόλυση, τότε το άτομο έρχεται αντιμέτωπο ξανά με τα παιδικά του τραύματα τα οποία στην ενήλικη μορφή είναι διαφορετικά και δεν μπορεί να τα επεξεργαστεί με σωστό τρόπο . Τότε το άτομο βυθίζεται και πάλι στο αρχικό τραύμα της γέννησης. Τρίτον, το επακόλουθο της παλινδρόμησης βιώνεται με το αίσθημα του αβοήθητου και της απελπισίας. Τέταρτον, η έλλειψη της αυτοεκτίμησης αποτελεί βασικό παράγοντα εμφάνιση της κατάθλιψης(Fenichel,1945).

Στην προσπάθεια να ελεγχθούν τα όσα αναφέρθηκαν, ερευνητές βρήκαν υψηλή συσχέτιση μεταξύ της παιδικής έλλειψης του ποθητού αντικειμένου και της μετέπειτα αυτοκτονικής συμπεριφοράς(Payker,1991). Παράλληλα, γυναίκες οι οποίες είχαν

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

χάσει τις μητέρες τους στην παιδική ηλικία ήταν πιο επιρρεπείς στο να αναπτύξουν κατάθλιψη(Harris, Brown & Bifulco,1990), ενώ καταθλιπτικοί ασθενείς οι οποίοι οι γονείς τους χώρισαν σε μικροί ηλικία, είχαν περισσότερες πιθανότητες να διαπράξουν απόπειρα αυτοκτονίας από φυσιολογικό πληθυσμό(Born, Strack & Rudolph,1991).

Τέλος, η σύγχρονη ψυχαναλυτική έρευνα, εστιάζεται σε γονεϊκά μοντέλα ,όπως αυτό που αναφέρεται στην έλλειψη τρυφερότητας(affectionless control)- υπερπροστασία συνδυασμένη με πολύ λίγη πραγματική φροντίδα⁴⁴. Παρόλο που η εχθρότητα είναι σημαντικός παράγοντας αυτοκτονίας, μερικές μελέτες δείχνουν ότι άλλες συναισθηματικές καταστάσεις είναι πιο συνηθισμένες(Linehal & Neilsen,1981;Shneidman,1980) Παρόλαυτά, η έλλειψη γονεϊκού ελέγχου και η θυμός στραμμένος στον εαυτό, αποτελούν την κεντρική ιδέα στην εξήγηση της ψυχαναλυτικής θεωρίας για την αυτοκτονία μέχρι και σήμερα.

2.7.2 Συμπεριφορική προοπτική

Οι δύο κυριότερες πλευρές της συμπεριφορικής θεωρία για την εξήγηση της αυτοκτονικής συμπεριφοράς επικεντρώνονται στην εξωτερική ενίσχυση και στην διαπροσωπική διαδικασία. Αρχικά, πολλοί συμπεριφοριστές θεωρούν ότι η κατάθλιψη είναι αποτέλεσμα εξωτερικών παραγόντων (Ferster,1965,1973; Lewinsohn,1974). Η παραπάνω άποψη συνηγορεί και με αυτό που ο Lazarus(1968), θεωρεί ως αιτία της κατάθλιψης την «ανεπαρκή ή ασαφή ενίσχυση». Ο Lewinsohn(1974), θεωρεί ότι η ποσότητα της θετικής ενίσχυσης που μπορεί να λάβει ένας άνθρωπος εξαρτάται από τρεις παράγοντες: α) ο αριθμός και η ποσότητα των ερεθισμάτων που ενισχύουν το άτομο, β)η διαθεσιμότητα της ενίσχυσης στο περιβάλλον και 3) η ικανότητα του ατόμου να λαμβάνει τις ενισχύσεις.

⁴⁴ Αυτό το σχέδιο θεωρεί ότι όταν τα παιδιά αισθάνονται χρόνια έλλειψη φροντίδας και εξάρτηση, ως ενήλικες, όταν αντιμετωπίσουν στρες έχουν περισσότερες πιθανότητες να αναπτύξουν κατάθλιψη, λόγω της έλλειψης βοήθειας(Blatt & Homann,1992; G Parker,1992).

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Ξαφνικές αλλαγές στο περιβάλλον του ατόμου, μπορεί να επηρεάσουν έναν από τους τρεις παράγοντες. Μια συνταξιοδότηση, για παράδειγμα, αποτελεί για έναν άνθρωπο το τέλος της ύπαρξης του αφού θεωρεί ότι ο κόσμος έξω από το γραφείο, έχει πολλοί λίγες ενισχύσεις. Ή ενός άντρα του οποίου η γυναίκα πέθανε πρόσφατα μπορεί να θεωρεί ότι ακόμη κι αν είχε ένα πολύ πετυχημένο γάμο δεν υπάρχει κάτι μετά από αυτό. Σε αυτές τις νέες συνθήκες, οι άνθρωποι δεν ξέρουν πώς να αποκτήσουν ενισχύσεις με αποτέλεσμα να αποσύρονται όλο και περισσότερο στον εαυτό τους. Τελικά, το καταθλιπτικό άτομο βλέπει τον θάνατο ως την μοναδική ενίσχυση και σε τέτοιες περιπτώσεις είναι δυνατόν να διαπράξει αυτοκτονία(Ullmann & Krasner,1975).

Από την άλλη, η διαπροσωπική διαδικασία θεωρεί ότι οι καταθλιπτικοί εξαγουν αρνητικά συμπεράσματα στην επικοινωνία τους με άλλους(Coyne,1976a;Marcus & Nardone,1992). Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι καταθλιπτικοί έχουν ένα αποστροφικό μοτίβο συμπεριφοράς στο οποίο, διαρκώς ζητούν επιβεβαίωση από ανθρώπους που αισθάνονται ότι δεν τους νοιάζονται αρκετά. Ωστόσο, αυτό που, τελικά, λαμβάνουν είναι μια ρηχή επιβεβαίωση η οποία αυξάνει την απόρριψη(Coyne,1976b;Joiner, Alfano & Metalsky,1992). Παράλληλα, τα απορριπτικά ερεθίσματα που λαμβάνουν οι καταθλιπτικοί από τους συγγενείς και φίλους τείνουν να διατηρούν ή να αυξάνουν την κατάθλιψη (Hokanson,Rubert,Welker et al.,1990;Swann, Wenzlaff, Krull et al.,1992). Οτιδήποτε προηγείται της αυτοκτονίας και της κατάθλιψης, φτωχές διαπροσωπικές δεξιότητες συνεισφέρουν στο αυτοκτονικό σχήμα συμπεριφοράς.

2.7.3 Γνωστική προοπτική

Η γνωστική θεωρία πιστεύει ότι ο κύριος παράγοντας είναι η γνωστική αλλαγή των σχημάτων που δημιουργεί το άτομο. Οι άνθρωποι σκέφτονται με έναν συγκεκριμένο τρόπο για τον εαυτό τους ,τον κόσμο και το μέλλον με αποτέλεσμα να δίνουν βάση σε αρνητικές πλευρές των γεγονότων. Σύμφωνα με το μοντέλο του Seligman(1975), η αυτοκτονία μπορεί να γίνει κατανοητή με το ανάλογο φαινόμενο της μαθημένης

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

αδυναμίας(learned Helplessness)⁴⁵ στα ζώα. Έτσι, λοιπόν, η κατάθλιψη, όπως η μαθημένη αδυναμία, είναι η αντίδραση σε αναπόφευκτους στρεσοπαράγοντες η οποίοι υπονομεύουν τις προσαρμοσμένες συμπεριφορές μαθαίνοντας στο άτομο ότι δεν ασκεί έλεγχο στο περιβάλλον του. Ωστόσο, το παραπάνω μοντέλο εξηγεί τα παθητικά χαρακτηριστικά της κατάθλιψης δεν εξηγεί παράγοντες όπως η θλίψη, η ενοχή ή ο αυτοκτονικός ιδεασμός.

Για να καλύψουν αυτό το κενό ο Seligman και οι συνεργάτες του, προσάρμοσαν το μοντέλο της αδυναμίας, στο μοντέλο της απελπισία(Hopelessness). Σύμφωνα με το μοντέλο, οι αυτοκτονικές σκέψεις βασίζονται όχι μόνο στις πεποιθήσεις του ατόμου για την έλλειψη ελέγχου στις ενισχύσεις, αλλά και στις πεποιθήσεις ότι τα αρνητικά γεγονότα θα επιμένουν και θα επανέρχονται. Όταν το άτομο κατέχει αυτές τις δύο προσδοκίες- ότι το κακό θα συμβεί και δεν υπάρχει τρόπος να αποφευχθεί- τότε γίνεται απελπισμένος, και είναι αυτή η απελπισία που αυτόματα εμφανίζει τον αυτοκτονικό ιδεασμό(Abramson, Metalsky & Alloy, 1989). Αφού η απελπισία αποτελεί τον πρωταρχικό παράγοντα της αυτοκτονίας (Spirito, Brown, Overholse et al., 1989). Συμπερασματικά, ο συνδυασμός του στρες και των αρνητικών αποδόσεων⁴⁶, προβλέπει την απελπισία η οποία οδηγεί στην εμφάνιση αυτοκτονικού ιδεασμού (Metalsky, Joiner, Hardin et al., 1993; Alloy, Just & Panzarella, 1994; Spangler, Simons, Monroe et al., 1993).

Τέλος, το αρνητικό γνωστικό σχήμα για τον εαυτό αποτελεί άλλον ένα παράγοντα αυτοκτονικής σκέψης. Σύμφωνα με την θεωρία του Beck, η τάση να βλέπουμε τον εαυτό μας ως «χαμένο»- αποτελεί βασικό παράγοντα στην εμφάνιση κατάθλιψης και της αυτοκτονίας. Εάν ένα άτομο, εξαιτίας των παιδικών εμπειριών, αναπτύξει ένα

⁴⁵ Το μοντέλο αυτό, δημιουργήθηκε από τον Seligman στα μέσα της δεκαετίας του 60', προσπαθώντας να εξηγήσει της εσωτερικές ή εξωτερικές αποδόσεις που κάνουν οι άνθρωποι για τον εαυτό τους. Η θεωρία έχει δύο συγκεκριμένα σημεία(Comer, 2004) : α) οι άνθρωποι γίνονται καταθλιπτικοί όταν πιστεύουν ότι δεν έχουν τον έλεγχο πια στη ζωή τους και β) ότι θεωρούν τους εαυτούς τους υπεύθυνους για αυτή την κατάσταση. Γενικά, η μαθημένη αδυναμία είναι μια ψυχολογική κατάσταση στην οποία άνθρωποι αλλά και ζώα έχουν μάθει να πιστεύουν ότι σε μια κατάσταση είναι αβοήθητοι. Έχουν μάθει να πιστεύουν ότι όταν δεν έχουν τον έλεγχο μιας κατάσταση ό,τι και να κάνουν είναι άδοξο. Έτσι, λοιπόν, άνθρωποι αλλά και ζώα μένουν παθητικοί στα ερεθίσματα ακόμη και σε αυτά που γνωρίζουν ότι έχουν την δύναμη να τα αλλάξουν.

⁴⁶ Οι αποδόσεις που προβαίνουν τα άτομα συνήθως σχετίζονται με τον τρόπο που σκέφτονται. Έτσι, τα αρνητικά γεγονότα γίνονται σταθερές παρά προσωρινές σκέψεις, γενικεύονται σε πολλές πλευρές της ζωής παρά σε συγκεκριμένες καταστάσεις, και εσωτερικοποιούνται, ή αποτελούν μέρος της προσωπικότητας του ατόμου, παρά μέρος του περιβάλλοντος (εξωτερικεύονται).

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

αρνητικό σχήμα όπου ο εαυτός, ο κόσμος και το μέλλον προσεγγίζονται με αρνητικό τόνο, αυτό το άτομο εκτίθεται στην κατάθλιψη. Το στρες μπορεί πολύ εύκολα να ενεργοποιήσει τα αρνητικά αυτά σχήματα και σε μια συνεχιζόμενη αρνητική αντίληψη των πραγμάτων και του κόσμου να ενδυναμώσει το αρνητικό σχήμα(Beck,1987;Haaga, Dyck & Ernst,1991). Πρόσφατες έρευνες αποδεικνύουν την τριαδική θεωρία του Beck, ενώ, παρουσιάζουν και τον ρόλο του ιδιοσυγκρασιακού αρνητικού παράγοντα ο οποίος αναφέρεται στον εαυτό(Roberts & Monroe,1994; Z.V.Segal,1988) και παρουσιάζει δύο αρνητικά γνωστικά σχήματα στοχοθευμένα: το ένα με επίκεντρο τον εαυτό και το άλλο με στόχο την αυτοκριτική(Neitzel & Harris,1990)

2.7.4 Κοινωνικοπολιτισμική προσέγγιση

Ένας από τους πρώτους επιστήμονες που ασχολήθηκαν επισταμένα με την μελέτη της αυτοκτονίας ήταν ο Γάλλος κοινωνιολόγος Emile Durkheim(1897/1951). Ο Durkheim είδε την αυτοκτονία ως μια πράξη που συμβαίνει μέσα στην κοινωνία και κατά κάποιο τρόπο, κάτω από τον έλεγχο της κοινωνίας. Σήμερα, γνωρίζουμε ότι οι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες επηρεάζουν τα ποσοστά των αυτοκτονιών.

Γνωρίζουμε για παράδειγμα ότι τα ποσοστά της κατάθλιψης μειώνονται σε παραδοσιακές κοινωνικές ομάδες. Η κατάθλιψη δεν υφίσταται, για παράδειγμα, σε παραδοσιακές κοινωνίες της Νεά Γουινέας, ονομαζόμενες, Καλούλι(Sceiffelin,1984). Μεταξύ των κατοίκων στο Άμις στην Πενσυλβάνια, η επίπτωση της κατάθλιψης είναι ένα στα πενήντα, ενώ μεταξύ των κατοίκων στην Βαλτιμόρη είναι 1 στους δέκα, μόνο 100 μίλια μακριά(Egeland & Hostetter,1993) Ο κοινός παρανομαστής μεταξύ της περιοχής Καλούλι και του Άμις είναι η παραδοσιακή, κλειστή μη βιομηχανοποιημένη κοινωνία με σταθερές οικογένειες, σταθερή κοινωνική δομή, και μακρά πορεία εθίμων και πεποιθήσεων. Από την άλλη, αυτό που παρατηρείται στις βιομηχανοποιημένες κοινωνίες είναι η μετακίνηση των νέων από τις οικογένειες τους και τον τόπο τους και η ανισσοροπία στις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Ο Emile Durkheim, έβαλε τις βάσεις για την ανάπτυξη της έρευνας πάνω στη μελέτη των αυτοκτονιών και την σχέση μεταξύ αυτοκτονίας και κοινωνίας. Για χρόνια η θεωρία του Durkheim ήταν η πιο γνωστή στην έρευνα των αυτοκτονιών ,ενώ, ακόμη και σήμερα συνεχίζει να επηρεάζει τους νέους επιστήμονες. Σύμφωνα με τον Durkheim, η πιθανότητα μιας αυτοκτονίας καθορίζεται από το πόσο ενσωματωμένο είναι το άτομο στις δομές της κοινωνίας όπως η οικογένεια ή εκκλησία και η ευρύτερη κοινότητα. Όσο περισσότερο εξαρτάται, τόσο λιγότερο είναι το ρίσκο να διαπράξει μια αυτοκτονία. Αντίθετα, άνθρωποι οι οποίοι έχουν απομακρυνθεί ή έχουν φτωχές σχέσεις με την κοινότητα έχουν μεγαλύτερα ποσοστά αυτοχειρίας.

Ο Durkheim ,θα λέγαμε, ότι, έθεσε το ζήτημα των αυτοκτονιών σε κοινωνική βάση και όχι ως πρόβλημα των αυτοχειρών και των οικογενειών τους. Πρότεινε τέσσερις τύπους αυτοκτονούντων, με τον κάθε τύπο να σχετίζεται με την ενσωμάτωση του ανθρώπου στην κοινωνία, την θρησκεία και τις πολιτικές δομές. Στον παρακάτω πίνακα 2.4 ,παρουσιάζεται ο κάθε τύπος ξεχωριστά με τα χαρακτηριστικά του γνωρίσματα:

Πίνακας 2.4

Τέσσερις τύποι αυτοκτονούντων σύμφωνα με την θεωρία του Emile Durkheim

Τύπος Αυτοκτονούντα	Χαρακτηριστικά
Εγωιστική Αυτοκτονία	Διαπράττεται από αυτούς που έχουν μικρή ενσωμάτωση στην κοινωνία. Αυτοί οι άνθρωποι δεν ακολουθούν τους κανόνες και τις νόρμες της κοινωνίας. Μοναχικοί, άθεοι και με μεγάλη ηλικία , αποτελεί το πιο καθαρό παράδειγμα του εγωιστικού τύπου
Αλtruιστική αυτοκτονία	Αποτελεί τον αντίποδα του εγωιστικού τύπου αφού διαπράττεται από ανθρώπους που είναι τόσο ενσωματωμένοι στην κοινωνία όπου που θυσιάζουν την ζωή τους για το κοινό καλό. Οι καμικάζι αυτοκτονίας

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

	αποτελούν το αντιπροσωπευτικότερο παράδειγμα αυτού του τύπου .
Ανομική αυτοκτονία	Διαπράττεται από αυτούς που νιώθουν αδικημένοι από την κοινωνία. Ουσιαστικά, σε αυτή την κατηγορία ανήκουν αυτοί που το κοινωνικό τους περιβάλλον απέτυχε να παράσχει σταθερές κοινωνικές δομές, όπως η εκκλησία και η οικογένεια, με σκοπό να μην μπορούν να προσδώσουν νόημα στη ζωή τους. Τέτοια κοινωνική κατάσταση, ονομάζεται από τον Durkheim, <i>ανομία</i> ⁴⁷ .
Μοιρολατρική αυτοκτονία	Αναφέρεται συχνά σε ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες όπως οι φυλακισμένοι και οι σκλάβοι που είναι κοινωνικά απομονωμένοι και διατηρούν λίγες ελπίδες για κοινωνική ενσωμάτωση

2.7.6 Βιολογική προσέγγιση

Μέχρι την δεκαετία του 70' οι πεποιθήσεις ότι βιολογικοί παράγοντες συνεισφέρουν στην αυτοκτονική συμπεριφορά ήταν πολύ λίγες. Αργότερα, έρευνες άρχισαν να δίνουν κάποιες ενδείξεις με αποτέλεσμα οι επιστήμονες να στραφούν στο κομμάτι της γενετικής, και της βιολογικής έρευνας(Roy,1992;Garfinkel, Froese & Golombek,1979;Hauschild,1968). Στην συνέχεια, οι έρευνες έδωσαν πιο σαφή και καθορισμένα αποτελέσματα για την βιολογία της αυτοκτονίας. Άνθρωποι που διέπραξαν αυτοκτονία βρέθηκαν συχνά να έχουν χαμηλά επίπεδα του

⁴⁷ Ο Durkheim εφεύρε τον όρο «ανομία» .Έτσι, σύμφωνα με τον ορισμό που έδωσε ο ίδιος , ανομία υπάρχει όταν μια κοινωνία βρίσκεται σε μια κατάσταση κατάλυσης ή έλλειψης ρυθμιστικών κανόνων ή απορρύθμισης, η οποία αφήνει τους κοινωνούς χωρίς την κατάλληλη ηθική καθοδήγηση για την συμπεριφορά τους, με αποτέλεσμα να μειώνεται η κοινωνική συνεκτικότητα(από Σπινέλλη, Κ,Δ(2005) Εγκληματολογία, Σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις, Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ. Ν Σάκκουλα .

Ο Durkheim αναφέρει ότι σε κοινωνίες που περνούν από μεγάλες περιόδους ανομίας, τα ποσοστά των αυτοκτονιών αυξάνονται κατακόρυφα. Ιστορικά κάτι τέτοιο έχει αποδειχθεί. Περίοδοι μεγάλων οικονομικών κρίσεων και κοινωνικών αναταράξεων όπου κυριαρχεί η ανομία, τα ποσοστά των αυτοκτονιών αυξάνονται(Yang et al.,1992;Lester,1991). Παρομοίως, σε περιόδους όπου παρατηρούνται αλλαγές στον πληθυσμό και αυξάνεται η μετανάστευση, έχουμε αυξημένα ποσοστά αυτοκτονιών(Stack,1981). Ο Steven Stack εξέτασε τα ποσοστά των αυτοκτονιών και την αύξηση της μετανάστευσης 34 χωρών. Μέτα από έλεγχο της ηλικίας και άλλων σημαντικών παραγόντων που οδηγούν στην αυτοκτονία, κατέγραψε υψηλή συσχέτιση μεταξύ της αυτοκτονίας και της μετανάστευσης(Stack, 1981).

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

νευροδιαβιβαστή σεροτονίνη-5-HT(Nordstrom & Asberg,1992;Roy,1992;Stanley,1991). Αρχικές μελέτες αναγνώρισαν ασυνήθιστα χαμηλή συγκέντρωση της ουσίας 5-HIAA⁴⁸(5-υδοξυινδολεοξεικού οξέος) στο εγκεφαλονωτιαίο υγρό των αυτοκτονούντων (Bongar,1991;Brown,Goodwin & Bunney,1982,Winchel,Stanley & Stanley,1990).Οι ερευνητές ερμήνευσαν αυτά τα αποτελέσματα των χαμηλών επιπέδων σεροτονίνης(5-HT) ως προβλεπτικός παράγοντας της αυτοκτονίας. Επόμενες μελέτες βρήκαν ότι αυτοί που είχαν αποπειραθεί να αυτοκτονήσουν και είχαν χαμηλό επίπεδο του μεταβολέα 5-HIAA, είχαν 10 φορές περισσότερες πιθανότητες να επαναλάβουν την απόπειρα αυτοκτονίας από αυτούς οι οποίοι είχαν υψηλά ποσοστά της ουσίας(Roy,1992;Asberg et al.,1986;Traskman et al.,1981).

Παράλληλα, βρέθηκε και ελάττωση της θέσης δέσμευσης της ιμιπραμίνης στον μετωπιαίο φλοιό, υψηλά επίπεδα μεταβολής της γλυκόζης στα ούρα και διογκωμένα επινεφρίδια. Τα παραπάνω ευρήματα δείχνουν ότι υπάρχει μια σχέση μεταξύ της αυτοκτονίας και νευροχημικών ανωμαλιών στον εγκέφαλο. Ωστόσο, μειωμένα επίπεδα της ουσίας 5-HIAA, βρέθηκαν και σε σχιζοφρενικούς ασθενείς και σε άτομα με διαταραχή προσωπικότητας.(Brown et al.,1982), καθώς και σε εγκληματίες(Virkkunen & Nargvanen, 1987). Συνεπώς, αυτές οι βιοχημικές ανωμαλίες μπορεί να συγγενεύουν περισσότερο με παρορμητικές και επιθετικές συμπεριφορές παρά στους αυτόχειρες μόνο. Μολαταύτα, μερικοί ερευνητές προτείνουν ότι η αυτοκτονική συμπεριφορά μπορεί να αποτελεί ένα σύνδρομο το οποίο εμπίπτει σε μια άλλη ψυχική διαταραχή όπως η κατάθλιψη (Winchel et al.,1990).

2.7.7 Μοντέλο προδιάθεση-στρες

Το στρες αποτελεί έναν παράγοντα αυτοκτονίας, όπως είδαμε και στο κεφάλαιο 2.3 σχετικά με τους παράγοντες κινδύνου. Το μοντέλο ευπάθειας στο στρες αναφέρει μια σειρά παραγόντων που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εμφάνιση της αυτοκτονικής συμπεριφοράς. Μερικοί ερευνητές θεωρούν ότι η υπερβολική ευπάθεια

⁴⁸ Η 5-HIAA είναι ο βασικός μεταβολίτης της σεροτονίνης.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

στο στρες προδιαθέτει ένα άτομο στην αυτοκτονία. Διαφορετικές προσεγγίσεις λαμβάνουν διαφορετικά το θέμα. Οι ψυχαναλυτική άποψη θεωρεί τις αυτοκτονικές ιδέες ως έντονες αντικατοπτρίσεις, ανέλυτους δεσμούς και εσωτερικευμένους θυμούς εναντίων της πρωτογενούς πατρικής φιγούρας.

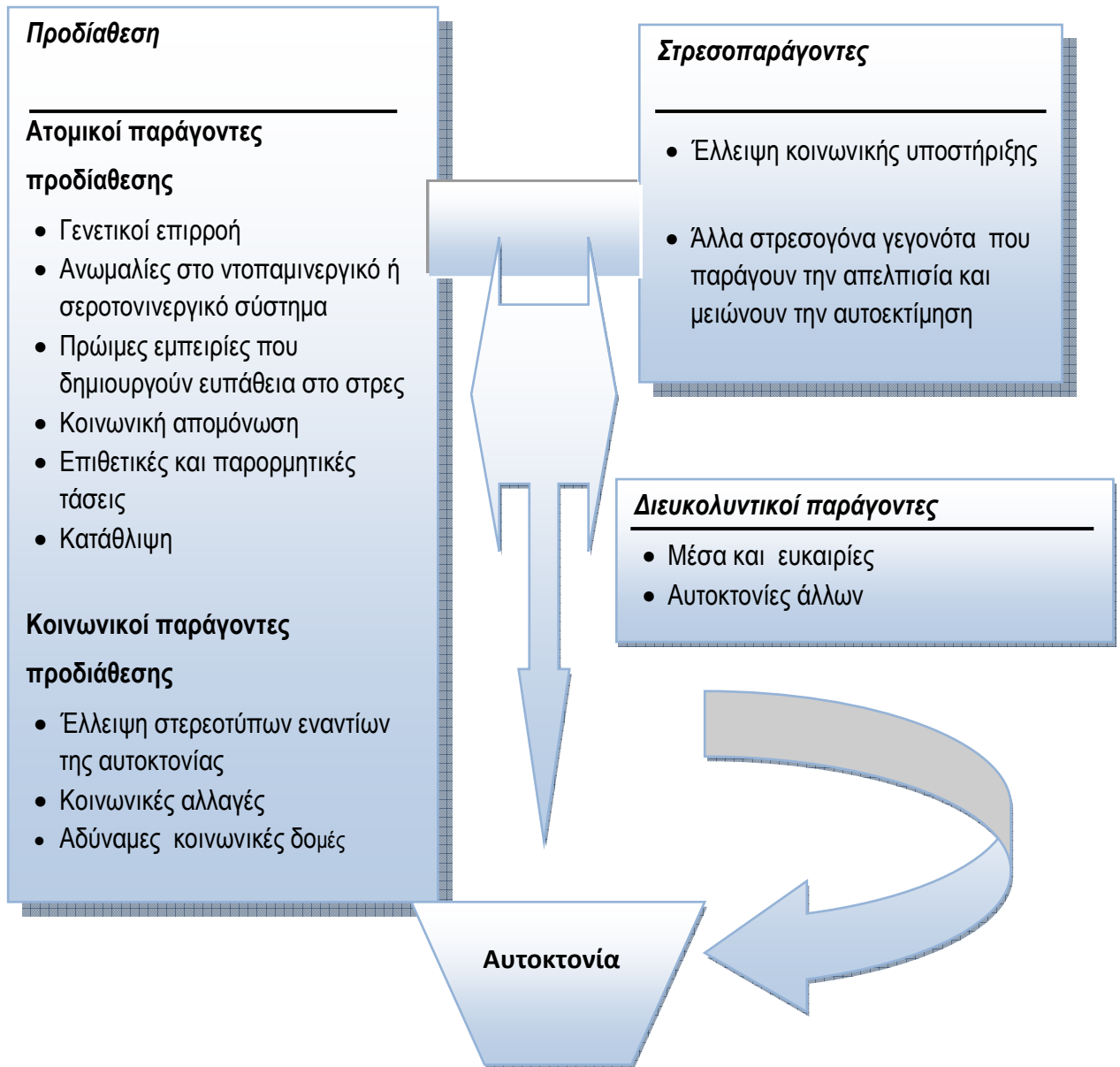
Διαπροσωπικές θεωρίες τονίζουν τον ρόλο των διαταραγμένων οικογενειακών σχέσεων. Οι δυσλειτουργικές οικογένειες αποτελούν εμπόδιο στην ανάπτυξη θετικής αίσθησης του εαυτού και των απαραίτητων προσόντων για την δημιουργία και εδραίωση σταθερών σχέσεων στη ζωή του ατόμου. Αυτά τα προβλήματα, διαδοχικά, μπορεί να παράγουν διαπροσωπικές συγκρούσεις, κοινωνική απομόνωση, και τελικά, πολύ λίγη υποστήριξη και ευαλοτότητα στο στρες. Τέλος, από την γνωστική πλευρά, πρώιμες αρνητικές εμπειρίες μπορεί να αυξήσουν την τάση του ανθρώπου να νιώθει απελπισμένος σε καταστάσεις έντονου στρες. Η απελπισία ή διαφορετικά, η αίσθηση του υπερβολικού πεσιμισμού σχετικά με το μέλλον αποτελεί τον βασικότερο παράγοντα να διαπράξει κάποιος αυτοκτονία.

Μια σειρά μελετών αποδεικνύει ότι πρώιμη απώλεια των γονιών(πραγματική, συμβολική ή διαζύγιο) καθώς και μια χαοτική οικογενειακή ζωή, συσχετίζεται με αυτοκτονία(Adam,1990). Το μοντέλο ευπάθειας στο στρες συνδυάζει τις διαφορετικές θεωρίες εντάσσοντας τις σε έναν συνδεδετικό κρίκο όπου πολλές και διαφορετικές αρνητικές καταστάσεις στη ζωή ενός ατόμου συνδέονται και καταλήγουν στην διάπραξη την αυτοκτονίας. Στο παρακάτω σχέδιο 2.4 παρουσιάζουμε το μοντέλο ευπάθειας-στρες σχηματικά.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Σχήμα 2.4
Μοντέλο αυτοκτονίας ευπάθειας-στρες⁴⁹

⁴⁹ Προσαρμογή από Nietzel, M. Speltz, M. McCauley, E., Bernstein, D. (1999). Abnormal Psychology, Allyn and Bacon, New York

2.8 Στάσεις, Μύθοι και Αντιλήψεις γύρω από την αυτοκτονία

Οι αυτοκτονίες πάντα καλύπτονταν από ένα πέπλο μυστηρίου και πολλές παρανοήσεις από τους ανθρώπους. Ένας από τους βασικότερους μύθους που εμφανίζεται με κάθε αυτοκτονία είναι ότι ο αυτόχειρας δεν ανέφερε ποτέ ότι ήθελε να αυτοκτονήσει ούτε είχε σημάδια. Στην πραγματικότητα οι περισσότεροι αυτόχειρες έχουν δώσει καθαρά σημάδια για τις προθέσεις τους. Σε μία έρευνα 71 ολοκληρωμένων αυτοκτονιών , περισσότεροι από τα μισά θύματα είχαν δηλώσει καθαρά τις προθέσεις τους ότι σκοπεύουν να αυτοκτονήσουν μέσα στους τελευταίους τρεις μήνες πρώτου φτάσουν στην πράξη(Isometsa, Henricsson, Aro et al.,1994). Πολλές φορές οι αυτόχειρες κάνουν δηλώσεις του τύπου «δεν μπορώ να βρω διεξόδους» ή «δεν με κρατάει τίποτα άλλο εδώ» ή καμία φορά με διάφορα αστεία προσπαθούν να δηλώσουν τον σκοπό τους.

Ένας άλλος μύθος γύρω από την αυτοκτονία είναι ότι οι άνθρωποι που διαπράττουν απόπειρα και αποτυγχάνουν δεν είχαν σκοπό να βάλουν τέλος στη ζωή τους- απλώς ζητούσαν με αυτό τον τρόπο κατανόηση. Σχεδόν όλα τα άτομα έχουν αμφιθυμική στάση για τον θάνατο- θέλουν να πεθάνουν και την ίδια στιγμή εύχονται να σωθούν από αυτόν. Για πολλούς το γεγονός ότι αναζήτησαν βοήθεια πριν την απόπειρα είναι απόδειξη της αμφιθυμίας τους. Από αυτό που θέλουν να ξεφύγουν είναι ο πόνος και όχι η ζωή ολόκληρη.

Η κατάθλιψη και η αυτοκτονία συνδυάζονται τις περισσότερες φορές. Οποιοσδήποτε διαπράξει μια απόπειρα πρέπει να είναι τρελός. Οι περισσότεροι οι οποίοι διαπράττουν μια αυτοκτονία δεν είναι ούτε ψυχωτικοί η τρελοί. Απλώς, βρίσκονται σε σύγχυση με μια σειρά γεγονότων, έχουν έντονο στρες, νιώθουν απελπισμένοι ενώ τις περισσότερες φορές έχουν κατάθλιψη. Το γεγονός πάντως ότι η αυτοκτονία δεν αποτελεί ξεχωριστή διαγνωστική κατηγορία στους καταλόγους ταξινόμησης(DSM-IV, ICD-10) αλλά ως σύμπτωμα, αποδεικνύει ότι οι αυτοκτονούντες δεν είναι πάντα διαταραγμένοι.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Όπως έχει αναφερθεί, το θέμα της αυτοκτονίας καλύπτεται από ένα πέπλο μυστηρίου. Κοινές συναισθηματικές αντιδράσεις στο φαινόμενο-φόβος, τρόμος, περιέργεια και ακατανοησία δίνει στην αυτοκτονία τον τίτλο του «ακατανόμαστου» στο μυαλό πολλών ανθρώπων αποτελώντας ένα θέμα taboo που όλο και δυναμώνει στους κόλπους της θρησκευτικής εκκλησίας. Συνδέοντας τα παραπάνω, εμφανίζεται και ο επόμενος μύθος που καταρρίπτεται. Πολλοί άνθρωποι πιστεύουν ότι μιλώντας με κάποιον για την αυτοκτονία του δίνεις το ερέθισμα να την διαπράξει κιόλας. Στην πραγματικότητα η ανοιχτή και με ευαισθησία συζήτηση με ένα άτομο για την αυτοκτονία ανακουφίζει το άτομο από το βάρος των σκέψεων και των έντονων αρνητικών συναισθημάτων ενώ προλαμβάνει και την απόπειρα αφού μειώνεται η ένταση των συναισθημάτων.

Τέλος, πολλοί σημαντικό είναι να καταρριφτεί και ο μύθος που αναφέρεται στα πρώτα σημάδια βελτίωσης του ατόμου μετά την πράξη. Η βελτίωση που ακολουθεί την κρίση της αυτοκτονίας σημαίνει ότι η περίοδος του κινδύνου δεν έχει περάσει. Οι περισσότερες αυτοκτονίες συμβαίνουν μέσα σε τρεις μήνες μετά την οξεία κρίση. Κατά την διάρκεια της βελτίωσης, το άτομο μπορεί να αντλήσει όση δύναμη χρειαστεί για να επαναλάβει την πράξη. Έτσι, λοιπόν, τα πρώτα σημάδια καλύτερευσης είναι πολύ επικίνδυνα για να επαναληφτεί η προσπάθεια να βλάψει κάποιος τον εαυτό του.

Σε πολλές κοινωνίες κατά την διάρκεια της ιστορίας, η αυτοκτονία ήταν θέμα της φιλοσοφίας. Πράγματι, οι φιλοσοφικές και κυρίως οι βιοηθικές απόψεις που εμφανίζονται στο θέμα της αυτοκτονίας είναι πολλές και δύσκολα επιλυτές. Παρακάτω, ακολουθεί ένας κατάλογος με τις σημαντικότερες φιλοσοφικές απόψεις γύρω από το θέμα της αυτοκτονίας που όπως πολύ σωστά ανέφερε και ο Camus(1942), *«Δεν υπάρχει παρά ένα μονάχα φιλοσοφικό πρόβλημα πραγματικά σοβαρό: το πρόβλημα της αυτοκτονίας»*.

Η αυτοκτονία έχει περιγραφεί ως μια αναμφίβολα λάθος πράξη. Θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια πράξη κατά της ανθρώπινης ύπαρξης, είναι κάτι που αντιβαίνει στην ανθρώπινη φύση. Σε θρησκευτικό πλαίσιο, ο θεός δίνει το δικαίωμα για ζωή

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

και εσύ το παίρνεις πίσω, αμαρτάνεις. Από την άλλη, η αυτοκτονία αποτελεί μια υπεραπλουστευμένη αντίδραση σε μια πολύπλοκη κατάσταση. Εντούτοις, αν και νομικά η αυτοκτονία είναι δικαίωμα, πολλοί θεωρούν ότι αποτελεί ένα έγκλημα εναντίων του κράτους.

Τέλος, η αυτοκτονία είναι επιτρεπτή όταν δεν υπάρχουν άλλες εναλλακτικές λύσεις. Ένα παράδειγμα αυτού είναι ο φυσικός πόνος σε τερματικές ασθένειες. Υπάρχει και η ακραία θέση που λέει ότι η αυτοκτονία είναι ένα φαινόμενο που πρέπει να μελετάται όπως οποιοδήποτε άλλο φαινόμενο χωρίς ηθικές ή άλλες κοινωνικές προεκτάσεις

Πέρα από τις φιλοσοφικές διαστάσεις του φαινομένου, οι αυτοκτονίες είναι ένα υπαρκτό κοινωνικό και πολιτισμικό φαινόμενο. Σαν φαινόμενο έχει αιτίες, αποτελέσματα και πρόληψη. Καθώς αυξάνονται χρόνο με τον χρόνο θα πρέπει πρώτα απ'όλα να αναρωτηθούμε για την ποιότητα ζωής των βιομηχανικών κοινωνιών. Δεδομένου ότι η επιστροφή στο παρελθόν είναι αδύνατη ο ίδιοι οι κοινωνικοί επιστήμονες θα πρέπει να αναπτύξουν προγράμματα πρόληψης για την μείωση του φαινομένου, εν συνεχεία προσπάθεια εξάλειψης του, και τέλος τις απαραίτητες εκείνες κοινωνικές αλλαγές που θα επιτρέπουν στον σύγχρονο άνθρωπο να ζει και να χαίρετε την ζωή αντιμετωπίζοντας τα προβλήματα με έναν εναλλακτικό τρόπο. Ζώντας σε μια πραγματική κοινωνία με προβλήματα, δυσκολίες, αντιφάσεις και αδικίες. Η πραγματική διαχείριση του φαινομένου δεν βρίσκεται στην οριστική άρνηση των συνθηκών της ζωής που εμποδίζουν να την χαρούν, αλλά στην επαναδιαπραγμάτευση των ίδιων των αξιών της στη σύγχρονη κοινωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΣΤΡΕΣ ΚΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

3.1 Στρες και Άγχος

Όλοι οι άνθρωποι έχουν βιώσει άγχος: μια διάχυτη, δυσάρεστη και ακαθόριστη αίσθηση ανησυχίας, που συνήθως συνοδεύεται από σωματικά συμπτώματα: εφίδρωση, ζάλη, ταχυκαρδία, αίσθημα πνιγμού, αστάθεια, βάρος στο στήθος, μυς που τρέμουν κ.λ.π. Το άγχος (που προέρχεται -όπως και η αγχώνη- από το ρήμα άγχω σφίγγω πιεστικά στο λαιμό) λειτουργεί ως σήμα που προειδοποιεί τον οργανισμό για έναν επερχόμενο κίνδυνο και τον προετοιμάζει να ανασυνταχθεί, να κινητοποιήσει τις άμυνες του για να αντιμετωπίσει την απειλή, να διαφύγει ή να μειώσει τις επιπτώσεις που προκαλούνται από τον οργανισμό.

Το άγχος, δηλαδή, είναι μια συναισθηματική αντίδραση, που κινητοποιεί το άτομο να αντιμετωπίσει τους κινδύνους, να αποτρέψει μία πραγματική ή συμβολική βλάβη και ζημία, εξασφαλίζοντας την ομοιόσταση, τη χαρακτηριστική του σύσταση και την ισορροπία του με το περιβάλλον. Για παράδειγμα, ο φοιτητής που προετοιμάζεται για εξετάσεις είναι φυσιολογικό να διακατέχεται από άγχος. Το άγχος τον κινητοποιεί, ώστε να εντείνει τις προσπάθειές του να μελετήσει συστηματικά και μεθοδικά ώστε να αποτραπεί ο κίνδυνος της αποτυχίας και να αυξηθούν οι πιθανότητες ενός θετικού αποτελέσματος. Το φυσιολογικό άγχος, που καλείται και «δημιουργικό», αποτελεί έναν προσαρμοστικό μηχανισμό.

Όταν, όμως, το άγχος γίνεται πολύ έντονο και παρατεταμένο, όταν κυριαρχεί στις εκδηλώσεις του ατόμου, όταν κινητοποιείται από ερεθίσματα που δεν είναι σημαντικά για την επιβίωση και οδηγεί σε λανθασμένες προβλέψεις και εκτιμήσεις, τότε παύει να αποτελεί προσαρμοστικό μηχανισμό (παθολογικό άγχος). Αυτό το παθολογικό άγχος, το οποίο εμφανίζει ποσοτικές μόνο διαφορές με το φυσιολογικό, μπορεί να διαταράσσει την ικανότητά του ατόμου να ανταποκρίνεται στις καθημερινές δραστηριότητες.

Μερικές φορές, δηλαδή, η εκτίμηση του εγκεφάλου δεν ανταποκρίνεται σε πραγματική απειλή. Σε αυτές τις περιπτώσεις, αν και ο κίνδυνος έχει περάσει, το σώμα

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

εξακολουθεί να βρίσκεται σε κατάσταση ετοιμότητας και τότε το άγχος βιώνεται ως αρνητικό και δυσάρεστο.

Είναι σημαντικό ,εδώ, να τονίσουμε ότι ο κάθε άνθρωπος αντιδρά στο άγχος με διαφορετικό τρόπο. Επίσης, το μηδενικό άγχος δε βοηθά το άτομο στις αντιδράσεις του. Το ελεγχόμενο όμως άγχος μας κάνει παραγωγικούς και ευτυχημένους. Το άγχος από μόνο του δεν αποτελεί πρόβλημα. Ο τρόπος που διαχειριζόμαστε τις καταστάσεις μπορεί να μας οδηγήσει σε έντονο άγχος που θα μας κάνει αντιπαραγωγικούς ,πάνω από όλα, για τον ίδιο μας τον εαυτό. Επομένως, ένας αρνητικός τρόπος σκέψης , που εμπεριέχει το στοιχείο της απειλής και αφορά τον εαυτό, τον κόσμο και το μέλλον αποτελεί δείγμα άγχους.

Οι απειλητικές σκέψεις μας κάνουν να πιστεύουμε ότι είναι πιο πιθανό τα πράγματα να πάνε στραβά(με καταστροφικές συνέπειες) και να μη μπορούμε να βρούμε λύσεις. Σε αυτή την περίπτωση συχνά υιοθετούμε συμπεριφορές που δεν μας βοηθούν να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά το άγχος μας(π.χ. αποφεύγουμε τις καταστάσεις που φοβόμαστε, καταφεύγουμε σε καταχρήσεις ή σε άλλες βλαβερές για εμάς λύσεις) Τέλος, μια σειρά από συμπτώματα, όπως οι πονοκέφαλοι ή οι πόνοι στη μέση, μπορεί να είναι δείγματα άγχους και όχι κάποιας σωματικής διαταραχής. Στο παρακάτω πίνακα 3.1 παρουσιάζονται τα κυριότερα συμπτώματα του άγχους σε σωματικό, ψυχολογικό και συμπεριφορικό επίπεδο:

Πίνακας 3.1

Τα κυριότερα συμπτώματα του άγχους σε σωματικό, ψυχολογικό και συμπεριφορικό επίπεδο:

Σωματικά Συμπτώματα	Πονοκέφαλοι, Ξηρότητα του στόματος, υπέρταση, πόνοι στο στήθος, βήχας και ασθματικές καταστάσεις, μυϊκοί πόνοι, αίσθημα κόπωσης, δυσπεψία, κοιλιακοί πόνοι, διάρροια, ξηρότητα του δέρματος αϋπνία, εφίδρωση χωρίς λόγο, δύσπνοια, μείωση της σεξουαλικής δυσλειτουργίας
Ψυχολογική Συμπτώματα	Ευερεθιστότητας, έλλειψη ενδιαφέροντος για τη ζωή, αίσθημα αποτυχίας, φόβος για το μέλλον, δυσκολίες συγκέντρωσης
Εκδηλώσεις στη	Αποφυγή δραστηριοτήτων, αυξημένη κατανάλωση αλκοόλ,

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Συμπεριφορά

επιθετικότητα, υπερβολική κατανάλωση τροφής

Επειδή στη συγκεκριμένη εργασία θα αναφερθούμε σε έναν παρόμοιο όρο με το άγχος, το στρες ,θα προσπαθήσουμε να οριοθετήσουμε την συγκεκριμένη έννοια η οποία διαφοροποιείται σε λίγα σημεία με τον όρο άγχος. Γενικά, θα μπορούσαμε να ορίσουμε ότι στρες, είναι η ψυχολογική, και η σωματική αντίδραση σε εξωτερικά ερεθίσματα.(Seley,1959). Ωστόσο, όπως σημειώνουν οι μεγάλοι ερευνητές του θέματος Lazarus & Folkman,1984 και Mechanic,1987, το στρες δεν είναι μόνο τα ερεθίσματα του περιβάλλοντος, ούτε μόνο οι αντιδράσεις του ατόμου. Είναι μάλλον το αποτέλεσμα της ενεργητικής επαφής του ατόμου με το περιβάλλον του. Ο Lazarus & Folkman(1984),ορίζουν το στρες ως «..απαιτήσεις (εξωτερικές ή εσωτερικές) που σύμφωνα με την εκτίμηση του ατόμου θέτουν σε δοκιμασία ή και ξεπερνούν τις διαθέσιμες δυνατότητες του».

Τέλος, η νεότερη θεωρία που αναπτύχθηκε από τον Hobfoll (1990), στηρίζεται στην αρχή ότι τα άτομα προσπαθούν να αποκτήσουν , να διατηρήσουν και να προστατεύσουν ο,τι εκτιμούν (διαθέσιμα- πόρους)ή ο,τι θεωρούν ότι λειτουργεί ως μέσο για την απόκτηση και τη διατήρηση όσων εκτιμούν. Κατά συνέπεια το στρες προκύπτει , όταν τα διαθέσιμα απειλούνται ή χάνονται ή όταν δεν λαμβάνει χώρα η αναμενόμενη αύξησή τους μετά από αντίστοιχη επένδυση. Σύμφωνα με την θεωρία υπάρχουν τέσσερα είδη ερεθισμάτων:αντικείμενα (σπίτι, αυτοκίνητο),συνθήκες(π.χ. σταθερός γάμος, σίγουρη εργασία), προσωπικά χαρακτηριστικά (π.χ. έλεγχος, υψηλή αυτοεκτίμηση, κοινωνική επιδεξιότητα) και ενέργειες(π.χ. γνώση, ασφάλεια, αξιοπιστία) Αν τα διαθέσιμα χαθούν ή απειληθούν έντονα, τότε το άτομο πλήττεται και αυξάνει η ευπάθεια του απέναντι στις πηγές του στρες.

Έτσι, ο όρος «στρες» αναφέρεται στη διαδικασία που περιλαμβάνει τόσο τα στρεσογόνα ερεθίσματα όσο και τις ψυχικές, σωματικές και κοινωνικές αντιδράσεις του ατόμου. Από την άλλη, ο όρος «άγχος», αναφέρεται στη σχετική ψυχική διάθεση και μόνο, στην αντίδραση, δηλαδή ,του ατόμου σε εξωτερικούς και εσωτερικούς στρεσογόνους παράγοντες. Το στρες προκύπτει από την γνωστική αξιολόγηση που κάνει το άτομο σχετικά με έναν ερέθισμα αν είναι «άσχετο», «θετικό» ή «δεν τον

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

αφορά» και από την αντίληψη της ζημίας, της πρόκλησης ή της απειλής(Lazarus,Folkman, 1984) .

3.2 Παράγοντες του στρες στην Αστυνομία

Φαντάσου το σενάριο: «...ένας Αστυνομικός λαμβάνει σήμα για ένα έκτακτο περιστατικό- μια ληστεία σε εξέλιξη με δύο οπλισμένους. Καθώς ο Αστυνομικός ανάβει τα φώτα και ενεργοποιεί τη σειρήνα , η μύτη του είναι υγρή, οι καρδιακοί σφυγμοί αυξάνονται και νιώθει ένταση σε όλο του το κορμί. Καθώς οδηγεί, η αναπνοή του γίνεται πιο έντονη ενώ ιδρώνει σταδιακά σε όλο του το σώμα. Πριν ο Αστυνομικός βγει από το αυτοκίνητο ή κάνει οτιδήποτε, το σώμα του έχει ήδη προετοιμαστεί για αυτό που ο Cannon(1932) αναφέρει ως «φυγή ή μάχη», ή αυτό που κοινώς ονομάζουμε φυσιολογικές αντιδράσεις του στρες. Ας έχουμε τώρα κατά νου ότι οι Αστυνομικοί και δη στα μεγάλα Αστυνομικά τμήματα των πόλεων, μπορεί μέσα σε μια βάρδια τους να αντιμετωπίσουν τέτοιες καταστάσεις όπου σταδιακά θα τους οδηγήσουν σε ένα έντονο και διαρκές στρες...».

Η μελέτη του στρες πάνω στο Αστυνομικό περιβάλλον εργασίας, ή αναγνώριση των παραγόντων και των κοινών συμπτωμάτων και η ανάπτυξη προγραμμάτων πρόληψης και θεραπείας ξεκίνησαν στα μέσα και συνεχίστηκαν προς το τέλος του 20^{ου} αιώνα(Lindemann,1944; Mantell,1994; Maslach & Jackson,1979; Maslach,1982; Mitchell,1983; Everly,1993;Reese,1987; Russel & Beigel,1990; Waters et al.,1982). Υπάρχουν μέχρι στιγμής επαρκεί στοιχεία που αποδεικνύουν τη σχέση μεταξύ διαφόρων κατηγοριών και γεγονότων στη ζωή, προδιαθεσικούς παράγοντες, και κοινά φυσικά και ψυχολογικά συμπτώματα στα επαγγέλματα με μεγάλο ρίσκο.

Τα συμπτώματα που έχουν μελετηθεί στην Αστυνομική βιβλιογραφία περιλαμβάνουν ,φτωχή οργάνωση της Αστυνομίας, αυξημένα ατυχήματα, διαταραχές του ύπνου, διαζύγια, ενδοοικογενειακή βία, διαταραχή μετάτραυματικού στρες, κατάθλιψη, αυτοκτονία- που αποτελεί και το επίσημο θέμα αυτής της εργασίας-, κατανάλωση αλκοόλ και άλλων ουσιών, εμφάνιση ψυχοσωματικών διαταραχών και άλλων παθήσεων του καρδιαγγειακού και αναπνευστικού συστήματος. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο Αστυνομικός, σαν επάγγελμα, εκτίθεται σε πιο έντονο και χρόνιο

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

άγχος από άλλα επαγγέλματα τα οποία μπορούν να οδηγήσουν μακροπρόθεσμα σε ένα, ή σε πολλά, από τα παραπάνω ψυχοκοινωνικά προβλήματα.

Οι Αστυνομικοί εκτίθενται σε ένα μοναδικό εργασιακό περιβάλλον αντιμετωπίζοντας μια σειρά από τραυματικά γεγονότα τα οποία έχουν αντίκτυπο στην φυσική και συναισθηματική κατάσταση τους(Anshel,2000;Anshel, Robertson & Caputi,1997;Deschamp, Pagnon-Badiner, Marchand & Merle,2003;He, Zhao & Archold,2002;Violanti & Aron,1995). Η έρευνα σε αυτό το θέμα έχει αναδείξει το Αστυνομικό επάγγελμα ως ένα από τα πιο στρεσογόνα επαγγέλματα παγκοσμίως(Anshel,2000). Πράγματι, η αστυνομική εργασία είναι πολύ περισσότερο στρεσογόνα από ότι άλλα επαγγέλματα και αυτό διότι η φύση του επαγγέλματος με τους κινδύνους και τις επαναλαμβανόμενες συμπλοκές με εγκληματίες και κακοποιημένους ανθρώπους και παιδιά, αυξάνει το καθημερινό στρες(Conroy & Hess,1992;Fell-Richard & Wallace,1980;Reiser & Geiger,1984).

Πρόσφατες έρευνες πάνω στο επαγγελματικό στρες συμφωνούν ότι η Αστυνομία ως επάγγελμα είναι στρεσογόνο (Davidson & Veno, 1987; Petrone & Reiser,1985; Reese, 1986;Violanti,1985;Webb & Smith,1980). Η καθημερινή έκθεση στον κίνδυνο και τη βία και άλλα χαρακτηριστικά της Αστυνομικής εργασίας(όπως π.χ. οι ώρες εργασίας και το άστατο πρόγραμμα) σε συνδυασμό με την οργάνωση της, είναι παράγοντες που φαίνεται ότι συνθέτουν το φαινόμενο του «στρες στην Αστυνομία(stress Policing)»(Conroy & Hess,1992; Crank & Caldero,1991; Violanti & Aron,1994). Η Αστυνομική εργασία είναι στρεσογόνος εργασία και οφείλεται στη συνεχή έκθεση των Αστυνομικών στην ανθρώπινη δυστυχία και τη βία(Hurrell & Kleismet,1984;Malloy & Mays,1984;Terry,1981). Η φύση της εργασίας και οι συνεχείς κοινωνικές αλλαγές, απαιτούν την προσάρτηση του Αστυνομικού στις νέες συνθήκες.

Οι Αστυνομία ως όργανο του κράτους έχει πλέον ως κύριο στόχο της τις υπηρεσίες στον πολίτη και όχι μόνο την προστασία του. Παράλληλα, οι Αστυνομικοί απαιτείται να αποδεικνύουν καλή κρίση σε επικίνδυνες καταστάσεις(Deschamps et al.,2003). Ως αποτέλεσμα των κοινωνικών, οικονομικών και τεχνολογικών αλλαγών που έχουν συντελεσθεί στην κοινωνία, ο ρόλος της Αστυνομίας έχει μετασχηματιστεί

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

δημιουργώντας νέες απαιτήσεις στο σύγχρονο Αστυνομικό(Deschamps et al.,2003). Αυτές οι αλλαγές στην Αστυνομία αποτελούν άλλον ένα σημαντικό παράγοντα που συνεισφέρει στο στρες των Αστυνομικών (Aron,1992;Zhao et al.,2003a).

Πρόσφατες έρευνες εξετάζουν το στρες που εμφανίζεται στους Αστυνομικούς, εστιάζοντας το ενδιαφέρον τους σε συγκεκριμένους παράγοντες και τον ρόλο που αυτοί διαδραματίζουν(Lawrence,1984;Malloy & Mays,1984). Μερικοί παράγοντες όπως τα οργανωτικά χαρακτηριστικά μιας μονάδας, οι δικαιοδοσίες του Αστυνομικού και οι προσωπικές διαφορές έχουν αναγνωριστεί ως συγκεκριμένες αιτίες του στρες των Αστυνομικών(Newman & Rucker-Reed,2004). Παράλληλα, η συνεχής καταπίεση των συναισθημάτων⁵⁰,αποτελεί τον προάγγελο για την εμφάνιση προβλημάτων στην ψυχική και σωματική υγεία(Weisinger,1985).

Στις αρχές της δεκαετίας του 1970,ο Karl Goodin, αρχηγός του Αστυνομικού τμήματος του Cincinnati, έδωσε μερικά από τα πρώτα σεμινάρια σχετικά με το θέμα του στρες στην Αστυνομία. Οι μελέτες πάνω στο θέμα, συνέπεσαν με την ανάπτυξη της εφαρμοσμένης Ψυχολογίας μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Με την ανάπτυξη της Κοινωνικής Ψυχολογίας, αναγνωρίστηκε ότι περιβαλλοντικοί και πολιτισμικοί παράγοντες έχουν μεγάλη επιρροή στην ψυχική υγεία των ανθρώπων. Η αναγνώριση του Αστυνομικού ως επαγγέλματος «κίνδυνου» παρήγαγε ορισμένα προγράμματα εκπαίδευσης και πρόληψης όπως η προσπάθεια του Goodin. Το 1982, οι Waters, Irons και Finkel δημοσίευσαν μια κλίμακα που αναγνωρίζει τους κυριότερους στρεσοπαράγοντες στην δουλειά της Αστυνομίας(Waters,1982). Αργότερα, άλλες έρευνες ήρθαν στην επιφάνεια που αναδείξαν το πρόβλημα και δημιούργησαν μοντέλα εξήγησης της συμπεριφοράς. Ωστόσο, μόλις το 2000 δημιουργήθηκε η πρώτη τηλεφωνική γραμμή⁵¹ υποστήριξης για Αστυνομικούς και τις οικογένειες τους(Ussery & Waters,2006).

⁵⁰ Δεν θεωρείται κοινωνικά αποδεκτή συμπεριφορά για έναν Αστυνομικό να δείχνει τα συναισθήματά του.... είναι σημάδι αδυναμίας.... έλλειψης ελέγχου..... και είμαστε εκπαιδευμένοι να μην χάνουμε τον έλεγχο σε οποιαδήποτε περίπτωση(Police Officer and Post Traumatic Stress Disorder, 2004)

⁵¹ Η αποστολή αυτής της τηλεφωνικής γραμμής(COP-2Cop) είχε ως στόχο να παρέχει τηλεφωνική συμβουλευτική όλο το 24ωρό σε Αστυνομικούς και τις οικογένειες τους σε ολόκληρη την πολιτεία του New Jersey. Η τηλεφωνική γραμμή παρέχει κλινική αξιολόγηση καταστάσεων και υποστήριξη από εκπαιδευμένους συνταξιούχους Αστυνομικούς ενώ παράλληλα επιβλέπονταν από ειδικούς Ψυχικής Υγείας. Ας σημειωθεί ότι στον έναν χρόνο λειτουργίας της, η γραμμή είχε απαντήσει σε

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Θα περίμενε κανείς ότι το στρες σχετίζεται με την διάρκεια της υπηρεσίας του Αστυνομικού στο σώμα, αλλά οι έρευνες δείχνουν κάτι διαφορετικό. Οι Gudjonsson Adlam(1982),αναφέρουν ότι οι υψηλόβαθμοι είχαν περισσότερες πιθανότητες να αναφέρουν ως πηγές του στρες την υπερφόρτωση στη δουλειά τους και την εργασία γραφείου ενώ οι χαμηλόβαθμοι ανέφεραν την αντιμετώπιση βίαιων συγκρούσεων και την ανταπόκριση σε δυσάρεστα τροχαία ατυχήματα.

Πράγματι υπάρχουν έρευνες που έχουν καθορίσει τους βασικούς παράγοντες που οδηγούν στην εμφάνιση του στρες στην Αστυνομία και οι οποίοι προέρχονται περισσότερο από την οργάνωση του Αστυνομικού σώματος και λιγότερο από την φύση της εργασίας .Από αυτές η φύση της Αστυνομικής εργασίας, οι πολίτες, το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και η οργάνωση της Αστυνομίας είναι από τους βασικούς(Reese,1986;Violanti & Aron,1994). Άλλες έρευνες βασίζονται στην αντίληψη των Αστυνομικών, ομαδοποιώντας αυτούς τους παράγοντες σε δύο κατηγορίες: τους στρεσοπαράγοντες που προέρχονται από την *οργάνωση της Αστυνομίας* και αυτούς από *την φύση της Αστυνομικής δουλειάς*(Aron,1992;Crank & Caldero,1991;Martelli et al.,1989; Morash et al.,2006;Spielberger et al.,1981; Swanson et al.,1998;Violanti & Aron,1995).

Ως προς τον πρώτο βασικό στρεσοπαράγοντα, την *οργάνωση της Αστυνομίας* συνηθέστεροι παράγοντες είναι η επίβλεψη ανάθεσης εργασιών(management), πρακτικές που έχουν να κάνουν με την προαγωγή στο σώμα και τις συνθήκες εργασίας(Aron,1992;Brown & Campbell,1990;Storch & Panzarelle,1996). Πιο συγκεκριμένα αυτοί οι παράγοντες περιλαμβάνουν:

- Έλλειψη συμμετοχής σε καθημερινές οργανωτικές αποφάσεις
- Έλλειψη διοικητικής υποστήριξης
- Μια φιλοσοφία επικεντρωμένη στην τιμωρία ή στην πειθαρχία(Comman & Evans,1991;Ellison,2004;Kroes,1986;Reiser,1974) και

πάνω από 18000 τηλεφωνήματα. (Judith. W.A, Usser.W.(2007). Police stress: history, contributing factors, symptoms ,and interventions, Policing : An International Journal of Police Strategies & Management, Vol 30 No.,2,2007, pp 169-188))

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

- Αποξένωση μεταξύ των Αστυνομικών ως αποτέλεσμα της μιλιταριστικής οργάνωσης της Αστυνομίας(Golembiewski & Kim,1991) .

Οι Brooks και Piquero(1998), αναφέρουν το μέγεθος του τμήματος ως έναν από τους σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν τους αστυνομικούς. Οι Αστυνομικοί νιώθουν την επίδραση των παραπάνω παραγόντων λιγότερο στα μικρά Αστυνομικά τμήματα σε σχέση με τα μεγάλα των αστικών κέντρων.

Ως προς τον δεύτερο στρεσοπαράγοντα, την φύση της Αστυνομικής εργασίας, ευρήματα δείχνουν ότι αποτελεί βασικό παράγοντα ιδιαίτερα στους νεότερους Αστυνομικούς (Gudjonsson & Adlam, 1982). Ο καθημερινός κίνδυνος, οι αλλαγές στα ωράρια, η απάθεια του κοινού, οι τραυματισμοί, τα τραυματικά γεγονότα και η συνεχής έκθεση στην ανθρώπινη δυστυχία και το πόνο, αποτελούν στοιχεία που αυξάνουν το καθημερινό στρες του Αστυνομικού.⁵²

Το στρες στους Αστυνομικούς προκύπτει από την έκθεση τους σε συγκεκριμένες φυσικές ή ψυχοκοινωνικές απαιτήσεις στην εργασία οι οποίες οδηγούν σε ανισσοροπία μεταξύ των απαιτήσεων και των διαθέσιμων πηγών που έχουν(Eden,1990). Η προσπάθεια για να μειωθεί αυτή η ανισσοροπία προέρχεται από τις αλλαγές σε συμπεριφορικό, γνωστικό και φυσιολογικό επίπεδο(Rial-Gonzalez,2000). Οι ερευνητές πρόσφατα εξέφρασαν ότι οι Αστυνομικοί αντιμετωπίζουν πολλές πηγές του στρες που ενεργοποιούν τα συστήματα του οργανισμού (Anderson et al.,2001;Bonneau & Brown,1995). Έχει επίσης αναφερθεί ότι οι Αστυνομικοί αντιμετωπίζουν και μια σειρά από παράγοντες ψυχοκοινωνικού στρες(Anshel,2000;Brown & Grover,1998;Anshel et al.,1997;Violanti & Aron,1995;Burke,1994;Sewell,1981). Οι πηγές του στρες στην Αστυνομία έχουν συγκεντρωθεί από πολλούς ερευνητές στην διάρκεια των τελευταίων δύο δεκαετιών.

⁵² Για τα αντεπιχειρήματα αυτής της θέσης βλέπε Storch & Panzarella(1996) και Kroes & Gould(1982) όπου αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι «...ο φόβος και η έκθεση στην βία δεν είναι συνηθισμένο φαινόμενο για πολλά μικρά Αστυνομικά τμήματα. Επομένως, οι Αστυνομικοί πιθανώς να περιγράφουν την εργασία τους περισσότερο επικίνδυνη από ότι στην πραγματικότητα είναι ...». Παράλληλα οι Golembiewski & Kim(1991) αναφέρουν ότι «Μερικοί Αστυνομικοί και τμήματα πιθανώς να εξογκώνουν το θέμα του στρες στην Αστυνομική εργασία...». Οι ίδιοι ερευνητές, για παράδειγμα, δεν βρήκαν συσχέτιση μεταξύ του στρες και των άλλων παραγόντων παρόλο που βρέθηκε ένα μεγάλο ποσοστό στρεσογόνων παραγόντων στους Αστυνομικούς. Τέλος οι Brown & Campbell(1994) αναφέρουν σχετικά «...υπάρχει η πιθανότητα ότι μερικές πλευρές του Αστυνομικού στρες να είναι κοινωνικά κατασκευασμένες για εξυπηρέτηση συγκεκριμένων πολιτικών σκοπών, προκειμένου να κερδίσουν οι Αστυνομικοί κοινωνικά προνόμια και ευκαιρίες...». Μια άποψη που δεν έχει αποδειχθεί ωστόσο δεν βρίθεται απόρριψης.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Στον παρακάτω πίνακα 3.2, συγκεντρώσαμε τις κυριότερες πηγές του στρες έτσι όπως έχουν οργανωθεί από τους Crank & Aron(1991), Violanti & Aron(1994), και Carter(1994).

Πίνακας 3.2
Πηγές του Στρες στο Αστυνομικό επάγγελμα

Παράγοντες απειλής κατά της ζωής	Αυτοί χαρακτηρίζονται από μια συνεχιζόμενη αίσθηση απειλής, τραυματισμού ή θανάτου. Το σημαντικό που πρέπει να τονιστεί εδώ είναι ότι η γνώση από μέρους των Αστυνομικών ότι η βία δεν είναι τυχαία αλλά εκ προθέσεως, αποτελεί γεγονός που συνεχώς συσσωρεύει το άγχος τους.
Παράγοντες απομόνωσης	Κοινωνικής Περιλαμβάνονται η απομόνωση και η αποξένωση από την κοινότητα . Η ιεραρχική και μιλιταριστική κουλτούρα της Αστυνομίας, η απολυταρχική, κυνική και προκατειλημμένη αντίληψη των πραγμάτων, είναι παράγοντες στρες στην Αστυνομική κουλτούρα(Coman & Evans,1991)
Οργανωτικοί παράγοντες	Αυτή η πηγή του στρες είναι πολύ σημαντική γιατί περιλαμβάνει παράγοντες της δουλειάς και της ζωής του Αστυνομικού: πίεση, κοινωνικά πρέπει, ανταγωνισμός στον εργασιακό χώρο, έλεγχος ανωτέρων, ανεπαρκής εκπαίδευση, φιλοσοφία διοίκησης και ηγετικές φιλοδοξίες. Δηλαδή στρεσοπαράγοντες της εργασίας-κυρίως- που αυξάνουν το επίπεδο του στρες των Αστυνομικών
Λειτουργικοί-Δομικοί παράγοντες	Είναι παράγοντες που προέρχονται από τα καθήκοντα της Αστυνομίας και περιλαμβάνουν :συγκρούσεις ρόλων, η χρήση της εξουσίας στην εργασία, γνώση των νόμων και διαταγών και αποφάσεις ευθυνών όπως ή χρήση του όπλου και της δύναμης στην επαφή με τους πολίτες. Αν ένας Αστυνομικός δεν έχει κατανοήσει τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες του, τότε το στρες είναι μεγαλύτερο ⁵³ .

⁵³ Όσον αφορά τις αποκτηθείσες αρμοδιότητες από τους Αστυνομικούς , στην Ελλάδα δεν είναι λίγα τα περιστατικά όπου οι Αστυνομικοί δεν ακολουθούν το «γράμμα του νόμου» στις υπηρεσίες τους. Χαρακτηριστικό πρόσφατο παράδειγμα είναι η ο οδηγός λεωφορείου που πέθανε σε καταδίωξη δραπετή στην Θεσσαλονίκη(03/05/08). Στο συγκεκριμένο περιστατικό ενώ το όχημα της Αστυνομίας κινούνταν με τον δρόμο μέσα σε αυτό , ο δρόμος απέσπασε το όπλο ενός αστυνομικού, το οποίο φέρεται να είχε αφεθεί στη θέση του χειρόφρενου, βγήκε στο δρόμο και μπήκε σε ένα διερχόμενο ΙΧ υπό την απειλή του όπλου. Αργότερα μπήκε σε λεωφορείο της γραμμής 53 και πυροβόλησε τον οδηγό σχεδόν εξ επαφής, πριν εγκαταλείψει το όχημα. Στην προσπάθειά του να διαφύγει προσπάθησε επίσης να πάρει ομήρους, χρησιμοποίησε ένα

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Προσωπικοί παράγοντες	Οικογενειακά προβλήματα και οικονομικοί περιορισμοί αποτελούν βασικούς οικογενειακούς παράγοντες. Παράλληλα, δυσκολίες στο γάμο, στην ανάπτυξη των παιδιών, ασθένειες ,οικογενειακές κρίσεις και υποχρεώσεις, αυξάνουν το άγχος ενός ήδη επιβαρυσμένου Αστυνομικού.
Παράγοντες υγείας	Ο αντίκτυπος του ωραρίου στο σώμα είναι ένα από τα βασικά προβλήματα των Αστυνομικών(ανισσοροπία του βιολογικού ρολογιού). Παράλληλα, σε κρίσιμες καταστάσεις ,η έκκριση ορμονών και αδρεναλίνης μακροπρόθεσμα δημιουργούν προβλήματα στην υγεία των Αστυνομικών.
Ψυχολογικοί Παράγοντες	Η συνεχής έκθεση στον ανθρώπινο πόνο και την δυστυχία καθώς και η επίλυση προβλημάτων που από την φύση τους είναι αποκρουστικές(ανθρωποκτονίες, κακοποίηση παιδιών, θανατηφόρα τροχαία ατυχήματα), αποτελούν παράγοντες που αυξάνουν το στρες ιδιαίτερα στους νεότερους Αστυνομικούς. Τα παραπάνω, έχουν ως αποτέλεσμα την εμφάνιση τραυματικών γεγονότων, κατάθλιψης και του συνδρόμου μετατραυματικής διαταραχής(Barker & Carter,1994)

Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός μελετών σχετικά με το θέμα την επίδραση του στρες στην Αστυνομία. Οι μελέτες αποδεικνύουν ότι οι Αστυνομικοί έχουν υψηλά ποσοστά αυτοκτονιών , ανά περιόδους, σε σχέση με τον γενικό πληθυσμό(Violanti et al.,1996a;1996b;Stack et Kelley,1994) και κατάχρησης αλκοόλ. Παράλληλα, ο μέσος όρος προσδόκιμου ζωής των Αστυνομικών στις Η.Π.Α είναι 66 ετών(Violanti,2002) τη στιγμή που στο γενικό πληθυσμό είναι 74,4 χρόνια για τους άνδρες και 80,1 χρόνια για τις γυναίκες(CIA, World Fast book "Interactive table of world nation,2002).

Πέρα από τους απειλητικούς παράγοντες, όπου οι Αστυνομικοί παίρνουν το ρίσκο να τραυματιστούν ή να σκοτωθούν, οι Αστυνομικοί εκτίθενται σε τραυματισμένα ή

δεύτερο ΙΧ, καθώς και ένα από τα περιπολικά που τον καταδίωκαν (απόσπασμα από πανελλήνια ιστοσελίδα ειδήσεων, αναρτημένο απο: <http://www.in.gr/news/article>, 09/05/08. Το παραπάνω περιστατικό αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα αμέλειας και υπερβολική ολιγωρία από την πλευρά των Αστυνομικών στην εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

σκοτωμένα σώματα σε διάφορες καταστάσεις με επακόλουθη ενέργεια την εμφάνιση τραυματικών εμπειριών που επηρεάζει την λειτουργικότητα τους στο σώμα ασφαλείας και την ζωή τους. Μελέτες που συμμετείχαν αστυνομικοί που είχαν εκτεθεί σε ανθρώπινα πτώματα σε μεγάλες καταστροφές έδειξαν υψηλά ποσοστά ψυχολογικής δυσφορίας και στρες με κύρια χαρακτηριστικά την έντονη αποτύπωση στη μνήμη αυτών των σκηνών(Ursano et McCarrol,1990).

Γνωρίζουμε από την βιβλιογραφία ότι οι Αστυνομικοί βιώνουν τραυματικά γεγονότα κατά την διάρκεια της καριέρας τους στην Αστυνομία. Πολλές φορές μάλιστα δεν πρέπει να υποτιμούμαι το γεγονός ότι τα τραυματικά γεγονότα εγγράφονται στη μνήμη των ανθρώπων τόσο καλά που είναι δύσκολο να απωθηθούν ,ενώ, επηρεάζουν παράλληλα, την ζωή και την δουλεία τους της επόμενες μέρες μετά το γεγονός.

Από τα πιο τραυματικά γεγονότα που αναφέρουν οι Αστυνομικοί είναι τα αυτοκινητιστικά ατυχήματα όπου οι Αστυνομικοί είναι από τους πρώτους στη σκηνή του ατυχήματος που αντικρίζουν τα τραυματισμένα ή σκοτωμένα άτομα. Η ανθρωποκτονίες επίσης αναφέρονται συχνά με κυριότερες αυτές των οικογενειακών τραγωδιών όπου ο πατέρας σκοτώνει την γυναίκα ή και τα παιδιά από ζήλια και μετά αυτοκτονεί ο ίδιος. Τέλος, οι «ένοπλες απειλές» περιλαμβάνουν καταστάσεις όπου οι Αστυνομικοί περιγράφουν απειλές με όπλο ή άλλο επικίνδυνο μέσο⁵⁴ .

3.3 Το μοντέλο του στρες στο Αστυνομικό περιβάλλον εργασίας

Για να δημιουργηθούν προγράμματα πρόληψης ή και θεραπείας των Αστυνομικών από τους στρεσογόνους παράγοντες, είναι σημαντικό να καταλάβουμε τους προδιαθεσικούς παράγοντες και την φύση των στρεσογόνων γεγονότων και εμπειριών. Για πολλά θύματα ενός εγκλήματος, οι Αστυνομικοί είναι οι πρώτοι «Ψυχολόγοι» στη σκηνή που διαπράχθηκε το έγκλημα(Waters,2002), σε έκτακτες καταστάσεις όπως το τρομοκρατικό κτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου ή του τυφώνα

⁵⁴ Η συγκεκριμένη κατηγορία «ένοπλες απειλές», λαμβάνεται ως απειλή ακόμη κι αν δεν υπάρχει απειλή με την χρήση του όπλου. Αυτό σημαίνει ότι το μέσο(π.χ. όπλο) λειτουργεί περισσότερο ως εκφοβισμός ακόμη κι αν δεν υπάρχει εκπυροσκόρτηση. Μέσα σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται απειλές από τρομοκράτες, διαδηλωτές πάσης φύσεως και ανθρώπους που βρίσκονται κάτω υπό την επήρεια ναρκωτικών ή άλλων ουσιών (Karlsson et Christianson,2003) .

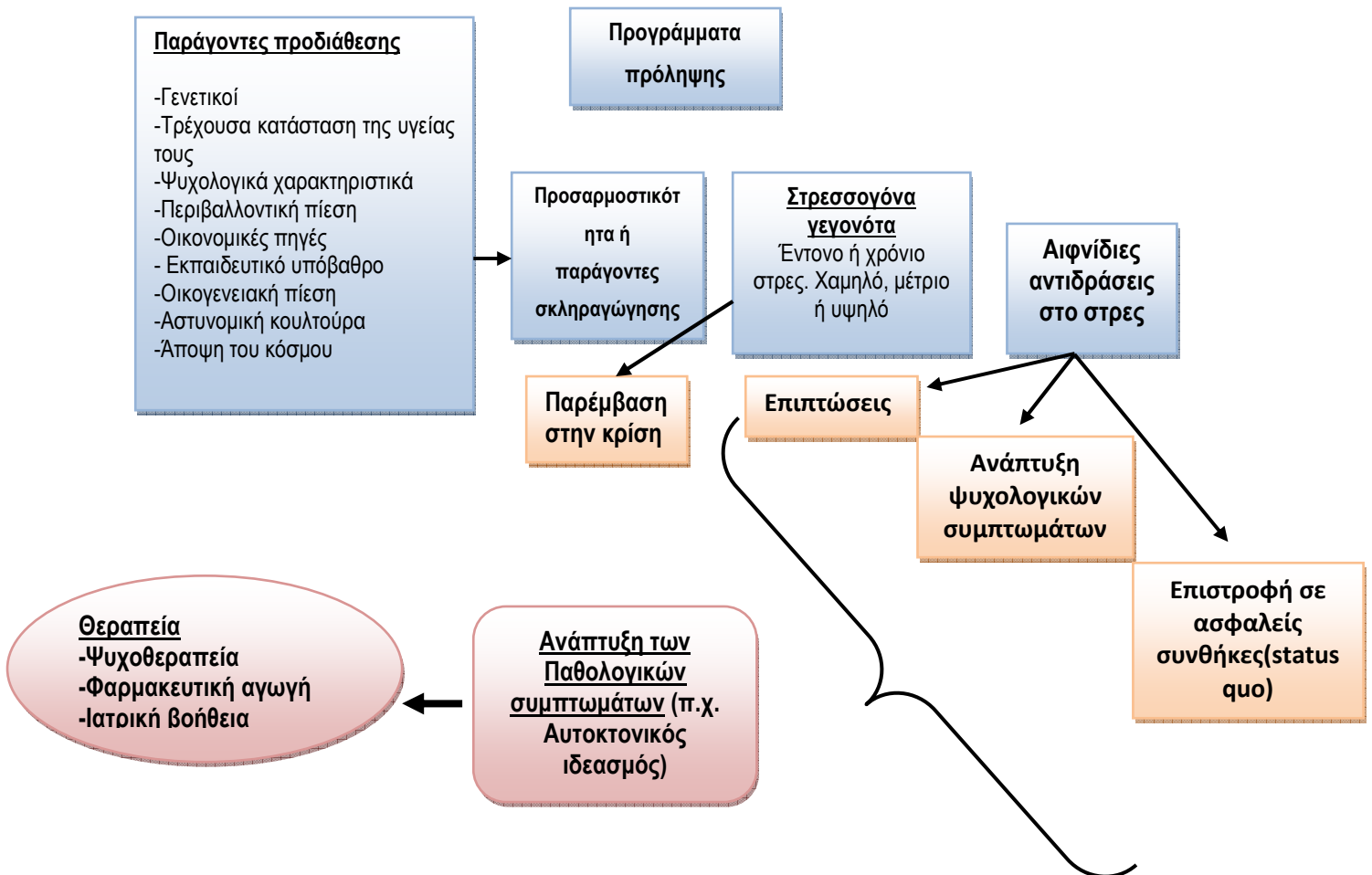
Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

«Κατρίνα». Οι Αστυνομικοί είναι από τους πρώτους ανταποκριτές (Ussery & Waters, 2006). Στο παρακάτω διάγραμμα ροής παρατηρούμε τους παράγοντες που συμβάλλουν στην εμφάνιση του έντονου στρες των Αστυνομικών (σχήμα 3.1) :

Σχήμα 3.1

Διάγραμμα ροής του στρες των Αστυνομικών

Το παραπάνω κατατοπιστικό σχήμα, συνοψίζει το γεγονός ότι πολλές πιεστικές εμπειρίες από τους Αστυνομικούς είναι αποτέλεσμα: πρώτον, της φύσης της δουλειάς τους, και δεύτερον, των περιβαλλοντικών παραγόντων, αυτούσιων, ή σε συνδυασμό με ψυχολογικές και περιβαλλοντικές μεταβλητές. Για παράδειγμα, ένα από τα πιο γνωστά προβλήματα στην καριέρα των Αστυνομικών είναι οι αναπόφευκτες βάρδιες και η εβδομαδιαία αλλαγή του ωραρίου τους. Συνεχείς αλλαγές στα ωράρια τους, οδηγεί στην εμφάνιση σοβαρών προβλημάτων στην υγεία τους. Βιολογικές αλλαγές,

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

αλλαγές στους κίρκαδιανούς ρυθμούς και σωματικές αλλαγές επηρεάζουν φυσικά και ψυχολογικά τον Αστυνομικό.

Επιπροσθέτως, διαταράσσεται και η φυσιολογική οικογενειακή ζωή αφού ο Αστυνομικός πρέπει να κοιμάται το πρωί ή να παραμένει ξύπνιος για οικογενειακές υποχρεώσεις, γεγονός που επηρεάζει την συνολικότερη λειτουργικότητα και προσαρμογή του. Για τους περισσότερους Αστυνομικούς οι ρόλοι και οι αρμοδιότητες τους μπορεί να τους εξασθενούν καθημερινά. Πράγματι, αν σκεφτούμε ότι σε κάθε τηλεφώνημα ενυπάρχει πάντα ο φόβος της αντιμετώπισης ενός βίαιου περιστατικού, που, μπορεί να είναι απειλητικό για την ζωή τους στη προσπάθεια άσκησης των καθηκόντων τους, τότε μπορούμε να κατανοήσουμε την ψυχολογική επιβάρυνση που δέχονται.

Το μοντέλο του στρες των Αστυνομικών περιλαμβάνει τρεις τύπους του στρες. Αρχικά, το εκρηκτικό περιστατικό (π.χ. έγκλημα σε εξέλιξη, τρομοκρατική κατάσταση ή φυσική καταστροφή) οδηγεί σε έντονο και σοβαρό αντίκτυπο στους ανθρώπους. Οι Αστυνομικοί στην προκειμένη περίπτωση, καλούνται να προστατεύσουν τους πολίτες. Στην προσπάθεια αυτή οι αντιδράσεις πρέπει να είναι ταχύτατες, άμεσες και αποτελεσματικές. Επομένως, η δουλειά των Αστυνομικών για προστασία των πολιτών πρέπει να στεφτεί με επιτυχία αγνοώντας την δική τους προσωπική προστασία.

Από την άλλη, πολλές φορές, η ανικανότητα «να κάνει κάποιος την διαφορά» (εννοώντας να προβιβαστεί), οι οικογενειακές διαφωνίες, οι προσωπικές υποχρεώσεις και οι ευθύνες, σε συνδυασμό με τις συνθήκες εργασίας του Αστυνομικού, οδηγούν στην εμφάνιση συμπτωμάτων στρες. Τέλος, η καθημερινές συνθήκες οδηγούν στη διάβρωση του Αστυνομικού ή την σταδιακά κυνική αντιμετώπιση των καταστάσεων και των συνθηκών της προσωπικής τους ζωής⁵⁵. Το βασικό πρόβλημα, σχετικά με την διάβρωση του Αστυνομικού είναι ότι δεν χρησιμοποιούνται προστατευτικές συμπεριφορές που θα μπορούσαν να μειώσουν το

⁵⁵ Περισσότερα για την κυνική αντιμετώπιση των συνθηκών και των καταστάσεων που αντιμετωπίζει ο Αστυνομικός έχουν αναφερθεί εκτενώς στο κεφάλαιο 2.5(Μοντέλο αυτοκτονίας των Αστυνομικών)

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

τίμημα ενός τρόπου ζωής με πολύ ρίσκο. Η κεντρική διοίκηση της Αστυνομίας υποτιμά τις αρνητικές καταστάσεις στην εργασία του Αστυνομικού, με αποτέλεσμα, να μην δημιουργεί προστατευτικούς μηχανισμούς στο Αστυνομικό σώμα καλλιεργώντας ένα κλίμα αποσόβησης αυτών των συναισθημάτων.

Η εμφάνιση έντονων συμπτωμάτων στρες μπορεί να είναι προσωρινή ή χρόνια. Σε κάθε περίπτωση πάντως, οι Αστυνομικοί μπορεί να βιώσουν από τις πιο φυσιολογικές-ή και βαρετές- συνθήκες στην εργασία τους, όπως γραφειοκρατική δουλεία, μέχρι το πιο επικίνδυνο, βίαιο, περιστατικό, όπως, μια πειρατεία ενός αστικού λεωφορείου. Κάποια από τα γεγονότα έχουν μικρή και σύντομη επίδραση, ενώ άλλα μπορεί να γίνουν χρόνια.

Δεν αντιδρά ο κάθε άνθρωπος με τον ίδιο τρόπο στις καταστάσεις της δουλείας του. Για αυτό τον λόγο, προγράμματα πρόληψης ή και βραχείας παρέμβασης θα μπορούσαν να προληφθούν στην οργάνωση των μεγάλων-τουλάχιστον- Αστυνομικών τμημάτων. Χωρίς οποιαδήποτε μορφή παρέμβασης-έστω και μικρής αλλά αποτελεσματικής- προσωρινές αντιδράσεις του στρες θα μπορούσαν να αναπτυχθούν σε συμπτώματα φυσικής ή και παθολογικής ψυχολογίας(π.χ. αυτοκτονικός ιδεασμός που είναι και το θέμα αυτής εδώ της εργασίας) απαιτώντας άμεση θεραπεία.

Υπάρχουν πολλοί τύποι παρέμβασης και θεραπείας. Οι Αστυνομικοί Ψυχολόγοι, θα μπορούσαν να δημιουργήσουν τέτοια προγράμματα παρέμβασης δουλεύοντας συμβουλευτικά με τους Αστυνομικούς και τις οικογένειες τους. Κάποια προγράμματα έχουν δημιουργηθεί στην προσπάθεια να προβλεφθούν αρνητικές επιπτώσεις. Τα συγκεκριμένα προγράμματα προωθούνται είτε από την διοίκηση της Αστυνομίας, είτε από τα μεγάλα Αστυνομικά τμήματα και τις ενώσεις των Αστυνομικών.

Στον Ελλαδικό χώρο, τα τελευταία κυρίως χρόνια, έχουν δημιουργηθεί από την Πανελλήνια Ομοσπονδία Αστυνομικών Υπαλλήλων(Π.Ο.ΑΣ.Υ.) σε συνεργασία με το

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Ινστιτούτο Αστυνομικών Μελετών Επιμόρφωσης και Τεκμηρίωσης (IN.A.ME.TE)⁵⁶, ειδικά επιμορφωτικά σεμινάρια που διεξάγονται ανά την Ελλάδα με θέματα εκπαίδευσης στο Αστυνομικό επάγγελμα και αντιμετώπισης καταστάσεων. Παράλληλα, η έρευνες που εκπονούνται σε συνεργασία με τα Πανεπιστήμια και άλλους κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς αναδεικνύουν τα σύγχρονα προβλήματα των Αστυνομικών λειτουργώντας παράλληλα προληπτικά.

Παρόλαυτά, το ερώτημα παραμένει σχετικά με το τι μπορεί να γίνει για να προστατευτούν οι Αστυνομικοί από τις αυτοκτονίες και την επίδραση του στρες στην εργασία τους. Ο σημαντικότερος παράγοντας που φαίνεται να ενυπάρχει είναι η εμπιστοσύνη και ένα υποστηρικτικό δίκτυο ικανό να ακούει με εμπάθεια, κατανόηση και υποστήριξη. Οι Οργανωτικοί, κοινωνικοί, περιβαλλοντικοί και οικογενειακοί παράγοντες που δημιουργούν στρες πάντα θα υπάρχουν σε ένα επάγγελμα όπως είναι του Αστυνομικού, εκείνο που πρέπει να γίνει είναι να μάθουν οι Αστυνομικοί διαφορετικούς τρόπους αντιμετώπισης των στρεσογόνων καταστάσεων.

Η δουλεία του Αστυνομικού είναι ένα στρεσογόνο επάγγελμα παγκοσμίως (Baker et Wiecko, 2007). Η Διοίκηση της Αστυνομίας θα πρέπει να δώσει περισσότερο έμφαση στους μοντέρνους μεθόδους διαχείρισης των τμημάτων που παρέχουν ένα προστατευτικό περιβάλλον στους Αστυνομικούς, κάνοντας τους λιγότερο αγχωμένους. Αυτό έχει να κάνει με το πώς οι Αστυνομικοί λαμβάνουν το έμπιστο και καλύτερο εργασιακό περιβάλλον και λιγότερο με την φύση του επαγγέλματος καθαυτού, τις προσωπικές διαφορές ή τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του επαγγέλματος.

⁵⁶ Το Ινστιτούτο Αστυνομικών Μελετών, Επιμόρφωσης & Τεκμηρίωσης (IN.A.M.E.TE) ιδρύθηκε στην Αθήνα το 2002 με πρωτοβουλία της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Αστυνομικών Υπαλλήλων (Π.Ο.ΑΣ.Υ). Λειτουργεί με τη μορφή της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας και στεγάζεται στον ευρύτερο χώρο της Αστυνομικής Ακαδημίας. Το IN.A.M.E.TE αποτελεί τον επιστημονικό βραχίονα ερευνών και τεκμηρίωσης της Π.Ο.ΑΣ.Υ, με κύρια αποστολή του τη διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών και μελετών και την ανάλυση των αποτελεσμάτων τους στους τομείς ενδιαφέροντος της Ομοσπονδίας (IN.A.M.E.TE, 2002).

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Από μια συγκριτική πλευρά, όλες οι έρευνες υποστηρίζουν ότι ο βασικός στρεσογόνος παράγοντας βασίζεται στην διοίκηση των Αστυνομιών (Administrative policies). Όταν η ίδια έρευνα πραγματοποιήθηκε σε πολλές χώρες(π.χ. Λιθουανία(Zukauskas et al.,2001),Νορβηγία(Bert et al.,2005) Κορέα(Lee,2002), Αγγλία(Kirkcaldy et al.,1998),Αυστραλία(Comman et Evans,1991;Davidson et Veno,1979),Νέα Ζηλανδία(Winfree et Taylor,2004) και Σιγκαπούρη(Lim et Teo,1998)), συμπεριέλαβε το γεγονός ότι, είναι πιθανών, η αντιεπαγγελματική διοίκηση, η γραφειοκρατία και το αρνητικό εργασιακό περιβάλλον, να αποτελούν ισχυρούς προβλεπτικούς παράγοντες του στρες σε όλο τον κόσμο. Πράγματι, η αρνητική φύση του επαγγέλματος, η οποία συνήθως συνεισφέρει σε αυξημένα επίπεδα του στρες μεταξύ των Αστυνομικών, είναι έγκυρη όταν συνδυάζεται με την αντιεπαγγελματική διαχείριση των Αστυνομικών τμημάτων.

Έτσι, λοιπόν, διαφαίνεται ότι παγκοσμίως ή αντιεπαγγελματική διαχείριση των Αστυνομικών τμημάτων, η γραφειοκρατία και το αρνητικό εργασιακό περιβάλλον στα Αστυνομικά τμήματα, αποτελούν τους τρεις βασικότερος παράγοντες του στρες στο επάγγελμα του Αστυνομικού . Παράγοντες που ξεπερνάνε ακόμη και την φύση του επαγγέλματος.

3.4 Σύνδρομο επαγγελματικής εξουθένωσης(burnout)στην Ελληνική Αστυνομία

Ένας αυξανόμενος αριθμός μελετών έχει ξεκινήσει να μελετά την επαγγελματική εξουθένωση στο Αστυνομικό επάγγελμα(Burke,1993,1994,1997;Burke et Deszca,1986;Cannizzo et Liu,1995;Gaines et Jermier, 1983;Stearns et Moore,1993). Το σύνδρομο επαγγελματική εξουθένωσης τυπικά εμφανίζεται ως απάντηση στο χρόνιο στρες στην εργασία. Οι τρεις βασικότεροι παράγοντες που συνήθως εξετάζονται είναι οι παρακάτω:

- Συναισθηματική εξάντληση
- Αποπροσωποποίηση ή κυνισμός
- Επαγγελματική ικανότητα

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Στα αγγλικά “burn out” σημαίνει «αναλώνομαι προοδευτικά εκ των ένδον μέχρι του σημείου της απανθράκωσης» (Maslach & Jackson, 1984). Ο όρος «επαγγελματική εξουθένωση» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1974 από τον Freudenberger για την περιγραφή των συμπτωμάτων σωματικής και ψυχικής εξουθένωσης σε επαγγελματίες υπηρεσιών ψυχικής υγείας και, γενικότερα, σε χώρους που δημιουργούνται στενές σχέσεις μεταξύ επαγγελματιών και ατόμων που έχουν την ανάγκη τους.

Από τις έρευνες που έχουν διενεργηθεί από πλήθος επιστημόνων, έχει γίνει γνωστό ότι το σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης είναι περισσότερο συχνό σε κάποια επαγγέλματα, όπως οι γιατροί, οι νοσοκόμες και οι Αστυνομικοί (Jimmieson, 2000). Γι’ αυτό και αρχικά, αυτό το σύνδρομο θεωρήθηκε αποτέλεσμα της καθημερινής επαφής με τον ανθρώπινο πόνο, ενώ η χρήση του περιορίστηκε στα επαγγέλματα παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, όπως για παράδειγμα στους παθολόγους, τους οδοντίατρους, τους/τις νοσοκόμους/ες και τους κοινωνικούς λειτουργούς (Demir και συν., 2003).

Μέχρι σήμερα, από τις 5.500 δημοσιευμένες μελέτες για την επαγγελματική εξουθένωση ένας σημαντικός αριθμός αναφέρεται στους Αστυνομικούς (περίπου 21%), (Firth-Cozens & Payne, 1999, Καφέτσιος, 2005). Σχετικά με τον ελληνικό χώρο, η Μαγγιώρου (2005) διεξήγαγε την πρώτη έρευνα που μελετά το θέμα της επαγγελματικής εξουθένωσης του Έλληνα Αστυνομικού. Βρέθηκε ότι οι βασικότεροι παράγοντες ανάπτυξης και διατήρησης της επαγγελματικής εξουθένωσης ήταν αυτοί που σχετίζονται με την ίδια τη φύση του επαγγέλματος (π.χ. καθημερινή επαφή με τον ανθρώπινο πόνο, αυξημένες ευθύνες κ.α.) αλλά και παράγοντες που σχετίζονταν με την ελληνική πραγματικότητα (π.χ. περιορισμένα μέσα, έλλειψη επιμόρφωσης και συνεχιζόμενης κατάρτισης, κ.α.).

Παρά το γεγονός ότι η επαγγελματική εξουθένωση αποτελεί ένα ιδιαίτερα διαδεδομένο αντικείμενο έρευνας και έχει αποτελέσει το επίκεντρο μιας ταχέως αυξανόμενης διεπιστημονικής βιβλιογραφίας, δεν υπάρχει προς το παρόν ένας απολύτως αποδεκτός ορισμός. Ίσως ο πιο ευρέως αναφερόμενος ορισμός της

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

επαγγελματικής εξουθένωσης είναι αυτός της ψυχολόγου Christine Maslach (1982), το όνομα της οποίας έχει από πολύ νωρίς συνδεθεί με το σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης:

«Η απώλεια ενδιαφέροντος για τους ανθρώπους με τους οποίους κάποιος εργάζεται, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής εξάντλησης και χαρακτηρίζεται από συναισθηματική εξάντληση όπου ο επαγγελματίας δεν έχει πλέον καθόλου θετικά αισθήματα συμπάθειας ή σεβασμού για τους πολίτες».

Οι Maslach & Jackson (,1978,1981,1986,1993) υποστήριξαν ότι είναι δυνατό να αξιολογήσουμε την επαγγελματική εξουθένωση των εργαζόμενων χρησιμοποιώντας τον Κατάλογο Επαγγελματικής Εξουθένωσης (Maslach Burnout Inventory (MBI), Maslach & Jackson, 1986). Το MBI αποτελεί μια ευρέως χρησιμοποιούμενη κλίμακα και αξιολογεί τα ακόλουθα τρία βασικά στοιχεία: α) το βαθμό συναισθηματικής εξάντλησης, β) τα επίπεδα αποπροσωποποίησης και γ) την αίσθηση μειωμένων προσωπικών επιτευγμάτων.

Η *συναισθηματική εξουθένωση* και η *επαγγελματική εμπειρία* αποτελούν σημαντικούς παράγοντες πρόβλεψης της επαγγελματικής εξουθένωσης για τους Αστυνομικούς (Schaufeli et Buunk, 2003). Οι Maslach et Leiter (2003) έχουν αναγνωρίσει έξι οργανωτικούς παράγοντες που συνδέονται με την επαγγελματική εξουθένωση:

- Η ανεργία
- Ο έλεγχος που ασκούν οι άνθρωποι στην δουλειά τους
- Οι τιμητικές διακρίσεις του συστήματος
- Οι αρμοδιότητες
- Ο σεβασμός και η τιμιότητα
- Η ισορροπία μεταξύ οργανωτικών και ατομικών αξιών σχετικά με την δουλειά

Ο Niederhoffer (1967), έβαλε τον *κυνισμό* ως το πρωταρχικό στοιχείο της εξουθένωσης των Αστυνομικών. Ο Niederhoffer πιστεύει ότι οι περισσότεροι Αστυνομικοί γίνονται κυνικοί εξαιτίας της φύσης της εργασίας τους, της επαγγελματικής εμπειρίας και της ανομίας που επικρατεί στην οργάνωση των

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Αστυνομικών τμημάτων. Ο κυνισμός εδραιώνεται μέσα από την κοινωνικοποίηση και την επαφή με την Αστυνομική κουλτούρα, ενώ αποτελείται από δύο τύπους: ένας εναντίων της ζωής, του κόσμου και των ανθρώπων γενικότερα, και ο άλλος εναντίων του Αστυνομικού συστήματος. Ο πρώτος τύπος εμφανίζεται σε οποιοδήποτε Αστυνομικό, και ο δεύτερος στους ειδικούς φρουρούς, τα σώματα ασφαλείας και τις περιπολίες.

Το επαγγελματικό περιβάλλον αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό κομμάτι της ζωής μας αφενός αναλογιζόμενοι το γεγονός ότι ξοδεύουμε πολλές ώρες μέσα σε έναν συγκεκριμένο χώρο, και αφετέρου συνεισφέρει στη προσωπική μας ικανοποίηση. Ωστόσο, η εργασία αποτελεί και πηγή υποκειμενικών παραγόντων στρες όπως η επαγγελματική ανασφάλεια, η πίεση των ευθυνών, η διομαδικές συγκρούσεις και πολλά άλλα (cooper,1998;Levi,2000;Quick,Quick, Nelson & Hurrell,1997). Αυτοί οι παράγοντες μπορεί να οδηγούν στην εμφάνιση ψυχολογικών συμπτωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των προβλημάτων υγείας, της κατάθλιψης, των αγχωδών διαταραχών και άλλων (Warr,1987).

Στο Αστυνομικό επάγγελμα, έχουν αναγνωριστεί δύο επαγγελματικοί παράγοντες του στρες (Alexander, Walker, Inner et Irving,1993;Brown et Campbell,1990). Ο πρώτος αναφέρεται στην οργανωτική πλευρά του επαγγέλματος όπως έλλειψη εμπιστοσύνης, έλλειψη εσωτερικής επικοινωνίας και άλλοι οργανωτικοί παράγοντες. Ο δεύτερος αναφέρεται στη φύση της Αστυνομική εργασίας όπως ο φόβος, η απειλή, η έκθεση στον κίνδυνο και οι βάρδιες (Stephen et Long,2000).

Όσον αφορά την επαγγελματική εξουθένωση του Έλληνα Αστυνομικού, σύμφωνα με την έρευνα που διεξήχθη από την Μαγγιώρου (2005), τα αποτελέσματα βρίσκουν σύμφωνη εν μέρει την διεθνή έρευνα στο τομέα αυτό. Οι κυριότερες πηγές άγχους είναι πιθανόν να εντοπίζονται στο σχεδιασμό της εργασίας, στη γραφειοκρατική δομή της και την κακή οργάνωση, περιβάλλον καθ'όλα σύμφωνο με αυτό της Ελληνικής Αστυνομίας (Μαγγιώρου,2005).

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Έτσι, λοιπόν, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι τα επίπεδα συναισθηματικής εξάντλησης είναι υψηλότερα στις γυναίκες σε σχέση με τους άντρες, εξ αιτίας της φύσης του επαγγέλματος. Οι έγγαμοι Έλληνες Αστυνομικοί έχουν υψηλότερα ποσοστά επαγγελματικής ικανότητας και χαμηλότερα επίπεδα κυνισμού και συναισθηματικής εξάντλησης γεγονός που μπορεί να οφείλεται στο υποστηρικτικό οικογενειακό περιβάλλον. Τα άτομα υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου αναφέρουν μεγαλύτερο βαθμό επαγγελματικής εξουθένωσης από τους λιγότερο μορφωμένους. Ενώ όσο αυξάνεται η ηλικία και ,συνεπώς, τα χρόνια υπηρεσίας τόσο αυξάνεται η επαγγελματική ικανότητα και τόσο μειώνεται η επαγγελματική εξουθένωση.

Σχετικά με το είδος της εργασίας, τα άτομα που βρίσκονται στα γραφεία και εκτελούν εσωτερική εργασία, έχουν χαμηλά επίπεδα επαγγελματικής ικανότητας και αυτό ισχύει για όλους τους βαθμούς της ιεραρχίας. Επιπλέον, οι Έλληνες Αστυνομικοί που βρίσκονται υψηλότερα στην ιεραρχία, παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα επαγγελματικής συναισθηματικής εξάντλησης από τα άτομα που έχουν χαμηλότερο βαθμό συναισθηματικής εξάντλησης.

Από τα παραπάνω καταλαβαίνουμε ότι τα οργανωτικά χαρακτηριστικά της Ελληνικής Αστυνομίας(ΕΛ.ΑΣ) που συμβάλλουν στην εμφάνιση της επαγγελματικής εξουθένωσης, είναι η ιεραρχική δομή της, οι κανόνες λειτουργίας, οι διαθέσιμοι πόροι-που είναι περιορισμένοι- και οι διανομή στους χώρους εργασίας -που είναι συνήθως άσχημοι. Παράλληλα, τα παραπάνω δεδομένα επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι είναι αδήριτη η ανάγκη να γίνουν αλλαγές στο οργανωτικό- διαχειριστικό περιβάλλον της Ελληνικής Αστυνομίας ακολουθώντας μια προσωποκεντρική φιλοσοφία που θα βασίζεται στα αρχές της σωστής διαχείρισης ανθρωπίνου δυναμικού.

Τέλος ,σε έρευνα που πραγματοποίησε το Ινστιτούτο Αστυνομικών Μελετών Επιμόρφωσης και τεκμηρίωσης(IN.A.M.E.TE.,2006)⁵⁷ για την ικανοποίηση των

⁵⁷ Η συγκεκριμένα έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Αστυνομικών μελετών , Επιμόρφωσης και Τεκμηρίωσης(IN.A.M.E.TE) τον Νοέμβριο του 2006 με θέμα την «μέτρηση ικανοποίησης των Εργαζομένων στην Ελληνική Αστυνομία, υποστηρίχθηκε από το την Ελληνική Εταιρία Επιχειρησιακών Ερευνών και πραγματοποιήθηκε σε μια προσπάθεια ευαισθητοποίησης του κοινού και του υπουργείου Δημοσίας τάξεως για τα προβλήματα του Έλληνα

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

εργαζομένων στην Ελληνική Αστυνομία, επιβεβαιώνει τα αποτελέσματα από την έρευνα της Μαγγιώρου για την επαγγελματική εξουθένωση. Πιο συγκεκριμένα, η Ελληνική Αστυνομία φαίνεται ελλιπώς ικανοποιημένη από την υπηρεσία τους αφού μόνο το 38% εμφανίζεται ικανοποιημένη. Αυτό οφείλεται εν πολλύς στα κριτήρια αμοιβής(7 στους 10 δηλώνουν δυσαρεστημένοι), των συνθηκών εργασίας και των προοπτικών εξέλιξης(1 στους 10 δηλώνουν δυσαρεστημένοι ή πολύ δυσαρεστημένοι). Παράλληλα, ο ολικός μέσος δείκτης ικανοποίησης είναι ιδιαίτερα χαμηλός και εκτιμάται ότι μόνο το 30% υποδεικνύει μεγάλα περιθώρια βελτίωσης. Με βάση τα παραπάνω παραθέτουμε αυτούσιο τον πίνακα με τα δυνατά και αδύνατα σημεία που οριοθέτησαν οι Έλληνες Αστυνομικοί στην έρευνα του ΙΝ.Α.Μ.Ε.ΤΕ για την επαγγελματική ικανοποίησή τους, έτσι έχουμε στον πίνακα 3.3:

Πίνακας 3.3

Δυνατά και αδύνατα σημεία ΕΛ.ΑΣ

Αδύνατα σημεία	Δυνατά σημεία
<ul style="list-style-type: none">• Οικονομικές απολαβές• Συνθήκες εργασίας(εξοπλισμός)• Προοπτικές εξέλιξης(Διαδικασίες εξέλιξης, εφόδια από βασική εκπαίδευση)• Περιεχόμενο εργασίας(γραφειοκρατία, συμπεριφορά πολιτών)	<ul style="list-style-type: none">• Συνάδελφοι(συναδελφικές σχέσεις)• Προϊστάμενοι(συμπεριφορά προϊσταμένων)

3.5 Η επίδραση του στρες και της επαγγελματικής εξουθένωσης στο Αστυνομικό περιβάλλον εργασίας

Η εργασία ενός Αστυνομικού είναι πολύ περισσότερο στρεσογόνα σε σχέση με άλλα επαγγέλματα. Το στρες προέρχεται από την έλλειψη μιας ισχυρής οργανωτικής δομής και από την συνεχή και επαναλαμβανόμενη έκθεση του Αστυνομικού στον κίνδυνο και τον ανθρώπινο πόνο(Congroy et Hess,1992;Fell et Richard et Wallace,1980;Reiser et Geiger,1984). Οι έρευνες αποδεικνύουν ότι οι Αστυνομικοί έχουν υψηλά ποσοστά αλκοολισμού, διαζυγίων και αυτοκτονιών ως αποτέλεσμα του

Αστυνομικού. Η γεωγραφική κάλυψη της έρευνας ήταν πανελλαδική ενώ το τυχαίο δείγμα προήλθε από απαντήσεις 1813 Αστυνομικών και αναλύθηκε με το πακέτο Musa. (ΙΝ.Α.Μ.Ε.ΤΕ,2006) .

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

έντονου και χρόνιου στρες(Heiman,1975;Maslash et Jackson, 1981;Nelson et Smith,1970).

Έπειτα, και οι τρεις παράγοντες της επαγγελματικής εξουθένωσης έχουν αρνητικό αντίκτυπο στους Αστυνομικούς. Έρευνες έχουν δείξει ότι οι Αστυνομικοί με σύνδρομο επαγγελματικής εξουθένωσης δείχνουν μεγαλύτερη αρνητική στάση απέναντι στους πολίτες, και θετικότερη στην χρήση της δύναμης τους. Αυτοί οι Αστυνομικοί έχουν λιγότερες πιθανότητες να χρησιμοποιούν κοινωνικές δεξιότητες στην αντιμετώπιση των προβλημάτων. Η επαγγελματική εξουθένωση οδηγεί τους Αστυνομικούς σε αρνητικότερη στάση προς τους πολίτες και λιγότερη χρησιμοποίηση των κοινωνικών και άλλων δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων. Παράλληλα, το αυξημένο στρες αυξάνει την πιθανότητα χρησιμοποίησης της δύναμης που διαθέτουν ως όργανα(Gaines et Jermier,1983;Jermier et al.,1989;Brown et Campbell,1994;Kopp et Euwema,2001).

Μια σειρά από ψυχοκοινωνικά προβλήματα εμφανίζονται τόσο από την επίδραση της επαγγελματικής εξουθένωσης, όσο και από την επίδραση του χρόνιου στρες. Η ενδοοικογενειακή βία, όσο κι αν φαίνεται παράξενο για έναν Αστυνομικό, είναι ένα από τα ψυχοκοινωνικά προβλήματα που εμφανίζονται στον Αστυνομικό. Τα διαζύγια, η χρήση αλκοόλ και άλλων ουσιών βρέθηκε να έχουν θετική συσχέτιση με την βία των Αστυνομικών(Roberts,1996). Ένα από τα προβλήματα που δημιουργούνται είναι ότι η κούραση φαίνεται να ασκεί αρνητική επίδραση στον αυτοέλεγχο.

Το ερώτημα που παραμένει είναι πως οι λειτουργοί τις δικαιοσύνης και της ασφάλειας των πολιτών μπορεί να γίνουν « οι ποιο επικίνδυνοι απ' όλους τους κακοποιούς και οι γυναίκες τους να βρίσκονται στον μεγαλύτερο κίνδυνο...»(Kirschman,2000). Πάνω στην παραπάνω θέση έχουν προταθεί μια σειρά από παράγοντες μεταξύ αυτών η κατοχή όπλου και η ικανότητα χρησιμοποίησης του.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Επιπροσθέτως, οι Αστυνομικοί έχουν μάθει να εφαρμόζουν την βία όποτε την χρειαστούν και μπορεί αυτό να αποτελεί ένα βασικό μοτίβο συμπεριφοράς⁵⁸ τους. Γνωρίζουν το ποινικό σύστημα και πως να το χειριστούν, ενώ πάντα θέλουν να ασκούν έλεγχο στους γύρω τους και έχουν την απαίτηση οι άνθρωποι να δείχνουν σεβασμό στο πρόσωπο τους. Οι Αστυνομικοί ακολουθούν ένα μιλιταριστικό τρόπο συμπεριφοράς. Θεωρούν ότι μπορεί να απαιτούν από τους άλλους εντολές. Επίσης, μεταξύ των Αστυνομικών επικρατεί η κοινωνική αναπαράσταση του άντρα που δίνει έμφαση στους ρόλους μεταξύ των φύλων και τις παραδοσιακές αξίες.

Μια σειρά από παράγοντες συνεισφέρουν στην εμφάνιση ψυχοκοινωνικών προβλημάτων και επιπτώσεων στην υγεία των Αστυνομικών από το χρόνιο στρες και τις έκτακτες καταστάσεις. Οι έκτακτες καταστάσεις, είναι ξαφνικά γεγονότα που οδηγούν τον Αστυνομικό σε δράση και τον εκθέτουν σε μεγάλο κίνδυνο με αποτέλεσμα να βιώνει έντονο στρες(Evans et Coman,1993). Από την άλλη, το χρόνιο στρες , είναι το στρες που χτίζεται με τον καιρό και δεν οδηγεί σε σταδιακή επίλυση του. Οι πηγές του στρες όπως προείπαμε είναι οργανωτικές ή δομικές πηγές και αυτές που είναι εσωτερικές ή σχετίζονται με την δουλειά του Αστυνομικού(Storch et Panzarella,1996; Violanti et Aron,1995; Burke, 1994; Terry,1981).

Ωστόσο, οι αντιδράσεις των Αστυνομικών φαίνεται ότι δεν είναι πάντα οι κατάλληλες αφού αρκετές έρευνες στην σύγχρονη διεθνή βιβλιογραφία αναφέρουν ότι οι ίδιοι οι Αστυνομικοί χρησιμοποιούν δυσλειτουργικές μορφές αντιμετώπισης των στρεσογόνων καταστάσεων(Richmond et al.,1998;Burke,1994;Evans et Coman,1993;Mc Cafferty et al.,1993). Για παράδειγμα ο Richmond (1998), βρήκε μεγάλα ποσοστά κατανάλωσης αλκοόλ μεταξύ των Αστυνομικών, καθώς και υψηλά ποσοστά διαζυγίων και αυτοκτονιών που συσχετίζονται με την αποτυχία να αντιμετωπίσουν το στρες στην εργασία τους. Η χρήση του αλκοόλ, άλλων ουσιών, των τσιγάρων και η απομόνωση από άλλους έχουν αναφερθεί ως τρόποι αντιμετώπισης του έντονου στρες(Burke,1993).

⁵⁸ Περισσότερα σχετικά με το μοτίβο συμπεριφοράς των Αστυνομικών στην διαχείριση των καταστάσεων που αντιμετωπίζουν στη δουλειά και την προσωπική τους ζωή θα βρείτε στο κεφάλαιο 2.5.2(σελ.27)- παρουσίαση του μοντέλου Αυτοκτονίας των Αστυνομικών- όπου αναφέρεται στα μοτίβα συμπεριφοράς και πως αυτά επηρεάζουν τις αποφάσεις των Αστυνομικών(σ.τ.ε)

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Αναφορικά με τα παραπάνω είναι και τα αποτελέσματα ερευνών πάνω στη σχέση του χρόνιου στρες με την υγεία (Modlin, 1987). Πρόσφατα στοιχεία αναφέρουν ότι το χρόνιο στρες σχετίζεται με την κατεχολαμινική έκκριση, καθώς αυξάνεται η έκκριση της κορτιζόλης που συσχετίζεται με το χρόνιο στρες, οδηγεί σε αλλαγές στην διάθεση (Frankenhaeuser, 1991). Συγκεκριμένα το χρόνιο άγχος και οι απότομες αλλαγές και αυξομειώσεις στην λειτουργία της έκκρισης κορτιζόλης και κατεχολαμινών, οδηγεί σε αντιδράσεις του Αυτόνομου Νευρικού συστήματος και στην μείωση της δύναμης του ανοσοποιητικού συστήματος το οποίο σταδιακά οδηγεί στην επιρρέπεια σε διάφορες ασθένειες (Saplosky, 1992).

Ο παραπάνω μηχανισμός περιγράφει τη σχέση της Αστυνομικής εργασίας με τα συνηθισμένα προβλήματα υγείας που εμφανίζονται ως απάντηση στο έντονο και χρόνιο στρες. Οι απότομες αλλαγές στον καρδιακό ρυθμό εξ αιτίας των έκτακτων γεγονότων (critical incidence) και η έκκριση κατεχολαμινών που συνδέεται με το έντονο στρες, έχουν, πρόσφατα, συσχετιστεί με την αύξηση των καρδιαγγειακών προβλημάτων στους Αστυνομικούς (Krantz et Manuck, 1994). Οι υψηλές απαιτήσεις με την έλλειψη ελέγχου, οδηγεί σταδιακά σε υψηλές πιέσεις αυξάνοντας το ρίσκο για εμφάνιση καρδιακών προσβολών (Kelsey et al., 2000; Peters et al., 1998). Οι αυξομειώσεις στην έκκριση κατεχολαμινών εξαιτίας έντονου στρες οδηγεί σταδιακά στην εμφάνιση προβλημάτων του πεπτικού συστήματος και υπέρτασης (Kelsey, 2000). Για αυτούς τους λόγους δεν εκπλήσσει το γεγονός ότι οι ερευνητές έχουν βρει ότι τα υψηλά ποσοστά στρες σχετίζονται με την εμφάνιση ασθενειών στους Αστυνομικούς (Kirkcaldy et al., 1995; Burke et al., 1994; Brown et Campbell, 1990; Vena et al., 1990; Violanti et al., 1996a; Alkus et Padesky, 1984) .

3.6 Μέτρα πρόληψης

Γενικά, τα Αστυνομικά τμήματα ήταν πάντοτε ενάντια στην αλλαγή της διοίκησης και των διοικητών, των οργανωτικών και διαχειριστικών αλλαγών, του τρόπου αντιμετώπισης των καταστάσεων καθώς και σε οποιαδήποτε εξωτερική πηγή. Η πρόληψη, θεραπεία και η υιοθέτηση αλλαγών από μέρους των Αστυνομικών και των

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

διοικήσεων είναι μια πολύπλοκη διαδικασία. Γνωρίζοντας ότι η πηγή του έντονου στρες προέρχεται από την έλλειψη συντονισμού, την αντιεπαγγελματική συμπεριφορά, την κακή διοίκηση, την επαφή και την έκθεση στο κίνδυνο. Είναι λογικό, η πρόληψη, να προσανατολίζεται σε τεχνικές, δραστηριότητες και αλλαγές σε οργανωτικό και διοικητικό επίπεδο ,χωρίς, ωστόσο, να ξεχνάμε και τους πολύ σημαντικούς ατομικούς παράγοντες, αφού, ο κάθε άνθρωπος αντιμετωπίζει διαφορετικά το στρες .

Τα Αστυνομικά τμήματα μπορούν να μειώσουν το στρες των Αστυνομικών μέσα από μια σειρά προσπαθειών. Καταρχάς, τα Αστυνομικά τμήματα μπορούν να δημιουργήσουν προγράμματα που θα δίνουν την δυνατότητα στους Αστυνομικούς να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες συμβουλευτικής αντιμετωπίζοντας καλύτερα δυσλειτουργικές μορφές αντιμετώπισης του στρες όπως, η λήψη ουσιών. Δεύτερον, οι Αστυνομικοί μπορούν να εκπαιδευτούν σε θέματα διαχείρισης του στρες και τεχνικών μείωσης της έντονης δυσφορίας. Τρίτον, ακολουθώντας το σχήμα εκπαίδευσης, θα μπορούσαν οι Αστυνομικοί να εκπαιδευτούν σε προγράμματα μείωσης του έντονου άγχους.

Παράλληλα, είναι σημαντική και η πρόληψη, δηλαδή η εκπαίδευση σε θέματα στρες προκειμένου να μπορούν να αναγνωρίζουν τα συμπτώματα και πως αυτά εμφανίζονται. Αλλαγές σε διοικητικό επίπεδο και στην διαχείριση του ανθρωπίνου δυναμικού είναι σημαντικοί παράγοντες που πρώτα απ όλα θα βοηθήσουν την Ελληνική Αστυνομία και ,δεύτερον, θα βελτιώσουν τις υπηρεσίες τους. Έτσι, ο περιορισμών των βαρδιών όποτε αυτό χρειάζεται, η επίβλεψη των καθηκόντων και οι ενισχύσεις των Αστυνομικών για την εργασία τους, η καλύτερη οργάνωση και ο σχεδιασμός των χώρων εργασίας, η δημοκρατική διοίκηση, η πολυμορφία στον χώρο εργασίας, η αποσαφήνιση των ρόλων και των αρμοδιοτήτων, η συνεχιζόμενη εκπαίδευση και επιμόρφωση, θα μειώσουν τα αρνητικά συναισθήματα που προέρχονται, πρωταρχικώς, από την ίδια τη διοίκηση.

Η Αστυνομική συμπεριφορά μπορεί να αναλυθεί από διαφορετικές πλευρές. Καθώς δεν υπάρχει ένα συγκεκριμένο μοντέλο που να εξηγεί την Αστυνομική συμπεριφορά,

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

η οριοθέτηση του θέματος από διαφορετικές πλευρές σου δίνει την δυνατότητα να έχεις μία πιο ακριβή εικόνα την συμπεριφοράς των Αστυνομικών. Η Αστυνομία ως επαγγελματική κατηγορία διακρίνεται από άλλα επαγγέλματα. Αυτή η γενική αντίληψη από την οποία αντιμετωπίζουν οι ερευνητές το θέμα προέρχεται από τους χώρους της ψυχολογίας, της κοινωνιολογίας και της ανθρωπολογίας. Επιπρόσθετα, διαφορετικά μοντέλα εμφανίστηκαν ανά περιόδους στις προηγούμενες δεκαετίες από όπου προήλθε και ο ανεξάρτητος κλάδος της Αστυνομικής Ψυχολογίας(Police Psychology). Μοντέλα συμπεριφοράς περιλαμβάνουν προδιαθεσικούς, κοινωνικούς και πολιτισμικούς παράγοντες.

Η έρευνα στην Αστυνομική ψυχολογία θα πρέπει να διεξάγεται πάντα από μία πολιτισμική προοπτική. Καθώς η κάθε οργάνωση της Αστυνομίας αναπτύσσει μια μοναδική και διακεκριμένη κουλτούρα, οι έρευνες θα πρέπει να αναλύουν τα αποτελέσματα έχοντας κατά νου πάντα τις διαφορετικές πολιτισμικές καταβολές . Αυτές οι καταβολές περιλαμβάνουν την άποψη για τον κόσμο, τις αξίες και τα έθιμα. Αυτά τα στοιχεία εξαρτώνται από πολιτισμικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές πλευρές της εκάστοτε Αστυνομικής κουλτούρας που αναπτύσσεται με βάση τα χαρακτηριστικά της χώρας.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

2^ο

ΜΕΡΟΣ

4^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

5^ο : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 Προβληματική της έρευνας

Η παρούσα έρευνα βασίστηκε σε εκτενή βιβλιογραφική και ηλεκτρονική ανασκόπηση του θέματος βασιζόμενοι σε διεθνείς βάσεις δεδομένων. Η αναζήτηση της βιβλιογραφίας έγινε χρησιμοποιώντας συγκεκριμένες λέξεις κλειδιά (key-words) σύμφωνα με την ορολογία που χρησιμοποιείται διεθνώς (MeSH) και ελέγχθηκαν οι βιβλιοθήκες PubMed, Cochrane Library και PsychINFO. Παράλληλα, αναφορές του θέματος βρέθηκαν στην Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κρήτης και του προγράμματος Ψυχολογίας στην φιλοσοφική σχολή Αθηνών(Φ.Π.Ψ.).

Ερευνητικά δεδομένα από χώρες τη Ευρώπης και της Αμερικής (βλ.Cantor,Tymanet Slater,1995;Helmkamp,1996;Schmidtke,Fricke et Lester,1996;Violanti et al.,1996) παρουσιάζουν ένα σημαντικό ποσοστό Αστυνομικών ,παγκοσμίως, να αυτοκτονεί κάθε χρόνο εξ αιτίας της πίεσης και της φύσης της δουλείας τους. Γνωρίζοντας παράλληλα ότι η φύση της αστυνομικής εργασίας είναι από τα πιο στρεσογόνα επαγγέλματα παγκοσμίως(Anshel,2000), θέλαμε να δούμε κατά πόσο τα αυξημένα ποσοστά στρες επηρεάζουν τον Έλληνα Αστυνομικό και σε πιο βαθμό προκειμένου να σκεφτεί την αυτοκτονία ως λύση στα προβλήματά του.

Στο γενικό πληθυσμό, η Ελλάδα ως χώρα κατατάσσεται σε πολύ χαμηλά ποσοστά όσον αφορά τους θανάτους από αυτοκτονία στο γενικό πληθυσμό με μόλις 3,5 ανά 100.000 κατοίκους που είναι η μονάδα μέτρησης. Αναφορικά με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες όπως η Λιθουανία(45,6), η Ρωσία(41,5) η Εσθονία(40,1) και η Λετονία(40,7), η Ελλάδα βρίσκεται πολύ μακριά στην κατάταξη. Στη πραγματικότητα όμως τα δεδομένα δείχνουν ότι ακόμη κι'αν το ποσοστό των αυτοκτονιών στην Ελλάδα είναι χαμηλό, μοιάζει να είναι περισσότερο πλασματικό παρά μια διαπίστωση. Όπως εξηγεί ο Α. Μπότσης από το Ε.Π.Ι.Ψ.Υ⁵⁹ « η ανοδική τάση των κρουσμάτων αυτοκτονιών επιβεβαιώνεται πλήρως αφού σε ποσοστό 25% αυξήθηκαν οι

⁵⁹ Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής. Η έρευνα που αναφέρεται βασίζεται στα στοιχεία από το Ε.Π.Ι.Ψ.Υ. και τον Ψυχίατρο Αλέξανδρο Μπότση, επικεφαλής του τμήματος μελέτης των αυτοκτονιών μέλος της επιτροπής του Π.Ο.Υ. για την πρόληψη των αυτοκτονιών στην Ελλάδα.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

αυτοκτονίες μέσα σε 4 χρόνια- από το 2002 μέχρι το 2006- στη χώρα μας...». Αν σε αυτό προσθέσουμε ότι τα επίσημα στοιχεία από το δείγμα που συλλέχθηκε, σύμφωνα με την έρευνα του Ερευνητικού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγιεινής, δεν λέει πάντα την αλήθεια, κατανοούμε ότι σύντομα το γεγονός ότι η Ελλάδα ,επισήμως, βρίσκεται σε χαμηλό δείκτη σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες σχετικά με τις αυτοκτονίες, «θα αποτελεί μακρινή ανάμνηση».

Γενικώς , η αυτοκτονία αποτελεί αιτία θανάτου μεταξύ των Αστυνομικών(Janik et Kravitz,1994), και η Αστυνόμευση από την άλλη, ως επαγγελματική κατηγορία είναι επικίνδυνη, στρεσογόνα και σχετίζεται με υψηλά ποσοστά αυτοκτονιών⁶⁰(Hill et Clawson,1988, Violanti,1996a,b;Mohandie et Hatcher,1999). Αντιστοίχως, οι περισσότερες έρευνες για το θέμα του αυτοκτονικού ιδεασμού και της αυτοκτονίας στους Αστυνομικούς έχουν πραγματοποιηθεί στη Νότια Αμερική και την Ευρώπη (Abdollahi,2002). Να σημειώσουμε εδώ ότι έχει προταθεί από του ερευνητές του θέματος ότι το μοντέλο Αστυνόμευσης διαφέρει από χώρα σε χώρα και αυτό αποτελεί έναν παράγοντα που πρέπει ο κάθε ερευνητής να λαμβάνει υπόψη.⁶¹

Με βάση το σκεπτικό ότι είναι σημαντικό να καταλάβουμε την αυτοκτονία, την απόπειρα αυτοκτονιών και τον αυτοκτονικό ιδεασμό μεταξύ των Αστυνομικών(Baker et Baker,1996;Violanti et al.,1995a) πραγματοποιείται η συγκεκριμένη έρευνα. Γνωρίζοντας ότι η μιλιταριστική εκπαίδευση στις Αστυνομικές ακαδημίες, η κοινωνικοποίηση στην κοινότητα των Αστυνομικών, ο συγκεκριμένος και διχοτομημένος τρόπος αντίληψης των πραγμάτων από την πλευρά των Αστυνομικών σε συνδυασμό με τη βίαιη φύση του επαγγέλματος και το αυξημένο στρες κατά την

⁶⁰ Ωστόσο, εδώ πρέπει να πούμε ότι τα παραπάνω δεδομένα προέρχονται από άλλες χώρες αφού παρόμοια έρευνα που να εξετάζει τον αυτοκτονικό ιδεασμό ακόμη και τα ποσοστά των θανάτων των Αστυνομικών από αυτοκτονία στην Ελλάδα δεν υπάρχει οπότε βασιζόμαστε, καθαρά, σε υποθέσεις(σ.τ.ε.)

⁶¹ Είναι αυτό που ανέφερε ένας μεγάλος ερευνητής του θέματος Violanti(1996) ότι «...Η έρευνα στην Αστυνομική ψυχολογία θα πρέπει να διεξάγεται πάντα από πολιτισμική προοπτική. Καθώς η κάθε οργάνωση της Αστυνομίας αναπτύσσει μια μοναδική και διακεκριμένη κουλτούρα, οι έρευνες θα πρέπει να αναλύουν τα αποτελέσματα έχοντας κατά νου πάντα τις διαφορετικές πολιτισμικές καταβολές . Αυτές οι καταβολές περιλαμβάνουν την άποψη για τον κόσμο, τις αξίες και τα έθιμα. Αυτά τα στοιχεία εξαρτώνται από πολιτισμικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές πλευρές της εκάστοτε Αστυνομικής κουλτούρας που αναπτύσσεται με βάση τα χαρακτηριστικά της χώρας».

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

ώρα υπηρεσίας αλλά και στο σπίτι, θελήσαμε να εξακριβώσουμε την υποψία αυτοκτονικών σκέψεων στους Έλληνες Αστυνομικούς ως πόρτα διεξόδου από την ψυχολογική δυσφορία και το έντονο- χρόνιο στρες του Αστυνομικού επαγγέλματος.

Έτσι, η προβληματική για την συγκεκριμένη έρευνα βρίσκεται στους συγκεκριμένους παράγοντες που επηρεάζουν τη ζωή και την επαγγελματική πορεία του Αστυνομικού. Η έκθεση στο κίνδυνο και τη βία, το συνεχιζόμενο στρες, η επίλυση σε σύντομο χρονικό διάστημα έκτακτων και κρίσιμων καταστάσεων και άλλα χαρακτηριστικά του επαγγέλματος(βάρδιες, μεταθέσεις) συνθέτουν το φαινόμενο του «στρες στην Αστυνομία»(Congroy et Hess,1992;Crank et Caldero,1991;Violanti et Aron,1994). Προχωρώντας λίγο την έρευνα θελήσαμε να δούμε κατά πόσο το στρες και συγκεκριμένοι κοινωνικο-δημογραφικοί παράγοντες(ηλικία, οικογενειακή κατάσταση , αξίωμα κ.α.) επηρεάζουν τον Έλληνα Αστυνομικό και σε ποιο βαθμό, φτάνοντας μέχρι και τον αυτοκτονικό ιδεασμό ή την απόπειρα.

4.2 Σημαντικότητα και πρωτοτυπία

Το θέμα της αυτοκτονίας αν και πολυγραφότατο είναι πάντα επίκαιρο αφού κάθε αυτοκτονία είναι ξεχωριστή. Το να μελετήσει κάποιος το θέμα του αυτοκτονικού ιδεασμού είναι πάντα ένα σημαντικό ζήτημα αφού πάντα τα αποτελέσματα της έρευνας λειτουργούν συγκριτικά, αναφορικά και προληπτικά. Έτσι, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η σημαντικότητα της συγκεκριμένης έρευνας, αν και δεν αναφέρεται στον γενικό πληθυσμό, μπορεί να μας δώσει σπουδαία στοιχεία για την αυτοχειρία σε έναν πληθυσμό που ,εκ των πραγμάτων, θεωρείτε μεγάλος, με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και όρους ένταξης στην ομάδα. Το γεγονός ότι οι Αστυνομικοί έχουν ένα ιδιαίτερο γνωστικό ύφος στο τρόπο που αντιμετωπίζουν τα πράγματα, συγκεκριμένους κανόνες και λειτουργίες, μας οδηγεί στην διαπίστωση ότι αποτελεί μια ξεχωριστή κοινωνική ομάδα.

Παράλληλα, είναι σημαντικό στη συγκεκριμένη έρευνα ότι μελετάτε όχι μόνο ο αυτοκτονικός ιδεασμό αλλά και το στρες των Αστυνομικών. Η σύνδεση αυτή μπορεί να μας δώσει αξιόλογα στοιχεία για τα επίπεδα του στρες που βιώνουν οι

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Αστυνομικοί στην εργασία τους ενώ καταβλήθηκε προσπάθεια να δοθούν δύο κλίμακες που μπορεί να μας δώσουν ποσοτικά στοιχεία για την κατάθλιψη, τον αυτοκτονικό ιδεασμό και το στρες σε ψυχολογικό και φυσιολογικό επίπεδο⁶². Έτσι, συνολικά στοιχεία και συσχετίσεις θα υπάρχουν για τον αυτοκτονικό ιδεασμό, τη κατάθλιψη και το στρες του Έλληνα Αστυνομικού .

Αξιολογώντας το στρες και το πιθανό αυτοκτονικό ιδεασμό του Έλληνα Αστυνομικού με αυτό τον τρόπο(δίνοντάς του διαφορετικές κλίμακες κατάθλιψης και στρες) του δίνεις την δυνατότητα να αξιολογήσει άμεσα και «καθαρά» την επίδραση της επαγγελματικής εξουθένωσης στην φυσιολογία και την ψυχολογία του ατόμου. Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, όταν κάποιος ρωτάει τους Αστυνομικούς σχετικά με τους παράγοντες του στρες στην εργασία τους, αυτοί είναι πιθανών να υπερβάλλουν στις απαντήσεις που δίνουν ως προς την επαγγελματική εξουθένωση. Η στρατηγική της συγκεκριμένης έρευνας, είναι να αξιολογήσει την άμεση επίδραση των παραγόντων στρες στην φυσιολογία-μέσω της κλίμακας του στρες- και στην ψυχολογική τους διάθεση-μέσω της κλίμακας κατάθλιψης και των συναφών ερωτήσεων του αυτοκτονικού ιδεασμού-.

Βασικός μας στόχος, λοιπόν, είναι να αξιολογήσουμε την άμεση επίδραση των στρεσογόνων παραγόντων της δουλείας στην Αστυνομία μέσω των αποτελεσμάτων που επιφέρει η επαγγελματική εξουθένωση στην εργασία. Δηλαδή, εμφανίζουν οι Αστυνομικοί: ζαλάδες ή ίλιγγους, ταχυπαλμίες, νευρικήτητα, τρόμος ,φόβος, πανικό, ζεστούς και κρύους ιδρώτες κ.α. συμπτώματα, επομένως, του στρες που εμφανίζονται σε φυσιολογικό επίπεδο. Από την άλλη, σε ψυχολογικό επίπεδο η ανάλυση του συναισθήματος, της απώλειας ικανοποίησης από τη ζωή κι την δουλεία, την αυτοτιμωρία και την κοινωνική απόσυρση, είναι παράγοντες που εμφανίζονται σε επίπεδο συμπεριφοράς.

Η Αστυνομία προσφέρεται για έρευνα αφού οι θεματικές τις είναι πάρα πολλές. Η μελέτη της συναισθηματικής κατάστασης των Αστυνομικών στην Ελλάδα διεξάγεται

⁶² Περισσότερα στοιχεία θα δοθούν παρακάτω όταν θα γίνει αναφορά στα μέσα συλλογής δεδομένων και στις κλίμακες που χρησιμοποιηθήκαν (σ.τ.ε.)

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

πρώτη φορά. Αυτό αυτόματα μας οδηγεί στην πρωτοτυπία του θέματος. Θέματα Αστυνομικής Ψυχολογίας έτσι όπως ορίζονται μέσα από το επίσημο τμήμα του Αμερικανικού Συλλόγου Ψυχολόγων, 18^{ος} τομέας «Οι ψυχολόγοι σε Δημόσιες Υπηρεσίες» (Division 18, Psychologist in Public Services, APA, 1986), πρώτη φορά ερευνώνται στην Ελλάδα⁶³. Έτσι, μπορούμε να πούμε ότι η πρωτοτυπία του θέματος μας φέρνει αντιμέτωπους με ευθύνες, προσδοκίες και επιδιώξεις πρώτα στους Έλληνες Αστυνομικούς και έπειτα στην επιστημονική κοινότητα.

4.3 Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Για την επίτευξη των στόχων της μελέτης μας κρίθηκε σκόπιμο να τεθούν μια σειρά ερευνητικών ερωτημάτων και προβληματισμών, των οποίων μέσω της έρευνας μας θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε. Η διατύπωση των ερωτημάτων αυτών μας βοήθησε και στην ορθότερη και πιο ολοκληρωμένη διατύπωση των σκοπών μας. Στην παρούσα εργασία μας επιλέξαμε και παρουσιάζουμε τα ερωτήματα εκείνα τα οποία αφορούν κατά κύριο λόγο τον αυτοκτονικό ιδεασμό των Αστυνομικών και πως αυτός σχετίζεται με αυξημένα ή μειωμένα επίπεδα του στρες. Τα ερευνητικά ερωτήματα έτσι όπως αυτά διαμορφώθηκαν από τη βασική προβληματική και την ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, μπορούν να διατυπωθούν ως εξής:

- Το αυξημένο στρες που φαίνεται να λαμβάνουν οι σύγχρονοι Αστυνομικοί από το χώρο εργασία τους, μπορεί να θεωρηθεί παράγοντας εμφάνισης αυτοκτονικού ιδεασμού; και πάνω από ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το στρες εμφανίζει συμπτώματα αυτοκτονικού ιδεασμού; Σύμφωνα με την υπάρχουσα βιβλιογραφία αναμένεται να βρεθούν υψηλά επίπεδα στρες ενώ θέλουμε να δούμε αν αυτό επιβεβαιώνει και την ύπαρξη αυτοκτονικού ιδεασμού.
- Όπως διαφαίνεται από την σύγχρονη βιβλιογραφία ο βασικός παράγοντας εμφάνισης αυτοκτονικού ιδεασμού είναι η κατάθλιψη. Πώς αυτή σχετίζεται με τον αυτοκτονικό ιδεασμό στους Έλληνες Αστυνομικούς; Μπορούν αυξημένα ποσοστά στην κλίμακα της κατάθλιψης να αποτελέσουν παράγοντες πρόβλεψης

⁶³ Το 2005 η Μαγγιώρου(2005) διεξήγε έρευνα με θέμα την «επαγγελματική εξουθένωση του Έλληνα Αστυνομικού» . Η συγκεκριμένη έρευνα αποτελεί ουσιαστικά την πρώτη έρευνα πάνω σε θέματα Αστυνομικής Ψυχολογίας(σ.τ.ε.)

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

του αυτοκτονικού ιδεασμού; Στην περίπτωση κατάθλιψης αναμένεται και υψηλός δείκτης αυτοκτονικού ιδεασμού.

- Σε ποιο βαθμό της Αστυνομίας από την τάξη, την τροχαία, την ασφάλεια, το επιτελείο ή κάποια άλλη υπηρεσία, έχουμε αυξημένα ποσοστά : α) κατάθλιψης, β) στρες, και γ) αυτοκτονικού ιδεασμού ; Γνωρίζοντας τις επιπτώσεις του στρες, της κατάθλιψης και του αυτοκτονικού ιδεασμού , πώς μπορούν να επηρεάσουν έναν Αστυνομικό και σε ποιο βαθμό ;
- Πώς οι κοινωνικό- δημογραφικοί παράγοντες επηρεάζουν τον Αστυνομικό έτσι ώστε να εμφανίσει συμπτώματα :α)στρες, β)κατάθλιψης και γ)αυτοκτονικού ιδεασμού ; Σύμφωνα με την υπάρχουσα βιβλιογραφία, αναμένεται οι άγαμοι, ή οι διαζευγμένοι να παρουσιάσουν υψηλότερα επίπεδα στρες και κατάθλιψης καθώς και αυτοκτονικού ιδεασμού, ενώ οι νεότεροι Αστυνομικοί φαίνεται να παρουσιάζουν αυξημένα επίπεδα στρες κάτι που δεν φαίνεται τόσο έντονο στους Αστυνομικούς με πολλά χρόνια υπηρεσίας.
- Οι κοινωνικό-δημογραφικοί παράγοντες, το στρες και η κατάθλιψη μπορούν να αποτελέσουν ανεξάρτητοι παράγοντες στην εμφάνιση αυτοκτονικού ιδεασμού στον Έλληνα Αστυνομικό ;

Στο πλαίσιο της μελέτης μας αξίζει να υπογραμμίσουμε και ένα σημαντικό θέμα που θελήσαμε να μελετήσουμε, την γνώση ή μη του Έλληνα Αστυνομικού για τον ξεχωριστό κλάδο μελέτης τους από την ΑΡΑ και την επιστήμη της Ψυχολογίας. Γι' αυτό τον λόγο δόθηκε στους Αστυνομικούς μία ξεχωριστή ερώτηση όπου αναφέρονταν αν στα συνολικά έτη εκπαίδευσης τους ή της υπηρεσίας τους μέχρι τώρα, έχουν λάβει εκπαίδευση σχετικά με το θέμα της διαχείρισης κρίσεων ή κάποιο άλλο της «Αστυνομικής Ψυχολογίας»(Police Psychology).

4.4 Περιορισμοί της Έρευνας

Η διενέργεια μιας τέτοιου είδους έρευνας εμπεριέχει, όπως είναι αναπόφευκτο, πολλές δυσκολίες και πολλά εμπόδια. Προκειμένου να συνεχιστεί απρόσκοπτα η ερευνητική διαδικασία, είναι απαραίτητη η λήψη όλων εκείνων των μέτρων που θα

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

διασφαλίσουν την έγκαιρη και προπάντων έγκυρη συλλογή, ανάλυση και ερμηνεία των δεδομένων.

Γνωρίζοντας ότι οι Αστυνομικοί είναι μια κλειστή κοινότητα, η εύρεση του δείγματος δεν μπορούσα να γίνει παρά μόνο μετά από συμφωνία που συνάψαμε με το Ινστιτούτο Αστυνομικών Μελετών Επιμόρφωσης και Τεκμηρίωσης (IN.A.ME.TE). Η βοήθεια ήταν καταλυτική αφού τηλεφωνήματα, συνεννοήσεις και εύρεση Αστυνομικών τμημάτων δεν θα μπορούσαν να βρεθούν διαφορετικά χωρίς την έμπρακτη συμπαράσταση. Από την άλλη, η συνεργασία με τα Αστυνομικά τμήματα δεν είναι πάντα μια ευχάριστη διαδικασία αφού οι υποχρεώσεις, τα εσωτερικά προβλήματα και ο εκνευρισμός των Αστυνομικών δεν άφηνε πολλά περιθώρια συνεργασίας. Έτσι, σε πολλά Αστυνομικά τμήματα δεν υπήρξε ούτε απάντηση ούτε αναφορά για τα «χαμένα» ερωτηματολόγια. Τα 240 σταλμένα ερωτηματολόγια στα 24 κατά τόπους Αστυνομικά τμήματα ήταν ένας ,φιλόδοξος, αριθμός επιστροφής. Γι' αυτό τον λόγο η θνησιμότητα του δείγματος μας, ξεπερνά το 65% των συνολικών ερωτηματολογίων. Ωστόσο, καθυστερήσεις αλλαγές στα εσωτερικά όργανα ακόμη και «φιάσκα» στην Ελληνική Αστυνομία, όλα διαδραμάτισαν ρόλο στην επιστροφή των ερωτηματολογίων. Εν κατακλείδι, τα παραπάνω μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι Αστυνομικοί είναι μια κλειστή κοινότητα εργασίας που δεν γνωρίζει τα οφέλη από μια επιστημονική έρευνα ή σε πολλές περιπτώσεις διαφαίνεται ότι δεν θέλει να συνεργαστεί.

Λιγότερο από τα μισά Αστυνομικά τμήματα συνεργασίας, μας επέστρεψαν τα ερωτηματολόγια με αποτέλεσμα τον μη επαρκή και ασφαλή αριθμό ερωτηματολογίων για να γίνει η στατιστική επεξεργασία και να βγάλουμε ασφαλή ή και γενικεύσιμα αποτελέσματα. Έτσι, στην προσπάθεια να συγκεντρωθούν και άλλα ερωτηματολόγια επιστρατεύτηκαν Αστυνομικοί σε σεμινάρια, τοπικά Αστυνομικά τμήματα και άτυπες συνεργασίας(χέρι με χέρι).

4.5 Μέσα συλλογής δεδομένων

Το κυριότερο ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε ήταν το ερωτηματολόγιο. Μετά από εκτενή βιβλιογραφία για τις υπάρχουσες κλίμακες μελέτης του Αυτοκτονικού ιδεασμού και σύγκριση αυτών ως προς την αξιοπιστία, την εγκυρότητα και την χρησιμοποίησή τους από κλινικούς και ερευνητές, καταλήξαμε σε δύο διαφορετικά ερωτηματολόγια του στρες και της κατάθλιψης. Τα κυριότερα ερωτηματολόγια που βρέθηκαν να μελετούν τον αυτοκτονικό ιδεασμό και να είναι σταθμισμένα στον Ελληνικό πληθυσμό, είναι η κλίμακα «Paykel», όπου σκοπός της είναι η αποκάλυψη και η αξιολόγηση των αυτοκτονικών σκέψεων με καλή εσωτερική αξιοπιστία 0,80. Ωστόσο, γνωρίζοντας ότι οι Αστυνομικοί είναι μια ιδιαίτερη κοινότητα. θεωρήσαμε ότι δεν θα είχαμε τη δυνατότητα να μελετήσουμε τόσο σημαντικά θέματα, γι' αυτό αποφασίσαμε ότι ήταν καλύτερο να δοθεί η κλίμακα κατάθλιψης του Beck BDI-II, προκειμένου, α) να αποσπάσουμε τις ερωτήσεις που αναφέρονται στον αυτοκτονικό ιδεασμό, και β) να ανακαλύψουμε και τα ποσοστά κατάθλιψης του Έλληνα Αστυνομικού. Έτσι, θεωρήθηκε καλύτερη, πιο αξιόπιστη και πιο συχνά χρησιμοποιημένη η κλίμακας του Beck BDI-II.

Αναφορικά με το στρες, είχαμε πολλές κλίμακες να συγκρίνουμε. Αρχικά, η κλίμακες της επαγγελματικής εξουθένωσης Maslach Burnout Inventory και Employee Satisfaction Inventory[ESI], καταγράφουν την επαγγελματική εξουθένωση σε συναισθηματικό, συμπεριφορικό και γνωστικό επίπεδο αφενός και αφετέρου την επαγγελματική ικανοποίηση των εργαζομένων. Στρατηγική της δικής μας έρευνας, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, είναι να αξιολογήσουμε τις επιπτώσεις του στρες όπως εμφανίζονται στο επίπεδο της φυσιολογίας και της ψυχολογικής δυσφορίας. Από την άλλη, η χρησιμοποίησης της κλίμακας εκτίμησης της Ψυχολογικής επίδρασης στρεσογόνου κατάστασης (Impact of Event Scale[IES]) που αξιολογεί επαναλαμβανόμενες και αναπόφευκτες σκέψεις σε σχέση με κάποια έντονα στρεσογόνο κατάσταση, δεν θα μας βοηθούσε. Έτσι, αντί των παραπάνω, χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο άγχους του Beck(BAI) όπου αξιολογεί το κοινά συμπτώματα του άγχους.

4.5.1 Παρουσίαση ερωτηματολογίων

Όπως προείπαμε, χρησιμοποιήθηκαν οι κλίμακας κατάθλιψης του Beck BDI-II, και η κλίμακα κοινών συμπτωμάτων άγχους του Beck –BAI, αναλυτικά στοιχεία για την κάθε κλίμακα, παρουσιάζονται πιο κάτω.

4.5.1.1 Κλίμακα Κατάθλιψης του A.T.Beck-II (*Depression Inventory-II [BDI-II]*, 1979)

Η κλίμακα κατάθλιψης του Beck μετρά την σοβαρότητα της κατάθλιψης σε ενήλικες και εφήβους. Αντίθετα με το BDI-A, η δεύτερη έκδοση του αξιολογεί τα συγκεκριμένα συμπτώματα που αντιστοιχούν στα διαγνωστικά κριτήρια των διαταραχών κατάθλιψης σύμφωνα με το DSM-IV. Έτσι, η δεύτερη αναθεωρημένη έκδοση(1996), είναι πιο έγκυρη και πιο συγκεκριμένη στην αξιολόγηση της σοβαρότητας της κατάθλιψης. Το *Beck Depression Inventory-Second Edition*(BDI-II), δημιουργήθηκε από την ερευνητική μονάδα Ψυχοπαθολογίας του Beck,A.T. και των συνεργατών του Steer,R.A., & Brown, G.. Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο έχει μεταφραστεί και σταθμιστεί σε 18 χώρες εκ των οποίων και η Ελλάδα από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και τους καθηγητές Μ. Κοσμίδου και Π.Ρούσση.

Πρόκειται για μια κλίμακα αυτοαναφοράς 21 ερωτήσεων σχετικών με συμπτώματα που συνδέονται με την κατάθλιψη. Οι απαντήσεις βαθμολογούνται σε κλίμακας τύπου Likert από 0 έως 3, βασιζόμενοι στην σοβαρότητα των συμπτωμάτων. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου διαρκεί 10 λεπτά ενώ τα αποτελέσματα προέρχονται από άθροιση των απαντήσεων.

Όσον αφορά την αξιοπιστία τις κλίμακας οι αναρίθμητες αναφορές αποδεικνύουν πολύ καλή συσχέτιση των ερωτήσεων με την κατάθλιψη 0,93 και καλή εσωτερική αξιοπιστία $\alpha=0,93$. Στην Ελλάδα η BDI-II κλίμακα παρουσιάζει καλή αξιοπιστία εσωτερικής συνέπειας με τον δείκτη Cronbach's α να είναι 0,86.

4.5.1.2 Ερωτηματολόγιο Άγχους του Beck (Beck Anxiety Inventory-BAI)

Το ερωτηματολόγιο άγχους του Beck(Beck Anxiety Inventory,BAI), σχεδιάστηκε να αξιολογεί τα συνηθισμένα συμπτώματα του άγχους στους ενήλικες και τους εφήβους. Το ερωτηματολόγιο αξιολογεί και τα φυσιολογικά και τα γνωστικά συμπτώματα του άγχους ενώ αποτελείται από 21 ερωτήσεις αυτοαναφοράς. Η συγκεκριμένη κλίμακα έχει χρησιμοποιηθεί σε πολλαπλές σπουδές, συμπεριλαμβανομένου κλινικού και μη κλινικού πληθυσμού. Οι ερωτήσεις για την δημιουργία του ερωτηματολογίου έχουν επιλεγεί από το διαγνωστικό εργαλείο DSM-III-R και για αγχώδεις διαταραχές, δίνοντας περισσότερη έμφαση στην διαταραχή πανικού και στην γενικευμένη αγχώδης διαταραχή.

Οι απαντήσεις βαθμολογούνται σε κλίμακας τύπου Likert από 0 έως 3, βασιζόμενοι στην σοβαρότητα των συμπτωμάτων, με απαντήσεις από το καθόλου(0), ήπια δε με ενόχλησε καθόλου(1), μέτριες- κάποιες στιγμές δεν ήταν ευχάριστο(2), και σοβαρά με ενόχλησε πολύ(3). Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου διαρκεί 10 λεπτά ενώ τα αποτελέσματα προέρχονται από άθροιση των απαντήσεων.

Η αξιοπιστία της συγκεκριμένης κλίμακας έχει μετρηθεί και δείχνει καλή συσχέτιση μεταξύ των ερωτήσεων με $r=0,75$ και συντελεστή Cronbach's $\alpha=0,92$. Ένας μεγάλος αριθμός μελετών αποδεικνύει την υπεροχή της κλίμακας σε σχέση με την κλίμακα του Hamilton Anxiety Rating Scale(Beck et al.,1988) και την State-Trait Anxiety Inventory(STAI), με μη σημαντικές διαφορές συσχέτισης μεταξύ Trait και State Scale(Creamer et al.,1995).

4.7 Περιγραφή του δείγματος

Το δείγμα αποτελείτο από Αστυνομικούς όλων των τάξεων. Στα κοινωνικό-δημογραφικά στοιχεία δόθηκε η επιλογή του βαθμού στην Αστυνομία όπως Αξιωματικός(μια επιλογή) ή Ανθυπολοχαγός-Αρχιφύλακας-Αστυφύλακας (δεύτερη επιλογή). Όσον αφορά την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος έγινε προσπάθεια

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

να διασφαλιστεί επιλέγοντας Αστυνομικούς όλων των ηλικιών με ποικιλία ως προς τα χρόνια υπηρεσίας και την οικογενειακή κατάσταση, στα πλαίσια του δυνατού μιας τέτοιας έρευνας. Η δειγματοληψία απ'όπου και προήλθε το συνολικό δείγμα της έρευνας ήταν τυχαία και τα Αστυνομικά τμήματα που χρησιμοποιήθηκαν για την εύρεση του δείγματος φαίνονται στον παρακάτω πίνακα 4.1 :

Πίνακας 4.1
Τυχαία δειγματοληψία Αστυνομικών τμημάτων

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΘΗΝΩΝ (ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΑ ΤΜΗΜΑΤΑ)	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ	ΝΑΙ
ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	ΟΧΙ
ΠΑΤΗΣΙΩΝ	ΟΧΙ
ΕΞΑΡΧΕΙΩΝ	ΝΑΙ
ΖΩΓΡΑΦΟΥ	ΟΧΙ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ	ΟΧΙ
ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	ΟΧΙ
ΚΟΛΩΝΟΥ	ΝΑΙ
ΚΥΨΕΛΗΣ	ΟΧΙ
ΝΕΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	ΟΧΙ
ΟΜΟΝΟΙΑΣ	ΝΑΙ
ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΥ	ΝΑΙ
ΠΕΤΡΑΛΩΝΩΝ	ΟΧΙ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ	ΝΑΙ
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ(ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΑ ΤΜΗΜΑΤΑ)	
ΑΠΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	ΝΑΙ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΟΧΙ
ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ	ΟΧΙ
ΠΑΠΑΓΟΥ	ΝΑΙ
ΦΙΛΟΘΕΗΣ	ΟΧΙ
ΧΟΛΑΡΓΟΥ	ΟΧΙ
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΡΗΤΗΣ	
ΡΕΘΥΜΝΟ	ΝΑΙ
Α' ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΟΧΙ
Β' ΤΜΗΜΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΟΧΙ
ΧΑΝΙΑ	ΝΑΙ

4.8 Διαδικασία χορήγησης των ερωτηματολογίων

Προκειμένου να βρεθεί το δείγμα για την συγκεκριμένη μελέτη χρειάζονταν να προστρέξουμε στα κατά τόπους Αστυνομικά τμήματα απ'όπου θα μπορούσαμε να βρούμε Αστυνομικούς εν υπηρεσία και να τους χορηγήσουμε τα ερωτηματολόγια. Έτσι, το τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης προσήλθε στην επίσημη ομοσπονδία των Αστυνομικών Υπαλλήλων (Π.Ο.ΑΣ.Υ) προκειμένου να μας βοηθήσει στην εξεύρεση του δείγματος. Εδώ και οχτώ χρόνια η Π.Ο.ΑΣ.Υ. έχει δημιουργήσει ένα Ινστιτούτο Αστυνομικών μελετών με βασικό σκοπό την διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών και μελετών και την ανάλυση των αποτελεσμάτων τους στους τομείς ενδιαφέροντος της Ελληνικής Ομοσπονδίας Αστυνομικών Υπαλλήλων. Μέσω του Ινστιτούτου Αστυνομικών Μελετών Επιμόρφωσης και Τεκμηρίωσης(IN.A.ME.TE) επήλθε συνεργασία προκειμένου να σχεδιασθή ο τρόπος που θα σταλούν τα ερωτηματολόγια. Η χορήγηση και συλλογή των ερωτηματολογίων στα υποκείμενα της έρευνας, έγινε σε δύο φάσεις.

A Φάση: Με την έγκριση από τον πρόεδρο της Π.Ο.ΑΣ.Υ. για διεξαγωγή της έρευνας μας, αποφασίστηκε από κοινού με την ειδική σύμβουλο του Ινστιτούτου να σταλούν σε 24 Αστυνομικά τμήματα των Αθηνών και της Κρήτης ερωτηματολόγια προς απάντηση από τους Αστυνομικούς. Ο κάθε φάκελος που στέλνονταν περιελάμβανε: (1)10 ανώνυμα ερωτηματολόγια,(2) 10 ξεχωριστούς φακέλους όπου ο κάθε Αστυνομικός, προκειμένου να διατηρήσουμε την ανωνυμία, θα εσώκλειε το απαντημένο ερωτηματολόγιο,(3) μια επιστολή που ανέφερε τους λόγους διεξαγωγής της συγκεκριμένης έρευνας και την συνεργασία με το IN.A.ME.TE και τέλος (4) ένα φύλλο οδηγιών στον διοικητή όπου στέλνονταν ο φάκελος και ήταν υπεύθυνος για την συμπλήρωση και την συγκέντρωση των ερωτηματολογίων.

B' Φάση: Στην συνέχεια προτού σταλούν τα ερωτηματολόγια στα κατά τόπους Αστυνομικά τμήματα, στέλνονταν ένα φαξ από το IN.A.ME.TE. που ανέφερε τους λόγους διεξαγωγής της έρευνας και προέτρεπε τα Αστυνομικά τμήματα να συμμετάσχουν. Τέλος, δύο βδομάδες πριν την επιστροφή των ερωτηματολογίων στα

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

γραφεία του Ινστιτούτου στάλθηκε και πάλι ένα φαξ να ενημερώσει τα Αστυνομικά τμήματα για την έρευνα που είναι εν εξελίξει και τους προέτρεπε για επιστροφή των απαντημένων ερωτηματολογίων. Η διαδικασία ολοκληρώνεται με την επιστροφή των ερωτηματολογίων.

4.8 Μέθοδος στατιστικής ανάλυσης των ερευνητικών δεδομένων

Η ανάλυση των στατιστικών δεδομένων πραγματοποιήθηκε με το στατιστικό πακέτο για τις κοινωνικές επιστήμες (Statistic Package for Social Science, SPSS. 15,0). Συγκεκριμένα, θεωρώντας ότι το μεγαλύτερο μέρος των πιο σημαντικών θεμάτων της ανάλυσης δεδομένων απαιτεί κυρίως κατανόηση των μέσων όρων (MD) και των μετρήσεων συχνότητας (f) (Howitt et Cramer, 1997), το πρώτο βήμα στην στατιστική ανάλυση είναι μια εκτεταμένη παρουσίαση περιγραφικών στοιχείων (Descriptive statistic) της έρευνας όλων των δεδομένων. Συγκεκριμένα θα γίνει σύγκριση μέσων όρων των ερωτήσεων που αφορά τον αυτοκτονικό ιδεασμό με α) τον μέσο όρο των απαντήσεων της κατάθλιψης, β) τον μέσο όρο των απαντήσεων στην κλίμακα του άγχους, και γ) τον μέσο όρο των απαντήσεων των κοινωνικό-δημογραφικών στοιχείων.

Στην συνέχεια θα πραγματοποιηθεί μονοπαραγοντική ανάλυση (t-test, ANOVA) για τον προσδιορισμό των εννέα παραγόντων του αυτοκτονικού ιδεασμού σύμφωνα με την κλίμακα κατάθλιψης του Beck BDI-II με τις ανεξάρτητες μεταβλητές φύλο, οικογενειακή κατάσταση, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, χρόνια υπηρεσίας, βαθμός και θέση εργασίας.

Με σκοπό να αξιολογήσουμε την επίδραση των προβλεπτικών παραγόντων (predicted variables) των κοινωνικό-δημογραφικών στοιχείων (επιλογή), του στρες, και της κατάθλιψης αν τελικά προβλέπουν την εμφάνιση αυτοκτονικού ιδεασμού και σε ποιο βαθμό, θα πραγματοποιηθεί πολλαπλή παλινδρόμηση που αποτελεί στατιστική επεξεργασία που προσδιορίζει πια από όλες τις μεταβλητές αποτελεί τον καλύτερο προβλεπτικό παράγοντα.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Τέλος, απαραίτητη είναι και μια αξιοπιστία Cronbach's α για τον καθορισμό της αξιοπιστίας της κλίμακας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ-ΕΡΜΗΝΕΙΣ

5.1 Περιγραφικά αποτελέσματα της έρευνας

Στο σύνολο των 108 Αστυνομικών του δείγματος, το μεγαλύτερο ποσοστό αποτελείται από άντρες(80,6%), ενώ το 19,4% από γυναίκες ,γεγονός φυσιολογικό αφού το Αστυνομικό επάγγελμα χαρακτηρίζεται ως «ανδροκρατούμενο» εξ αιτίας της φύσης τους. Η μέση ηλικία του δείγματος είναι 31,7 ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό των Αστυνομικών κατοικεί στην πρωτεύουσα(77,8%).

Παράλληλα, το ποσοστό των Αστυνομικών που είναι παντρεμένοι ανέρχεται σε 51,9%, ενώ σχεδόν ίσο ποσοστό Αστυνομικών παραμένουν ανύπαντροι(43,5%). Από τα συνολικά χρόνια υπηρεσίας το μεγαλύτερο ποσοστό απασχολείται στο σώμα από 6 έως 10 χρόνια(34,3%), ενώ έχουμε και ένα ποσοστό της τάξης του 27,8% που έχει συμπληρώσει μόλις μια πενταετία στα χρόνια υπηρεσίας. Τέλος, ένα ποσοστό της τάξης του 15,7% απασχολείται στο σώμα από 11 έως 15 χρόνια υπηρεσίας. Τέλος, το 87% ανήκει στο σώμα των Ανθυπολοχαγών-Αρχιφυλάκων ή Αστυφυλάκων, ενώ μόλις το 12% είναι αξιωματικοί. Στον πίνακα 5,1 παρατηρείτε αναλυτικά τα κοινωνικο-δημογραφικά στοιχεία του δείγματος(n=108)

Πίνακας 5.1

Κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος

	N	%	
Φύλο			
Άντρες	87	80,6	[συνέχεια]

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

[συνέχεια]

Γυναίκες	21	19,4
----------	----	------

Ηλικία

20-25	15	13,9
26-30	30	27,8
31-35	25	23,1
36-40	17	15,7
41-45	7	6,5
46-50	9	8,3
>51	5	4,6

Τόπος μόνιμης

κατοικίας

Χωρίο	6	5,6
Κωμόπολη	5	4,6
Πόλη	13	12,0
Μεγαλούπολη	84	77,8

Οικογενειακή

Κατάσταση

Παντρεμένος	56	51,9
Διαζευγμένος	3	2,8
Χήρος	1	0,9
Ανύπαντρος	47	43,5

Συνολικά χρόνια

Υπηρεσίας

0-5	30	27,8
6-10	37	34,3
11-15	17	15,7
16-20	5	4,6
21-25	8	7,4
>26	11	10,2

[συνέχεια]

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

[συνέχεια]

Υπηρεσία

Αξιωματικός	13	12,0
Ανθυπολοχαγός-Αρχιφύλακας- Αστυφύλακας	94	87,0

Επειδή ο στόχος μας είναι να απομονώσουμε τις ερωτήσεις που αναφέρονται στον αυτοκτονικό ιδεασμό και να τις συσχετίσουμε με: α) τα κοινωνικο-δημογραφικά στοιχεία, β) το συνολικό ποσοστό της κατάθλιψης και γ) του στρες, στον παρακάτω πίνακα παρατηρούμε τους 10 παράγοντες που έχουν απομονωθεί από την κλίμακα BDI-II και αναφέρονται στον αυτοκτονικό ιδεασμό. Επομένως, στον παρακάτω πίνακα 5.2, αναφέρονται αναλυτικά οι μέσοι όροι(mean) και οι τυπικές αποκλίσεις(std.) των προσδιορισμένων δέκα παραγόντων του αυτοκτονικού ιδεασμού:

Πίνακας 5.2
Παράγοντες αυτοκτονικού ιδεασμού

	Mean(m)	Standard deviation(Std.)	N
Συναίσθημα	1,4	0,442	108
Απαισιοδοξία	3,0	0,920	108
Απώλεια Ικανοποίησης	4,2	0,833	108
Αίσθημα τιμωρίας	2,5	0,613	108
Μίσος για τον εαυτό	1,1	0,480	108
Αυτομομφή	6,1	0,708	108
Ευχές αυτοτιμωρίας	0,6	0,268	108
Κλάμα	1,9	0,716	108
Κοινωνική απόσυρση	1,9	0,555	108
Διαταραχές του ύπνου	3,7	0,731	108
Απώλεια Βάρους	4,1	0,774	108

Στον παραπάνω πίνακα 5.2 παρατίθεται ο μέσος όρος(mean) και η τυπική απόκλιση(std.) των απομονωμένων δέκα ερωτήσεων από την κλίμακα BDI-II που

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

αναφέρονται στον αυτοκτονικό ιδεασμό. Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα αλλά και από την στατιστική ανάλυση τις κάθε ερώτησης ξεχωριστά προκύπτουν τα εξής:

Πρώτον, όσον αφορά την ερώτηση σχετικά με την συναισθηματική κατάσταση των Αστυνομικών το 88,9% απάντησε ότι δεν αισθάνεται λυπημένος, ενώ το 9,3% αισθάνεται λυπημένος και μελαγχολικός. Όσον αφορά την ερώτηση για το αν είναι αισιόδοξοι για το μέλλον, οι απαντήσεις είναι ανάλογες με την πρώτη ερώτηση. Συγκεκριμένα, το 88% των ερωτώμενων απάντησε ότι δεν αισθάνεται ιδιαίτερα απαισιόδοξος ή αποθαρρυσμένος για το μέλλον, ενώ ένα μικρό ποσοστό απαντήσεων αναφέρει ότι αισθάνεται το μέλλον χωρίς ελπίδα και ότι τα πράγματα δεν μπορεί να φτιάξουν(4,7%).

Αναφορικά με την ερώτηση κατά πόσο είναι ευχαριστημένοι οι Αστυνομικοί από την ζωή τους, έχουμε ένα 77,8% ποσοστό που δηλώνει ότι δεν αισθάνεται ιδιαίτερα δυσαρεστημένος, ενώ το 16,7% αναφέρει ότι δεν απολαμβάνει τα πράγματα όπως πρώτα. Στο αίσθημα αυτοτιμωρίας, οι Αστυνομικοί θεωρούν ότι δεν αισθάνονται ότι τιμωρούνται σε ένα ποσοστό 80,6%, ενώ σημαντικό είναι το γεγονός ότι το 16,7% αισθάνεται ότι κάτι κακό μπορεί να τους συμβεί. Δεν αποτελούν εστία κλινικής προσοχής οι απαντήσεις στην ερώτηση για το μίσος του εαυτού, αφού το 92,6% δηλώνει ότι δεν αισθάνεται απογοητευμένος από τον εαυτό του.

Εντούτοις, σημαντικές απαντήσεις δόθηκαν στην ερώτηση για την αξιολόγηση της αυτομομφής. Πιο συγκεκριμένα, το 50,9% απάντησε ότι δεν αισθάνεται χειρότερος από τους άλλους, εν αντιθέσει με το 38% του συνολικού δείγματος που θεωρεί ότι είναι αυστηρό με τον εαυτό του για τις αδυναμίες που έχει, ενώ το 10,2% κατηγορεί τον εαυτό του για τα λάθη που κάνει.

Οι σημαντικές για την μελέτη του θέματος ερωτήσεις που σχετίζονται με τον αυτοκτονικό ιδεασμό, «ευχές αυτοτιμωρίας» και «κλάμα», δεν εμφανίζουν κλινικά αποτελέσματα. Πιο συγκεκριμένα, το 95,4% των Αστυνομικών δεν εμφανίζουν σκέψεις να βλάψουν τον εαυτό τους, ενώ, αντιστοίχως, το 92,6% δεν κλαίει περισσότερο από ότι συνήθως.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Εν συνεχεία, το 86,1% του συνολικού δείγματος δηλώνει ότι δεν έχει χάσει το ενδιαφέρον του για τους άλλους ανθρώπους, ενώ μόλις το 10,2% ενδιαφέρεται τώρα λιγότερο για τους ανθρώπους απ' ό,τι παλιότερα. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απαντήσεις που σχετίζονται με τις διαταραχές του ύπνου αφού από τα αποτελέσματα αποδεικνύεται τελικά ότι οι Αστυνομικοί αντιμετωπίζουν προβλήματα με την διευθέτηση του χρόνου όσον αφορά τον ύπνο. Οι απαντήσεις δείχνουν ότι το 73,1% κοιμάται τόσο καλά όσο συνήθως, ενώ το 20,4% ξυπνά το πρωί πιο κουρασμένος από άλλοτε. Τέλος, παρατηρείται μια απώλεια 2 και πλέον κιλών από το συνηθισμένο στο 16,7% των Αστυνομικών.

Εν κατακλείδι, διαπιστώνεται από τα δεδομένα του πίνακα και των προαναφερθέντων η μη ύπαρξη αυτοκτονικού ιδεασμού στο συνολικό δείγμα της έρευνας (N=108). Οι απαντήσεις στις ερωτήσεις που αναφέρονται στον αυτοκτονικό ιδεασμό αλλά και όλες οι υπόλοιπες από την κλίμακα κατάθλιψης του Beck-BDI-II, παρουσιάζουν ενδιαφέρον σχετικά με τον τρόπο που οι Αστυνομικοί βλέπουν διάφορες πλευρές του εαυτού τους ωστόσο οι υπόθεσεις της έρευνας δεν μπορούν να επιβεβαιωθούν αφού στη συγκεκριμένη μελέτη δεν παρουσιάζονται κλινικά αποτελέσματα τέτοια έτσι ώστε να προχωρήσουμε σε επαγωγικές μεθόδους στατιστικής ανάλυσης.

Αναφορικά με το χορηγούμενο ερωτηματολόγιο του στρες(BAI), στο παρακάτω πίνακα 5.3, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από τις ερωτήσεις που έχουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον σε σχέση με το Αστυνομικό επάγγελμα εργασίας και τη σύνδεση του με τις ερωτήσεις του αυτοκτονικού ιδεασμού.

Πίνακας 5.3

Μέσοι όροι(m) και τυπικές αποκλίσεις(std) στις σημαντικότερες απαντήσεις του BAI

	Μέσος όρος(mean)	Τυπική απόκλιση(std.)
Δείγμα		
<i>Μουδιάσματα ή τσιμπήματα</i>	4,0	0,655
<i>Αδυναμία χαλάρωσης</i>	5,2	0,717

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

[συνέχεια]

Φόβος ότι θα συμβεί

το χειρότερο	4,4	0,728	108
Ζαλάδα ή ίλλιγος	2,3	0,466	108
Αίσθημα παλμών/ Ταχυπαλμία	4,3	0,644	108
Τρόμος/Φόβος	3,1	0,327	108
Νευρικήτητα	7,5	0,775	108
Τρόμος χεριών	1,9	0,414	108
Δυσπεψία	3,1	0,621	108
Κοκκίνισμα προσώπου	3,9	0,593	108
Ζεστοί ή κρύοι ιδρώτες	2,6	0,481	108

Από τα στοιχεία του πίνακα 5.3 και από την στατιστική ανάλυση που διενεργήθηκε, έχουμε για την κάθε ερώτηση ξεχωριστά τα παρακάτω αποτελέσματα:

Πρώτον, διαπιστώνεται ότι το 26,9% του συνολικού δείγματος νιώθει ήπια συμπτώματα τσιμπημάτων ή μουδιάσματος ενώ το 67,7% δεν παρουσιάζει καθόλου τα συγκεκριμένα συμπτώματα. Όσον αφορά την αδυναμία χαλάρωσης, το 61,1% δεν παρουσιάζει καθόλου πρόβλημα στο να χαλαρώνει κατά την διάρκεια της ημέρας, ενώ το 25,9% δηλώνει ήπια αδυναμία χαλάρωσης και το 13% εμφανίζεται με μέτρια αδυναμία χαλάρωσης. Το 67,7% δεν παρουσιάζει φόβο για έναν επικείμενο κίνδυνο, ωστόσο ένα 22,2% των Αστυνομικών εμφανίζει ήπιο φόβο ότι θα συμβεί κάτι κακό και το 8,3% μέτριο φόβο.

Αναφορικά με την εμφάνιση ζαλάδων ή ιλλίγων, το 78,8% του συνολικού δείγματος δεν παρουσιάζει το συγκεκριμένο σύμπτωμα, ενώ ένα ποσοστό της τάξης του 28,7% αναφέρει ήπια συμπτώματα ζαλάδας ή ιλλίγων. Αντίστοιχα αποτελέσματα παρουσιάζονται και στο κοινό σύμπτωμα του στρες σε επίπεδο της φυσιολογίας που αναφέρεται στο αίσθημα παλμών/ταχυπαλμία. Στη συγκεκριμένη ερώτηση το 64,8%, δεν εμφανίζει καθόλου αίσθημα παλμών /ταχυπαλμία, εντούτοις το 28,7% του

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

δείγματος, ανέφερε ήπια συμπτώματα ταχυπαλμίας. Από την άλλη, καθόλου αίσθηση φόβου ή τρόμου παρουσιάζει το 76,9% των Αστυνομικών, ενώ ένα 16,7% αναφέρει ήπια συμπτώματα φόβου/τρόμου.

Ένα από τα βασικά συμπτώματα που εμφανίζονται στους ανθρώπους σε επίπεδο αυξημένης συναισθηματικής διέγερσης και στρες είναι η νευρικότητα. Στους Αστυνομικούς ένα μεγάλο ποσοστό νιώθει ήπια νευρικότητα σε ποσοστό 39,8% ενώ το 43,5% δεν νιώθει καθόλου νευρικότητα. Παράλληλα, σχετικώς αυξημένα ποσοστά παρουσιάζονται και στο σύμπτωμα «τρόμος των χεριών», αφού το 16,7% των Αστυνομικών δηλώνει ήπια συμπτώματα .

Επιπροσθέτως, όσον αφορά το σύμπτωμα που αναφέρεται στην δυσπεψία ως αποτέλεσμα περιβαλλοντικών στρεσογόνων παραγόντων, ένα ποσοστό της τάξης του 75,9%, δεν αναφέρει καθόλου δυσπεψία, αλλά παρουσιάζεται και ένα ποσοστό της τάξης του 17,6% που αναφέρει ήπια προβλήματα δυσπεψίας. Επίσης, το 66,7% δεν αναφέρει το κοινό, σε καταστάσεις στρες, κοκκίνισμα του προσώπου, αλλά, έχουμε ένα σχετικά σημαντικό ποσοστό Αστυνομικών(27,8%) που δηλώνει ότι σε έντονες στρεσογόνες καταστάσεις παρουσιάζει κοκκίνισμα προσώπου. Τέλος, το 22,2% αναφέρει ήπια εμφάνιση κατά την διάρκεια της ημέρας του συμπτώματος «κρύοι ή ζεστοί ιδρώτες» ως αποτέλεσμα εμφάνισης στρεσογόνων καταστάσεων .

Συγκεφαλαιώνοντας, θα λέγαμε ότι, στη λίστα συμπλήρωσης κοινών συμπτωμάτων του άγχους, οι Αστυνομικοί εμφανίζουν ήπια έως καθόλου σε ορισμένες περιπτώσεις συμπτώματα στρες κατά την διάρκεια του τελευταίου μήνα μέχρι και την μέρα που συμπληρώθηκε το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο. Παρουσιάζονται ερωτήσεις που εφιστούν την προσοχή του ερευνητή και σχετίζονται με τα αυξημένα ποσοστά άγχους και στρες που εμφανίζονται στην επίσημη βιβλιογραφία του θέματος. Στον Ελληνικό Αστυνομικό πληθυσμό δεν φαίνεται να υπερισχύουν ή να παρουσιάζονται σε τέτοιο βαθμό, τα κοινά συμπτώματα του στρες, που να αποτελούν εστία κλινικής προσοχής.

5.2 Έλεγχος ερευνητικών υποθέσεων- Ερμηνείες των Αποτελεσμάτων

Για τον έλεγχο των ερευνητικών υποθέσεων, επιστρατεύτηκαν η επαγωγικές μέθοδοι στατιστικής ανάλυσης. Συγκεκριμένα, πρώτο βασικό βήμα στις στατιστικές αναλύσεις, είναι ο καθορισμός των δεικτών αξιοπιστίας των δέκα παραγόντων του αυτοκτονικού ιδεασμού. Η αξιοπιστία της εμπλοκής των δέκα παραγόντων υπολογίστηκε με τον δείκτη αξιοπιστίας Cronbach's alpha. Συγκεκριμένα, για την μέτρηση του συναισθήματος, βρέθηκε ότι ο δείκτης αξιοπιστίας Cronbach's alpha είναι $\alpha=0,723$. Για την μέτρηση της απαισιοδοξίας είχαμε $\alpha=0,716$, για την απώλεια ικανοποίησης και το για το αίσθημα τιμωρίας, είχαμε τον ίδιο δείκτη αξιοπιστίας, $\alpha=0,694$. Επιπρόσθετα, για τον δείκτη μίσος για τον εαυτό ο δείκτης αξιοπιστίας ήταν $\alpha=0,724$, για την αυτομομφή $\alpha=0,710$, για τις ευχές αυτοτιμωρίας $\alpha=0,723$, για το κλάμα $\alpha=0,702$ και τέλος, για την κοινωνική απόσυρση $\alpha=0,713$ ενώ για την διαταραχή του ύπνου $\alpha=0,708$. Στον παρακάτω πίνακα 5,4 έχουμε την δυνατότητα να δούμε τους δείκτες αξιοπιστίας για τους 9 –πλέον- παράγοντες αυτοκτονικού ιδεασμού⁶⁴.

Πίνακας 5.4

Δείκτες αξιοπιστίας Cronbach 's alpha για τους παράγοντες του αυτοκτονικού ιδεασμού

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Συναίσθημα	2,50	11,411	,310	,723
Απαισιοδοξία	2,34	9,424	,401	,716
Απώλεια Ικανοποίησης	2,22	9,333	,492	,694
Αίσθημα τιμωρίας	2,39	10,165	,509	,694
Μίσος για τον εαυτό	2,53	11,336	,299	,724
Αυτομομφή	2,03	10,214	,401	,710
Ευχές αυτοτιμωρίας	2,58	11,759	,382	,723
Κλάμα	2,44	9,988	,449	,702
Κοινωνική απόσυρση	2,44	10,810	,388	,713
Διαταραχή του ύπνου	2,27	10,086	,412	,708

⁶⁴ Η μεταβλητή της απώλειας βάρους υποκρύφθηκε εξ αιτίας του πολύ χαμηλού δείκτη αξιοπιστίας που παρουσίαζε.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Στον παραπάνω πίνακα οι συντελεστές αξιοπιστίας θεωρούνται σχετικώς ικανοποιητικοί αφού οι περισσότεροι ξεπερνούν το κατώτερο αποδεκτό όριο αξιοπιστίας(0,7). Εξαιρέση αποτελούν οι κλίμακες «απώλεια ικανοποίησης» και «αίσθημα τιμωρίας» όπου ο δείκτης αξιοπιστίας είναι κατώτερος από τον αποδεκτό.($\alpha=0,694$). Μολαταύτα, αποφασίστηκαν να διατηρηθούν στην γενική κλίμακα αξιοπιστίας, καθώς η συνολική κλίμακα αξιοπιστίας των ερωτήσεων παρουσιάστηκε ικανοποιητική, όπως θα δούμε στη συνέχεια.

Στον παρακάτω πίνακα 5.5, παρουσιάζουμε τον γενικό δείκτη αξιοπιστίας των εννέα καθορισμένων παραγόντων του αυτοκτονικού ιδεασμού που απομονώθηκαν από την κλίμακα κατάθλιψης του Beck-BDI-II.(Πίνακας 5.5)

Πίνακας 5.5

Γενικός δείκτης αξιοπιστίας Cronbach's alpha, των δέκα παραγόντων του αυτοκτονικού ιδεασμού

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	108	100,0
	Excluded(a)	0	,0
	Total	108	100,0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,732	10

Από τα δεδομένα του πίνακα 5,5, παρατηρούμε ότι ο δείκτης αξιοπιστίας των δέκα παραγόντων του αυτοκτονικού ιδεασμού είναι κάλος αφού βρίσκεται πάνω από τα κατώτερα επιτρεπτά όρια.

Για τον επαγωγικό έλεγχο των υποθέσεων, θεωρήσαμε ότι το στατιστικό μοντέλο που θα ταίριαζε περισσότερο σύμφωνα με τα δεδομένα ενός δείγματος, ποσοτικές μεταβλητές, είναι η μονοπαραγοντική ανάλυση(ANOVA) για τον προσδιορισμό των

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

δέκα παραγόντων του αυτοκτονικού ιδεασμού σύμφωνα με την κλίμακα κατάθλιψης του Beck BDI-II με τις ανεξάρτητες μεταβλητές φύλο, οικογενειακή κατάσταση, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, χρόνια υπηρεσίας, βαθμός και θέση εργασίας.

Παράλληλα, θέλοντας να αξιολογήσουμε την επίδραση των προβλεπτικών παραγόντων(predicted variables) των κοινωνικό-δημογραφικών στοιχείων(επιλογή), του στρες, και της κατάθλιψης αν τελικά προβλέπουν την εμφάνιση αυτοκτονικού ιδεασμού και σε ποιο βαθμό, θα πραγματοποιηθεί πολλαπλή παλινδρόμηση(regression analysis) που αποτελεί στατιστική επεξεργασία που προσδιορίζει πια από όλες τις μεταβλητές αποτελεί τον καλύτερο προβλεπτικό παράγοντα.

Ωστόσο, τίθενται ορισμένοι στατιστικοί προβληματισμοί σχετικά με τις επαγωγικές μεθόδους. Αρχικά, από τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής δεν παρουσιάζονται υψηλά ποσοστά (α) στους παράγοντες αυτοκτονικού ιδεασμού, (β) στην κατάθλιψη, που αποτελεί τον βασικό προβλεπτικό παράγοντα του αυτοκτονικού ιδεασμού, και (γ) στο στρες. Επομένως, στατιστικά δεν μπορούμε να συνεχίσουμε στην επαγωγική ανάλυση των αποτελεσμάτων εφόσον δεν παρουσιάζονται υψηλά ποσοστά στις προβλεπτικές μεταβλητές(π.χ.στρες) ως παράγοντες εμφάνισης αυτοκτονικού ιδεασμού.

Δεύτερον, με την επιβεβαίωση του χειρότερου φόβου του ερευνητή, η έλλειψη στατιστικά σημαντικών στοιχείων για περαιτέρω ανάλυση, ουσιαστικά ή έρευνα ολοκληρώνεται μέχρι αυτό το σημείο. Οι παρεμβάσεις που θα μπορούσαν να γίνουν τώρα, είναι (α)η ισχυροποίηση του δείγματος ή (β) ειδικές στατιστικές αναλύσεις που θα μας βοηθούσαν στην εξαγωγή μερικών συμπερασμάτων. Μολαταύτα, το αντιπροσωπευτικό δείγμα ($n > 100$), εν προκειμένω υπήρξε στην έρευνα αφού το συνολικό δείγμα ξεπέρασε τα 100. Επίσης, η χρησιμοποίηση περίπλοκων στατιστικών μοντέλων για την εξαγωγή ορισμένων, και πάλι, αποτελεσμάτων μας φέρνει αντιμέτωπους με ηθικές και δεοντολογικές πλευρές της έρευνας, αφού θα αναγκαστούμε να βγάλουμε συμπεράσματα σύμφωνα απορρίπτοντας ή τονίζοντας συγκεκριμένες μεταβλητές που παρουσιάζουν «καλά» αποτελέσματα. Φαίνεται

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

λοιπόν ότι οι Αστυνομικοί στον Ελλαδικό χώρο δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερα αυξημένα ποσοστά όσον αφορά τα επίπεδα του στρες που βιώνουν στην καθημερινή τους εργασία.

5.3 Συζήτηση

Με βάση ερευνητικά δεδομένα χωρών της Ευρώπης και της Αμερικής, αναφέρεται ότι οι Αστυνομικοί παρουσιάζουν έναν υψηλό δείκτη αυτοκτονιών μεταξύ άλλων επαγγελματιών κυρίως λόγω της ιδιότυπης φύσης της εργασίας τους και της διχότομης σκέψης που χρησιμοποιούν σε επαγγελματικό και διαπροσωπικό επίπεδο. Από τα υπάρχοντα στοιχεία, παρατηρείται ότι η βίαιη φύση του επαγγέλματος της αστυνομίας και οι στάσεις των ίδιων των Αστυνομικών είναι παράγοντες που πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη προκειμένου να προστατευθούν από την ψυχολογική συμφόρηση που πολλές φορές νιώθουν (Violanti, 1994).

Η παρούσα μελέτη πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίων που δόθηκαν στους Αστυνομικούς, επομένως η μελέτη διεξάγεται «από έξω» και έτσι δεν μπορούμε να έχουμε υψηλό δείκτη αξιοπιστίας, ούτε ασφαλώς, ερευνητική πληρότητα. Το «μικταριστικό» ή «ημιστρατιωτικό» καθεστώς που επικρατεί στους κόλπους της Ελληνικής Αστυνομίας, δεν επιτρέπει πολλές κοινωνικές παρεμβάσεις ελεγκτικού χαρακτήρα και έτσι, δεν μπορούμε να οδηγηθούμε σε ασφαλή συμπεράσματα, καθώς, οι Αστυνομικοί που συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια, υπό το φως της δημοσιότητας μπορούν να μας δείξουν μια παραπλανητική εικόνα ή οποία δεν ανταποκρίνεται στην πραγματική κατάσταση που επικρατεί στα εσωτερικά όργανα της Αστυνομίας. Στα ερωτηματολόγια, ιδίως, ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος των παραπειστικών ή ψευδών απαντήσεων για ευνόητους λόγους.

Αφορμή για την συγκεκριμένη μελέτη ήταν το γεγονός ότι αντίστοιχη έρευνα στους κόλπους της Ελληνικής Αστυνομίας δεν υπήρχε μέχρι τώρα. Πρέπει, να τονιστεί επίσης ότι απαιτείται ιδιαίτερη διερεύνηση του θέματος ειδικότερα στον Ελλαδικό χώρο εξαιτίας των ιδιαίτερων οικογενειακών και κοινωνικών σχέσεων που ακολουθούν το μεσογειακό και όχι κατ'ανάγκη τον δυτικοευρωπαϊκό τρόπο ζωής

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

(π.χ. εκτεταμένη οικογένεια με στενές διαπροσωπικές σχέσεις, μεγαλύτερη επαφή μεταξύ των ανθρώπων, λιγότερο εξαντλητικοί ρυθμοί εργασίας κ.α.). Έτσι, οι κυριότερες πηγές του στρες και του εμφανιζόμενου αυτοκτονικού ιδεασμού φαίνεται να προκύπτουν μέσα από ψυχοκοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο ίδιος ο Αστυνομικός και όχι από την φύση του επαγγέλματος. Με δεδομένα τα παραπάνω, μπορούμε να θεωρήσουμε την ύπαρξη αυτοκτονικού ιδεασμού στους Αστυνομικούς ως ξεχωριστές ατομικές περιπτώσεις(case studies) ατόμων με ιδιαίτερες ψυχοκοινωνικές δυσκολίες.

Επομένως, η ερευνητική προσέγγιση του θέματος του αυτοκτονικού ιδεασμού και του στρες του Έλληνα Αστυνομικού έγινε με τρόπο διεξοδικό και κατόπιν εκτενούς βιβλιογραφικής επισκόπησης. Παρουσιάστηκε μέσα από το πρίσμα διαφορετικών θεωριών ,μοντέλων, ερμηνειών. Επίσης, δόθηκαν αναλυτικά οι σημαντικότεροι παράγοντες του στρες που εμφανίζουν οι Αστυνομικοί κατά την διάρκεια άσκησης του επαγγέλματος τους ενώ έγινε και εκτενή αναφορά της περιοχής μελέτης που εμπίπτει το συγκεκριμένο θέμα από την πλευρά της αυτοκτονιολογίας και της Αστυνομικής Ψυχολογίας ενός πρωτοεμφανιζόμενου κλάδου, για την Ελληνική επιστημονική κοινότητα.

Τα αποτελέσματα που ελέχθησαν από τα 108 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια, δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερο αυξημένο στρες στο σύγχρονο Έλληνα Αστυνομικό κατά την διάρκεια τέλεσης των καθηκόντων του. Τα παραπάνω μας οδηγούν επίσης στο συμπέρασμα ότι εφόσον δεν υπάρχει αυξημένο στρες δεν μπορούμε να αναφερόμαστε στον αυτοκτονικό ιδεασμό. Μεμονωμένα περιστατικά που παρουσιάζονται στους κόλπους της Αστυνομίας, σχετίζονται με ιδιαίτερες προσωπικές δυσκολίες ορισμένων Αστυνομικών ή αδυναμία προσαρμογής. Επομένως, τα υψηλά επίπεδα στρες που εμφανίζονται σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής, σχετίζονται με το γενικό ποσοστό αυτοκτονιών που επικρατεί σε συγκεκριμένες χώρες. Συνήθως, τα ποσοστά των αυτοκτονιών στο γενικό πληθυσμό, ακολουθούν τα ποσοστά των αυτοκτονιών σε ιδιαίτερους πληθυσμούς.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Η σύγχρονη βιβλιογραφία αναφέρει ότι ο βασικός παράγοντας εμφάνισης αυτοκτονικού ιδεασμού, είναι η ύπαρξη κατάθλιψης. Στη συγκεκριμένη έρευνα, δεν παρατηρήθηκαν αυξημένα ποσοστά στην κατάθλιψη με αποτέλεσμα να μην έχουμε και αυξημένα ποσοστά στις ερωτήσεις που αναφέρονται στον αυτοκτονικό ιδεασμό. Παράλληλα, οι κοινωνικο-δημογραφικοί παράγοντες, δεν μπορούν να θεωρηθούν ανεξάρτητοι παράγοντες εμφάνισης αυτοκτονικού ιδεασμού, αφού τα ποσοστά των απαντήσεων στους δέκα παράγοντες αυτοκτονικού ιδεασμού που απομονώθηκαν, δεν παρουσιάζουν κλινικό ενδιαφέρον. Επομένως, δεν μπορούμε να θεωρήσουμε ότι παράγοντες όπως η ηλικία, το φύλο, τα χρόνια υπηρεσίας και ο βαθμός επηρεάζουν τον Έλληνα Αστυνομικό στην εμφάνιση αυτοκτονικού ιδεασμού. Εν προκειμένω, η βιβλιογραφία αναφέρει ότι οι άγαμοι, ή οι διαζευγμένοι παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα στρες και κατάθλιψης καθώς και αυτοκτονικού ιδεασμού, ενώ οι νεότεροι Αστυνομικοί φαίνεται να παρουσιάζουν αυξημένα επίπεδα στρες κάτι που δεν φαίνεται τόσο έντονο στους Αστυνομικούς με πολλά χρόνια υπηρεσίας. Τα παραπάνω, βιβλιογραφικά δεδομένα μπορούν να συγκριθούν σε επίπεδο ατομικών περιπτώσεων(case studies) κάτι ,όμως, που ξεφεύγει από τους σκοπούς αυτής της διπλωματικής εργασίας.

Τέλος, οι Έλληνες Αστυνομικοί δεν φαίνεται να γνωρίζουν την ύπαρξη ξεχωριστού κλάδου μελέτης τους, δηλαδή, της Αστυνομικής Ψυχολογίας. Ένα τέτοιο δεδομένο μας οδηγεί σε δύο συμπεράσματα. Πρώτον, ότι στην Ελλάδα πιθανώς να μην χρειάστηκαν ποτέ τις υπηρεσίες ενός Αστυνομικού Ψυχολόγου-πράγμα απίθανο αφού το εύρος των υπηρεσιών ενός Ψυχολόγου στην Αστυνομία είναι και πλούσιο και πολύτιμο. Δεύτερον, το υπουργείο να μην χρηματοδοτεί ενέργειες για την πρόσληψη των ειδικών Ψυχολόγων που θα απασχοληθούν στις υπηρεσίες του Αστυνομικού και της οικογένειάς του που αντιμετωπίζει πρόβλημα.

Η έρευνα στην Αστυνομική ψυχολογία θα πρέπει να διεξάγεται πάντα από μία πολιτισμική προοπτική. Καθώς η κάθε οργάνωση της Αστυνομίας αναπτύσσει μια μοναδική και διακεκριμένη κουλτούρα, οι έρευνες θα πρέπει να αναλύουν τα αποτελέσματα έχοντας κατά νου πάντα τις διαφορετικές πολιτισμικές καταβολές . Αυτές οι καταβολές περιλαμβάνουν την άποψη για τον κόσμο, τις αξίες και τα έθιμα.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Αυτά τα στοιχεία εξαρτώνται από πολιτισμικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές πλευρές της εκάστοτε Αστυνομικής κουλτούρας που αναπτύσσεται με βάση τα χαρακτηριστικά της χώρας(Violanti,1994).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Παρά την μακρά και διαρκεί ιστορία των αυτοκτονιών, η ίδια η κοινωνία δεν έχει ξεκαθαρίσει τι είναι η αυτοκτονία. Η συναισθηματική κατάσταση των ατόμων που διαπράττουν μια αυτοκτονία είναι πολύ σοβαρή και ,συνήθως, τα άτομα με ιδέες αυτοκτονίας παρουσιάζουν μια σοβαρή ψυχοπαθολογία. Συνήθως, η κατάθλιψη αποτελεί το βασικότερο προβλεπτικό παράγοντα της αυτοκτονίας. Πάντως, όλα σχεδόν τα άτομα που διαπράττουν αυτοκτονίες βρίσκονται σε σύγκρουση με το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον ενώ παρουσιάζουν προβλήματα και στη δουλεία τους.

Παρόλες τις προσπάθειες των επιστημόνων, δεν υπάρχει μια αποδεκτή θεωρία για τις αυτοκτονίες. Αντιθέτως, διαφορετικές θεωρίες κάνουν την εμφάνιση τους ανά καιρούς ανάλογα με το αντικείμενο μελέτης του ερευνητή. Παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη στην προσπάθεια εξήγησης του φαινομένου, είναι η γενετική προδιάθεση, ,βιοχημικοί και μεταβολικοί παράγοντες, χαρακτηριστικά προσωπικότητας, συναισθηματικές δηλώσεις απελπισίας και το σύστημα κοινωνικής υποστήριξης. Παράλληλα, οι κοινωνικο δημογραφικοί και περιβαλλοντικοί παράγοντες, οι διάφορες καθημερινές στρεσογόνες καταστάσεις σε συνδυασμό με την συναισθηματική ισορροπία(ή ανισορροπία) του ατόμου, η χρήση ουσιών και αλκοόλ καθώς και οι εμφάνιση ψυχικών διαταραχών, αποτελούν βασικοί τομείς μελέτης σε κάθε έρευνα που μελετά τις αυτοκτονίες.

Είναι γεγονός ότι υπάρχουν επαγγέλματα που παρουσιάζουν αυξημένα ποσοστά αυτοκτονιών ανά τον κόσμο εξαιτίας της ιδιαίτερης φύσης τους και των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν, συνδυάζοντας πάντα και άλλους ψυχοκοινωνικούς παράγοντες.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Οι γιατροί, οι οδοντίατροι, οι αστυνομικοί, οι δικηγόροι, οι ψυχολόγοι και οι ασφαλιστές αποτελούν επαγγέλματα υψηλού κινδύνου. Οι Labovitz και Hagedorn(1971) βρήκαν ότι οι Αστυνομικοί παρουσιάζουν το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό αυτοκτονιών μεταξύ 36 επαγγελμάτων.

Κάθε χρόνο υπολογίζεται ότι 300 ενεργοί Αστυνομικοί υπάλληλοι διαπράττουν αυτοκτονία(Seligman, Holt, Chinni & Roberts,1994). Το ποσοστό των αυτοκτονούντων στις Αστυνομίες υπολογίζεται δύο με τρεις φορές μεγαλύτερο από τον γενικό πληθυσμό(Vena, Violanti, Marshall & Fiedler, 1986; Watson,1996).

Οι Αστυνομικοί εκτίθενται σε ένα μοναδικό εργασιακό περιβάλλον αντιμετωπίζοντας μια σειρά από τραυματικά γεγονότα τα οποία μπορεί να έχουν αντίκτυπο στην φυσική και συναισθηματική κατάσταση τους(Anshel,2000;Anshel, Robertson & Caputi,1997;Deschamp, Pagnon-Badiner, Marchand & Merle,2003;He, Zhao & Archold,2002;Violanti & Aron,1995). Το στρες στους Αστυνομικούς προκύπτει από την έκθεση τους σε συγκεκριμένες φυσικές ή ψυχοκοινωνικές απαιτήσεις στην εργασία οι οποίες οδηγούν σε ανισσοροπία μεταξύ των απαιτήσεων και των διαθέσιμων πηγών που έχουν(Eden,1990). Η έρευνα σε αυτό το θέμα έχει αναδείξει το Αστυνομικό επάγγελμα ως ένα από τα πιο στρεσογόνα επαγγέλματα παγκοσμίως(Anshel,2000). Η Αστυνομική εργασία είναι στρεσογόνος και οφείλεται στη συνεχή έκθεση των Αστυνομικών στην ανθρώπινη δυστυχία και τη βία(Hurrell & Kleismet,1984;Malloy & Mays,1984;Terry,1981).

Πράγματι, η Αστυνομική εργασία έχει περιγραφεί ως μια ασχολία όπου τα μέλη εκτίθενται σε πολύ στρεσογόνες καταστάσεις (Kroes,1986; McCafferty et al. ,1992; Territo & Vetter,1981; Violanti,1996; Vioalnti et al.,1983). Μερικούς από τα πιο στρεσογόνους παράγοντες στο Αστυνομικό επάγγελμα είναι η απολυταρχική δομή, η έλλειψη συμμετοχής πολλές φορές σε διοικητικές και κεντρικές αποφάσεις και η σωφρονιστική φιλοσοφία που διέπει το σώμα(Ellison & Genz,1983;Kelling & Pate,1975;Kroes,1986;Reiser,1974Violanti,1987).Η φύση της εργασίας και οι συνεχείς κοινωνικές αλλαγές, απαιτούν την προσάρτηση του Αστυνομικού στις νέες συνθήκες.

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Η Αστυνομική εργασία, μπορεί να απομονώσει τον Αστυνομικό από την οικογένεια, τους φίλους και την κοινωνία (Stratton, 1980; Van Manner, 1987). Η εμπειρία από την Αστυνομική εργασία, αναφέρει ότι οι Αστυνομικοί έχουν μια ιδιαίτερη σχέση με την κοινότητα. Η κοινωνία, είναι οτιδήποτε άλλο εκτός της Αστυνομίας. Η αστυνομίας αποτελεί τον προστάτη του νόμου, επομένως, η κοινωνία θεωρεί τους αστυνομικούς εχθρούς. Παράλληλα, η έκθεση στην ανθρώπινη δυστυχία χωρίς την χρήση πολλαπλών προστατευτικών πηγών βοήθειας, μπορεί να οδηγήσει στην εμφάνιση αυτοκτονικού ιδεασμού (APA, 1994). Η αυτοκτονία, μπορεί να θεωρείται μια απόπειρα από τους Αστυνομικούς να επαναφέρουν αισθήματα δύναμης, θάρρους και επιβολής στο περιβάλλον τους όταν οι μηχανισμοί αυτοπροστασίας έχουν μειωθεί ή καταρρακωθεί (Allen, 1986; Bonafacio, 1991; Heimen, 1997; McCaffert et al., 1992; Violanti, 1990).

Οι αυτοκτονίες πάντα καλύπτονταν από ένα πέπλο μυστηρίου και πολλές παρανοήσεις από τους ανθρώπους. Ένας από τους βασικότερους μύθους που εμφανίζεται με κάθε αυτοκτονία είναι ότι ο αυτόχειρας δεν ανέφερε ποτέ ότι ήθελε να αυτοκτονήσει ούτε είχε σημάδια. Στην πραγματικότητα οι περισσότεροι αυτόχειρες έχουν δώσει καθαρά σημάδια για τις προθέσεις τους. Οι περισσότεροι οι οποίοι διαπράττουν μια αυτοκτονία δεν είναι ούτε ψυχωτικοί η τρελοί. Απλώς, βρίσκονται σε σύγχυση με μια σειρά γεγονότων, έχουν έντονο στρες, νιώθουν απελπισμένοι ενώ τις περισσότερες φορές έχουν κατάθλιψη.

Πέρα από τις φιλοσοφικές διαστάσεις του φαινομένου, οι αυτοκτονίες είναι ένα υπαρκτό κοινωνικό και πολιτισμικό φαινόμενο. Σαν φαινόμενο έχει αιτίες, αποτελέσματα και πρόληψη. Καθώς αυξάνονται χρόνο με τον χρόνο θα πρέπει πρώτα απ'όλα να αναρωτηθούμε για την ποιότητα ζωής των βιομηχανικών κοινωνιών. Δεδομένου ότι η επιστροφή στο παρελθόν είναι αδύνατη, και μη αναγκαία, οι κοινωνικοί επιστήμονες θα πρέπει να αναπτύξουν προγράμματα πρόληψης για την μείωση του φαινομένου, εν συνεχεία, προσπάθεια εξάλειψης του, και τέλος τις απαραίτητες εκείνες κοινωνικές αλλαγές που θα επιτρέπουν στον σύγχρονο άνθρωπο να ζει και να χαίρετε την ζωή αντιμετωπίζοντας τα προβλήματα

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

με έναν εναλλακτικό τρόπο. Ζώντας σε μια πραγματική κοινωνία με προβλήματα, δυσκολίες, αντιφάσεις και αδικίες. Η πραγματική διαχείριση του φαινομένου δεν βρίσκεται στην οριστική άρνηση των συνθηκών της ζωής που εμποδίζουν να την χαρούν, αλλά στην επαναδιαπραγμάτευση των ίδιων των αξιών της στη σύγχρονη κοινωνία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Durkheim, E. (1897) Κοινωνικές αιτίες της Αυτοκτονίας, Αθήνα, Αναγνωστίδης
- Καραδήμας, Ε., (2005). Ψυχολογία της Υγείας, Θεωρία και Κλινική πράξη, Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα
- Καπαρδής, Α., (2004). Ψυχολογία και Δίκαιο, Εκδόσεις Μεσόγειος, Αθήνα
- Ηαηρί, C., (1987). Αυτοκτονία εφήβων, Χατζινικολής, 1987, Αθήνα
- Howitt, D., Cramer, D., (2006) Στατιστική με το SPSS 13, εκδόσεις Κλιδαριθμός, Αθήνα
- Θεμελή, Όλγα (2002) Στοιχεία Αυτοκτονιολογίας, Πανεπιστημιακές σημειώσεις για το μάθημα Δικαστική Ψυχολογία, Ρέθυμνο, Κρήτη, 2002-2003
- Μαγγιώρου. Β (2005) Η επαγγελματική εξουθένωση του Έλληνα Αστυνομικού, Π.Μ.Σ.: Συμβουλευτική και Επαγγελματικός προσανατολισμός, Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Παπαδάτος, Γ (2003). Δικαστική Ψυχολογία Ψυχιατρική, αυτοέκδοση, Αθήνα
- Υπουργείο Δημόσιας τάξης/ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας/ Κλάδος Οργάνωσης ανθρωπίνου Δυναμικού/ Διεύθυνση εκπαίδευσης (2007). Οδηγών σπουδών Αστυνομικής Εκπαίδευσης, Αθήνα
- Παπαδόπουλος, Δ (1999) Λεξικό της Ψυχολογίας, αυτοέκδοση, Αθήνα, 1999
- Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Ευρωπαϊκό κοινωνική ταμείο, «Υγεία- πρόνοια 2000-2006», (2005). Το σύνδρομο επαγγελματικής εξουθένωσης στις μονάδες ψυχικής υγείας & Ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης-Παρεμβάσεις σε ατομικό και οργανωτικό επίπεδο, Αθήνα, Δεκέμβριος 2005
- Μπάλης, Ιωάννης (2000) Σύνοψη Κλινικής Ψυχιατρικής, University studio Press
- Σπινέλλη, Κ. Δ. (2005) Εγκληματολογία-Σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Alloy, L., B., Acocella, J., Bootzin, R., R. (2001) *Abnormal Psychology-7th edition*, McGraw-Hill, Inc
- Ainsworth, P., B. (1995) *Psychology and policing in a changing world*, Chichester, New York, Wiley, 1995c
- Anderson, G.S. Lintzeberger, Plecas, D. (2002) Physical evidence of police office stress. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, Vol.25., No.2, 2002, pp 399-420
- Beck, A.T., Steer, R.A., Ranieri, F.W. (1988) Scale for Suicide Ideation: Psychometric properties of a self-report version, *Journal of Clinical Psychology*, Vol.44, No4, pp.499-505
- Beck, Aaron, T. Steer, R.A. (1993). *Beck Anxiety Inventory Manual*. San Antonio, TX : Psychological Corporation
- Beck, A.T., Steer, R.A., & Brown, G. (1996). *Manual for the Beck Depression Inventory-II*. San Antonio, TX: Psychological Corporation
- Burke, R.J., Mikkelsen, A. (2005). Burnout, job stress and attitudes towards the use of force by Norwegian police officers. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, Vol.28, No.2, 2005, pp 269-278
- Burke, R.J., Mikkelsen, A. (2007). Suicidal Ideation among police officers in Norway, *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, Vol. 30, No. 2, pp. 228-236, 2007
- Buker, H., Wiecko, F. (2007). Are causes of police stress global? Testing the effects of common police stressors on the Turkish National Police. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, Vol.30, No.2, 2007, pp 291-309
- Cross, C.L., Ashley, S. (2004) *Police Trauma and Addiction, Coping with danger with the Dangers of the job*, F.B.I. Law Enforcement Bulletin, , October 2004/25
- Comtois, K.A. Linehan, M.M. (2006) Psychosocial Treatments of Suicidal Behaviors: A practice –friendly review, *Journal of Clinical Psychology*, Vol 62(2), pp. 161-170

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Chiles,J,A, Strosahl,K,D.,(1988) The suicidal Patient, Principles of Assessment, Treatment, and Case Management, American Psychiatric Press, Inc, Washington D.C., London, England

Comer,R,J.(1999). Abnormal Psychology,2th edition , H.W Freeman and Company New York

Fortes-Ferreira, L.,Peiro, J.M., Gonzalez-Morales, Martin, I.,(2006). Work-related stress and well-being: The roles of direct action coping and palliative coping, Scandinavian Journal of Psychology, Vol. 47, pp. 293-302

Guines,L.,K.,Kappeler.,V.,E.,Vaughn.,J.,B(1999)Policing in America,Cincinnati,OH:Anderson Pub.,Co,1999

He, Ni.,Zhao, J., Archbold, C.A.(2002).Gender and Police stress, the government and divergent impact of work environment, work-family conflict, and stress coping mechanisms of female and male police officers, Policing: An International Journal of Police Strategies & Management, Vol.25, No.4,2002,pp 687-708

H.-S. Kung, D. L. Hoyert, J. Xu, & S. L. Murphy. (2008, January). Deaths: Final Data for 2005.National Vital Statistics Reports, 56(10). http://www.cdc.gov/nchs/data/nvsr/nvsr56/nvsr56_10.pdf obtained,16 January 2008

I.A.S.P.(1999) Guidelines for Suicide Prevention, Crisis-Hogrefe & Huber Publishers, 20/4

Ireland,M.,Malouff,J,M.,Byrne, B.,(2007) The efficacy of written emotional expression in the reduction of psychological distress in police officers. International Journal of Police Science and Management, Vol.9, No.4, 2007, pp. 303-311

James,T.,(1990) Modern Police Psychology:For Law enforcement and Human behavior professionals, Charles Thomas, Illinois-U.S.A.

Lindsey, D., Kelly, S., (2004). Issues In small town Policing, Understanding stress. FBI law Enforcement Bulletin., July, pp1-7

Kirckcaldy, B., Brown,J., Cooper, C,L.,(1998). The demographics of occupational stress among police superintendents. Journal of Managerial Psychology , Vol.13, No.1/2 ,1998, pp 90-101

Karlsson, I., Christianson, S-A.,(2003). The phenomenology of traumatic experience in police work . Policing: An International Journal of Police Strategies & Management , Vol.26, No.3,2003, pp. 416-438

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

- Mohandie, K., Hatcer, C. (1999) Suicide and Violence Risk in Law Enforcement: Practical guidelines for risk assessment, prevention, and intervention, Behavioral Science and the Law, Vol.17, pp. 357-376
- Miller, L., S., Hess, K., M., (1999). The police in the community, Strategies for the 21st century, West/Wadsworth, I.T.P. An international Thomson Publishing Company, 1999
- Martin, K., I., (1995) Police Psychology into 21st century, Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum Associate, U.S.A.
- Nietzel, M., T., Speltz, M., L., McCauley, E., A., Bernstein, D., A., (2000) Abnormal Psychology, Allyn et Bacon, 2000
- Ostrov, E. (1986). Police/Law Enforcement and Psychology. Behavioral Science & the Law, Vol.4, No.4, pp 357-370
- Ortega, A., Brenner, Sten-Olof., Leather, P., (2007). Occupational stress, coping and personality in the police: an SEM study. Policing: An International Journal of Police Strategies & Management, Vol. 9, No. 1, 2007, pp 36-50
- Osman, A., Barrios, F., X., Gutierrez, P., M. (2008) Psychometric properties of the Beck Depression Inventory-II Nonclinical Adolescent Samples, Journal of Clinical Psychology, Vol.64(1), pp. 83-102
- Piennar, J., Rothmann, S., Fons, J., R., van de Vijver. (2007). Occupational Stress, Personality Traits, Coping Strategies, and Suicide Ideation in the South African Police Services. Criminal Justice and Behavior, 2007, Vol.34 No.2, pp 246-258
- Panzarella, R., Storch, E., J. (1996). Police stress: State-trait Anxiety in relation to occupational and personal stressors, Vol.24, No. 2, pp 99-107
- Rhodes, A., E., Bethell, J. (2008) Suicidal Ideation without major Depression-Whom are we not reaching?, The Canadian Journal of Psychiatry, Vol.53, No.2, pp. 125-130
- Yuille, J., C., (1996) Police psychology and Training, the role of psychology, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, Boston, Lancaster
- Vecchi, G., Hasselt, Vincent, B., Romano, S., J. (2005). Crisis (hostage) negotiation: current strategies and issues in high-risk conflict resolution. Aggression and Violent Behavior, 10, 533-551
- Violanti, J., M., (2003) Predictors of Police Suicide Ideation (abstract), Suicide & Life-threatening behavior, Vol. 34, No. 3, pp. 277-283

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Violanti,J,M (1997) Suicide and the police role : a psychosocial model, Policing: An International Journal of Police Strategies & Management, Vol. 20, No4.,pp. 698-715

Waters,J,A.,Ussery,W.,(2007) Police stress: History, contributing factors, symptoms, and Interventions, Policing: An International Journal of Police Strategies & Management, Vol.30, No.2, 2007, pp 168-188

Williams,L.M.G., Van der does,A.J.,Barnhofer,T.,Crane,C, Segal.S,Z.(2008). Cognitive Reactivity, Suicidal Ideation and future Fluency: Preliminary Investigation of a Differential Activation Theory of Hopelessness/Suicidality , Cognitive therapies Resources,2008, Vol. 38, pp. 83-104

Werth,J,L (2004). The relationship among Clinical Depression, Suicide, and other Actions that may Hasten Death,Behavioral Science and law, vol.22, pp 627-649

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Τμήμα Ψυχολογίας

Αγαπητέ Αστυνομικέ ,

Παρακαλούμε απαντήστε στο παρακάτω ερωτηματολόγιο με απόλυτη ειλικρίνεια ώστε να διασφαλιστεί η εγκυρότητα της έρευνας που διεξάγετε από το τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης . Δεν υπάρχουν σωστές η λανθασμένες απαντήσεις . Αυτό που έχει σημασία είναι να απαντήσετε με βάση τις προσωπικές σας εμπειρίες . Θα τηρηθεί πλήρης εχεμύθεια στα προσωπικά σας δεδομένα . Παρακαλούμε , απαντήστε σε όλα τα ερωτήματα εφ' όσον καταλαβαίνετε την ερώτηση .

Με Ευχαριστίες,

Από την Επιστημονική Υπεύθυνη

και την ερευνητική ομάδα

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ- ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Φύλο : Θήλυ

Άρρεν

Ηλικία :

Τόπος Μόνιμης Κατοικίας	Χωρίο (έως 1.000	
	Κωμόπολη (2.000 με 10.000 κατοίκους)	
	Πόλη (10.000 με 80.000 κατοίκους)	
	Μεγαλούπολη (πάνω από 80.000 κάτοικοι)	

Οικογενειακή Κατάσταση	Παντρεμένος/ή	
	Διαζευγμένος/η	
	Χήρος/α	
	Ανύπαντρος/η	

	0-5 χρόνια υπηρεσίας	
--	----------------------	--

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Συνολικά Χρόνια Υπηρεσίας	6-10 χρόνια υπηρεσίας	
	11-15 χρόνια υπηρεσίας	
	16-20 χρόνια υπηρεσίας	
	21-25 χρόνια υπηρεσίας	
	>26 χρόνια υπηρεσίας	

Υπηρεσία(παρούσα) τάξη Τροχαία Ασφάλεια Επιτελείο Άλλη

Βαθμός : Αξιωματικός Ανθυπολοχαγός-Αρχιφύλακας-Αστυφύλακας

Στα συνολικά έτη εκπαίδευσης ή υπηρεσίας έχετε λάβει εκπαίδευση, σεμινάριο, σχετικά με το θέμα της διαχείρισης κρίσεων ή της «Ψυχολογίας της Αστυνομίας» (Police Psychology)

ΝΑΙ ΟΧΙ

αν ναι αναφέρετε, παρακαλώ τον φορέα.....

.....

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Το ερωτηματολόγιο του Beck (B.D.I.). ερωτηματολόγιο τύπου Α, ανδρική μορφή.

- Α. Συναίσθημα**
0. δεν αισθάνομαι λυπημένος
 1. αισθάνομαι λυπημένος ή μελαγχολικός
 2. είμαι λυπημένος ή μελαγχολικός συνεχώς και δεν μπορώ να απαλλαγώ από αυτό
 3. είμαι τόσο μελαγχολικός ή δυστυχισμένος ώστε αυτο μου προξενεί πόνο
 4. είμαι τόσο μελαγχολικός ή δυστυχισμένος ώστε δεν μπορώ να το αντέξω
- Β. Απαισιοδοξία**
0. Δεν είμαι ιδιαίτερα απαισιόδοξος ή αποθαρρυνμένος για το μέλλον
 1. Αισθάνομαι χωρίς θάρρος για το μέλλον
 2. Μου φαίνεται ότι δεν έχω τίποτα καλό να περιμένω από το μέλλον
 3. Μου φαίνεται ότι δεν θα ξεπεράσω τις δυσκολίες μου
 4. Μου φαίνεται ότι το μέλλον είναι χωρίς ελπίδα και ότι τα πράγματα δεν μπορεί να φτιάξουν
- Γ. Αίσθημα αποτυχίας**
0. Δεν αισθάνομαι αποτυχημένος
 1. Μου φαίνεται ότι είμαι αποτυχημένος περισσότερο από τους άλλους ανθρώπους
 2. Αισθάνομαι ότι έχω πετύχει στη ζωή μου πολύ λίγα πράγματα άξια λόγου
 3. Καθώς σκέπτομαι τη ζωή μου μέχρι τώρα το μόνο που βλέπω είναι πολλές αποτυχίες
 4. Αισθάνομαι ότι είμαι τελείως αποτυχημένος σαν άτομο (σύζυγος – πατέρας)
- Δ. Απώλεια ικανοποίησης**
0. Δεν αισθάνομαι ιδιαίτερα δυσαρεστημένος
 1. Αισθάνομαι βαρυστετημένος σχεδόν όλη την ώρα
 2. Δεν απολαμβάνω τα πράγματα όπως πρώτα
 3. Δεν με ευχαριστεί πια τίποτα
 4. Αισθάνομαι δυσαρεστημένος με το κάθε τι
- Ε. Αίσθημα ενοχής**
0. Δεν αισθάνομαι ιδιαίτερα ένοχο τον εαυτό μου
 1. Πολλές φορές αισθάνομαι κακός ή χωρίς αξία
 2. Αισθάνομαι πολύ ένοχος
 3. Τον τελευταίο καιρό αισθάνομαι κακός ή χωρίς αξία σχεδόν όλη την ώρα
 4. Αισθάνομαι ότι είμαι πολύ κακός ή ανάξιος
- Ζ. Αίσθημα τιμωρίας**
0. Δεν αισθάνομαι ότι τιμωρούμαι
 1. Αισθάνομαι ότι κάτι κακό μπορεί να μου συμβεί
 2. Αισθάνομαι ότι τιμωρούμαι ή ότι θα τιμωρηθώ
 3. Αισθάνομαι ότι μου αξίζει να τιμωρηθώ
 4. Θέλω να τιμωρηθώ
- Η. Μίσος για τον εαυτό**
0. Δεν αισθάνομαι απογοητευμένος από τον εαυτό μου
 1. Αισθάνομαι απογοητευμένος από τον εαυτό μου
 2. Δεν μου αρέσει ο εαυτός μου
 3. Σιχαίνομαι τον εαυτό μου
 4. Μισώ τον εαυτό μου

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Θ. Αυτομομφή

- 0. Δεν αισθάνομαι ότι είμαι χειρότερος από τους άλλους
- 1. Είμαι αυστηρός με τον εαυτό μου για τις αδυναμίες μου
- 2. Κατηγορώ τον εαυτό μου για τα λάθη μου
- 3. Κατηγορώ τον εαυτό μου για κάθε κακό που μου συμβαίνει

Ι. Ευχές αυτοτιμωρίας

- 0. Δεν μου έρχονται σκέψεις να κάνω κακό στον εαυτό μου
- 1. Μου έρχονται σκέψεις να κάνω κακό στον εαυτό μου αλλά ποτέ δεν θα έκανα κάτι τέτοιο
- 2. Μου φαίνεται ότι θα ήταν καλύτερα να πέθαινα
- 3. Μου φαίνεται ότι η οικογένεια μου θα ήταν καλύτερα αν πέθαινα
- 4. Έχω συγκεκριμένα σχέδια αυτοκτονίας
- 5. Θα αυτοκτονούσα αν μπορούσα

Κ. Κλάμα

- 0. Δεν κλαίω περισσότερο από το συνηθισμένο
- 1. Κλαίω τώρα περισσότερο απ' ότι συνήθως
- 2. Κλαίω συνεχώς, δεν μπορώ να το σταματήσω
- 3. Άλλοτε μπορούσα να κλάψω αλλά τώρα μου είναι αδύνατο να κλάψω αν και το θέλω

Λ. Ευερεθιστότητα

- 0. Δεν είμαι περισσότερο εκνευρισμένος τώρα απ' ότι συνήθως
- 1. Ενοχλούμαι ή εκνευρίζομαι περισσότερο απ' ότι συνήθως
- 2. Αισθάνομαι διαρκώς εκνευρισμένος
- 3. Δεν εκνευρίζομαι τώρα για πράγματα που με νευρίαζαν συνήθως

Μ. Κοινωνική απόσυρση

- 0. Δεν έχω χάσει το ενδιαφέρον μου για τους άλλους ανθρώπους
- 1. Ενδιαφέρομαι τώρα λιγότερο για τους άλλους ανθρώπους απ' ότι παλαιότερα
- 2. Έχω χάσει το περισσότερο ενδιαφέρον μου για τους άλλους ανθρώπους και τα αισθήματά μου για αυτούς έχουν λιγοστεύσει
- 3. Έχω χάσει όλο το ενδιαφέρον μου για τους άλλους ανθρώπους και δεν νοιάζομαι καθόλου για αυτούς

Ν. Αναποφασιστικότητα

- 0. Είμαι το ίδιο αποφασιστικός όπως πάντα
- 1. Τελευταία αναβάλω το να παίρνω αποφάσεις
- 2. Έχω μεγάλη δυσκολία στο να παίρνω αποφάσεις
- 3. Δεν μπορώ να πάρω πια καμία απόφαση

Ξ. Σωματικό εγώ

- 0. Δεν μου φαίνεται ότι η εμφάνισή μου είναι χειρότερη από ποτέ
- 1. Ανησυχώ μήπως μοιάζω γερασμένος και αντυπαθητικός
- 2. Αισθάνομαι ότι έγινε τέτοια αλλαγή επάνω μου, ώστε να φαίνομαι αντυπαθητικός
- 3. Μου φαίνεται ότι είμαι άσχημος και αποκρουστικός

Ο. Μείωση της παραγωγικότητας

- 0. Τα καταφέρνω στην δουλειά μου όπως και πρώτα

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

1. Χρειάζεται να κάνω ιδιαίτερη προσπάθεια για ν' αρχίσω κάποια δουλειά
 2. Δεν τα καταφέρνω στην δουλειά μου όπως πρώτα
 3. Χρειάζεται να πιέσω τον εαυτό μου για να κάνω κάτι
 4. Μου είναι αδύνατο να εργαστώ
- Π. Διαταραχές του ύπνου
0. Κοιμάμαι τόσο καλά όσο συνήθως
 1. Ξυπνώ το πρωί πιο κουρασμένος από άλλοτε
 2. Ξυπνώ το πρωί 2-3 ώρες νωρίτερα από άλλοτε και δυσκολεύομαι να ξανακοιμηθώ
 3. Ξυπνώ νωρίς κάθε μέρα και δεν μπορώ να κοιμηθώ πάνω από 5 ώρες το 24ωρο
- Ρ. Εύκολη κόπωση
0. Δεν κουράζομαι ευκολότερα απ' ότι συνήθως
 1. Κουράζομαι τώρα ευκολότερα από πρώτα
 2. Κουράζομαι με το παραμικρό που κάνω
 3. Κουράζομαι τόσο εύκολα ώστε δεν μπορώ να κάνω τίποτα
- Σ. Απώλεια όρεξης
0. Η όρεξή μου δεν είναι χειρότερη από άλλοτε
 1. Η όρεξή μου δεν είναι τόσο καλή όσο άλλοτε
 2. Η όρεξή μου είναι πολύ χειρότερη τώρα
 3. Δεν έχω πια καθόλου όρεξη
- Τ. Απώλεια βάρους
0. Δεν έχω χάσει σχεδόν καθόλου βάρος τον τελευταίο καιρό
 1. Έχω χάσει περισσότερο από 2 κιλά
 2. Έχω χάσει περισσότερο από 4 κιλά
 3. Έχω χάσει περισσότερο από 7 κιλά
- Υ. Υποχονδριακές ενασχολήσεις
0. Δεν με απασχολεί η υγεία μου περισσότερο από άλλοτε
 1. Με απασχολούν πόνοι ή βαρυστομαχία ή δυσκοιλιότητα
 2. Με απασχολεί τόσο πολύ το πως αισθάνομαι ή το τι αισθάνομαι ώστε μου είναι δύσκολο να σκεφθώ τίποτα άλλο
 3. Είμαι εντελώς απορροφημένος με το τι αισθάνομαι
- Φ. Απώλεια της Libido
0. Δεν έχω προσέξει τελευταία καμιά αλλαγή στο ενδιαφέρον μου για το σεξ (για τις γυναίκες)
 1. Ενδιαφέρομαι τώρα λιγότερο για το σεξ (για τις γυναίκες) απ' ότι συνήθως
 2. Ενδιαφέρομαι πολύ λιγότερο τώρα για το σεξ (για τις γυναίκες)
 3. Έχω χάσει τελείως το ενδιαφέρον μου για το σεξ (για τις γυναίκες)

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Ερωτηματολόγιο Άγχους του Beck (BAI)

Παρακάτω υπάρχει μια λίστα κοινών συμπτωμάτων άγχους. Παρακαλώ, διαβάστε προσεκτικά κάθε λήμμα της λίστας. Σημειώστε πόσο έχετε ενοχληθεί από το κάθε σύμπτωμα κατά την διάρκεια του τελευταίου μήνα μέχρι και σήμερα, βάζοντας σε κύκλο τον αριθμό που υπάρχει στον αντίστοιχο χώρο στη στήλη δίπλα από το κάθε σύμπτωμα

	Καθόλου	Ήπια- δε με ενόχλησε πολύ	Μέτριες-Κάποιες στιγμές δεν ήταν ευχάριστο	Σοβαρά- με ενόχλησε πολύ
Μουδιάσματα ή τσιμπήματα	0	1	2	3
Αίσθημα καύσου	0	1	2	3
Ταλάντωση ποδιών	0	1	2	3
Αδυναμία χαλάρωσης	0	1	2	3
Φόβος ότι θα συμβεί το χειρότερο	0	1	2	3
Ζαλάδα ή ίλιγος	0	1	2	3
Αίσθημα παλμών/ Ταχυπαλμία	0	1	2	3
Αίσθημα αστάθειας	0	1	2	3
Τρόμος/ Φόβος	0	1	2	3
Νευρικότητα	0	1	2	3
Αίσθημα πνιγμού	0	1	2	3
Τρόμος χεριών	0	1	2	3
Έλλειψη ισορροπίας/ Αστάθεια	0	1	2	3
Απώλεια ελέγχου	0	1	2	3
Δύσπνοια	0	1	2	3
Φόβος Θανάτου	0	1	2	3
Πανικός	0	1	2	3
Δυσπεψία	0	1	2	3
Αίσθημα λιποθυμίας/ ίλιγος	0	1	2	3
Κοκκίνισμα	0	1	2	3

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

προσώπου				
Ζεστοί ή κρύοι ιδρώτες	0	1	2	3
Άθροισμα στηλών				
Συνολικό Άθροισμα				

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Ψυχολογίας

Βασίλης Βασιλείου

Πανεπιστημιούπολη Γάλλου ,τ.κ. 74 100 Ρέθυμνο

Τηλ. 6934357433

Fax: , 210- 7750975

Προς

Αξιότιμη κύριε XXXX,

Στα πλαίσια της ερευνητικής –πτυχιακής εργασίας του φοιτητή Βασίλη Βασιλείου, διεξάγεται μια έρευνα με σχετικό αντικείμενο τις ανάγκες και το stress των Αστυνομικών δυνάμεων στα πλαίσια άσκηση των αρμοδιοτήτων τους .

Η συγκεκριμένη έρευνα θεωρούμε ότι θα αναδείξει μια σειρά προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο σύγχρονος αστυνομικός των πόλεων και θα οδηγήσει στη διεξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο σε επίπεδο εκπαίδευσης των νέων Αστυνομικών από τις κατά τόπους αστυνομικές σχολές, όσο και σε διοικητικό- πρακτικό επίπεδο.

Το συγκεκριμένο Αστυνομικό τμήμα επιλέχθηκε ανάμεσα στα κατά τόπους Αστυνομικά τμήματα ολόκληρης της χώρας, διότι πληροί τα κριτήρια εκλεξιμότητας για την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματός μας. Ζητάμε, λοιπόν, την συνεργασία σας στη συμπλήρωση ενός απλού και ανώνυμου ερωτηματολογίου . Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την πολύτιμο χρόνο σας .

Με τιμή,

Βασίλης Βασιλείου

Πανεπιστήμιο Κρήτης, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, τμήμα Ψυχολογία

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Τυχαία δειγματοληψία Αστυνομικών τμημάτων

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΘΗΝΩΝ (ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΑ ΤΜΗΜΑΤΑ)	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ	ΝΑΙ
ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ	ΟΧΙ
ΠΑΤΗΣΙΩΝ	ΟΧΙ
ΕΞΑΡΧΕΙΩΝ	ΝΑΙ
ΖΩΓΡΑΦΟΥ	ΟΧΙ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ	ΟΧΙ
ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	ΟΧΙ
ΚΟΛΩΝΟΥ	ΝΑΙ
ΚΥΨΕΛΗΣ	ΟΧΙ
ΝΕΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	ΟΧΙ
ΟΜΟΝΟΙΑΣ	ΝΑΙ
ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΥ	ΝΑΙ
ΠΕΤΡΑΛΩΝΩΝ	ΟΧΙ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ	ΝΑΙ
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ(ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΑ ΤΜΗΜΑΤΑ)	
ΑΠΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	ΝΑΙ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΟΧΙ
ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ	ΟΧΙ
ΠΑΠΑΓΟΥ	ΝΑΙ
ΦΙΛΟΘΕΗΣ	ΟΧΙ
ΧΟΛΑΡΓΟΥ	ΟΧΙ
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΡΗΤΗΣ	
ΡΕΘΥΜΝΟ	ΝΑΙ
Α' ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΟΧΙ
Β' ΤΜΗΜΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΟΧΙ
ΧΑΝΙΑ	ΝΑΙ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ

- 1) Ο φάκελος που παραλάβατε ,περιέχει 10 *ανώνυμα* ερωτηματολόγια , 7 για άντρες και 3 για γυναίκες(στην περίπτωση που χρειαστείτε παραπάνω απλά φωτοτυπήστε ένα αντίτυπο).
- 2) Το κάθε ερωτηματολόγιο ,χωρίζεται σε δύο μέρη: α) τα κοινωνικο-δημογραφικά στοιχεία που είναι απαραίτητα σε κάθε έρευνα, β) το πρώτο ερωτηματολόγιο διάθεσης (mood A) και το δεύτερο ερωτηματολόγιο διάθεσης (mood B) .
- 3) Παρακαλώ, ενημερώστε τους αστυνομικούς να συμπληρώσουν ολόκληρο το ερωτηματολόγιο δίνοντάς τους παράλληλα και τον φάκελο που θα εσωκλείουν το ερωτηματολόγιο έτσι ώστε να διασφαλισθεί η εγκυρότητα της έρευνας.
- 4) *Τήρηση των προσωπικών δεδομένων:* για την ασφαλής τήρηση των προσωπικών δεδομένων, ο φάκελος με τα ερωτηματολόγια, περιλαμβάνει 10 μικρότερους φακέλους για να εσωκλείει το κάθε ερωτηματολόγιο ατομικά.
- 5) Παρακαλώ τα ερωτηματολόγια να επιστραφούν συμπληρωμένα μέχρι της 14/03/08 στο Ινστιτούτο Αστυνομικών Μελετών Επιμόρφωσης και Τεκμηρίωσης(IN.A.M.E.TE), διεύθυνση : Λ. Μεσογείων 96, Αθήνα, τ.κ. 115 27

Θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε ότι αυτή η έρευνα σχεδιάστηκε για να αναγνωριστούν και να προβληθούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο σύγχρονος Αστυνομικός.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων,

Η επιστημονικά Υπεύθυνη και η ερευνητική ομάδα

Υπεύθυνος επικοινωνίας: bvassiliou@yahoo.gr , 00.30. 6934357433

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου

Προς Διοικητή Τμήματος

Θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε ότι η έρευνα που διεξάγεται από το Πανεπιστήμιο Κρήτης και το *τμήμα Ψυχολογίας* σε συνεργασία με την Πανελλήνια Ομοσπονδία Αστυνομικών Υπαλλήλων (Π.Ο.Α.Σ.Υ.) βρίσκεται σε εξέλιξη .

Επίσης, θα θέλαμε να σας τονίσουμε ότι τα ερωτηματολόγια θα επιστραφούν συμπληρωμένα μέχρι της **21/03/2008 (νέα ημερομηνία)** στην διεύθυνση του Ινστιτούτου Αστυνομικών Μελετών Επιμόρφωσης και Τεκμηρίωσης (ΙΝ.Α.Μ.Ε.ΤΕ),
Διεύθυνση : Λ. Μεσογείων , 96, Αθήνα , τ.κ. 115 27

Σημείωση : Τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια που έχουν εσωκλεισθεί στους ατομικούς φακέλους να επιστραφούν **όλα μαζί** από το Αστυνομικό τμήμα στον **ίδιο μεγάλο φάκελο** που έχετε (ή σε έναν άλλο μεγάλο φάκελο).

Από την Επιστημονική Ομάδα

Πανεπιστήμιο Κρήτης, Τμήμα Ψυχολογίας

Αυτοκτονικός Ιδεασμός και Στρες του Έλληνα Αστυνομικού

Βασίλης Σ. Βασιλείου